

DATE

GOVT. COLLEGE, LIBRARY

KOTA (Raj.)

Students can retain library books only for two weeks at the most.

BORROWER'S No.	DUE DTATE	SIGNATURE

U. G. C. BOOKS

शुक्ललयजुर्वेदोदर.

काण्वसंहिता

सम्पादक

पं० श्रीपाद दामोदर सातवलेकर

स्वाध्याय-मण्डल

पारडी

(जि० बलसाड)

प्रकाशक
स्वाध्याय मण्डलं
पारधी नगरम्,
बलसाह प्रदेश, गुजरात प्रान्ते

चतुर्थ संस्करणम्

This book has been published with the financial
assistance from the Ministry of Education
and Culture, Government of India

मुद्रक
दिल्लीस्य पाणिनी मुद्रणालय एवं प्रकाशक द्वारा ज्ञान भास्करेन्द्रमुद्रणालये मुद्रितम्

शुक्रयजुर्वेदीय-काण्वसंहितायाः

प्रस्तावः ।

शुक्रयजुर्वेदीयैषा संहिता काण्वसंहितेति प्रसिद्धा । सैषा मुद्राप्येदानां प्रकाशयते । तत्र ' कोऽयं काण्वः ? ' ' कोऽयं वा काण्वः ? ' इति प्रश्नः प्रथमं विचारभूमिक्रम्यां समुद्भवति । अस्मिन् विषये केचिद्ददन्ति, यः कश्चिदृग्वेदीय-मन्त्राणां द्रष्टा काण्वः स एवैतेषां यजुषां प्रवर्तकः काण्व ऋषिरिति, तेनैवैतस्य शुक्रयजुर्वेदस्य ' काण्व-यजुर्वेद ' इति संज्ञा समजनीति । नैतन्मतं सत्यमिव प्रतिभाति । कुत इति चेद् ब्रूमः—

ऋग्वेदे कण्वदृष्टा मन्त्राः ।

शाकलकेऽस्मिन्ऋग्वेदे कण्वेन काण्वैश्च दृष्टा मन्त्राः प्रथमाष्टमनवमेषु मण्डलेषु बहवः सन्ति । तेषां सूक्तानां तत्रत्यानां मन्त्राणां च रागानां भवतीदृग्विधा—

प्रथम-मण्डले			सू० क्र०	सू० मं० सं०	देवता
१ मेघातिथेः काण्वस्य			३८	१५	मरुतः
सूक्तक्रमाद्:	मन्त्रसंख्या	देवता	३९	१०	"
१२	१२	अग्निः	४०	८	ब्रह्मणस्पतिः
१३	१२	" (आग्निः)	४१	९	वरुणादयः
१४	१२	विधे देवाः	४२	१०	पूषा
१५	१२	इन्द्रमरुदादयः	४३	९	रुद्रादयः
१६	९	इन्द्रः		(९६)	
१७	६	इन्द्रावरुणा	३ प्रश्नकाण्वस्य काण्वस्य		
१८	९	ब्रह्मणस्पत्यादयः	४४	१४	अग्निः
१९	९	अत्रामरुतः	४५	१०	"
२०	८	ऋभवः	४६	१५	अश्विनी
२१	६	इन्द्राग्नी	४७	१०	"
२२	२१	अश्विनाविजादयः	४८	१६	उषाः
२३	२४	वाय्वादयः	४९	४	"
	(१४३)		५०	१३	सूर्यः
काण्वस्य धौरस्य				(८२)	
	३६	२०			
	३७	१५			
		अग्निः			
		मरुतः			

[एवं प्रथमे मण्डले ३९१ काण्वमन्त्राः सन्ति]

अष्टम-मण्डले

प्रगाथस्य काण्वस्य	१	२	इन्द्रः
मेघातिथिमेघ्यातिथ्योः	१	२७	"
मेघातिथेः काण्वस्य	२	४२	"
५ मेघ्यातिथेः	"	३	२४
६ देवातिथेः	"	४	२१
७ ब्रह्मातिथेः	"	५	३९
८ वत्सस्य	"	६	४८
९ पुनर्वत्सस्य	"	७	३३
१० सध्वंसस्य	"	८	२३
११ शशकर्णस्य	"	९	२१
प्रगाथस्य	"	१०	६
१२ वत्सस्य	"	११	१०
१३ पर्वतस्य	"	१२	३३
१४ नारदस्य	"	१३	३३
१५ नोपूक्त्यश्वसूक्तिनोः			
काण्वयोः	१४-१५	२८	"
१६ इरिन्विठेः काण्वस्य	१६-१७	२७	"
"	"	१८	२२
१७ सोमरेः	"	१९-२२	९९
मेघातिथेः	"	३२	३०
मेघ्यातिथेः	"	३३	१९
१८ नीपातिथेः	"	३४	१५
१९ नाभाकस्य	"	३९-४२	३८
२० त्रिशोकस्य	"	४५	४२
प्रगाथस्य	"	४८	१५
प्रस्कण्वस्य	"	४९	१०
२१ पुष्टिगोः	"	५०	१०
२२ श्रुष्टिगोः	"	५१	१०
२३ आपोः	"	५२	१०
२४ मेघ्यस्य	"	५३	८
२५ मातरिश्वनः	"	५४	८
२६ कृशस्य	"	५५	५
२७ पूषधस्य	"	५६	५

मेघ्यस्य काण्वस्य	५७-५८	७	अश्विनौ विधे देवः
२८ सुपर्णस्य	"	५९	७
२९ भर्गस्य प्रागाथस्य	"	६०-६१	३८
प्रगाथस्य	"	६२-६५	४८
३० कलेः प्रगाथस्य	"	६६	१५
३१ हर्यतस्य प्रगाथस्य	"	७२	१८
३२ कुरुसुतेः	"	७३-७८	३३
३३ कुरसीदिनः	"	८१-८३	२७
सोमरेः	"	१०३	१४

[एवमष्टमे मण्डले ६७३ अन्वमन्त्राः सन्ति ।]

नवम-मण्डले

मेघातिथेः काण्वस्य	२	१०	सोमः
मेघ्यातिथेः	"	४१-४३	१८
कण्वस्य घौरस्य	९४	५	"
प्रस्कण्वस्य काण्वस्य	९५	५	"
पर्वतनारदयोः			
काण्वयोः	१०४-१०५	१२	"
१६ इरिन्विठेः काण्वस्य	१६-१७	२७	"
"	"	१८	२२
१७ सोमरेः	"	१९-२२	९९
मेघातिथेः	"	३२	३०
मेघ्यातिथेः	"	३३	१९
१८ नीपातिथेः	"	३४	१५
१९ नाभाकस्य	"	३९-४२	३८
२० त्रिशोकस्य	"	४५	४२
प्रगाथस्य	"	४८	१५
प्रस्कण्वस्य	"	४९	१०
२१ पुष्टिगोः	"	५०	१०
२२ श्रुष्टिगोः	"	५१	१०
२३ आपोः	"	५२	१०
२४ मेघ्यस्य	"	५३	८
२५ मातरिश्वनः	"	५४	८
२६ कृशस्य	"	५५	५
२७ पूषधस्य	"	५६	५

[एवं नवमे मण्डले ५० मन्त्राः काण्ववृथाः सन्ति]

एवं शाकलकेऽस्मिन्नृगवेदे क्वेन क्वमैश्च वृथा मन्त्राः सर्वे मिलित्वा १३४४ सन्ति । तत्र मन्त्रसंख्यातुपूर्व्यां शतार्चिनां महासूक्तानां कुत्रसूक्तानां च कण्वानां भवत्वेवमनुक्रमः—

शतार्चिनोः महासूक्ताः काण्वाः ।

१ मेघातिथेः काण्वस्य	प्रथमे मण्डले	१४३	मन्त्राः
	अष्टमे	९९	"
	नवमे	१०	"
			२५३
२ सोमरेः काण्वस्य	अष्टमे मण्डले		११३
३ कण्वस्य घौरस्य	प्रथमे मण्डले	९६	
	नवमे	५	१०१
४ प्रस्कण्वस्य काण्वस्य	प्रथमे	८६	
	अष्टमे	१०	
	नवमे	५	९७

० अयं प्रगाथो घौरपुत्रः सन् कण्वस्य व्रतुः पुत्रतां गतः । तथा च सर्वाह्वमसूत्रम्— 'स घौरः सम्भ्रातुः कण्वस्य पुत्रतामगात्' इति ।

महासूक्ताः काण्वाः ।

५ प्रगाथस्य काण्वस्य	अष्टमे मण्डले	७१
६ मेध्यातिथेः	" " "	४३
" "	नवमे " "	१८
७ वत्सस्य	अष्टमे " "	५८
८ इरिम्बिडेः	" " "	४९
९ त्रिशोकस्य	" " "	४२
१० ब्रह्मातिथेः	" " "	३९
११ नाभाकस्य	" " "	३८
१२ भगीस्य प्रागाथस्य	" " "	३८
१३ पुनर्वत्सस्य	" " "	३६
१४ पर्वतस्य	" " "	३३
१५ नारदस्य	" " "	३३
१६ कुरुसुतेः	" " "	३३
१७ गोषुफ्त्यश्वसूक्तिनोः	" " "	२८
१८ कुर्सीदिनः काण्वस्य	" " "	२७
१९ सध्वंसस्य काण्वस्य	अष्टमे मण्डले	२३
२० देवातिथेः	" " "	२१
२१ शशकर्णस्य	" " "	२१

क्षुद्रसूक्ताः काण्वाः

२२ हर्यतस्य प्रगाथस्य	" " "	१८
२३ नीपातिथेः	" " "	१५
२४ कलेः प्रागाथस्य	" " "	१५
२५ मेध्यस्य	" " "	१५
२६ पर्वतस्यनारदयोः काण्वयोः	नवमे मण्डले	१२
२७ पुष्टिनोः काण्वस्य	अष्टमे मण्डले	१०
२८ श्रुष्टिनोः	" " "	१०
२९ अयोः	" " "	१०
३० मातरिध्वनः	" " "	८
३१ सुपर्णस्य	" " "	७
३२ रुशस्य	" " "	५
३३ पृषधस्य	" " "	५

काण्वमन्त्राणां सर्वयोगः १३४४

काण्वमन्त्राणां दैवतविभागाः ।

एतेषां काण्वमन्त्राणां दैवतानुसरण विभागो भवन्देवविधः—
१ इन्द्रस्य ६४१ मन्त्राः

२ अग्नेः	२३७
३ अश्विनोः	१४२
४ मरुतो	७६
५ विश्वेषां देवानां	६९
६ सोमस्य	६५
७ उपसः	२०
८ ब्रह्मणस्पत्यादीनां	१७
९ इन्द्रावरुणयोः	१६
१० सूर्यस्य	१३
११ इन्द्रमरुतादीनां	१२
१२ पूषाः	१०
१३ ऋभूणां	९
१४ अग्नाः हतोः	९
१५ इन्द्रायोः	८

एतेषां सर्वयोगः १३४४

एतस्माद्भवेदीयमन्यसामान्नायात्काण्वद्वान्छुक्तेऽस्मिन् यजुर्वेदे
संयुहीता मन्त्रा अल्पश एव सन्तीति द्रष्टव्यमिदानीम् । यथा—

मन्त्रः ऋग्वेदस्थानं वा० यजु० काण्वयजु०

१ मेधातिथेः काण्वस्य मन्त्राः (२६)

स नः पावक दीदिवो	१, १२, १०	१७, ९	१८, १०
इन्द्रवायु बृहस्पति	१, १४, ३	३३, ४५	३६, ४५
विश्वेभिः सोम्यं मधु	१०	१०	१०
अभि यज्ञं गृणीहि नो	१, १५, ३	२६, २१	—
ऋविणोदाः पिपीति	९	२२	—
सोमानं स्वरणं कृणुहि	१, १८, १	३, २८	३, ३६
यो रेवान्यो अनीवहा	२	२९	३७
मा नः शंसो अररयो	३	३०	३८
सदसस्पति	६	३२, १३	३५, ३२
या वां कशा मधुमती	१, २२, ३	७, ११	७, १०
हिरण्यपाणिमृतये	५	२२, १०	२४, ६४
विभक्तारं हवामहे	७	३०, ४	३४, ४
अग्ने पत्नीरिहा वह	९	२६, २०	—
मही रीः पृथिवी चत	१३	८, ३२	९, ३१
स्वोना पृथिवि	१५	१३, ३२	१४, ३४
		३५, २१	३५, ५४
		३६, १३	३६, १३
ददं विष्णुर्विचन्मे	१७	५, १५	५, २०
शीणि पदा विचवमे	१८	३४, ४३	३३, ३१

विष्णोः कर्माणि पश्यत	१९	६,४;	६,५;
		१३,३३	१४,३५
तद्विष्णोः परमं	२०	६,५	६, ६
तद्विप्रासो विपन्यवः	२१	३४,४४	३३,३२
वरुणः प्राविता भुवत्	१,२३,६	३३,४६	३२,४६
अमूर्या उप सूर्ये	१७	६,२४	६,३५
अप्स्वन्तर	१९	९, ६	१०, ९
इदमापः	२२	६,१७	६,३२
आपो अद्या	२३	२०,२२	२२, ७
अचिक्रदद्दृषा	९,२,६	३८,२२	३८,२२
२ काण्वस्य घौरस्य मन्त्राः (४)			
सं सीदस्व महौ असि	१,३६,९	११,३७	१२,३७
ऊर्च ऊ षु ण ऊतये	१३	४२	४२
उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते	१,४०,१	३४,५६	३३,४४
प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः	३	३३,८९	३७,७
३ प्रस्कण्वस्य काण्वस्य मन्त्राः (८)			
श्रुधि श्रुत्कर्ण	१,४४,१३	३३,१५	३२,१५
त्वां चित्रश्रवस्तमं	१,४५, ६	१५,३१	१६,५३
उभा पिबत	१,४६,१५	३४,२८	३३,२२
उदु त्यं जातवेदसं	१,५०,१	७,४१	८,२३
		८,४१	९,६
		३३,३१	३२,३१
अदश्रमस्य	३	८,४०	८,२२
तरणिर्विश्वदर्शतो	४	३३,३६	३२,३६
येना पावक चक्षसा	६	३२	३२
उदयं तमसस्परि	१०	२०,२१	२२,६
		२७,१०	२९,१०
		३५,१४	३५,४७
		३८,२४	३८,२४
४ मेघ्यातिथेः काण्वस्य मन्त्राः (३)			
इमा उ त्वा पुरुवसो	८,३,३	३३,८१	३२,८१
अयं सहस्र	४	३३,८३	३२,८३
अस्येदिन्द्रो वाग्धे	८	९७	—
५ वत्सस्य काण्वस्य मन्त्राः (४)			

महौ इन्द्रो य ओजसा	८,६,१	७,४०	७,४०
उपहरे गिरीणां	२८	२६,१५	—
त्वमग्ने व्रतपा असि	८,११,१	४,१६	४,२१
आ ते वत्सो मनो यमत्	७	१२,११५	१३,११४
६ गोपूक्त्यश्वसूक्तिनोः काण्वयोः मन्त्रः (१)			
अपां फेनेन नमुचेः	८,१४,१३	१९,७१	२१,७१
७ सोभरेः काण्वस्य मन्त्राः (३)			
भद्रो नो अभिराहुतः	८,१९,१९	१५,३८	१६,६०
भद्रं मनः कृणुष्व	२०	३९	६१
येना समत्सु	"	४०	६२
(अत्र मन्त्राणां व्युत्क्रमो दृश्यते यजुर्वेदे)			
८ नाभाकस्य काण्वस्य मन्त्रौ (१)			
अस्तभ्राह्मणसुरो	८,४२,१	४,३०	४,४२
९ त्रिशोकस्य काण्वस्य मन्त्रः (२)			
आ घा ये अग्निं	८,४५,१	७,३२	७,३२
वृहन्निदिधम	२	३३,२४	३२,२४
१० प्रगाथस्य घौरस्य काण्वस्य मन्त्रौ (२)			
त्वं सोम पितृभिः	८,४८,१३	१९,५४	२१,५४
अस्मे रुद्रा	६३,१२	३३,५०	३२,५०
११ श्रुष्टिगोः काण्वस्य मन्त्रौ (२)			
कदा चन स्तरीरसि	८,५१,७	३,३४	३,४२
		८,२	८,१
यस्यायं विश्व आयौ	९	३३,८२	३२,८२
१२ आयोः काण्वस्य मन्त्रः (१)			
कदा चन प्रयुच्छसि	८,५२,७	८,३	८,२
१३ भर्गस्य प्रागाथस्य मन्त्रः (१)			
पाहि नो अम एकया	८,६०,९	२७,४३	—
१४ हर्यतस्य प्रागाथस्य मन्त्रौ (२)			
गाव उपावत	८,७२,१२	३३,१९	३२,१९
		७१	७१
आ सुते	१३	२१	२१
१५ कुरुसुतेः काण्वस्य मन्त्रः (१)			
उत्तिष्ठनोजसा सह	८,७६,१०	८,३९	८,२१
१६ कुसीदिनः काण्वस्य मन्त्रः (१)			
अधि न इन्द्रैर्पा	८,८३,७	३३,४७	३२,४७

एवं द्विपिष्टिमन्त्राः काण्वैर्दृष्टाः शुक्लेऽस्मिन् वाजसनेयके यजुर्वेदे संगृहीता दृश्यन्ते । काण्वे यजुर्वेदे तु पश्यन्नाशदेव मन्त्रा दृश्यन्ते । मेघ्यातिथेः २६, कण्वस्य ४, प्रस्कण्वस्य ८, मेघ्यातिथेः ३, वत्सस्य ४, सोभरेः ३, श्रुष्टिगोः २, अन्येषां द्वादश । एवं सर्वे मिलित्वा द्विपिष्टिर्भवन्ति । ऋग्वेदे शाकलके काण्वदृष्टा मन्त्राः १३४४ सन्ति । तेषां मध्यान् केवलं ६२ मन्त्रा एवास्मिन्

कुत्रे यजुषां वदे संगृहीता दृश्यन्ते । काण्वयजुर्वेदे तु ततोऽपि न्यूना एवेति । अतो वेदस्यैतस्य काण्वयजुर्वेदेति मकरणं काण्वदृष्टमन्त्रहेतुमूलकमिति मतं नैव परिपुन्यति, तत्र काण्वदृष्टमन्त्राणामर्लपीयस्त्वान् । पुनश्च शुक्लयजुर्वेदस्य वाजसनेयी-माध्यन्दिन-संहितायामप्येषामेव मन्त्राणां संग्रहो दृश्यते । तथैव तैत्तिरीयाद्विष्वपि संहितास्वेवमेवेतेषां मन्त्राणां किञ्चिन्न्यूनतरः संग्रहोऽस्ति । अतो नैतन्काण्वसंहितायाः विशेषत्वं, येनैतस्याः संहिताया एतदभिधानं संभवेत् । अतो मिथ्यैवैषा कल्पना यत्काण्वानां मन्त्राणां संग्रहादेतदभिधानमस्य वेदस्येति ।

पुनश्च ऋग्वेदादस्मिन् शुक्लयजुर्वेदे ७०३ मन्त्राः संगृहीतास्तत्र काण्वानां मन्त्राः केवलं द्वापष्टिरेव । अन्ये च ६४१ मन्त्रा अन्येषामृषीणां सन्ति । अतोऽर्लपीयस्त्वात्काण्वमन्त्राणां नैत्रा संज्ञा तन्मूलिकेति स्पष्टं भवति ।

ऋग्वेदीयानां काण्वमन्त्राणां मननम् ।

मा भूनाम काण्वसंहितेन्याभिधानमस्याः संहितायास्तत्र काण्वदृष्टमन्त्राणामर्लपीयस्त्वान् । तथापि काण्वसंहिताविषये प्रचलिने सति, काण्वानामृग्वेदीया मन्त्राः सूक्ष्मया बुद्ध्यावश्यं मननीया, इत्यत्र न किञ्चिदपि मतद्वैधं भवितुं शक्यमिति प्रतीयते । यतस्तेषु मन्त्रेषु काण्वकुन्दागताचारा ये के चापि समुपलभ्येरंस्तेषां समालोचनया काण्वविषयकं ज्ञानं बहु बाल्पं वा भवितुं शक्यमिति कृत्वा, ऋग्वेदीय-काण्वदृष्टमन्त्राणां मननं यावच्छक्यमत्रोपक्रमामः ।

१ काण्वानां सभा ।

ऋग्वेदे प्रस्कण्वन्य काण्वस्याश्विदैवत्ये मन्त्रे काण्वानां काचित् प्रिया सभा दृश्यते प्रशंसिता, यथा—

शश्वत्कण्वानां सदसि प्रिये हि कं सोमं पपथुरश्विना । (ऋ० १।४।१०)

‘ हे अश्विनौ ! कण्वानां प्रिये सदसि सोमयागमण्डपे शश्वत्सर्वदा सोमं पपथुहिं कं, युवां पीतवन्तौ खलु । ’ एतदेवान्यस्मिन्मन्त्रे दृश्यते, यथा—

पियाथो अश्विना मधु कण्वानां सवने सुतम् । (ऋ० ८।८।३)

अश्विस्तवे सध्वंसस्य कण्वस्य दर्शनमेतन् । कण्वानां सोमयागेऽश्विनौ मधु मधुरं सोमं पियाथः पिवतम् । तथा च शशकर्मः कण्वोऽश्विन्नशंसायामाह—

इमे सोमासो अधि तुर्वशे यदौ इमे कण्वेषु वामघ । (ऋ० ८।९।१४; अथर्व. २०।१४।१४)

‘ यथा तुर्वशे यदौ वां युवयोरर्थं संस्कृताः सोमास आसन्, तथैव कण्वेषु वां युवाभ्यां दत्ता इमे सोमाः सन्तीति । ’ एवं कण्वानां यज्ञसभायां सोमाभिपवौ मन्त्रेषु सूत्रते, तथाहि—

२ कण्वानां सोमसवनम् ।

कण्वानां सोमाभिपवं प्रस्कण्वः कण्वोऽग्निस्तुतौ वर्णयति यथा—

कण्वास्तत्त्वा सुतसोमास इन्धते हव्यवाहं स्वध्वर । (ऋ० १।४।८)

‘ हे स्वध्वरान्ने ! सुतसोमासः कण्वासो हव्यवाहमग्निं त्वा त्वामिन्धते दीपयन्ति ! ’ तथैव स एवर्षिरश्विसंस्तवे प्रस्तौति ।

कण्वासो वां सुतसोमा अभियवो युवां हवन्ते अश्विना । (ऋ० १।४।४)

‘ हे अश्विनौ ! वां युष्मदर्थं सुतसोमा अभियुतसोमयुक्ता अभियवोऽभिगतदीप्तयः कण्वासो युवासुभौ हवन्ते आह्वयन्ति । ’ एवं कण्वानां सोमाभिपवौ मन्त्रेषु वर्णितो दृश्यते ।

३ कण्वानां यज्ञसाधनम् ।

कण्वः कण्व इन्द्रस्तवे कण्वानां यज्ञसाधनं दर्शयति, तथया—

कण्वा इन्द्रं यदक्रत स्तोमैर्यज्ञस्य साधनम् । जाभि भुवत आयुधम् । (ऋ० ८।६।३) (अथर्व० २०।१३।८।२)

‘ कण्वाः स्तोमैर्यज्ञस्य साधनमकुरुतेति । ’ कण्वा यज्ञं कृत्वा समाराधयन्तीन्द्रमिति दृष्टव्यमत्र ।

४ कण्वा आ हवन्ते ।

नीपातिथिः कण्वो दर्शयतीन्द्रस्तवे कण्वैः कृतं देवतानामाहवनम्—

‘ आ त्वा कण्वा इहावसे हवन्ते वाजसातये । (ऋ० ८।३।४४)

‘ कण्वा त्वामिहावसे वाजसातये चाहवन्ते आहवन्ति यज्ञार्थं च तुभ्यं ब्रह्म कृन्वन्ति ।

५ कण्वा ब्रह्म कृष्वन्ति ।

यज्ञसाधने दक्षाः कण्वा ब्रह्म सूक्तं कृष्वन्तीति मेधावी प्रस्कृष्वः कण्वोऽश्विनोः प्रस्तावे कथयति यथा—

कण्वासो वां ब्रह्म कृष्वन्त्यध्वरे तेषां सु शृणुतं हवम् । (ऋ० १।४।७२)

‘ कण्वा वामश्विनोर्युवयोर्वाग्निं ब्रह्म स्तोत्ररूपं मन्त्रसमूहं कृन्वन्ति कुर्वन्ति । तत्तु यागेऽध्वरे गीयते । तेषां कण्वानां हवामिममाह्वानं शृणुतामिति । ’ इन्द्रस्तवे वत्सः कण्वोऽप्येवमेवाह—

इमां सु पूर्व्यां धियं मधोर्धृतस्य पिप्पुधीम् । कण्वा उक्थेन वावृधुः ॥ (ऋ० ८।६।४३)

‘ कण्वा उक्थेन सूक्तेन प्रशंसयेन्द्रं वावृधुः । इन्द्रस्य माहात्म्यं विस्तारितवन्तः । ’ तथैव मेधातिथिः कण्व इन्द्रस्तवे तदेव कथयति—

प्र कृतान्युजीषिणः कण्वा इन्द्रस्य गाथया । मदे सोमस्य वोचत ॥ (ऋ० ८।३।२।१)

कण्वा इन्द्रस्य प्रशंसां गायन्तीति ।

६ कण्वा ईडते ।

कण्वा देवता ईडते । कण्वानामेतदीडनं मेधातिथिः कण्वो वैश्वदेवसूक्तेऽग्निस्तवे वर्णयति, तथाहि—

ईळते त्वामवस्यवः कण्वासो वृक्तचार्हिषः । हविष्मन्तो अरंकृतः ॥ ५ ॥

तान्यजत्रां ऋतावृधोऽग्ने पत्नीवतस्कृधि ॥ ७ ॥ (ऋ० १।१४।५, ७)

‘ अवस्यवः कण्वा अग्निं देवमीळते, तान्कण्वानग्निः पत्नीवतः पन्नोर्युक्तान्करोतिविति । कण्वो चौरस्त्वर्थवामिस्तवेऽग्निं प्रज्वालयति मेध्यातिथिरिति कथयति—

यं कण्वो मेध्यातिथिर्धनस्पृतम् ॥१०॥ यमग्निं मेध्यातिथिः कण्व ईध ऋतादधि ॥११॥ (ऋ० १।३।६।१०, ११)

‘ यमग्निं धनस्पृतं मेध्यातिथिः कण्व ईधे । ’ पुनर्वत्सः कण्वो मरुतां स्तवे तदेव दर्शयति—

सहो पु णो वज्रहस्तैः कण्वासो अग्निं मरुद्भिः । स्तुपे हिरण्यवाशीभिः । (ऋ० ८।७।३२)

‘ कण्वा अग्निं स्तुवन्ति वर्णयन्ति, स्तोत्रं गायन्ति । ’ तथा—

७ कण्वा गीर्भिरहूपत ।

तां त्वामुपर्वसूयवो गीर्भिः कण्वा अहूपत । (ऋ० १।४।९।४)

उपःस्तवे प्रस्कृष्वः कण्वो वर्णयति यत्तां ‘ त्वां वसूयवो धनकामाः कण्वा गीर्भिरहूपत स्तुतवन्तः ’ मेधातिथिः कण्वोऽपि तथैव वैश्वदेवस्तवेऽग्नेः प्रशंसायामाह—

आ त्वा कण्वा अहूपत । (ऋ० १।१४।२)

तथैव ब्रह्मातिथिः कण्वोऽपि संस्तवेऽश्विनोः कथयति—

स्तुपे कण्वासो अश्विना । (ऋ० ८।५।४)

वत्सः कण्वोऽपीन्द्रप्रस्तावे तथैव शंसति—

अग्निं कण्वा अनूपतापो न प्रवता यतीः । इन्द्रं वनन्वती मतिः ॥ (ऋ० ८।६।३४)

‘ इन्द्रं कण्वा अनूपत, तेषां मतिरिन्द्रमेव गच्छति स्तुतिरूपेण, ययाऽऽग्रेऽधस्तात्समुद्रं गच्छन्ति तथेति भावः । ’

८. कण्वस्य सुष्टुतिः ।

कण्वकृता देवस्येन्द्रस्य शोभना स्तुतिः सुष्टुतिरिति कथ्यते । नीपातिथिः काण्व इन्द्रस्य संस्तवे कण्वकृतां सुष्टुतिमिन्द्रः शृणोत्विति प्रार्थयते, यथा—

एन्द्र याहि हरिभिरुप कण्वस्य सुष्टुतिम् । (ऋ० ८।३।४१)

तदेव कण्वो घौरो मरुतां प्रस्तावेऽप्रार्थयन्—

क्रीळं चः शर्धो मास्तमनर्वाणं रथेऽभम् । कण्वा अभि प्र गायस ॥ (ऋ० १।३।७।१)

‘कण्वा मरुतां शर्धो बलं प्रशंसन्तीति भावः ।’ मेघातिथिः काण्वोऽपि तथैवेन्द्रस्तवे कथयति—

कण्वासो गात वाजिनं (इन्द्रं) । (ऋ० ८।२।३८)

मेघातिथिः काण्वोऽपि तदेव ब्रह्मयति, यथा—

वयसु त्वा तदिदृथा इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कण्वा उक्थेभिर्जरन्ते ॥ (ऋ० ८।२।१६); (अथर्व० २०।१।८।१)

कण्वासस्त्वा ब्रह्मभिः स्तोमवाहस इन्द्रा यच्छन्त्या गहि ॥ (ऋ० ८।४।२); (अथर्व० २०।१२०।२)

देवातिथिः काण्व इन्द्रस्तवे कथयति, ‘यन्कण्वा, हे इन्द्र ! त्वां स्तोमवाहसः स्तोमानां वोढारो ब्रह्मभिः सूक्तैः सहायच्छन्ति, भागच्छन्ति, त्वां प्राप्नुवन्ति ।’

९ कण्वा मतिं वर्धयन्ति ।

कण्वा इन्द्रसंबन्धिनीं मतिं प्रशंसामयीं वर्धयन्तीति वत्सः काण्व इन्द्रस्तवेऽपदयन्—

त्वामिच्छवसस्पते कण्वा उक्थेन वावृधुः । त्वां सुतास इन्द्रवः ॥ ११ ॥

कण्वास इन्द्र ते मतिं विश्वे वर्धन्ति पौंस्यम् । उतो शविष्ठ वृण्यम् ॥ ३१ ॥ (ऋ० ८।६।२१, ३१)

१० भयभीतः कण्वः ।

कण्वो घौरो मरुतां प्रस्तावे भयभीतं कण्वमपदयन्, तथा हि—

गन्ता नूनं नोऽवसा यथा पुरेतथा कण्वाय विभ्युषे । (ऋ० १।३।९।७)

‘पुरा नोऽवसा रक्षणं निमित्तेन सूर्यं यथा प्राप्तवन्तः । इत्यानेन प्रकारेण विभ्युषे भीतियुक्ताय कण्वाय तदनुग्रहार्थं नूनं क्षिप्रं गन्तं प्राप्नुत ।’ भयभीतः कण्वो मरुतां प्रसादेन भयरहितो भवत्विति प्रार्थनाहेतुरत्रावगम्यते ।

११ कण्वस्यावनम् ।

कुत्स आक्षिरस आश्विनस्तवेऽदिवभ्यां कण्वस्यावनं कृतमित्यपदयत् । यथा—

याभिः कण्वं प्र सिपासन्तमावतम् । (ऋ० १।११।२।५)

प्रकण्वः काण्वोऽपि तदेवापदयत्—

याभिः कण्वमभिष्टिभिः प्रावतं युवमश्विना ।

ताभिः प्वरश्माँ अवतं शुभस्पती पातं सोममृतावृधा ॥ (ऋ० १।४।७।५)

ब्रह्मातिथिः काण्वोऽपि तथैवाह—

यथा चित्कण्वमावतं प्रियमेधमुपस्तुतम् । (ऋ० ८।५।२५)

पुनर्वन्मः कण्वोऽपि मरुतां स्तवे तथैवाह—

येन कण्वं धनस्पृतम् (अव) । (ऋ० ८।१।१८)

सन्धंसः कण्वोऽपि तथैवाहादिवस्तवे—

याभिः कण्वं मेघातिथिं (अवतं) (ऋ० ८।८।२०)

‘ कण्वपुत्रं मेधातिथिमृषिं याभिरुतिभिरवनसाधनैरवतम् । ’ एतत्प्रस्कण्वः कण्वोऽपि कथयतीन्द्रस्तुतौ-

यथा प्रावो मघवन् मेध्यातिथिं यथा नीपातिथिं धने ॥ ९ ॥

यथा कण्वे मघवन् त्रसदस्यवि यथा पक्थे दशत्रजे ॥ १० ॥ (ऋ० ८।४९।९-१०)

‘ हे मघवन् ! त्वं मेध्यातिथिं नीपातिथिं च धने हिते युद्धे प्रचलिते प्रावः, तथैव कण्वं त्रसदस्यं पक्थं दशत्रजमपि प्रावस्त वास्माकमपि रक्षणं कुर्विति प्रार्थना । ’ एतदेव वसिष्ठपुत्रो मृळीकोऽग्निप्रस्तावे कथयति —

अग्निः ... प्रावन्नः कण्वं त्रसदस्युमाह्वे । (ऋ० १०।१५।५)

‘ अग्निराह्वे कण्वं त्रसदस्यं च प्रावन् रक्षितवान् । ’ तथा चाथर्ववेदेऽपि मित्रावरुणसंस्तवे ऋषिर्मृगारः कथयति—

यौ कक्षीवन्तमवथः प्रोत कण्वम् ॥५॥ यौ मेधातिथिमवथो ॥६॥ (अथर्व० ४।२९।५—६)

‘ मित्रावरुणौ कक्षीवन्तं कण्वं मेध्यातिथिं चावथ ’ इति भावः । एवं कण्वानामवनं कृतमिन्द्रादिभिरिति सिद्धयति ।

१२ कण्वाय दानम् ।

कण्वो घौरोऽग्निस्तवे पश्यति यत्—

अग्निः कण्वाय सौभगम् । (ऋ० १।३६।१७)

‘ अग्निः कण्वाय सौभगं शोभनं धनं प्रायच्छदिति ’ शेषः । मरुतां स्तवे स एवार्पिस्तथैवावोचत्—

कण्वं दद प्रचेतसः । (ऋ० १।३९।९)

‘ हे प्रचेतसो मरुतः । यूयं कण्वं दद धनं दत्तवन्तः । ’ तथा च ब्रह्मातिथिः कण्वोऽश्विस्तवे दृष्टवान् यथा—

युवं कण्वाय नासत्यापिरिप्ताय हर्म्ये । शश्वदूतीर्दशस्यथः ॥ (ऋ० ८।५।२३)

‘ हे नासत्यौ ! युवं कण्वायापिरिप्ताय परितप्तायेतीर्दशस्यथः, विविधानि रक्षणानि दत्तवन्तौ । ’ तथा मेधातिथिः कण्व इन्द्रस्तवे कथयति—

कण्वेभिर्धृष्णवा धृषद्वाजं दर्षिं सहस्त्रिणम् । (ऋ० ८।३३।३; अथर्व० २०।५२।३; २०।५७।१६)

‘ कण्वेभ्यः सहस्त्रिणं वाजं धनमन्नं वा दर्षिं देहोति । ’ इन्द्रस्तवे कण्वपुत्रः प्रस्कण्व आह—

यं ते स्वधावन्तस्वदयन्ति धेनव इन्द्र कण्वेषु रातयः । (ऋ० ८।४९।५)

‘ इन्द्र कण्वेषु रातयो दानान्यनेकविधानि ददाति वितरति । ’ एवं कण्वा इन्द्रस्य प्रियाः सन्तीति भावः ।

युवं कण्वायापिरिप्ताय चक्षुः प्रत्यधसं सुष्टुतिं जुजुपाणा । (ऋ० १।११।८७)

‘ युवां सुष्टुतिं शोभनां स्तुतिं जुजुपाणा सेवमानौ कण्वाय महर्षयेऽपिरिप्तायापिहितदृष्टये चक्षुरधत्तम् । ’ एवमश्विनौ कण्वस्यावनं चक्रधुरित्याह कक्षीवानौशेजः । •

१३ ऋषिषु कण्वस्य स्थानम् ।

कण्वः कक्षीवान्पुरुमीढो अगस्त्यः श्यावाश्वः सोभयर्चनानाः ।

विश्वामित्रोऽयं जमदग्निरत्रिरवन्तु नः कश्यपो वामदेवः ॥ (अथर्व० १।८।३।१५)

अथर्वा यमस्तवे नामान्येतानि ऋषीणां कथयित्वा त एते ऋषयो नोऽवन्विति प्रार्थयति । एतेनैतेषु ऋषिषु कण्वस्य प्रथमं स्थानमासीदिति गम्यते । तथा चैतैरेव प्रमाणेन कण्वोऽथर्वणोऽपि प्राक्कालेन एवेति सिद्धयति ।

१४ कण्व-होता ।

स च कण्वो होताऽऽज्ञाता हवनकर्ता वा याजको वाऽऽसीदिति दृश्यते, यथा भौनोऽग्निर्वैश्वदेवसूक्ते कथयति—

प्र सक्ष्णो दिव्यः कण्वहोता त्रितो दिवः सजोपा चातो अग्निः । (ऋ० ५।४।१४)

कण्वो होता यस्य, कण्वा वा होतारो यस्य, सोऽग्निरत्र स्तूयते । अमेराहातारः कण्वा इति भावः ।

१५ कण्वतमः कण्वः ।

अतिशयेन श्रेष्ठः कण्वः कण्वतमः । कण्वेषु सर्वेषु श्रेष्ठ इत्यर्थः । स किं करोतीत्याह प्रस्कण्वः काण्व उयाःस्तवे—

अत्राह तत् कण्व एषां कण्वतमो नाम गृणाति नृणाम् । (ऋ० १।४।४)

‘ नृणां सतां तन्नाम कण्वतमो महर्षिर्गृणाति जपति ’ । सत्पुरुषाणां नाम प्रत्युषसि जपतीत्यर्थः ।

१६ पूर्वे कण्वाः ।

इन्द्रामिस्तवे परच्छेषो दैवोदासिः कथयति—

दध्यङ् ह मे जनुषं पूर्वा अङ्गिराः प्रियमेधः कण्वो अत्रिर्मनुर्विदुस्ते मे पूर्वे मनुर्विदुः (ऋ० १।१३।१९)

‘ दध्यङ्ङ्गिराः प्रियमेधः ऋषोऽत्रिर्मनुरेते सर्वेऽपि महर्षयो मे दिवोदासपुत्रस्य परच्छेषस्य जनुषं जन्मवृत्तं विदुः । ते सर्वेऽपि मे पूर्वे ऋषयः पूर्वकालीना महर्षयोऽतस्ते मे जन्म यथावज्जानन्ति । परच्छेषात्पूर्वैः कण्व इत्यत्र स्पष्टं भवति । कण्वात् पूर्वा नृपद इति चापे प्रदर्शयिष्यामः ।

१७ कण्वस्य सूनवः ।

कण्वस्य पुत्रा अपि वर्णिताः प्रशंसिताश्च दृश्यन्ते मन्त्रवर्णेषु, यथा प्रस्कण्वः काण्वोऽमिसंस्तवेऽपश्यत्—

यामिः कण्वस्य सूनवो हवन्तेऽवसे त्वा । (ऋ० १।४।५।५)

‘ कण्वस्य सूनवः कण्वस्य पुत्राः प्रस्कण्वादयोऽग्निमवसे रक्षणाय हवन्तेऽग्निमाह्वयन्ति । ’ सध्वंसः काण्वोऽप्यश्विनोः स्तवे तथैव दृष्टवान्— पुत्रः कण्वस्य वामिह सुपाव सोस्यं मधु ॥ ४ ॥

पुत्रः कण्वस्य वामृषिर्गोभिर्वत्सो अवीवृधत् ॥ ८ ॥ (ऋ० ८।८।४, ८)

‘ कण्वस्य पुत्रः सध्वंसोऽदिवभ्यां मधुरं सोमरसं सुपाव स चर्षिर्गोभिरेदिननाववीवृधत्, स्तुत्या तौ समवर्धयत् । ’

१८ नार्षदः कण्वः ।

शुक्रोऽपामार्गप्रस्तावेऽपश्यत् यथा—

ब्राह्मणेन पर्युक्तासि कण्वेन नार्षदेन ।

सेनेवैषि त्विषीमती न तत्र भयमस्ति यत्र प्राप्नोष्योपधे । (अथर्व० ४।१९।२)

‘ नार्षदेन नृपदः पुत्रेण कण्वेन ब्राह्मणेन, हे ओपधे सहदेविनामके । पर्युक्तासि सर्वतः प्रशंसितासि । त्वं त्विषीमती दीप्तिमती ह्यणस्य रक्षणार्थं सेनेवैषि गच्छसि । यत्र त्वं प्राप्नोषि तत्र रोगादिभयं न भवति । ’ अत्र कण्वो भियगिति दर्शितम् । स च नृपदः पुत्रः । ऋग्वेदेऽपि कण्वस्य नृपदः पुत्रत्वमुक्तं, यथाह कक्षीवानौशिजो दैर्घतमसोऽदिवस्तवे—

महः क्षोणस्याश्विना कण्वाय ।

प्रवाच्यं तद् वृषणा कृतं वां यन्नार्षदाय श्रवो अध्यधत्तम् ॥ (ऋ० १।११।७।८)

‘ कण्वाय नार्षदाय नृपदः पुत्राय महः श्रवो महच्छ्रवणेन्द्रियमदत्तं, तदां प्रवाच्यं प्रशंसनीयं कृतं कर्मास्ताति ’ कक्षीवानश्विनोस्ताति । कवप ऐल्योऽपि वैश्वदेवस्तवे कण्वं नृपदः पुत्रमेवाह यथा—

उत कण्वं नृपदः पुत्रमाहुरुत श्यावो धनमादत्त वाजी ॥ (ऋ० १०।३।१।११)

‘ नृपदः पुत्रः कण्व इत्याहुस्तस्य गोत्रज्ञा महर्षय इति । ’ अत एव युक्तमेवोक्तं नार्षदः कण्व इति । सूक्तानामृषियु तु सर्वानुरुमर्णाकारेण ‘ कण्वो घौर ’ इत्युक्तम् । नार्षदः कण्वो, घौरश्च कण्व, सौश्रवसश्च कण्वो, (काठक सं. १३।१२), बौधायनश्च कण्व (आदिन्य-पुराणे) एते सर्वेऽपि कण्वा, एका एवेति वा विभिन्ना इति वैति न ज्ञायते । अन्वेष्टव्योऽयं विषय इति ।

१९ पिब गाय ।

पाहि गायान्धसो मद इन्द्राय मेध्यातिथे । (ऋ० ८।३।४)

मेधातिथिः कण्व इन्द्रमंस्तवे मेध्यातिथिमृषिमात्मानमेव संबोध्य ‘ पाहि गाय ’ इति ऋचयति । तथा च देवानिधिः कण्व इन्द्रस्तुनौ दर्शयति—

आपित्वे नः प्रपित्वे त्वयमा गहि कण्वेषु सु सत्वा पिव ॥ (ऋ० ८।५।३)

‘ हे इन्द्र ! कण्वानां यज्ञेषु सोमपानायागच्छ तत्र सोमं च पिबेति भावः । ’

२० कण्वा इव ।

मेव्यातिथिः कण्व इन्द्रस्तवे कण्वाणामुपमा प्रयुनाकि यथा—

कण्वा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिद्धीतमानशुः ।

इन्द्रं स्तोमेभिर्महयन्त आयवः प्रियमेघासो अखरन् । (ऋ० ८।३।१६; अथर्व० २०।१०।२; २०।५।९।२)

कण्वा इव भृगव एतन्नामकः ऋषयो विश्वं धीतमाध्यातमिन्द्रमानशुः प्रापुः । प्रियमेघास्त आयवो मानवा ऋषय इन्द्रं महयन्तः स्तोमैरस्वरत्नस्तुवन् । तथा वत्सः कण्व इन्द्रस्तवे कण्वस्योपमां प्रयुक्त्वात्—

अहं प्रत्नेन मन्मना गिरः शुन्मामि कण्ववत् । येनेन्द्रः शुष्ममिहधे । (ऋ० ८।६।११; अथर्व० २०।११।५।२)

‘ अहं वत्सः कण्वस्य वंशजः कण्ववत् कण्वर्षिणा सममेव प्रत्नेन पुरातनेन मन्मना मननाहेंग गिरः वाचः शुन्मामि शोमयान्दलं करोमि । येन इन्द्रः शुष्मं बलं दधाति । ’ तथा चाथर्ववेदेऽपि कण्व-बादरायण-भागलय ज्ञाहुः—

कण्वः—

अत्त्रिवह्वः किमयो हन्मि कण्ववज्जमदग्निवत् । अगस्त्यस्य ब्रह्मणा सं पितृभ्यहं किमीन् ।

बादरायणिः—

(अथर्व० २।३।२।३; ५।२३।१०)

त्वया पूर्वमधर्वाणो जघ्नू रक्षांस्योषधे । त्वया जघान कश्यपस्त्वया कण्वो अगस्त्यः ॥ (अथर्व० ४।३।७।१)

भागलिः—

आयुर्ददं विपश्चितं श्रुतां कण्वस्य वीरुघम् । आमारिषं विश्वमेषजीमस्यादृष्टान्नि शमयत् । (अथर्व० ६।५।२।३)

आयुर्वेदविषयक मन्त्रा एते ऋत्वेन बादरायणेन भागलिना च ऋणेन दृष्टाः । कण्ववन् ब्रह्मणा मन्त्रशक्त्या रोगहर्मीकामायानीति कण्वपुत्र आह । बादरायणिरपि कथयति यद्यथा पूर्वकाले कण्वोऽगस्त्यश्च क्रया चिदौषध्या रोगक्रिमौननाशयत्तथैवाहमपि रोगान् दूरी-
करोमीति । भागलिरपि कथयति यद्यथा कण्वस्य वीरुघं ऋत्वेन रोगनिवारणाय प्रयुक्तां वीरुघं श्रुतां विश्रुतां प्रविद्धां विश्वमेषजीं सर्वरोगनिवारणसमर्थांमारिषम् । तथा च रोगबीजनशमयम् । एतेन कण्वो भैषज्यकर्मणि कुशल आर्त्तादिति गम्यते । अत्रेऽपि कण्वानां भैषज्यं कर्म प्रदर्शयिष्यामः ।

२१ कण्वोऽदुहत् ।

यामस्य कण्वो अदुहत् प्रपीनां सहस्रधारां पयसा मर्हां गाम् ॥ (अथर्व० ७।१५।१५; वा. च. १७।७४)

(कण्व च. १८।७४; ऋठक. १८।४।१५; नैत्रा. २।१७।६; कृषिष्ट० २।८।४)

कण्वो ह वा पतस्य श्रायसो दोहं विदांचकार, यथा गां प्रतां दुह, एवमेवैतयाग्निमग्निचिद् दुहे ॥

(ऋठक. सं २।१।२)

तामेतां कण्वा सौश्रवसा विदुः । (ऋठक. १३।१२)

सहस्रधारां मर्हां गां कण्वोऽदुहत्, स एवास्या दोहनविधिं प्रथमं विदांचकर । कण्वेभ्यः पूर्वनादनिवर्धं दोहनविधिं न कोऽप्यजानादिति दृश्यतेऽत्र ।

२२ कण्वा रोगोत्पादकाः क्रिमयः ।

यथा ऋग्वेदादिषु ऋषिवाचकः ‘कण्व’ इति शब्दोऽस्ति, तथैकाथर्ववेदेऽप्यस्त्येव । तथापि तत्र अत्रहुत्रचिद् रोगबीजवाचकः कण्वशब्दोऽपि दृश्यते । अत्र रोगबीजस्य संशोधनमाविष्कारो वा कण्वर्षिणा कृतो भवेदित्येतदर्थं तत्सर्वेषु पूजार्थं कण्वेति नाम तस्मै रोगबीजाय रोगकृमिभ्यो वा दत्तमिति तर्कयितुमत्र शक्यते । यथायापि तत्रवाविष्कारकस्यैव नाम तत्तद्विज्ञानमभूताय तत्रवाय दीयते, तथैवात्रापि बोद्धव्यम् । तथा हि—

गिरिमेनां आ वेशय कण्वान् जीवितयोपनान् ॥ ४ ॥

पराच एनान् प्र णुद कण्वान् जीवितयोपनान् ॥ ५ ॥ (अथर्व० २।२५।४-५)

उत्रा हि कण्वजम्भनी तामभक्षि सहस्वतीम् ॥ १ ॥

गर्भादं कण्वं नाशय पृश्निपर्णिं सहस्व च ॥ ३ ॥ (अथर्व० २।२५।१-३)

‘जीवननाशकान् कण्वान् रोगबीजान् सुदूरं प्रापय, ग्रामाद्गृहिर्निःसारय । कण्वसंज्ञकः कृमिगर्भादो गर्भनाशको वर्तते । यो गर्भाशयं प्राप्य तत्रत्यं गर्भं नाशयति मारयति । तं पृश्निपर्णीं वीरुनाशयति गर्भं च पुण्यतीति ।’ कण्वस्यर्षेरायुर्वेदविषयक आविष्कारोऽत्र गम्यते ।

अत्रोद्धृतेषु मन्त्रेषु कण्वानां प्रियां यज्ञसभा, तत्र तेषां सोमाभिवयः, तेषां श्रेष्ठं यज्ञसाधनं, तैः कृतं देवतानामाह्वानम्, कण्वैः स्तोत्राणां ब्रह्मणां च करणं, तेषां गानं, देवतानामीडनं च, देवतासंबन्धिण्या मतेः संवर्धनं, कण्वस्य भयं, तस्मात्तस्य देवताभिः कृतं परित्राणं, कण्वायानेकविधं देवैर्दत्तं दानं, महर्षिषु कण्वस्य प्रथमं स्थानं, कण्वस्य हेतृत्वं, कण्वस्य श्रेष्ठत्वं, कण्वस्य पूर्वजत्वं, तस्य पुत्राः, तस्य नार्षदत्त्वं च दर्शितम् । कण्वैः कृतं गोदोहनं चात्र प्रदर्शितम् । कण्वस्य भैषज्यनैपुण्यं, तस्य च रोगबीजभूतानां कृमीणामाविष्कारश्चात्र प्रदर्शितः । एतत्सर्वं कण्वस्यर्षेः वैदग्ध्यविज्ञानायामिति कृत्वात्रैतं विषयं समापयामः ।

अत्र चत्वारः कण्वा दृश्यन्ते, तत्र कौर्दस्यं कण्वो यस्य नाम शुक्रयजुर्वेदेन सह संबन्ध्यतेऽथवा शुक्रयजुर्वेदस्य प्रवर्तकः कथिदन्यः कण्वोऽस्तीत्येतद्विचार्येत इदानीम् ।

कण्वस्य निवासस्थानम् ।

शुक्रयजुर्वेदस्यास्य वाजसनेयी-माध्यन्दिन-संहितायां “एष वो अमी राजा” (वा० सं० ९।४०) इति राजविषयमधि-कृत्याविशेषणोक्तं, न तत्र स्थानविशेषनिर्देशो वा राज्यविशेषनिर्देशो वा दृश्यते । परं शुक्रयजुर्वेदस्य काण्वसंहितायां तु “एष चः कुरुवो राजा, एष चः पाञ्चालो राजा” (काण्व सं० १।१।१) इति कुरुपांचालानां नामनिर्देशपूर्वकं मन्त्रेऽस्मिन्नुल्लेखो दृश्यते, तदसंशयं सूचयति, यदेवा कण्वानां संहिता कुरुणां पाञ्चालानां च साम्राज्येन सह संबद्धेति ।

तैत्तिरीय-संहितायां चास्यैव मन्त्रस्य स्वरूपान्तरं ‘एष वो भरता राजा’ इति दृश्यते, तच्च तस्याः संहितायाः सम्राजां भरतानां संबन्धं प्रकटयति । काठक-मैत्रायणीययोः संहितयोः पाठस्तु ‘एष ते जनते राजा’ (काठ० १।५।७; मैत्रा० २।६।९) इति, स च जानपद-शासनं तत्रत्यानां मानवानां सुस्पष्टमेव सूचयति, यत्रैते द्वे संहिते प्रचलिते स्त इति ।

इत्येवमेकस्यैव मन्त्रस्य विभिन्नासु संहितासु विभिन्नो मन्त्रपाठस्तस्यास्तस्याः संहितायास्तत्तस्यानीयत्वं प्रदर्शयति, देश-विशेषसंबन्धत्वं साम्राज्यविशेषसंबन्धत्वं वा सूचयति । तत्राप्ययं विशेषो यद्वाजसनेय-संहितायां देशवाचकं पदं न विद्यतेऽन्यासु च संहितासु दैशिकं पदं विद्यते । एष एव वाजसनेय-संहिताया विशेषोऽन्याभ्यः संहिताभ्यः । यत्र तु दैशिकं पदं स्यात्, तस्याः संहितायास्तेन प्रदेशेन, तेन च राज्यशासनेन संबन्धः मुतरां स्पष्टो भवति ।

यजुर्वेद-वृक्षः ।

यजुर्वेदस्य वृक्षे विविधानां यजुःशाखानां स्थानानि देशविशेषप्रचारे वा प्रदर्शितानि । एष च यजुःशाखावृक्षो पंचवटी-नासिक-क्षेत्रनिवासिनो यज्ञेश्वर-राजीति नाम्नो वेदविदुषो मैत्रायणी-शाखावलम्बिनः सकृद्वात् प्राप्नो पण्डितवरेण रघुवीरेण विदुषा (राकतरेत्सुपपदधारिणा) लवपुरे मुद्रितस्तत्रैव यजुर्वेदवृक्ष एतासां संहितानां देशविशेषा एवं प्रदर्शिताः—

कण्वाः— कण्ववेणाप्रदेशे,

काठाः काठकाः— गोदादक्षिणदेशे,

कण्वाः कर्णवटाः— गोमतीपश्चिमदेशे,

मध्यंजनाः— सरयूतीरनिवासिनः,

तैत्तिरीयाः— निरंजुद-गोदादक्षिणदेशे,

मैत्रायणीयाः— गोदादक्षिणदेशे,

मैत्रायणीय-शाखाभेदाः— कश्मिरि, मरुदेशे इ० ।

तैत्तिरीय-मैत्रायणी-कठक-कण्व-वाजसनेयी-माध्यंदिनानामेतानि स्थानानि देशविशेषा वा यजुर्वेदवृक्षे दृश्यन्ते । परन्तु देशविशेषा एते नैदानुमोदन्ते मन्त्रोक्तिराज्यशासनस्य स्थानानि । यथा कण्व-संहितायां कुरुपाञ्चालानां निर्देशोऽस्ति, प्रदेशावेतौ हस्तिनापुरसमीपतो वर्तते, परं कण्वानां देशविशेषौ यजुर्वेदवृक्षे कृष्णावेणाप्रदेशस्तथा च गोमती-प्रदेशश्चोक्तौ । एतौ देशौ कुरुपाञ्चालानां नैवाधिराज्य आसन् । एतयोर्देशयोस्परि कुरुपाञ्चालानां राज्यं न कदाचिदप्यासीत् । यत् एतद्विषये न किमपि प्रमाणं दृश्यते । तथैव तैत्तिरीयाणां संहितायां भरतो राजेत्युक्तम्, भरतानां साम्राज्यं हस्तिनापुर एवासीत्, परंतु तैत्तिरीयाणां गोदादक्षिणदेश इति वेदवृक्ष उक्तम् । एवं वेदवृक्षेण यत्कथितं तत्संहितावचनेन नैव संगच्छते । वेदवृक्षत्रयानामन्त्रोक्तं कथनं बलवत्तरमस्तीति निश्चयः । अतो भरतानां कुरुणां पाञ्चालानां च प्रदेशा उत्तरीया एव आद्या इत्यस्माकं मतिः । तत्र चोत्तरीयाणां कुरुपाञ्चालानां भरतानां च साम्राज्येन सह कण्वसंहितायास्तैत्तिरीय-संहितायाश्च क्रमेण सम्बन्धः संहितोक्तप्रमाणबलेन दृश्यते, न च वेदवृक्षोक्तेन तिरस्कृत्युं शक्यः । वेदवृक्षस्य च प्रानाण्यं चिन्त्यमेव, तच्च संहितावचनप्रामाण्याद्धीनतरमेवास्तीति प्रतिमाति ।

वेदवृक्षोक्तशाखास्थानानि तु उत्तरकालिकानि भवेयुः संहितोक्तस्थानानि पूर्वकालीनानि इत्येवं द्वयोरपि स्थानयोश्चरितार्थं स्यादेव ।

कोऽयं कण्वः ?

अत्रेदानीं कोऽयं कण्व इति विचारणीयम् । किं ऋग्वेदमन्त्रोक्तोऽयं कण्वो घोरौ येनैषा कण्वसंहिता प्रवर्तिता ? नेति क्लमः । कुत इति चेत्कण्वते ।

बौधायनपितृत्वाच्च प्रशिष्यत्वाद् बृहस्पतेः ।

शिष्यत्वाद्याहवल्क्यस्य कण्वोऽभून्महतो महान् । (आदित्यपुराणे)

अयं कण्वो याज्ञवल्क्यस्य शिष्यः, शुक्रयजुर्वेदाचार्यस्यादित्यस्य प्रशिष्यो, बौधायनस्य पुत्रः । याज्ञवल्क्योऽस्य गुरुः, स तु विदग्धस्य शाकल्यस्य समीपे शिष्यरूपेण स्थित्वा तस्याश्रमे वेदाध्ययनार्थमुपित्वा, ऋग्वेदमधीतवान् त्यक्तवाँश्च । अत एतत्सिद्धयति यदस्य कण्वस्य गुरोर्याज्ञवल्क्यात् पूर्वमेव ऋग्वेदस्यास्यैषा संहिता आसीदिति, या तु शाकल्यप्रवर्तितत्त्वच्छकलसंहितेतीदानीं प्रसिद्धा । अतः ऋग्वेदमन्त्रोक्तः कण्वो घोर एतस्याः कण्वसंहितायां प्रवर्तकौ भवितुमशक्यः ।

कण्वो नार्षदस्तु यदि घोरान्दयो भवेगर्हि स तस्मात्कण्वार्षि प्रार्चान्तरो दृश्यते । अतः स एतस्याः कण्वसंहितायाः प्रवर्तको नैव भवितुं शक्यते ।

अतः कोऽपि तृतीय एव कण्वोऽभवेयः स्वल्पेत्तं शुक्लयजुर्वेदं प्रवर्तयत् । स च बौधायनस्य पुत्रो याज्ञवल्क्यशिष्यः कण्वो योऽस्याः संहितायाः प्रवर्तकौ दृश्यते । अतः कण्वो बौधायन इत्यस्य प्रसिद्धिः ।

शुक्रयजुषामानाचार्य आदित्यः । तस्माद्याज्ञवल्क्येनायातयानानि यजुष्यधीतानि । एष कण्वस्तु तस्माद्याज्ञवल्क्यादेव यजुर्वेदं शुक्रमधीतवान् । ततो याज्ञवल्क्यसमकालीन एवैष कण्वो दृश्यते । याज्ञवल्क्यस्य काले निश्चिते सत्यस्य कालेऽपि जतुं शक्यते । अतो याज्ञवल्क्यस्य कालविषयमत्रेदानीं विचारयामः ।

याज्ञवल्क्यस्य कालः ।

सैषा शुक्रयजुर्वेदस्य संहिता वाजसनेयी, माध्यंदिनीया वा संहितेति कथ्यते । वाजसनेयोऽयमेव याज्ञवल्क्यः । वाजसनेस्तस्य पिता, तस्य पुत्रोऽयं वाजसनेयः, तेन प्राप्ता संहिता वाजसनेयी ।

तस्यास्य वाजसनेयस्य याज्ञवल्क्यस्यश्रमो वृद्धनगरे (भाषायां वटनगर इति ख्याते) अर्धदशवर्षतस्य (भाषायामाबुसहाड इति ख्यातस्य) ऐशान्यां दिशि (श्रीमतां गायकवाडमहाराजानां राज्ये महम.पांश्रान्ते अहमदाबादनगरस्योत्तरस्यां दिशि) प्रख्यातोऽभूदिति प्रसिद्धिः पुराणेषु दृश्यते । यथा—

तथान्योऽपि च तत्रास्ति याज्ञवल्क्यसमुद्भवः ।

आश्रमो लोकविख्यातो मूर्खाणामपि सिद्धिदः ॥ (स्कन्दपुराणे नागरखण्डे अ० १२९)

अस्यैव वृद्धनगरस्य नामान्तराणि चमत्कारपुरं, आनन्दपुरं, आनर्तपुरं, वर्धमानपुरमित्यादीनि बहूनि पुराणान्तरेषु सन्ति । अस्मिन्नेव नगरे याज्ञवल्क्यः सहशिष्य उवास । महात्मनोऽस्य याज्ञवल्क्यस्य ज्ञानविज्ञानाभ्यां समाकृष्टेन जनकेन समाहृतोऽयं मिथिलां गत्वा, तस्मै राज्ञे ब्रह्मज्ञानमुपादिश्य, तत्रैव न्यवसन् । तथा हि—

ब्राह्मणैर्याज्ञवल्क्यस्तु विज्ञातो येन केन तु । विदेहेन ततः प्राप्तः श्रवणार्थं नराधिपः ।
वेदान्तानां च सर्वेषां रत्नाख्येन महीभुजा ॥ (स्कं० पु० नागरखंडे)

स्कंदपुराणस्य नागरखण्डस्यैकोनत्रिंशत्तितमेऽध्याये याज्ञवल्क्यस्य महामुनेः संक्षिप्तं चरितं विद्यते । तत्र याज्ञवल्क्यस्यर्वे-
दाध्यापकौ विदग्धः शाकल्य आसीदिति कथितम् । सोऽपि विदग्धः शाकल्योऽत्रैव वर्धमानपुरे(वडनगरे)ऽवसदिति पुराणेषु
दृश्यते । एष एव विदग्धः शाकल्यो जनकसभायां परास्तो याज्ञवल्क्येनेति बृहदारण्यकस्य तृतीयेऽध्याये (बृ० उ० ३।१।२६; शतपथे
ब्राह्मणे वा चतुर्दशे काण्डे १४।७।२८) कथितम् ।

शतपथस्य ब्राह्मणस्य रचनाकालः ।

शतपथीयं ब्राह्मणं भगवता याज्ञवल्क्येन रचितमिति महाभारते लिखितं यथा—

प्रतिष्ठास्यति ते वेदः सखिलः सोत्तरो द्विज । कृत्स्नं शतपथं चैव प्रणेप्यसि द्विजर्षभ ॥११॥

ततः शतपथं कृत्स्नं सरहस्यं ससंग्रहम् । चक्रे सपरिशेषं च हर्षेण परमेण ह ॥ १६ ॥

कृत्वा चाध्ययनं तेषां शिष्याणां शतमुत्तमम् ॥१७॥

सूर्यस्य चानुभावेन प्रवृत्तोऽहं नराधिप । कर्तुं शतपथं चेदमपूर्वं च कृतं मया ।

यथाभिलषितं मार्गं तथा तच्चोपपादितम् ॥२३॥ (म० भा० मोक्ष० अ० १४४)

स्वर्यं याज्ञवल्क्य एवैतत्कथयति, यदहं भगवत आदित्यस्यादेशात्सरहस्यं कृत्स्नं शतपथं कृतवानिति । अतो यस्तु शतपथस्य
ब्राह्मणस्य कालः स एव याज्ञवल्क्यस्य कालो भवति । तथा च स एव कवस्यापि कालस्तस्य याज्ञवल्क्यशिष्यत्वान् । तथा च—

पतेन हैन्द्रोतो दैवापः शौनको जनमेजयं पारिक्षितं याजयाञ्चकार ... तदेतद्ब्राथयाभिगीतं...

आसन्दीवति घान्यादं रुक्मिणं हरितञ्जम् । अवध्नादश्वं सारंगं देवेभ्यो जनमेजयः । (शं० ब्रा० १३।६।१-२)

पतेन ह वा पेन्द्रेण महाभिपेकेण तुरः कावपेयो जनमेजयं पारिक्षितमभिषिपेच ।

तदेषा यज्ञगाथाभिगीयते... आसन्दीति० (ऐ० ब्रा० ८।२१)

भीष्म उवाच— अत्र ते वर्तयिष्यामि पुराणमृपिसंस्तुतम् । इन्द्रोतः शौनको विप्रो यदाह जनमेजयम् ।

आसीद्वाजा महावीर्यः पारिक्षिज्जनमेजयः । एवमुक्त्वा तु राजानमिन्द्रोतो जनमेजयम् ।

याजयामास विधिचत्वाजिमेधेन शौनकः । (महाभारत, अ० १४९)

एष पारिक्षिज्जनमेजयः पितानहद्भीष्माद्यपि प्राचीनतमोऽत एव शौनकस्तं याजयामासेति परोक्षभूतप्रयोगोऽत्र भीष्मेण प्रयुक्तः ।
यस्तु युधिष्ठिरस्य प्रपौत्रो जनमेजयः पारिक्षित्स्त्वन्त्य एवैतस्मान् ।

हौ जनमेजयावान्ताम् । एको युधिष्ठिरस्य महाराजस्य प्रपौत्रो, द्वितीयस्तु युधिष्ठिरात्प्राचीनो द्विचत्वारिंशत्तमः पूर्वज इति ।
अस्यैवेतिहासं भीष्म आह, तं शौनको याजयामासेति । स एवेतिहासः शतपथे ऐनरेये न ब्राह्मणे दृश्यते । शतपथं ब्राह्मणं तु
याज्ञवल्क्येनादित्यस्याचार्यस्यागया रचितम् । अतो यः शतपथस्य काल न एव याज्ञवल्क्यस्य कालो भवितुं शक्यः ।

कृत्तिकास्वादधीतं । पता ह व कृत्तिकाः प्राच्यै दिशो न च्यवन्ते सर्वाणि ह चान्यानि

नक्षत्राणि प्राच्यै दिशश्च्यवन्ते ॥ (शं० ब्रा० २।२।१-२)

अत्र कृत्तिकानां पूर्वस्यां दिशि च्यवनरहितमवस्थानं केनापि ऋषिणा दृष्टं, तदेव शतपथे तेन वर्णितम् । अत एव ' न च्यवन्ते '

इति वर्तमानकालीनः प्रयोगोऽत्र संगच्छते । इदानीं तु प्राचीं दिशं त्यक्त्वान्वत्रोर्ध्वं गताः कृत्तिकाः । तेषां तदुपर्ययनं पञ्चसहस्रैर्वैरेव भवितुं शक्यते । अतः कृत्तिकानां प्राचीदिग्बन्धानं शकपूर्वं (संवत्पूर्वं वा) त्रिसहस्रवर्षेभ्यः प्राक्कालीनमासीदिति निश्चयते खगोल-विद्भिः । एतच्छ्रीमद्भिः शंकर-बालकृष्ण-दीक्षितैः स्वीये भारतीय-ज्योतिषशास्त्रे प्रमाणैरनेकविधैः परिष्कृतम् ।

यस्तु शतपथस्य कालः स एव भगवतो याज्ञवल्क्यस्य कालः, स एव विद्मघस्य शाकल्यस्य ऋषयस्य बौधायनस्य चैति दर्शितं पूर्वमेव । अत एवोच्यते याज्ञवल्क्यस्य जनकस्य च समय इतः पूर्वं पञ्चसहस्रवर्षीयः, तस्य च ऋग्वेदाध्यापको विद्मघः शाकल्यो यो माण्डूकेयस्य पुत्रो, येन च ऋग्वेदस्य पदपाठः कृतः । तमेतं शाकल्यं याज्ञवल्क्यः परास्तवान् जनकसभायाम् (वृ० उ० ३।१।२६) । याज्ञवल्क्यस्य च शिष्यः ऋषः । अत सोऽपि एतत्कालीन एवेति सिद्धम् ।

श्रीमद्भागवतस्य नवमस्कन्धे विश्वामित्रस्य पूर्वं पुरुषा दर्शिताः । त एते— १ नारायणः, २ ब्रह्मा, ३ अग्निः, ४ सोमः, ५ युधः, ६ पुरुवा, ७ विजयः, ८ भीमः, ९ काञ्चनः, १० ह्योत्रकः, ११ जहनुः, १२ पुरुः, १३ बलाकः, १४ अजाकः, १५ कुशः (इपीरथः), १६ कुशाम्बुः (कुशिकः), १७ गाधी, १८ विश्वामित्रः ।

एष विश्वामित्रो मण्डलं तृतीयमृग्वेदस्यापश्यत् । एतदाह सर्वालोकमणीकरः कात्यायनो यथा—

‘ गाधिजो विश्वामित्रः स तृतीयं मण्डलमपश्यत् इति ’ । अस्त्यैव विश्वामित्रस्य कृत्रिमः पुत्रः शुनःशेषो देवरातः, स तु हरिश्चन्द्रस्य नरमेधगाथायां प्रसिद्धः (ऐ० ब्रा० ७१३) । स एष शुनःशेषः ऋग्वेदस्य प्रथममण्डलस्थानि कृतिपयानि सूक्तान्यपश्यत् । अस्त्यैव शुनःशेषस्य पुत्रः कृतिः, तस्य पुत्रः शुनःपुत्र इति, तस्य च पुत्रश्चाण्डायणो यो देवरात इति वा प्रसिद्धः । एष चारायणो यजुर्वेदस्य चरकान्तर्गतायाश्चारायणीय-शाखायाः प्रवर्तकः । एष चारायणिर्देवरातो, ब्रह्मरातो, यज्ञवल्क्यो, वाजसनिरित्यायनैर्कैर्नामभिः प्रसिद्धः । अस्त्यैव पुत्रो याज्ञवल्क्यो वाजसनेयो देवरातिरिति । अत एवाहुश्चतुर्वेदभाष्यकाराः सायणाचार्याः काण्वसंहिताभाष्योपक्रमे—

वाज इत्यन्नस्य नामधेयं, अन्नं वै वाज इति श्रुतेः । वाजस्य सनिर्दानं यस्य महर्षेरस्ति सोऽयं वाजस-
निस्तस्य पुत्रो वाजसनेय इति तस्य याज्ञवल्क्यस्य नामधेयम् ।

वृहदारण्यकोपनिषद्भाष्ये शंकराचार्यपूज्यपादाः कथयन्ति— ‘ एवमाह स्मोक्त्वा किल याज्ञवल्क्यो यज्ञस्य वल्को
वक्ता यज्ञवल्कः, तस्यापत्यं पुमान्याज्ञवल्क्यो देवरातिरित्यर्थः । ’ तथा च—

यज्ञानां यज्ञकाण्डानां वेदानां वल्को वक्ता वचनशीलो यज्ञवल्कः । ब्रह्मरातो महाकर्मठः । तस्य गोत्रा-
पत्यं पुमान्याज्ञवल्क्यः । (कृष्णसूरिकृते वेदनिरूपणे)

एवं विश्वामित्रस्य कृत्रिमः पुत्रः शुनःशेषः, तस्य प्रपौत्रो यज्ञवल्कश्चारायणीयशाखाप्रवर्तकः । तस्य पुत्रो याज्ञवल्क्यः स चायात-
यामानि शुक्रानि यजूंषि सूर्योदाचार्यैः प्राप्य, वाजसनेयी-माध्यंदिनीय-शाखायाः प्रवर्तकोऽभूत् । तस्य याज्ञवल्क्यस्य पुत्रः कात्या-
यनी-संजातः कात्यायनः परासां शाखानां ग्रन्थनिर्माणकरणात्पारस्कर इति नाम्ना प्रसिद्धः । स एव वररुचैः पिता ।

एष याज्ञवल्क्यो वर्धमाननगरे चमत्कारपुरे पूर्वोक्ते सहस्रशिष्यं विद्मघं शाकल्यमृग्वेदाचार्यमृग्वेदाध्ययनार्थमुपेयिवान् । एष
एवाचार्य ऋग्वेदस्य शाकलशाखायाः प्रवर्तकः । अनेन शाकल्येनाज्ञतो याज्ञवल्क्यो राजानं चमत्कारपुरस्य याजयामास । तेन राजा
केनापि निमित्तेनापमानित उपहसितश्च याज्ञवल्क्यो राजानं तं, पुनः पुनश्चोद्यमानोऽप्याचार्येण नैव पुनर्जगाम, न च तं पुनयजियामास ।
तेन मुद्गः शाकल्यो याज्ञवल्क्यं स्वकीयान्नाभक्तकारिणमिति मत्वाधिचिक्षेप । तेन याज्ञवल्क्यः शाकल्यं त्यक्त्वा, प्रभासक्षेत्रं संप्राप्य,
स्वकीयमेव मातामहं यजुर्वेदाचार्यं वैशंपायनं यजुषामध्ययनार्थं जगाम । तत्र वसता याज्ञवल्क्येन सह वैशंपायनस्यापि तर्ध्वं केनापि
निमित्तेन कलहोऽभूत्, येन तमप्याचार्यं याज्ञवल्क्यस्तत्याज (श्री० भागवते १२।६, ब्रह्माण्डपुराणे पू० अ० ५; विष्णुपुराणे ३।५;
आत्मपुराणे १०)

एवं त्यक्त्वाचार्यद्वयस्यकवेदद्वयश्च याज्ञवल्क्य आचार्यमादित्यं गत्वा तमुपास्य तस्मादयातयामानि यजूंषि प्राप्तवान् ।

आदित्यानीमानि शुक्रानि यजूंषि वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायन्ते । (श० ब्रा० १।४।१।२।३)

उद्दालकस्य शिष्यो याज्ञवल्क्यः । (श० ब्रा० १।४।१।२।३)

अयातयामानि तु भानुगुप्तान्यन्यानि जातानि तु नीरसानि ।

यजूंषि तेषामथ याज्ञवल्क्यो हयातयामानि रवेरवाप ॥ (देवी भा० ९।५)

इत्युक्तो भगवान् सूर्यो याज्ञवल्क्यं महामुनिम् ।
वेदान् पडङ्गसहितान् रहस्यादिसमन्वितान् ।
चतुरोऽध्यापयामास स्थापयित्वा रथे निजे ॥
प्राप्य वेदान् मुनिः सर्वान् गृहस्थाश्रमधर्मवान् ।
चतुर्वेदार्थिनः शिष्यानुपनिन्य महामनाः ।
चतुर्धा दृश्यते तस्य मुनेः शिष्यौघमण्डली ।
अध्यापनरतस्यैषा याज्ञवल्क्यस्य धीमतः ॥ (आत्मपुराणे ७३८-४५)

भगवत्पूज्यपादाः शंकराचार्यो अपि याज्ञवल्क्यं चतुर्वेदमेवाहुः (वृ० उ० शांकरभाष्ये ३।१।२) ।

स तथेति प्रतिज्ञाय प्रविश्यादित्यवाजिनः ।
कर्णेऽपठत्ततो वेदांश्चतुरोऽपि च तन्मुखात् ।

(स्कं० पु० ना० खं० २५८)

एवमेव याज्ञवल्क्यो ब्रह्मसंप्रदायं त्यक्त्वादित्यसंप्रदायं स्वीकृतवान् । वेदानां द्वौ संप्रदायौ, ब्रह्मसंप्रदाय आदित्यसंप्रदायश्च । तथा दि-

ब्रह्मणः संप्रदायोऽयं व्याससंदर्शितोऽभवत् ।

विभक्तस्यैव वेदस्य संप्रदायो द्विधा मतः ।

ब्रह्मणः संप्रदायस्तु आदित्यस्य तथा मतः ।

अयातयामसंज्ञोऽयं कृत्स्नकर्मप्रकाशकः ॥ (जाबालसंहितायां अ० १)

ब्रह्म-संप्रदायः

[ऋग्वेदस्य]

आश्वलायनाद्याः २० शाखाः

[यजुर्वेदस्य]

कृष्ण-यजुर्वेदस्य ८६ शाखाः

[सामवेदस्य]

जैमिनी-राणायणीयाद्याः शाखाः

[अथर्ववेदस्य]

पिप्लारी शाखा

आदित्य-संप्रदायः

[ऋग्वेदस्य]

शांख्यायनी (बाष्कल्या कौपीतकी वा)

[यजुर्वेदस्य]

काण्व-माध्यादिनाद्याः १५ शाखाः

[सामवेदस्य]

कौथुमी शाखा

[अथर्ववेदस्य]

शौनकीया शाखा

ब्रह्म-संप्रदाये एवमुपिपरंपरा दृश्यते-ब्रह्मा- बसिष्ठः- शक्तिः- पराशरः- व्यासः । एतन्मात् व्यासार्त्तल ऋग्वेदस्य, वैशंपायनो यजुर्वेदस्य, जैमिनिः सामवेदस्य, मुमन्तुरथर्ववेदस्य प्रवर्तकोऽभूदिति ।

आदित्यसंप्रदाये तु आदित्याद्याज्ञवल्क्यस्तस्मात् शांख्यायन ऋग्वेदस्य, कण्वमाध्यादिनी यजुर्वेदस्य, सामभवा कौथुमथ सामवेदस्य, शौनकोऽथर्ववेदस्य प्रवर्तकोऽभूदिति ।

एवं सनातनावेतौ द्वौ संप्रदायौ वेदस्यैकस्यैवेतौ द्वौ प्रवाहाविव दृश्येते ।

कण्वो याज्ञवल्क्यशिष्यः ।

कृष्णयजुर्वेदान्तर्गत-बौधायनशाखा-प्रवर्तकं बौधायनः, तत्र पुत्रोऽयं कन्वो याज्ञवल्क्यादादित्यादागतानि शुभ्रानि यजुष्यधीत-वान् । तेनार्यं कण्वो बौधायनो याज्ञवल्क्यदत्त शिष्यो भगवन् आदित्यस्य प्रशिष्योऽस्याः संहितायाः प्रवर्तकः । यद्यप्येते याज्ञवल्क्य-शिष्यस्तथापि स यजुर्वेद-पठने गुरुं नानुगतवान् । तेन माध्यादिन-संहितायाः काण्व-संहितायाश्च पठने महान्भेदो दृश्यते । कण्वा मन्वानृग्वेदवत्पठन्ति, माध्यान्दिनाश्च स्वर्ग्यां परिपाठं ननुगरन्ति । पुन्येति कण्वाः, पुन्येति माध्यादिनाः पठन्ति । एवमेवान्यो-ऽपि महान्भेदो पठन-परिपाठानां दृश्यते ।

आदित्यसंप्रदायान्तर्गतान्येतानि शुक्लानि यजुषि सन्तीति सर्वैः श्रूयते । तान्येतानि काण्वपरिपाटीबहुक्तानि वा वाजसनेयीपरिपाटी-बहुक्तान्यादित्येनेति नेदानां ज्ञातुं शक्यते । यदि कण्वो याज्ञवल्क्यादध्येतवांस्तर्हि केन कारणेन मन्त्रोच्चारणे तं नानुसृतवानित्यपि नैव ज्ञायते । याज्ञवल्क्य-संहितायाः काण्वसंहितायाश्च पाठभेदो वर्णोच्चारणभेदश्च निमित्तेन केन संभूत इत्येष चिकित्सनीयोऽयं विषयः ।

संवतः पूर्वं त्रिसहस्रवर्षमिते समये कण्वो याज्ञवल्क्यादेतानि यजुषि प्राप्तवान् । नैतेन शुक्लयजुषामेव एव ज्ञानो भवितुं शक्यः । तेषां याज्ञवल्क्यादापि पूर्वमाचार्यस्यादित्यस्य संनिधौ सुगुप्तत्वात् । अत एव शुक्लयजुषां समयोऽज्ञात एव, न ज्ञायते केनापि तानि कदा गुप्तानि तत्रादित्यस्य सकाशे इति । परं वाजसनेयी-संहितायाः प्राक्तिकालः काण्व-संहितायाश्च संग्रह-काल उक्तपूर्वं इत्येवात्र साधितमस्माभिः ।

कर्मकाण्ड-ज्ञानकाण्ड-विषयः ।

अस्यां संहितायामध्यायाश्चत्वारिंशत् । एकोनचत्वारिंशदध्यायावधि कर्मकाण्डमनेकविधं, तदूर्ध्वं चत्वारिंशत्तमेऽध्याये ब्रह्मविद्या चैति सांप्रदायिकाः कथयन्ति । चत्वारिंशदध्यायान्तर्गतानां मन्त्राणां मननेन नैतन्मत्तं सांप्रदायिकानां परिपुष्यति । तद्यथा- सहस्र-शार्पेति पुरुषमेधसंज्ञकः (वा० सं० अ० ३१; का० सं० अ० ३५), तदेवाग्निस्तदादित्येति सर्वमेधसंज्ञकः (वा० सं० अ० ३२, काण्व० ३५), ऋचं वाचमिति शान्तिकरणं (वा० सं० ३६; काण्व. ३६) एवमनेका अध्याया अध्यात्मविद्याप्रकाशका इत्यन्ते । तेषां मन्त्राणां कर्मणि प्रयुक्तत्वात्तेषां ब्रह्मविद्याप्रकाशकत्वं नैव विलोप्यं शक्यते । सर्वे वेदा यत्पदमामनन्तीति ध्रुतेः (कठ उ. १।२।१५) सर्वेषां वेदानां तत्पदप्रकाशकत्वेन केवलं कर्मण्यप्रयुक्ता मन्त्रा एवाध्यात्मविद्याप्रकाशका इति मन्तुं नैव शक्यते । अस्मन्मते तु कर्मणि प्रयुक्ता अपि बहवः सन्ति मन्त्राः, येषु ब्रह्मविद्या स्फुटतरं प्रकटीभूताऽनुभूयते । अत एव 'यस्तन्न वेद किमुचा करिष्यति, यइत्तद्विदुस्त इमे समासते । (ऋ. १।१६।३९) इति युक्तेमेवोक्तमाम्नायेन । अतो ब्रह्मणः प्रतिपादनं वेदमन्त्रै-ष्ववश्यमेव तिलेषु तैलवत् साधकैर्द्रव्यं, ये तु तत्र तत्रानुभवितुं शक्नुवन्ति, तेषां वेदमन्त्रैः किमपि प्रयोजनं नैव सैत्स्यतीति स्वयं वेद एव कथयति ।

ईशावास्योपनिषद् ।

५ सर्वासूपनिषत्सु मन्त्रोपनिषदीशावास्येति प्रसिद्धा । सा काण्वसंहितान्तर्गता शंकराचार्यप्रभृतिभिः सर्वैराचार्यैः स्वीकृता । तथैव-शार्पे-निषद्भाष्यभूता बृहदारण्यकोपनिषदिति या प्रसिद्धा सापि कण्वानामेवानुमोदिता एतैराचार्यैः ।

तथापि नैवैतेन वाजसनेयिसंहितोक्तेशोपनिषत्परित्यक्ता तैरिति मन्तुं शक्यते । तिरस्कृतत्वविषये प्रमाणाभावात् ।

भर्तृप्रपञ्चाख्यवृत्तिकारैस्तु शंकराचार्यैः प्राचीनैर्मध्यंदिनयेशोपनिषत् तेषामेव बृहदारण्यकोपनिषच्च व्याख्याता, अतस्ते द्वेऽपि प्रामाणिक एव ।

आदर्शग्रन्थाः ।

तत्र मुद्रितग्रन्थाः-

- (१) निगर्थसागराख्ये चंद्रालये मुंबय्यां मुद्रिता उवटमहीधरभाष्यद्वयसमेता वाजसनेयि-संहिता,
- (२) वाजसनेयि शुक्लयजुर्वेद-संहिता मार्व्यंदिनीयद्राखापाठभेदसमेता मिश्रभाष्ययुता मुंबय्यां श्रीवंकटेश्वरमुद्रणालये मुद्रिता,
- (३) शुक्लयजुर्वेदसंहिता पद्मात्मका मुंबय्यां मुद्रिता,
- (४) शुक्लयजुर्वेदसंहिता अजमेर-वैदिकचंद्रालये मुद्रिता,
- (५) शुक्लयजुर्वेदीय-काण्वसंहिता मद्रासनगरे मुद्रिता,
- (६) शुक्लयजुर्वेदसंहिता उवटमहीधरभाष्यद्वयसमेता स्थूलाक्षरा काश्यां मुद्रिता,
- (७) काण्वसंहिता सायणभाष्यसंहिता काश्यां चौसाम्या-चंद्रालये मुद्रिता,
- (८) शुक्लयजुर्वेद-संहिता पण्डित-दुर्गादास-लाहरी-ग्रामेणा-संपादितानेकभाषानुवादसंहिता (प्रथमो भागः) कलिकात्तमुद्रिता,
- (९) सैव चण्डीयभाषानुवादसंहिता कलिकात्तमुद्रिता,

(१०) सैव भाष्यद्वयसमेता शार्मण्य-देशमुद्रिता काण्वपाठसंहिता ।

(११) काण्वयजुःसंहिता धारवाडनगरे मुद्रिता पत्रात्मका ।

लिखितग्रन्थाः ।

१ नासिक-पद्मवटी-क्षेत्रात्प्राप्ता काण्वयजुःसंहिता वैदिकानां अध्ययनपरंपरया शोधिताऽतीवशुद्धा पत्रात्मका । एषा संहिता षण्ढितवर्य-श्रीधर-अण्णाशास्त्री-वारे इत्येतेषां महत्या कृपया श्रीमद्भयो वेदमूर्तिभ्यो घनपाठिभ्यः काण्वशास्त्रीभ्यो नीलकण्ठवामन-टिगरे-जोशीनामकेभ्यो नासिकक्षेत्रवास्तव्येभ्यः प्राप्ता, संपूर्णा ।

२ सैव तथैव पदपाठयुता ।

३ धारवाडनगरात्प्राप्ता काण्वयजुःसंहिता ।

४ महिश्नरनगरात्प्राप्ता काण्वयजुःसंहिता ।

सर्वाण्येतानि लिखितपुस्तकानि शुद्धान्यासन्नतस्तेषां वैदिक-पाठनिश्चयकरणे महत्साहाय्यं प्राप्तमिति ।

पाठविशेषाः ।

उत्तरीयेषु महाराष्ट्रीय-काण्वसंहिता-लिखित-ग्रन्थेषु तथा च दाक्षिणात्येषु ग्रन्थेषु यत्र कुत्रापि लेखनभेदो पाठभेदश्च दृश्यते यथा-

(उत्तरीयेषु)

जागतेन छन्दसा

अच्छिद्रेण

त्वा छन्दसा

(दाक्षिणात्येषु)

जागतेन च्छन्दसा

अच्छिद्रेण

त्वा च्छन्दसा

एवं दाक्षिणात्येषु सर्वत्र चकाराधिक्यमुत्तरीयेषु च ग्रन्थेषु चकाराराहित्यं दृश्यते । अत्रास्माभिर्उत्तरीयः पाठः स्वीकृतः ।

दाक्षिणात्येषु नैव दुष्ट इत्यस्माकं मतिः । सोऽपि व्याकरणशुद्ध एव ।

ईदृग्विधान्पाठांस्त्यक्त्वा न केऽपि पाठभेदा दाक्षिणात्येषुत्तरीयेषु च ग्रन्थेषु दृश्यन्ते ।

संशोधकाः ।

अस्वाः काण्वसंहितायाः पाठनिश्चये परिशोधने च येषां महत्साहाय्यमभूत् इदानीं पूजनीयाः—

१ श्रुतिपारंगताः काव्यतीर्था मीमांसका विद्याभरणभूषिताः श्रौतस्मार्तकोविदाः श्रीधर-अण्णाशास्त्री-वारे - शतपथब्राह्मणस्य संपादकाः नासिकनिवासिनः । एतैरनेकविधं साहाय्यं लिखितग्रन्थप्राप्तिमारभ्य मुद्रणस्थान्तपर्यन्तं कृतमतस्ते प्रथममत्र सुपूजनीयाः ।

२ श्रीमन्तो वेदमूर्तयो घनपाठिनश्चिदंबरशर्माणो याज्ञवल्क्याध्रमनिवासिनो बंगलोरकृतवास्तव्याः काण्वयजुर्वेदाचार्याः महिश्नरस्था आस्थानविद्वांसः ।

एतैर्यजुर्वेदाचार्यैर्यजुर्वेदस्यास्य शुद्धस्य काण्वशाखायाः संहितायाः संशोधनकर्मणि पाठनिर्गमकर्मणि चातीव साहाय्यं कृतमनस्ते सर्वेऽपि प्रशंसामर्हन्ति ।

३ शुद्धयजुषां माष्येदिनीया संहिता तु पूर्वमेवास्माभिः प्रकाशिता । इदानीं काण्वानामेषा संहितेश्वरकृपया मुद्राप्य वेदाध्यायिना-वैदिकधर्मिणां पुरस्तात् प्रकाश्यते, गैरा वैदिकधर्मध्वान्दानां प्राप्स्यद्यादरस्य स्थानमित्याशास्ते ।

श्रीधराजधान्यां विजयादशम्याम्

शुक्रदिने १८६२ आश्विन शु० १०

} भट्टाचार्यः श्रीपादशर्मा दामोदरसूनुः सातवळेकरकुलजः

शुक्ल-यजुर्वेदीय-

काण्व-संहिताध्यायानां सूची ।

अध्यायः	पृष्ठानि	अध्यायः	पृष्ठानि
प्रथमो दशकः ।		चतुर्थो दशकः ।	
१ प्रथमोऽध्यायः	१-४	३१ एकविंशोऽध्यायः	८७-९४
२ द्वितीयोऽध्यायः	४-८	३२ द्वाविंशोऽध्यायः	९५-९९
३ तृतीयोऽध्यायः	८-१२	३३ त्रयोविंशोऽध्यायः	९९-१०५
४ चतुर्थोऽध्यायः	१२-१५	३४ चतुर्विंशोऽध्यायः	१०५-१०९
५ पञ्चमोऽध्यायः	१५-१९	३५ षड्विंशोऽध्यायः	१०९-११४
६ षष्ठोऽध्यायः	१९-२३	३६ सप्तविंशोऽध्यायः	११५-११८
७ सप्तमोऽध्यायः	२३-२६	३७ अष्टविंशोऽध्यायः	११८-१२२
८ अष्टमोऽध्यायः	२७-३०	३८ नवविंशोऽध्यायः	१२२-१२६
९ नवमोऽध्यायः	३०-३३	३९ एकोनविंशोऽध्यायः	१२६-१३०
१० दशमोऽध्यायः	३३-३६	४० त्रिंशोऽध्यायः	१३०-१३०
द्वितीयो दशकः ।		चतुर्थो दशकः ।	
११ एकदशोऽध्यायः	३७-४१	३१ एकविंशोऽध्यायः	१३१-१३४
१२ द्वादशोऽध्यायः	४१-४७	३२ द्वाविंशोऽध्यायः	१३५-१४०
१३ त्रयोदशोऽध्यायः	४७-५३	३३ त्रयोविंशोऽध्यायः	१४०-१४३
१४ चतुर्दशोऽध्यायः	५४-५८	३४ चतुर्विंशोऽध्यायः	१४३-१४५
१५ पञ्चदशोऽध्यायः	५८-६२	३५ षड्विंशोऽध्यायः	१४६-१४९
१६ षोडशोऽध्यायः	६३-६८	३६ सप्तविंशोऽध्यायः	१५०-१५१
१७ सप्तदशोऽध्यायः	६८-७३	३७ अष्टविंशोऽध्यायः	१५१-१५३
१८ अष्टादशोऽध्यायः	७३-७९	३८ नवविंशोऽध्यायः	१५३-१५५
१९ एकोनविंशोऽध्यायः	७९-८३	३९ एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः	१५५-१५६
२० विंशोऽध्यायः	८३-८६	४० चत्वारिंशोऽध्यायः	१५७-१५८

अथ शुक्लयजुर्वेदीय-

काण्व-संहिता ।

अथ प्रथमो दशकः ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

॥ ओ३म् ॥ इषे त्वोर्जे त्वा वायव स्थ । देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे ॥१॥ १
आप्यायध्वमघ्न्या इन्द्राय भागं प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्माः । मा व स्तेन ईशत माघशंसः ॥२॥२
ध्रुवा अस्मिन् गोपतौ स्यात बह्वीः । यजमानस्य पशून् पाहि वसोः पवित्रमसि ॥३॥ (१) ३

धौरसि पृथिव्यसि मातरिश्वनो घर्मोऽसि । विश्वधाः परमेण घात्रा ॥१॥ ४

दृहस्व मा ह्यार्मा ते यज्ञपतिर्हर्षीत् ।

वसोः पवित्रमसि शतघारं वसोः पवित्रमसि सहस्रधारम् ॥२॥ ५

देवस्त्वा सविता पुनातु वसोः पवित्रेण शतघारेण । सुप्त्वा कामघुक्षः ॥३॥ ६

सा विश्वायुः सा विश्वकर्मा सा विश्वघायाः ।

इन्द्रस्य त्वा भागं सोमेनातनक्ति विष्णो हव्यं रक्षस्व ॥४॥ (२) ७

अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छक्रेयं तन्मै राध्यताम् । इदमहमनृतात् सत्यमुपैमि ॥१॥ ८

कस्त्वा युनाक्ति स त्वा युनाक्ति कस्मै त्वा युनाक्ति तस्मै त्वा युनाक्ति । कर्मणे वां वेपाय वाम् ॥२॥ ९

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम् रक्षो निष्टप्ता अरातयः । उर्वन्तरिक्षमन्त्रेमि ॥३॥ १०

धूरसि धूर्व धूर्वन्तं धूर्व तं योस्मान् धूर्वति । धूर्व तं यं वयं धूर्वामः ॥४॥ ११

देवानामसि सलितमं वह्नितमं परिषितमं जुष्टतमं देवहृतमम् ।

अहुतमसि हविषानं दृहस्व मा ह्यार्मा ते यज्ञपतिर्हर्षीत् ॥५॥ १२

विष्णुस्त्वा क्रमतामुरु वातायापहतं रक्षो यच्छन्तां पञ्च ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेभिर्नोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥६॥ १३

अग्नये जुष्टं गृह्णाम्यग्नीषोर्माभ्यां जुष्टं गृह्णामि । भूताय त्वा नारातये स्वरभिविख्येषम् ॥७॥ १४ [१४]

दृ॒हन्तां दु॒र्याः पृथि॒व्यामु॒वन्त॑रि॒क्षम॒न्वैमि ।

पृथि॒व्यास्त्वा॒ नाभौ॑ सा॒दया॒म्यदि॒त्वा उप॒स्थे । अ॒ग्ने ह॒व्य॒ रक्ष॑स्व ॥८॥ (३) १५

प॒वित्रे॑ स्थो वैष्ण॒व्यौ स॒वितु॑र्वैः प्र॒सव॑ उत्पु॒नामि । अ॒ङ्घ्रि॒रेण॑ प॒वित्रे॑ण सूर्य॑स्य र॒श्मिभिः॑ ॥१॥ १६

दे॒वीरा॑पो अ॒ग्रेगु॑वो अ॒ग्रेपु॑वः । अ॒ग्र इ॒भम॑द्य य॒ज्ञं न॑यत सु॒धातुं॑ य॒ज्ञप॑तिं दे॒वायु॑र्वम् ॥२॥ १७

यु॒ष्मा इन्द्रो॑ऽवृणीत वृ॒त्रतू॑र्ये॒ यूयमिन्द्र॑मवृणी॒ध्वं वृ॒त्रतू॑र्ये प्रोक्षि॑ता स्थ ।

अ॒ग्नये॑ त्वा जुष्टं प्रोक्षा॑म्य॒ग्नीषो॑मा॒भ्यां त्वा जुष्टं॑ प्रोक्षा॑मि ॥३॥ १८

दै॒व्याय॑ कर्म॒णे शु॒न्धध्वं॑ दे॒वय॑ज्यायै । यद्वोऽशु॑द्धः प॒राज॑घानै॒तद्र॒स्तच्छु॑न्धामि ॥४॥ (४) १९

श॒र्मास्य॑व॒धृत॑ रक्षोऽव॒धृता॑ अ॒रा॒तयः॑ । अ॒दि॒त्यास्त्व॑र्गा॒सि प्रति॑ त्वादि॒तिर्वे॑त्तु ॥१॥ २०

अ॒द्रि॒रसि॑ वान॒स्पत्यो॑ ग्रा॒वा॒सि पृथु॑बु॒ध्नः । प्रति॑ त्वादि॒त्यास्त्व॑र्ग्वे॒त्तु ॥२॥ २१

अ॒ग्नेस्त॒नूर॑सि वा॒चो वि॑स॒र्जन॑म् । दे॒ववी॑तये त्वा गृ॒ह्णामि ॥३॥ २२

वृ॒हन् प्रा॒वा॒सि वान॒स्पत्यः॑ स इ॒दं दे॒वेभ्यः॑ । ह॒व्य॒ श॑मी॒ष्व सु॒शर्षी॑ श॒मीष्व॑ ह॒र्वि॒कृ॒देहि॑ ॥४॥ २३

कु॒कुटो॑ऽसि मधु॒जिह॑ इ॒षमूर्ज॑माव॒द । व॒य॒ संघा॑ते संघा॒ते जे॑ष्म ॥५॥ २४

व॒र्षवृ॑द्ध॒मसि॑ प्रति॑ त्वा व॒र्षवृ॑द्धं वे॒त्तु । परा॑पू॒त र॒क्षः प्रति॑पू॒ता अ॒रा॒तयः॑ ॥६॥ २५

अ॒र्प॒ह॒त र॒क्षो वा॒युर्वो॑ वि॒र्विन॑क्तु ।

दे॒वो वः॑ स॒विता॑ प्रति॑गृ॒ह्णातु॑ हिर॑ण्यपा॒णिर॑ङ्घ्रि॒रेण॑ प्रा॒णिना॑ ॥७॥ (५) २६

धृ॒ष्टि॒रस्य॑पा॒मे अ॒ग्निमा॑मादं॒ जहि॑ । नि॒क्र॒व्याद॑ से॒धा दे॒व्यजं॑ वह ॥१॥ २७

ध्रु॒वम॑सि पृथि॒वीं दृ॒ह ॥

ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑निं स॒जात॑व॒न्युप॑दधामि द्वि॒षतो॑ व॒धाय॑ ॥२॥ २८

अ॒ग्ने ब्र॒ह्मं गृ॑भ्णीष्व ध॒रुण॑मस्य॒न्तरि॑क्षं दृ॒ह ।

ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑निं स॒जात॑व॒न्युप॑दधामि द्वि॒षतो॑ व॒धाय॑ ।

धृ॒त्रम॑सि दि॒वं दृ॒ह । ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑निं स॒जात॑व॒न्युप॑दधामि द्वि॒षतो॑ व॒धाय॑ ॥३॥ २९

वि॒श्वाभ्य॑स्त्वाशा॒भ्य उ॑प॒दधामि॑ द्वि॒षतो॑ व॒धाय॑ ।

चि॒तं स्थो॑र्ध्व॒चितो॑ भृ॒गूणा॑मङ्कि॒रसां॑ त॒र्पसा॑ तप्य॒ध्वम् ॥४॥ (६) ३०

श॒र्मास्य॑व॒धृत॑ रक्षोऽव॒धृता॑ अ॒रा॒तयः॑ । अ॒दि॒त्यास्त्व॑र्गा॒सि प्रति॑ त्वादि॒तिर्वे॑त्तु ॥१॥ ३१

धि॒पणा॑सि प॒र्वती॑ प्रति॑ त्वादि॒त्यास्त्व॑र्ग्वे॒त्तु ।

दि॒व॒स्कर्म्म॑न्त्यासि धि॒पणा॑सि पा॒र्वते॑यी प्रति॑ त्वा प॒र्वती॑ वे॒त्तु ॥२॥ ३२ [३२]

धान्यमसि धिनुहि देवां धिनुहि यज्ञं धिनुहि यज्ञपतिम् । धिनुहि मां यज्ञन्यम् ॥३॥ ३३
 प्राणाय त्वोदानाय त्वा व्यानार्य त्वा । दीर्घामनु प्रसित्तिमार्युषे धां ।
 देवो वः सविता प्रतिगृह्णातु हिरण्यपाणिरछिद्रेण पाणिना । चक्षुषे त्वा महीनां पयोसि ॥४॥ ३४
 वेदोसि वेद येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदोऽभवः । तेन मह्यं वेदो भव ॥५॥(७) ३५

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

सं वपाभि समाप ओषधीभिः समोषधयो रसेन ।

सं रेवतीर्जगतीभिः सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यन्ताम् ।

जनयत्यै त्वा सं यौमि ॥१॥ ३६

इदमग्नेरिदमग्नीषोमयोरिषे त्वा । घर्मोसि विश्वार्युरुप्रथा उरु प्रथस्त्रोरुतं यज्ञपतिः प्रथताम् ॥२॥ ३७

अग्निष्टे त्वचं मा हिंसीदन्तरित् रक्षोन्तरिता अरातयः ।

देवस्त्वा सविता श्रपयतु वर्षिष्ठेऽधि नाके ॥३॥ ३८

मा भेर्मा सं विक्रथा अतमेरुयज्ञोऽतमेरुयज्ञमानस्य प्रजा भूयात् ॥

त्रिताय त्वा द्विताय त्वैकताय त्वा ॥४॥(८) ३९

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । आर्ददेऽध्वरकृतं देवेभ्यः ।

इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः शर्वतजाः । बायुरसि तिग्मतेजा द्विपतो वधः ॥१॥ ४०

पृथिव्यै वर्मासि पृथिवि देवयजनि । ओषध्यास्ते मूलं मा हिंसिषम् ॥२॥ ४१

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्विधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्शैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् ॥३॥ ४२

अपाररुं वध्यासं पृथिव्यै देवयजनात् ।

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्विधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्शैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् । अररो दिवं मा पत्तो द्रप्सस्ते द्यां मा स्कन् ।

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्विधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्शैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् ॥४॥ ४३

गायत्रेण त्वा छन्दसा परिगृह्णामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा परिगृह्णामि जागतेन त्वा छन्दसा परिगृह्णामि ।

सुधमा चासि शिवा चासि स्योना चासि सुपदा चासि । ऊर्जस्वती चासि पर्यस्वती च ॥५॥ ४४

पुरा क्रूरस्य त्रिसृषो विरश्निभुदादार्य पृथिवीं जीवदानुम् ।

यामैरयश्चन्द्रमसि स्वधाभिस्तां धीरांसो अनुदिश्य यजन्ते । द्विपतो वर्षोऽसि ॥६॥(९)४५ [४५]

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम् रक्षो निष्टमा अरातयः ।

अनिशितोऽसि सपत्नक्षिद्वाजिनं त्वा वाजेध्यायै सम्मार्जिम ।

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम् रक्षो निष्टमा अरातयः ।

अनिशितासि सपत्नक्षिद्वाजिनीं त्वा वाजेध्यायै सम्मार्जिम ॥१॥

४६

अदित्यै रास्नासीन्द्राण्यै संनहनम् । विष्णोर्वैष्णोऽस्युजे त्वादग्धेन त्वा चक्षुषावपश्यामि ॥२॥ ४७

अग्नेजिह्वासि सुभ्रुद्वेभ्यः । धाम्ने धाम्ने भव यजुषे यजुषे । सवितुस्त्वा प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण

पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः । सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः ॥३॥ ४८

तेजोऽसि शुक्रमस्यमृतमसि धाम नामासि । प्रियं देवानामनाष्टुष्टं देवयजनम् ॥४॥ ४९

यस्ते प्राणः पशुषु प्रविष्टो देवानां विष्टामनु यो वितस्थे ।

आत्मन्वान्तसोमघृतवान्हि भूत्वामि गच्छ स्वयंजमानाय विन्द ॥ ५ ॥ (१०)

५०

॥ इषे त्वा तिस्रः ॥ ३ ॥ द्यौरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ अग्ने व्रतपतेऽष्ट ॥ ८ ॥ पवित्रे स्थ चतस्रः ॥ ४ ॥ शर्मासि

सप्त ॥ ७ ॥ घृष्टिरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ शर्मासि पुनः पञ्च ॥ ५ ॥ देवस्य त्वा चतस्रः ॥ ४ ॥ द्वितीयो देवस्य

त्वा पद ॥ ६ ॥ प्रत्युष्टं पञ्च ॥ ५ ॥ दशानुवाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥ इषे देवस्य समाः पञ्चाशत् ॥ ५० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

कृष्णोऽस्याखरेष्टोऽग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वेदिरसि बर्हिषे त्वा जुष्टां प्रोक्षामि ।

बर्हिरसि स्रग्भ्यस्त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥१॥

१

अदित्यै व्युन्दनमसि विष्णोस्तुपोऽसि । ऊर्णं व्रदसं त्वा स्तृणामि स्वासृस्यां देवेभ्यः ॥२॥ २

भूपतये स्वाहा भुवनपतये स्वाहा भूतानां पतये स्वाहा ।

गन्धर्वस्त्वा विश्वावसुः परिदधातु विश्वस्यारिष्ट्यै ॥३॥

३

यजमानस्य परिधिरस्यमिरिक ईळितः । इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणो विश्वस्यारिष्ट्यै ।

यजमानस्य परिधिरस्यमिरिक ईळितः । मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः परिघत्तां भ्रुवेण धर्मणा विश्वस्यारिष्ट्यै ।

यजमानस्य परिधिरस्यमिरिक ईळितः ॥४॥

४

वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तं समिधीमहि । अग्ने बृहन्तमध्वरे ॥५॥

५

समिदासि सूर्यस्त्वा पुरस्तात् पातु कस्याश्चिद्रभिर्शस्त्यै । सवितुर्वाह स्यः ॥६॥

६

ऊर्णं व्रदसं त्वा स्तृणामि स्वासृस्यं देवेभ्यः । आ त्वा वसवो रुद्रा आदित्याः संदन्तु ॥७॥

७

घृताच्यंसि जुहूर्नामि सेदं प्रियेण धाम्ना प्रिये सदासि सीद । घृताच्यंस्युपभृत्प्राप्तु सेदं प्रियेण

धाम्ना प्रिये सदासि सीद । घृताच्यंसि भ्रुवा नाम सेदं प्रियेण धाम्ना प्रिये सदासि सीद ।

प्रियेण धाम्ना प्रिये सदासि सीद ॥८॥

८ [५८]

ध्रुवा असदद्भृतस्य योनौ ता विष्णो पाहि ।

पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञन्यम् ॥९॥ (१)

९

अग्ने वाजजिद्राजं त्वा सरिष्यन्तं वाजजित्५ सम्मार्जिम ।

नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यः सुयमे मे भूयास्तम् ॥ १ ॥

१०

अस्कन्नमद्याज्यं देवेभ्यः संभ्रियासम् । अङ्घ्रिणा विष्णो मा त्वावक्रमिषम् ॥२॥

११

वसुमतीमग्ने ते छायामुपस्थेपं विष्णोः स्थानमसि । इत इन्द्रो वीर्यमकृणोदूर्ध्वोऽध्वर आस्थात् ॥३॥१२

अग्ने वेहोत्रं वेदूत्यम् । अवतां त्वा द्यावापृथिवी अव त्वं द्यावापृथिवी ॥४॥

१३

स्विष्टकृदेवेभ्य इन्द्र आज्येन हविषा भूत् स्वाहा । सं ज्योतिषा ज्योतिः ॥५॥

१४

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् । अमीं मदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषत ॥६॥ १५

उर्षहता पृथिवी मातोप मां पृथिवी माता ह्वयताम् । अग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥७॥

१६

उर्षहतो द्यौष्पितोप मां द्यौष्पिता ह्वयताम् । अग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥८॥

१७

मयीदमिन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान् रायो मघवानः सचन्ताम् ।

अस्माकं सन्त्वाशिषः सत्या नः सन्त्वाशिषः ।

अग्ने वाजजिद्राजं त्वा ससृवाः वाजजित्५ सम्मार्जिम ॥९॥ (२)

१८

देवं सवितरेतं त्वा वृणते बृहस्पतिं ब्रह्माणम् । तदुहं मनसे प्रब्रवीमि ॥१॥

१९

मनो गायत्र्यै गायत्री त्रिष्टुभे त्रिष्टुब्जगत्यै जगत्यनुष्टुभे ।

अनुष्टुप्प्रजापतये प्रजापतिर्विश्वेभ्यो देवेभ्यः ॥२॥

२०

बृहस्पतिर्देवानां ब्रह्माहं मनुष्याणाम् । भूर्भुवः स्वर्निरस्तः पाप्मेदमहं बृहस्पतेः सदसि सीदामि ॥३॥२१

मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीक्षे । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

प्रतिगृह्णामि पृथिव्यास्त्वा नाभौ सादयाम्यदित्या उपस्थे ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥४॥

२२

आर्दद्रेऽग्नेष्ट्वास्थेन प्राश्रामि बृहस्पतेर्मुखेन । या अप्स्वन्तर्देवतास्ता इदं शमयन्तु ॥५॥

२३

स्वाहाकृतं जठरामिन्द्रस्य गच्छ । घसिनां मे मा संपृकथा ऊर्ध्वं मे नाभेः सीद ॥६॥

२४

इन्द्रस्य त्वा जठरे सादयामि । प्रजापतेर्भागोस्यूर्जस्वान् पर्यस्वान् ॥७॥

२५

प्राणापानौ मे पाहि समानव्यानौ मे पाह्युदानव्यानौ मे पाहि ।

ऊर्गस्यूर्जं मयि धेहाक्षितिरसि मा मे क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिह्लोक इह च ॥८॥

२६

एषा त्वे अग्ने समित्तया वर्षस्व चा च प्यापस्व । वधिषीमहि च वयमा च प्यासिपीमहि ॥९॥२७

२७

एतत् ते देव सवितर्यज्ञं प्राहुर्बृहस्पतये ब्रह्मणे । तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन मामव ॥१०॥ २८

मनोज्योतिर्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोतु ।

अरिष्टं यज्ञं समिमं दधातु विश्वे देवास इह मादयन्तामो प्रतिष्ठ ॥११॥ (३) २९

अग्नीषोमयोरुज्जितिमन्त्रज्जेषं वाजस्य मा प्रसवेन प्रोहामि ।

अग्नीषोमौ तमपनुदतां योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ।

इन्द्राग्न्योरुज्जितिमन्त्रज्जेषं वाजस्य मा प्रसवेन प्रोहामि ।

इन्द्राग्नी तमपनुदतां योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ॥१॥ ३०

वसुभ्यस्त्वा रुद्रेभ्यस्त्वादित्येभ्यस्त्वं ; संजानाथां द्यावापृथिवी मित्रावरुणौ त्वा वृष्ट्यावताम् ॥२॥३१

व्यन्तु वयोरिष्टो रिहाणा मरुतां पृषतीं गच्छ । वशा पृश्निभूत्वा दिवं गच्छ ततो नो वृष्टिमावह ॥३॥३२

चक्षुष्या असि चक्षुर्मे पाहि । यं परिधिं पर्यधत्वा अग्ने देव पृणिभिर्गृह्यमानः ॥४॥ ३३

तं त एतमनु जोषं मराम्येष नेश्वदपचेतयाते । अग्नेः प्रियं पाथोऽपीतम् ॥५॥ ३४

संस्तवभागा स्येषा बृहन्तः प्रस्तरेष्ठाः परिधयश्च देवाः ।

इमां वाचमभि विश्वे गृणन्त आसद्यास्मिन् बहिषि मादयन्त्रं स्वाहा वाट् ।

घृताचींस्थो धुर्यो पातं सुम्ने स्थः सुम्ने मां घत्तम् ॥६॥ (४) ३५

अग्नेऽदन्वायोऽशीतम पाहि मां दिद्योः पाहि प्रसित्यै पाहि दुरिष्यै पाहि दुरभ्यन्यै ।

अविषं नः पितुं कृणु सुषदा योनौ स्वाहा वाट् ॥१॥ ३६

अग्रये संवेशपतये स्वाहा सरस्वत्यै यशोभगिन्यै स्वाहा ।

उल्लखले मुसले यच्च शूर्पे आसिश्लेष इपदि यत् कपाले ॥२॥ ३७

उत्प्रुषो विप्रुषः सं जुहोमि सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ।

आप्यायतां ध्रुवा हविषा घृतेन यज्ञं यज्ञं प्रति देवयद्भयः ॥

सूर्याया ऊधो अदित्या उपस्थं उरुधारा पृथिवी युजे अस्मिन् ॥३॥ ३८

देवां गातुविदो गातुमित्वा गातुमित । मनसस्पत इमं देव यज्ञं स्वाहा वाते धाः ॥४॥ ३९

संबहिरङ्कां हविषा घृतेन समादित्यैर्वसुभिः सं मरुद्भिः ।

समिन्द्रो विश्वदेवेभिरङ्कां दिव्यं नभो गच्छतु यत् स्वाहा ॥५॥ ४०

कस्त्वा विमुञ्चति स त्वा विमुञ्चति कस्मै त्वा विमुञ्चति तस्मै त्वा विमुञ्चति ।

पोषाय रक्षसां मागोऽसि ॥६॥ ४१

वेपोऽस्युपनेषो दिष्टो ग्रीवा उपवेविद्धि । वेशां अग्ने सुभग धारयेह ॥७॥ ४२ [१३]

ऋद्धाः कर्मण्या अनपायिनो यथासन् ॥

जुहोमि त्वा सुभग सौभगाय पुरुतमं पुरुहूत श्रुस्यन् ॥८॥(५)

४३

सं वर्चसा पर्यसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सः शिवेन ।

त्वष्टा सुदत्रो विदधातु रायोनुमार्ष्टु तन्वो यद्विलिष्टम् ॥१॥

४४

यद्द शं च त उर्यं च । शिवे मे संतिष्ठस्वारिष्टे मे संतिष्ठस्व स्विष्टे मे संतिष्ठस्व ॥२॥

४५

दिवि विष्णुर्व्यक्रःस्तु जागतेन छन्दसा ततो निर्भक्तः । योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ।
अन्तरिक्षे विष्णुर्व्यक्रःस्तु त्रैष्टुभेन छन्दसा ततो निर्भक्तः । योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ।

पृथिव्यां विष्णुर्व्यक्रःस्तु गायत्रेण छन्दसा ततो निर्भक्तः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥३॥

४६

असादन्नादस्यै प्रतिष्ठाया अगन्म स्वः । सं ज्योतिषाभूम ॥४॥

४७

स्वयंभूरसि श्रेष्ठो रश्मिर्वैचोदा असि वचो मे देहि । सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ॥५॥

४८

अग्नें गृहपते सुगृहपातिरहं त्वया गृहपत्या भूयासम् ।

सुगृहपातिस्त्वं मया गृहपत्या भूयाः ॥६॥

४९

अस्थरि णो गार्हपत्यानि सन्तु शतः हिमाः ।

तिग्मेन नस्तेजसा सःशिशधि सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ॥७॥

५०

उरुविष्णो विक्रमस्वोरुक्षयाय नस्कृधि । घृतं घृतयोने पितृ प्र-अं यज्ञपतिं तिर ॥८॥

५१

ततोऽसि तंतुरस्यन्तु मा तनुहि । अस्मिन्यज्ञेस्याः साधु कृत्यार्यामस्मिन्नज्ञेऽस्मिँल्लोके

॥९॥५२

इदं मे कर्मेदं वीर्यं पुत्रोऽनु संतनोतु । अग्नें व्रतपते व्रतमचारिपुं तदशकं तन्मेऽराधि ।

इदमहं य एवास्मि स एवास्मि ॥१०॥(६)

५३

अग्र्ये कव्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पितृमते स्वाहा । अपहता असुरा रक्षांसि वेदियदः ॥१॥ ५४

ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति ।

पुरापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टाल्लोकात् प्रणुदात्यस्मात् ॥२॥

५५

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् । अमीमदन्त पितरो यथाभागमावृषायियत ॥३॥ ५६

नमो वः पितरः शुष्माय नमो वः पितरस्तपसे ।

नमो वः पितरो यज्जीवं तस्मै नमो वः पितरो रसाय ।

नमो वः पितरो घोराय मन्यवे स्वधायै वः पितरो नर्मः ।

एतर्द्रः पितरो वासो गृहान्मः पितरो दत्त ॥ ४ ॥

५७[१०७]

उदार्युषा स्वायुषोत्पर्जन्यस्य घामाभिः । उदस्थाममृतौ अनु ॥५॥

५८

आर्षत्त पितरो गर्भे कुमारं पुष्करस्रजम् । यथेह पुरुषोऽसत् ॥६॥

५९

ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं पर्यः कीलालं परिस्रुतम् ।

६०

स्वधा स्यं तर्पयत मे पितृन् ॥७॥ (७)

रुष्णोऽसि नव ॥ ९ ॥ अग्ने वाजलिष्व ॥ ९ ॥ देव सवितरेकादश ॥ ११ ॥ अग्नीषोमयोः षट् ॥ ६ ॥

अग्नेऽङ्घ्रायोऽष्ट ॥ ८ ॥ सं वर्चसा दश ॥ १० ॥ अग्नये कव्यवाहनाय सप्त ॥ ७ ॥

सप्तानुवाकेषु षष्टि ॥ ६० ॥ रुष्ण इमं मे षष्टि ॥ ६ ॥

शति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

समिधामिं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिम् । आस्मिन् हुव्या जुहोतन ॥१॥

१

सुसमिधाय शोचिषे घृतं तीव्रं जुहोतन । अग्नये जातवेदसे ॥२॥

२

तं त्वा समिद्धिरङ्गिरो घृतेन वर्षयामसि । बृहल्लोचा यविष्ठय ॥३॥

३

उप त्वाग्ने हविष्मतीर्घृताचीर्यन्तु हर्यत । जुषस्व समिधो मम ॥४॥

४

भूर्भुवः स्वर्धौरिव भूम्या भूर्मिरेव वरिण्या ।

तस्यास्ते पृथिवि देवयजनि पृष्ठेभिर्मन्त्रादमन्त्राद्यादाधै ॥५॥

५

आयं गौः पृश्निरकमीदसदन् मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्स्त्वः ॥६॥

६

अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यरख्यन् महिषो दिवम् ॥७॥

७

त्रिंशद्दाम चिरोजति चाक् पतङ्गार्यं धीयते । प्रति वस्तोरह द्युभिः ॥८॥ (१)

८

अभिल्योतिषं त्वा वायुमतीं प्राणवतीम् । स्वर्ग्योः स्वर्गायोपदधामि भास्वतीम् ।

अभिल्योतिज्योतिरग्निः स्वाहा ॥१॥

९

सूर्यं ज्योतिषं त्वा वायुमतीं प्राणवतीम् । स्वर्ग्योः स्वर्गायोपदधामि भास्वतीम् ।

सूर्यो ज्योतिर्व्योतिः सूर्यः स्वाहा ॥२॥

१०

सजृद्वेने सवित्रा सजृ रात्र्येन्द्रवत्या । जुषाणो अमिर्वेतु स्वाहा ॥३॥

११

सजृद्वेने सवित्रा सजृरुषसेन्द्रवत्या । जुषाणः सूर्यो वेतु स्वाहा ॥ ४ ॥

१२

इह पृष्टिं पृष्टिंपतिर्दधात्विह प्रजा रमयत प्रजापतिः । अग्नये गृहपतये रयिमते पृष्टिपतये स्वाहा ।

अमयेऽन्त्रादायामपतये स्वाहा ॥५॥

१३

अनमित्रं मे अघरागनमित्रमुदक्कषि । इन्द्रानमित्रं पृथान्मेनमित्रं पुरस्कषि ॥६॥

१४ [१२४]

इन्द्रः पृश्नादिन्द्रः पुरस्तादिन्द्रो अस्माँरे अभिपातु विश्वतः ।

इन्द्रो जिघांसतां मनांसि विपूचीना व्यस्यतात् ॥७॥

१५

समिदसि समिद्धो मे अग्ने दीदिहि । समेद्रा ते अग्ने दीद्यासम् ॥८॥(२)

१६

उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्रये । अरे अस्मे च शृण्वते ॥१॥

१७

अग्निर्मूर्धा दिवः कृकुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपांसु रेतोऽसि जिन्वति ॥२॥

१८

उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या उभा राधसः सह मादुयध्वै ।

उभा दातारा इपांसु रयीणामुभा वाजस्य सातये हुवे वाम् ॥३॥

१९

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।

तं जानन्नश्न आरोहाथा नो वर्धया रयिम् ॥४॥

२०

अयमिह प्रथमो धायि धातृभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वाढ्यः ।

यममवानो भृगवो विरुचुर्वनेषु चित्रं विभ्वं विशेर्विशे ॥५॥

२१

अस्य प्रत्नामनु द्युतंसु शुकं दुदुहे अहयः । पर्यः सहस्रसामृषिम् ॥६॥

२२

तनूपा अग्नेऽसि तन्वं मे पाहायुर्दा अग्नेऽस्यायुर्मं देहि । वर्चोदा अग्नेऽसि वर्चो मे देहि ॥७॥

२३

अग्ने यन्मं तन्वा ऊनं तन्म आपृण । इन्धानास्त्वा शतंस हिमा द्युमन्तंस समिधीमहि ॥८॥

२४

वर्यस्वन्तो वयस्कृतंस सहस्वन्तः सहस्कृतम् । अग्ने सपत्नदम्भेनमदंघासो अदाभ्यम् ॥९॥

२५

चित्रावसो स्वस्ति ते पारमशीय । सं त्वमग्ने सूर्यस्य वर्चसागथाः समृषीणांसु स्तुतेन ॥१०॥

२६

सं प्रियेण धाम्ना समहमारुपा सं वर्चसा सं प्रजया संस रायस्पोषेण गिषीय ।

अन्ध स्थान्धो वो भक्षीय महं स्थ महो वो भक्षीय ॥११॥

२७

ऊर्ज स्योर्जो वो भक्षीय रायस्पोषं स्थ रायस्पोषं वो भक्षीय ।

रेवती रमध्वमस्मिन् योना अस्मिन् गोष्ठेऽस्मिन् क्षयेऽस्मिन्नोके ॥१२॥

२८

इहैव स्तेतो मापगात । संहितासि विश्वरूप्यूर्जा माविश गौपत्येन ॥१३॥

२९

उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम् । नमो भरन्त एमसि ॥१४॥

३०

राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीर्दिविम् । वर्धमानंस स्वे दमे ॥१५॥

३१

स नः पितेर्वं सूनवेऽग्ने स्रपायनो भव । सचस्वा नः स्वस्तये ॥१६॥

३२

अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरुध्यः ।

वसुरभिर्वसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमंस रयिं दाः ॥१७॥

३३ [१४३]

तं त्वा शोचिष्ठ दीदिवः सुम्राय नूनमीमहे सखिभ्यः ।

स नो वोधि शुर्धा हर्वसुरुण्या णो अघायतः समस्मात् ॥१८॥

इळ एह्यदितु एहि काम्य एहि । मयि वः कामधरणं भूयात् ॥१९॥

सोमान् स्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीर्वन्तं य औशिजः ॥२०॥

यो रेवान्यो अमीत्रहा वसुवित् पुष्टिवर्धनः । स नः सिपक्तु यस्तुरः ॥२१॥

मा नः शस्त्रो अररूपो धूर्तिः प्रणद्धत्यस्य । रक्षा णो ब्रह्मणस्पते ॥२२॥

महि त्रीणामवोऽस्तु द्युर्क्ष मित्रस्यार्यम्णः । दुराधर्व वरुणस्य ॥२३॥

नहि तेषाममा चन नाध्वंसु वारुणेषु । ईशे रिपुरघशंसः ॥२४॥

ते हि पुत्रासो अदितेः प्र जीवसे मर्त्याय । ज्योतिर्यच्छन्त्यजंसम् ॥२५॥

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्रं सश्वसि दाशुषे ।

उपोपेन्तु मघवन्न भूय इन्तु ते दानं देवस्य पृच्यते ॥२६॥

तत् संवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥२७॥

परि ते दूळभो रथोऽस्माँश्च अश्रोतु विश्वतः । येन रक्षसि दाशुषः ॥

सामिद्धो मासमर्धय प्रजया च धनेन च ॥२८॥ (३)

भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजया भूयासम् । सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥१॥

नर्ये प्रजां मे पाहि शस्यं पशून् मे पाहि । आगन्म विश्वेदसमस्मभ्यं वसुवित्तमम् ॥२॥

अग्नें सम्राळभि द्युम्नमभि सह आयच्छस्व । अयमग्निर्गृहपतिर्गाहपत्यः प्रजावान्सुवित्तम् ॥३॥

अग्नें गृहपतेऽभि द्युम्नमभि सह आयच्छस्व । गृहा मा विभीतु मा वैपञ्चमूर्ज विभ्रतु एमसि ॥४॥४८

ऊर्जे विभ्रद्वः सुमनाः सुमेधा गृहानैमि मनसा मोदमानः ।

येषामध्येति प्रवसन्त्येषु सौमनसो बहुः ॥५॥

गृहानुपंहयामहे ते नो जानन्तु जानतः । उपहृता इह गाव उपहृता अजावयः ॥६॥

अथो अन्नस्य कीलाल उपहृतो गृहेषु नः । क्षेमाय वः शान्त्यै प्रपद्ये ।

शिवश्च शम्भश्च शंयोः शंयोः ॥७॥ (४)

प्रधामिनो हवामहे मरुतश्च रिशादंसः । क्रम्भेणं सजोपसः ॥१॥

यद् ग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यद्विन्द्रिये । यदेनश्चक्रमा वयमिदं तदवयजामहे स्वाहा ॥२॥

मो पृ ण इन्द्रात्र पृत्सु देवैरस्ति हि प्मा ते शुष्मिन्नवायाः ।

महश्चिद्यस्य मीळहुषो यन्वा हविर्मतो मरुतो वन्दते गाः ॥३॥

- अक्रन् कर्म कर्मकृतः सह वाचा मयोभुवा । देवेभ्यः कर्म कृत्वास्तं प्रेतं सचाभुवः ॥४॥ ५५
- अवश्यं निचुम्पुण निचेरुरासि निचुम्पुणः ।
अवं देवैर्देवकृतमेनोऽयासिषमव मर्त्यैर्मर्त्यकृतं पुरुरावर्णो देव रिपस्पाहि ॥५॥ (५) ५६
- पूर्णा दीर्घिं परां पत् सुपर्णां पुनरार्पत । वस्नेव विक्रीणावहा इषमूर्जं शतक्रतो ॥१॥ ५७
- दुहि मे ददामि ते नि मे धेहि नि ते दधौ ।
निहारं निहरामि ते निहारं निहरासि मे स्वाहा ॥२॥ (६) ५८
- अक्षन्मीमदन्त र्वचं प्रिया अधृषत ।
अस्तोपत् स्वभानवो विग्रा नविष्टया मती योजा न्विन्द्र ते हरीं ॥१॥ ५९
- सुसंद्दर्शं त्वा वयं मर्धवन् वन्दिषीमहि ।
प्र नूनं पूर्णवन्धुर स्तुतो यामि वञ्जं अनु योजा न्विन्द्र ते हरीं ॥२॥ ६०
- मनो न्वाहुवामहे नाराशंसेन स्तोमैर्न । पितृणां च मन्मभिः ॥३॥ ६१
- आ न एतु मनः पुनः कृत्वे दक्षाय जीवसे । ज्योक् च सूर्यं दृशे ॥४॥ ६२
- पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः । जीवं व्रातं सचेमहि ॥५॥ ६३
- वयं सोम ऋते तव मनस्तनूपु विभ्रतः । प्रजावन्तः सचेमहि ॥६॥ (७) ६४
- एष ते रुद्र भागः सह स्वसायिक्या तं जुषस्व स्वाहा । एष ते रुद्र भाग आखुस्ते पशुः ॥१॥ ६५
- अवं रुद्रमदीमह्यवं देवं व्यम्बकम् ।
यथा नो वस्यसस्करद्यथा नः श्रेयसस्करद्यथा नो व्यवसाययात् ॥२॥ ६६
- भेषजमसि भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजम् । सुगं भेषाय भेष्ये ॥३॥ ६७
- व्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पृष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् ॥४॥ ६८
- व्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पतिवेदनम् । उर्वारुकमिव बन्धनादितो मुक्षीय मामृतात् ॥५॥ ६९
- एतेन रुद्रावसेनं पुरो मूर्जवतोऽतीहि ।
अवंततघन्वा पिनाकावसुः कृत्तिवासा अहिंसन्नः शिवः शान्तोऽतीहि ॥६॥ (८) ७०
- ज्ञाजिनां वाजोऽवतु भक्षो अस्मान् रेतः सिक्तममृतं वलाय ।
विश्वे देवा अभि यद् संवभृक्तस्तन्मां धिनोतु प्रजया धनेन ॥१॥ ७१
- वाज्यहं वाजिनस्योपहृत उपहृतस्य भक्षयामि । वाजं वाजी भूयासम् ॥२॥ ७२
- सुवित्रा प्रष्टता देवप्र आर्षं उदन्नु ते तनूम् । द्वीर्वायुन्वायु वर्चसे ॥३॥ ७३ (१८३)

कश्यपस्य त्र्यायुषं जमदग्नेस्त्र्यायुषम् । यद्देवानां त्र्यायुषं तन्मे अस्तु त्र्यायुषम् ॥४॥ ७४
 येन धाता बृहस्पतेरिन्द्रस्य चायुषेऽवपत् । तेन ते वपामि ब्रह्मणा जीवातेव जीवनाय ॥५॥ ७५
 दीर्घायुत्वाय बलाय वर्चसे । सुप्रजास्त्वाय चासा अथो जीव शरदः शतेम् ॥६॥ (९) ७६ [१८६]

समिधाग्निमष्ट ॥ ८ ॥ अग्निर्ज्योतिषं त्वाष्ट ॥ ८ ॥ उपप्रयन्तोऽष्टाविंशतिः ॥ २८ ॥ भूर्भुवः स्वः
 सप्त ॥ ७ ॥ प्रधासिनः पञ्च ॥ ५ ॥ पूर्णा दार्वि द्वे ॥ २ ॥ अक्षन्नमीमन्त पद् ॥ ६ ॥
 एष ते च पद् ॥ ६ ॥ वाजिनां वाजश्च पद् ॥ ६ ॥ नवानुवाकेषु पद्सप्ततिः ॥ ७६ ॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

एदमगन्म देवयजनं पृथिव्या यत्र देवासो अजुषन्त विश्वे ।
 ऋक्सामाभ्यां सन्तरन्तो यजुर्भी रायस्पोषेण समिधा मदेम ॥१॥ १
 इमा आपः शम्भु मे सन्तु देवीरोषधे त्रायस्व स्वधिते मेनं हिंसीः ।
 आपो अस्मान्मातरः शुन्धयन्तु धृतेन नो धृतप्वः पुनन्तु ॥२॥ २
 विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा पूत एमि ।
 दीक्षातपसोस्तनूरसि तां त्वां शिवां शग्मां परिदधे भद्रं वर्णं पुष्यन् ॥३॥ (१) ३

महीनां पयोऽसि वचोदा असि वचो मे देहि । वृत्रस्य कनीनकासि चक्षुर्दा असि चक्षुर्मे देहि ॥१॥४
 चित्पतिर्मा पुनातु वाक्पतिर्मा पुनातु देवो मां सविता पुनात्वाच्छिद्रेण पवित्रेण ह्यस्य रश्मिभिः ।
 तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पुने तच्छक्रेयम् ॥२॥ ५
 आ वो देवास ईमहे वामं प्रयत्यध्वरे । आ वो देवास आशिषो यन्निर्यासो हवामहे ॥३॥ ६
 स्वाहा यज्ञं मनसः स्वाहोरोरन्तरिक्षात् । स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा वातादारभे ॥४॥(२) ७

आकृत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहा मेघायै मनसेऽग्नये स्वाहा
 दीक्षायै तपसेऽग्नये स्वाहा सरस्वत्यै पुष्णेऽग्नये स्वाहा ।
 आपो देवीर्बृहतीविश्वशम्भुवो द्यावापृथिवी उर्वन्तरिक्ष । बृहस्पतये हविषां त्रिधेम स्वाहा ॥१॥ ८
 विश्वो देवस्य नेतुर्मतो बुरीत सख्यम् । विश्वो राय इपुध्यति द्युम् वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥२॥(३) ९

ऋक्सामयोः शिल्पे स्थस्ते वामारभे ते मां पातम् । आस्य यज्ञस्योद्वचः ॥१॥ १०
 शर्मसि शर्म मे यच्छ नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीः ।
 ऊर्गस्याङ्गिरस्यूर्गप्रदा ऊर्ग मे यच्छ ॥२॥

सोमस्य नीविरसि विष्णोः शर्मांसि शर्म यजमानस्य ।

इन्द्रस्य योनिरसि सुसस्याः कृपीस्कृधि ॥३॥

१२

उच्छ्रयस्व वनस्पत ऊर्ध्वो मां पाह्य ऽहंसः । आस्य यज्ञस्योद्वर्चः ॥४॥ (४)

१३

व्रतं कृणुत व्रतं कृणुत व्रतं कृणुत । अग्निर्ब्रह्माग्निर्यज्ञो वनस्पतिर्यज्ञिर्यः ॥१॥

१४

दैवीं धियं मनामहे सुमृळीकामभिर्ये । वचोदां विश्वर्षायसः सुतीर्या नो असद्वशे ॥२॥

१५

ये देवा मनोजाता मनोयुजो दक्षकृतवः । ते नोऽवन्तु ते नः पान्तु तेभ्यः स्वाहा ॥३॥

१६

श्वात्राः पीता भवत यूयर्मापो अस्माकमन्तरुदरे सुशेवाः ।

ता अस्मभ्यमयुक्ष्मा अर्नमीवा अनागसः स्वदन्तु देवीरमृता क्रतानृधः ॥४॥

१७

इयं ते यज्ञियां तनूरपो सुञ्चामि न प्रजाम् ।

अःहोमुचः स्वाहाकृताः पृथिवीमाविशत पृथिव्या संभव ॥५॥

१८

अग्ने त्वं सु जाग्रहि वयं सु मन्दिपीमहि । रक्षां णो अप्रयुच्छन् प्रबुधे नः पुनस्कृधि ॥६॥ १९

पुनर्मनः पुनरार्युर्म आगात् पुनश्चक्षुः पुनः श्रोत्रं म आगान् ।

पुनः प्राणः पुनरात्मा म आगात् ॥ १ ॥ २०

त्वमग्ने व्रतपा असि देव आ मर्त्येष्व । त्वं यज्ञेष्वीडथः ॥८॥

२१

रास्वर्यत्सोमा भूयो भर । देवो नः सविता वसोर्दाता वस्वदात् ॥९॥ (५)

२२

एषा ते शुक्र तनूरेतद्वर्चस्तया सम्भन्व आजं गच्छ । जूरसि धृता मनसा जुष्टा विष्णवे ॥१॥ २३

तस्यास्ते सत्यसंवसः प्रसवे तनूयन्त्रमशीय स्वाहा ।

चन्द्रमसि शुक्रमस्यमृतमसि वैश्वदेवमसि ॥२॥

२४

चिदसि मनासि धीरसि दक्षिणासि क्षत्रियासि यज्ञियास्यदितिरस्युभयतः शीर्ष्णी ।

सा नः सुप्राची सुप्रतीची भव ॥३॥

२५

मित्रस्त्वां यदि बंधीतां पूषाध्वनस्पात्विन्द्रायाध्वक्षाय ।

अर्तु त्वा माता मन्यतामर्तु पितानु भ्राता सगभ्योऽनु सखा सयूध्यः ॥४॥

२६

सा देवि देवमच्छेहीन्द्राय सोमम् । रुद्रस्त्वा वर्तयत स्वस्ति सोमसखा पुनरेहि ॥५॥ (६) २७

वस्व्यस्यदितिरस्यादित्यासि रुद्रासि चन्द्रासि । बृहस्पतिश्चा सुभ्रे रम्णात रुद्रो वसुभिराचके ॥१॥ २८

अदित्यास्त्वा मूर्धन्नाजिधर्मि देवयजने पृथिव्याः । इळायास्पदमसि घृतवत् स्वाहा ॥२॥ २९

अस्मे रमस्त्रास्मे ते वन्धुः । त्वे रायो अस्मे रायः ॥३॥

३० [२६]

मा वयं शयस्पोषेण वियौष्म तोतो रायः । समख्ये देव्या धिया सं दक्षिणयोरुर्चक्षसा ।

मा स आयुः प्रमोषीर्मो अहं तव वीरान्विदेय तव देवि संदृशि ॥४॥ (७) ३१

एष ते गायत्रो भाग इति मे सोमाय वृतादेव ते त्रैष्टुभो भाग इति मे सोमाय वृतात् ।

एष ते जार्गतो भाग इति मे सोमाय वृताच्छन्दोमानान् ।

साम्राज्यं गच्छतादिति मे सोमाय वृतात् ॥१॥ ३२

आस्माकौऽसि शुक्रस्ते ग्रहः । विचितस्त्वा विचिन्वन्तु ॥२॥ ३३

अभि त्वं देव संवितारमोष्योः कविक्रतुमर्चामि सत्यसंव रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् ।

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा अर्दिद्युतत्सर्वीमनि हिरण्यपाणिरमिमीत सुक्रतुः कृपा स्वः ॥३॥ ३४

प्रजाम्यस्त्वा प्रजास्त्वानुप्राणन्तु । प्रजास्त्वमनुप्राणिहि ॥४॥ (८) ३५

चन्द्रं त्वा चन्द्रेण क्रीणामि शुक्रं शुक्रेणामृतममृतेन । सग्मे ते गोरस्मे ते चन्द्राणि ॥१॥ ३६

तपसस्तनूरसि प्रजापतेर्वर्णः । परमेण पशुना क्रीयसे सहस्रपोषं पुषेयम् ॥२॥ ३७

मित्रो न एहि सुमित्रध इन्द्रस्योरुमाविश दक्षिणम् । उशनुशन्तं स्योनः स्योनम् ॥३॥ ३८

स्वान् भ्राजाङ्गरे वम्भारे हस्त सुहस्त कृशानो ।

एते वः सोमकयणास्तार्क्ष्यं मा वो दमन् ॥४॥ ३९

परिं माग्ने दुश्चरिताद्वाघस्वा मा सुचरिते भज । उदार्युषा स्त्रायुपोदस्थाममृतां अनु ॥५॥ ४०

प्रति पन्थामपद्महि स्वस्तिगार्मनेहसम् । येन विश्वाः परि द्विषो वृणक्ति विन्दते वसु ॥६॥ (९) ४१

अर्दित्यास्त्वगस्यर्दित्यै सद आसीद । अस्तंभ्राघामृषभो अन्तरिक्षममिमीत वरिमाणं पृथिव्याः ।

आसीदद्विश्वा भुवनानि सन्नाद्विश्वेत्तानि वरुणस्य वृतानि ॥१॥ ४२

चनेषु व्यन्तरिक्षं ततान् वाजमर्वत्सु पर्य उन्निर्यासु ।

इत्सु क्रतुं वरुणो विक्ष्वग्निं दिवि सूर्यमदधात् सोममद्रौ ॥२॥ ४३

सूर्यस्य चक्षुरारोहाग्नेरक्षणः कृनीनकाम् । यत्रैतेशेभिरिरीयसे भ्राजमानो विपश्चिता ॥३॥ ४४

उस्ना एतं धृवाहौ गुज्येथामनश्रु अवीरहणौ ब्रह्मचोदनौ ।

स्वस्ति यजमानस्य गृहान् गच्छतम् ॥ ४ ॥ ४५

भद्रो मैऽसि प्रच्यवस्व भुवस्पते विश्वान्याभि घामानि ।

मा त्वा परिपरिणो विदन् मा त्वा परिपन्थिनो विदन् मा त्वा वृका अघायवो विदन् ।

इयेनो भूत्वा परापत यजमानस्य गृहान् गच्छ तन्नौ सत्स्कृतम् ॥ ५ ॥ ४६ [२३२]

नम्रो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तद्वत् संपर्यत ।

दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥६॥

४७

वरुणस्योत्तम्भनमसि वरुणस्य स्कम्भसर्जनी स्थः ।

वरुणस्य ऋतसदन्यसि वरुणस्य ऋतसदनमसि वरुणस्य ऋतसदनीमासीद ॥७॥

४८

या ते धामानि हविषा यजन्ति ता ते विश्वा परिभूरस्तु यज्ञम् ।

गयस्फानः प्रतरणः सुवीरोऽवीरिहा प्रचरा सोम दुर्यान् ॥८॥ (१०)

४९ [२३५]

एदमगन्म तिस्रः ॥ ३ ॥ महीनां चतस्रः ॥ ४ ॥ आकृत्यै द्वे ॥ २ ॥ ऋक्सामयोश्चतस्रः ॥ ४ ॥

व्रतं कृणुत नव ॥ ९ ॥ एषा ते पञ्च ॥ ५ ॥ वस्यसि चतस्रः ॥ ४ ॥ एष ते चतस्रः

॥ ४ ॥ चंद्रं त्वा षट् ॥ ६ ॥ अदित्यस्त्वगष्ट ॥ ८ ॥ दशानुवाकेष्वेकोनपञ्चाशत् ॥ ४९ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

अग्नेस्तनूरसि विष्णवे त्वा सोमस्य तनूरसि विष्णवे त्वा ।

अतिथेरातिथ्यमसि विष्णवे त्वा श्येनार्य त्वा सोमभृतं

विष्णवे त्वाग्रये त्वा रायस्पोपदे विष्णवे त्वा ॥१॥

१

अग्नेर्जनित्रमसि वृषणौ स्थः । उर्वश्यस्यायुरसि पुरुरवा असि ।

गायत्रेण त्वा छन्दसा मन्थामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा मन्थामि

जागतेन त्वा छन्दसा मन्थामि ॥२॥

२

भवतं नः समनसौ सचेतसाअरेपसौ ।

मा यज्ञं हिंसिष्टं मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमुद्य नः ॥३॥

३

अग्ना अग्निश्चरति प्रविष्ट ऋषीणां पुत्रो अभिशस्तिपावां ।

स नः स्योनः सुयजा यजेह देवेभ्यो हव्यं सदमग्रयुच्छन्त्स्वार्हा ॥४॥ (१)

४

आर्षतये त्वा गृहामि परिपतये त्वा गृहामि । तनूनप्त्रे शाकुराय शक्मन्नोर्जिष्ठाय ॥१॥

५

अर्नाघृष्टमस्यनाघृष्यं देवानामोर्जः । अर्नाभिश्चस्त्यभिश्चस्तिपा अर्नाभिश्चस्तेन्यम् ॥२॥

६

अजसा सत्यमुपगेयं सुविते मां धाः । अत्रे व्रतपास्त्वे व्रतपाः ॥३॥

७

या त्वं तनूरियं सा मयि या मम तनूरेया सा त्वयि ।

सुह नौ व्रतपते व्रतान्यनु मे दीक्षां दीक्षापतिर्मन्यतामनु तपस्तपस्पतिः ॥४॥

८ [२४३]

- अश्वरुश्वष्टे देव सोमाप्यायतामिन्द्रायैकधनविदे ।
 आ तुभ्यमिन्द्रः प्यार्यतामा त्वमिन्द्राय प्यायस्व ॥५॥ ९
- आप्याययासान् सर्त्तीन्त्सुन्या मेघया । स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामुद्वचमशाय ॥६॥ १०
- एष्टा रायः प्रेषे भगाय । ऋतमृतवादिभ्यो नमो दिवे नमः पृथिव्यै ॥७॥ ११
- या ते अग्ने यः शया तनूर्वाषिष्ठा गह्वरेष्ठा । उग्रं वचो अर्पावधीत्तेषं वचो अर्पावधीत् स्वाहा ।
 या ते अग्ने रजःशया तनूर्वाषिष्ठा गह्वरेष्ठा । उग्रं वचो अर्पावधीत्तेषं वचो अर्पावधीत् स्वाहा ।
 या ते अग्ने हरीशया तनूर्वाषिष्ठा गह्वरेष्ठा ।
 उग्रं वचो अर्पावधीत्तेषं वचो अर्पावधीत् स्वाहा ॥८॥ (२) १२
- तप्तायनी मेऽसि वित्तायनी मेऽसि । अवतान्मा व्यथितमवतान्मा नाथितम् ॥९॥ १३
- विदेरग्नेर्नभो नामाग्ने अङ्गिर आयुना नाम्नेहि ।
 योऽस्यां पृथिव्यामसि यत्तेनाघृष्टं नाम यज्ञियं तेन त्वा दधे ।
 विदेरग्नेर्नभो नामाग्ने अङ्गिर आयुना नाम्नेहि ।
 यो द्वितीयस्यां पृथिव्यामसि यत्तेनाघृष्टं नाम यज्ञियं तेन त्वा दधे ।
 विदेरग्नेर्नभो नामाग्ने अङ्गिर आयुना नाम्नेहि ।
 यस्तृतीयस्यां पृथिव्यामसि यत्तेनाघृष्टं नाम यज्ञियं तेन त्वा दधे ।
 अनु त्वा देववीतये सिंशसि सपत्नसाही देवेभ्यः कल्पस्व सिंशसि
 सपत्नसाही देवेभ्यः शुन्धस्व सिंशसि सपत्नसाही देवेभ्यः शुम्भस्व ॥१०॥ (३) १४
- इन्द्रघोषस्त्वा वसुभिः पुरस्तात्पातु प्रचेतास्त्वा रुद्रैः पश्चात्पातु ।
 मनोजवास्त्वा पितृभिर्दक्षिणतः पातु विश्वकर्मा त्वादित्यैरुत्तरतः पातु ॥११॥ १५
- इदमहं तप्तं वार्षहिर्घा यज्ञानिः सृजामि ।
 सिंशसि स्वाहा सिंशस्यादित्यवनिः स्वाहा ॥१२॥ १६
- सिंशसि ब्रह्मवनिः क्षत्रवनिः स्वाहा सिंशसि सुप्रजावनी रायस्पोषवनिः स्वाहा ।
 सिंशस्यावह देवान्यजमानाय स्वाहा भुतेभ्यस्त्वा ॥१३॥ १७
- ध्रुवोऽसि पृथिवी दृश्व ध्रुवक्षिदस्यन्तरिक्षं दृश्व ।
 अच्युतक्षिदसि दिवं दृश्वामेर्भस्मास्यग्नेः पुरीषमसि ॥१४॥ (४) १८
- युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।
 वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥१॥ १९ [२५४]

इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् । समूळ्हमस्य पाशुरे स्वाहा ॥२॥ २०

इरावती धेनुमती हि भूतस्यैवसिनी मनवे दशस्या ।

व्यस्कभ्ना रोदसी विष्ण एते दाधर्थं पृथिवीमभितौ मयूखैः स्वाहा ॥३॥ २१

देवश्रुतौ देवेष्वार्षोपतम् । प्राची प्रेतमध्वरं कल्पयन्ती ऊर्ध्वं युजं नयतं मा जिह्वरतम् ॥४॥ २२

स्वं गोष्ठमावदतं देवी दुयै आयुर्मा निर्वादिष्टं प्रजां मा निर्वादिष्टम् ।

अत्र रमेथां वर्ष्मन् पृथिव्याः ॥५॥ २३

विष्णोर्भुके वीर्यीणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजासि ।

यो अस्कभायदुत्तरस्यैवसिनी विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायो विष्णवे त्वा ॥६॥ २४

दिवो वा विष्ण उत वा पृथिव्या महो वा विष्ण उरोरन्तरिक्षात् ।

उभा हि हस्ता वसुना पृणस्वा प्रयच्छ दक्षिणादोत सव्याद्विष्णवे त्वा ॥७॥ २५

प्र तद्विष्णुं स्तवते वीर्येण मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।

यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेष्वधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥८॥ २६

विष्णो रराटमसि विष्णोः श्रप्त्रे स्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवोऽसि ।

वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥९॥ (५) २७

देवस्यै त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आददे नार्यसीदमहस्यैवसिनी ग्रीवा अपिकृन्तामि ।

बृहन्नसि बृहद्रवा बृहतीमिन्द्राय वाचं वद । रक्षोहणं वलगहनं वैष्णवीम् ॥१॥ २८

इदमहं तं वलगमुद्रंपामि यन्नो निष्टथो यममात्यो निचखानं ।

इदमहं तं वलगमुद्रंपामि यं नः समानो यमसमानो निचखानं ।

इदमहं तं वलगमुद्रंपामि यं नः सर्वन्धुर्यमसवन्धुनिचखानं ।

इदमहं तं वलगमुद्रंपामि यं नः सजातो यमसजातो निचखानोत्कृत्यां किरामि ॥२॥ २९

स्वराळसि सपत्नहा संत्रराळस्यभिमातिहा । जनराळसि रक्षोहा संत्रराळस्यामित्रहा ॥३॥ ३०

रक्षोहणो वलगहनः प्रोक्षामि वैष्णवान्रक्षोहणो वलगहनोऽवनयामि वैष्णवान् ।

रक्षोहणो वलगहनोऽवस्त्रणामि वैष्णवान् ॥४॥ ३१

रक्षोहणो वलगहना उपदधामि वैष्णवी रक्षोहणो वलगहनो पर्युहामि वैष्णवी ।

वैष्णवमसि वैष्णवा स्थ ॥५॥ (६) ३२ [२६७]

- देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।
 आदं दे नार्येसीदमहःशरक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि । यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारातीः ।
 दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा ॥१॥ ३३
- शुन्धन्ताँल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि ।
 उदिवंस्तभानान्तरिक्षं पूष्ण दृहस्व पृथिव्याम् ॥२॥ ३४
- युतानस्त्वा मारुतो मिनोतु मित्रावरुणौ ध्रुवेण घर्मणा ।
 ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिं रायस्पोषवनि पर्यूहामि ॥३॥ ३५
- ब्रह्म दृह क्षत्रं दृहायुर्दृह प्रजां दृह । ध्रुवासि ध्रुवोऽस्मिन् यजमान आयतने भूयात् ।
 घृतेन घावापृथिवी पूर्येथामिन्द्रस्य छुदिरसि विश्वजनस्य छाया ॥४॥ ३६
- परिं त्वा गिर्वणो गिर इमा भवन्तु विश्वतः । वृद्रायुमनु वृद्रयो जुष्टा भवन्तु जुष्टयः ॥५॥ ३७
- इन्द्रस्य स्यूरसीन्द्रस्य ध्रुवोऽसि । ऐन्द्रमसि वैश्वदेवमसि ॥६॥ (७) ३८
- विभूरसि प्रवाहणो वह्निरसि हव्यवाहनः । श्वात्रोऽसि प्रचेतास्तुथोऽसि विश्ववेदाः ॥१॥ ३९
- उशिर्गसि कविरङ्घारिरसि बम्भारिः । अवस्यूरसि दुर्वस्वाञ्छुन्धयूरसि मार्जालीर्यः ॥२॥ ४०
- ऋतघामासि स्वर्ज्योतिः समुद्रोऽसि विश्वव्यचाः । अजोऽस्येकपादहिरसि बुध्न्यः ॥३॥ ४१
- सम्प्राळसि कृशानुः परिषद्योऽसि पवमानः । नभोऽसि प्रतर्का मृष्टोऽसि हव्यसदनः ॥४॥ ४२
- समूहोऽसि विश्ववेदा ऊनातिरिक्तस्य प्रतिष्ठा ।
 अग्रयः सगरा सगरा स्थ सगरेण नाम्ना रौद्रेणानीकेन ।
 पातमाग्रयः पिपृतमाग्रयो नभो वोऽस्तु मा मा हिंस्तिष्ट ॥५॥ (८) ४३
- ज्योतिरसि विश्वरूपं विश्वेषां देवानां समित् । त्वं सोम तनुकृद्भयो द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः ।
 उरु यन्तासि वरुथ्यं स्वाहा । जुषाणो अमुराज्यस्य वेतु स्वाहा ॥१॥ ४४
- अग्ने नर्यं सुपर्था राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
 युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूर्यिष्ठां ते नमउक्ति विधेम ॥२॥ ४५
- अयं नो अग्निर्वरिवस्कृणोत्वृगं मृषः पुर एतु प्रभिन्दन् ।
 अयं वाजाञ्जयतु वाजसाता अयं शत्रूञ्जयतु जर्हीणाणः स्वाहा ॥३॥ ४६
- उरु विष्णो विक्रमस्त्रोरु क्षयाय नस्कृधि । घृतं घृतयोने पिव प्रपं यज्ञपतिं तिरु स्वाहा ॥४॥ ४७
- देवं सवितरेष ते सोमस्तं रक्षस्व मा त्वा दभेन् ।
 एतच्चं देव सोम देवो देवाँ उपांगाः ॥५॥ ४८ [१८३]

इदमहं मनुष्यान्त्सह रायस्पोषेण स्वाहा निर्वरुणस्य पाशान्मुच्ये । अग्नें व्रतपास्त्वे व्रतपाः ॥६॥ ४९
वा तव तनूर्मयभूदेया सा त्वयि या मम तनूस्त्वयभूदियं सा मयि ।

यथायथं नौ व्रतपते व्रतान्यनु मे दीक्षां दीक्षापतिरमस्तानु तपस्तपस्पतिः ॥७॥ (९) ५०

उरु विष्णो विक्रमस्त्रोरु क्षयाय नस्कृधि । घृतं घृतयोने पिव प्रप्रं यज्ञपतिं तिर स्वाहा ॥१॥५१
अत्यन्याँश्च अगां नान्याँश्च उपांगाम् । अर्वाक्त्वा परेभ्यः पुरोऽवरेभ्यः ॥२॥ ५२

तं त्वा जुषामहे देव वनस्पते देवयज्यायै । देवास्त्वा देवयज्यायै जुपन्तां विष्णवे त्वा ॥३॥ ५३
ओषधे त्रायस्व स्वर्धिते मैत्रं हिंसीः ।

दिवं मा लेखीरन्तारिक्षं मा हिंसीः पृथिव्या संभव ॥४॥ ५४

अयं हि त्वा स्वर्धितिस्तेतिजानः प्राणिनायं महते सौमगाय ।
अतस्त्वं देव वनस्पते शतवल्शो विरोह सहस्रवल्शो वि वयं रुहेम ॥५॥ (१०) ५५ [२९०]

अग्नेस्तनूरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ आ पतयेऽष्ट ॥ ८ ॥ तप्तायनी द्वे ॥ २ ॥ इन्द्रघोषश्चतस्रः ॥ ४ ॥

युजते नव ॥ ९ ॥ देवस्य त्वा पञ्च ॥ ५ ॥ द्वितीयदेवस्य त्वा षट् ॥ ६ ॥ विभूरसि

पञ्च ॥ ५ ॥ ज्योतिरसि सप्त ॥ ७ ॥ उरु विष्णो पञ्च ॥ ५ ॥ दशानुवाकेषु

पञ्चपञ्चाशत् ॥ ५५ ॥ अग्नेस्तनूरसि पञ्चपञ्चाशत् ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसांहिताया पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोत्रार्हुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आददे नार्यसोदमहं रक्षसो ग्रीवा अपिक्वन्ताभि ।

यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारातीः ।

दिवे त्वान्तारिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा ।

शुश्र्वन्ताँल्लोकाः पितृपदनाः पितृपदनमसि ॥१॥ १

अग्नेणीरसि स्वावेश उन्नेतृणामेतस्य वित्तादधि त्वा स्थास्यति ।

देवस्त्वा सविता मध्वानक्तु सुपिप्पलाभ्यस्त्वौर्षधीभ्यः ।

दिवमत्रेणासृक्ष आन्तारिक्षं मध्वेनाप्राः पृथिवीमुपरेणाट् ऋहीः ॥२॥ २

या ते घामान्पुश्मसि गमध्वै यत्र गावो भूरिशृङ्गा अयासः ।

अन्नाद्यैतदुरुगापस्य विष्णोः परं पदमवभारि भूरि ॥३॥ ३ [२९३]

ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिं रायस्पोषवनिं पर्युहामि ।

ब्रह्मं दृ॒हं क्षत्रं दृ॒हं हायुर्दृ॒हं प्रजां दृ॒हं ॥४॥

विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो ब्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥५॥

तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥६॥

परि वीरसि परि त्वा दैवीविशो व्ययन्ताम् । परीमं यजमानं रायो मनुष्याणाम् ।

दिवः सूनुरस्येप ते पृथिव्याँल्लोक आरण्यस्ते पशुः ॥७॥ (१)

उपावीरस्युप देवान् दैवीविशः प्रागुरुशिजो वहितमान् ।

देवं त्वष्टुर्वसुं रम हव्या ते स्वदन्ताम् ॥१॥

रेवती रमध्वं बृहस्पते धारया वसूनि ।

ऋतस्य त्वा देवहविः पशेन् प्रतिमुञ्चामि धर्षान् मानुषः ॥२॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

अग्नीषोमाभ्यां जुष्टं नियुनज्मि ।

अब्रह्मस्त्वौषधीभ्यः प्रोक्षाम्यनु त्वां माता मन्यतामनु पितानु भ्राता सगभ्योऽनु सखा स्यूथ्यः ।

अग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥३॥

अपां पेरुस्यापो देवीः संदन्तु । स्वात्तं चित्सदैवहविः ॥४॥

सं ते प्राणो वार्तेन गच्छतां समङ्गानि यजत्रैः । सं यजमान आशिषा ॥५॥

घृतेनाक्तौ पशुँस्त्रायेथां रेवति यजमाने । द्विर्यं धा आविश ॥६॥

उरोरन्तरिक्षात्सजूदेवेन वार्तेन । अस्य हविपुस्तमना यज समस्य तन्वा भव ॥७॥

वषो वषीयसि युजे यज्ञपतिं धाः । स्वाहा देवेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ।

साहिर्भूर्मा पृदाकुः ॥८॥ (२)

नमस्त आतानान्वा प्रेहि । घृतस्य कुल्या उप ऋतस्य पथ्या उप ॥१॥

देवीरापः शुद्धा वौद्वं सुपरिविष्टा देवेषु । सुपरिविष्टा वयं परिविष्टारो भूयास्म ॥२॥

वाचं ते शुन्धामि प्राणं ते शुन्धामि चक्षुस्ते शुन्धामि श्रोत्रं ते शुन्धामि ।

नाभिं ते शुन्धामि मेढ्रं ते शुन्धामि पायुं ते शुन्धामि चरित्रांस्ते शुन्धामि ॥३॥

मनस्त आप्यायतां वाक्त आप्यायतां प्राणस्त आप्यायतां

चक्षुस्त आप्यायतां श्रोत्रं तु आप्यायताम् ।

यत्ने क्रूरं यदास्थितं तत्त आप्यायतां तत्ते निष्यायतां तत्ते शुष्यतु शमहोभ्यः ॥४॥ १९ [३०९]

- ओषधे त्रायस्व स्वर्धिते मैनः हिःसीः । रक्षसां भ्रागोऽसि निरस्तः रक्षः ॥५॥ २०
- इदमहः रक्षोऽभितिष्ठामीदमहः रक्षोऽर्वाधे । इदमहः रक्षोऽधमं तमो नयामि ॥६॥ २१
- घृतेन द्यावापृथिवी प्रोर्ष्वीथां वायो वे स्तोकानाम् ।
जुषाणो अग्निराज्यस्य वेतु स्वाहा । स्वाहाकृते ऊर्ध्वनभसं मारुतं गच्छतम् ॥७॥ (३) २२
- सं ते मनो मनसा सं प्राणः प्राणेन गच्छताम् । रेळस्यग्निष्ठां श्रीणात्वारपस्त्वा समरिणन् ॥१॥ २३
- वार्तस्य त्वा भ्राज्यै पृष्णो रक्षा ऊष्मणो व्यथियत् । प्रयुतं द्वेषः ॥२॥ २४
- घृतं घृतपावानः पिवत् वसां वसापावानः पिवत् । अन्तरिक्षस्य हविरसि स्वाहा ॥३॥ २५
- दिशः प्रदिश आदिशो विदिशो उदिशो दिग्भ्यः स्वाहा ।
ऐन्द्रः प्राणो अङ्गैर्निधीत ऐन्द्र उदानो अङ्गैर्निधी ॥४॥ २६
- देव त्वष्टर्भूरिं ते सः संमेतु स लक्ष्मा यद्विष्टुरूपं भवति ।
देवत्रा यन्तमवसे सखायोऽस्तु त्वा माता पितरो मदन्तु ॥५॥ (४) २७

- समुद्रं गच्छ स्वाहा देवः संवितारं गच्छ स्वाहा ।
अन्तरिक्षं गच्छ स्वाहा मित्रावरुणौ गच्छ स्वाहा ।
अहोरात्रे गच्छ स्वाहा छन्दांसि गच्छ स्वाहा ।
द्यावापृथिवी गच्छ स्वाहा सोमं गच्छ स्वाहा ।
यज्ञं गच्छ स्वाहा नभो दिव्यं गच्छ स्वाहा ।
अग्निं वैश्वानरं गच्छ स्वाहा मनो मे हार्द्यच्छ ॥१॥ २८
- दिवं ते धूमो गच्छत्वन्तरिक्षं ज्योतिः । पृथिवीं भस्मनापृण स्वाहा ॥२॥ २९
- मापो मौर्षधीर्हिःसीर्धाग्नाग्ना राजस्ततो वरुण नो मुञ्च ।
यदाहुरध्या इति वरुणेति शर्पामहे ततो वरुण नो मुञ्च ॥३॥ ३०
- सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तसै सन्तु ।
योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥४॥ ३१
- इदमापः प्रवहतु यत्किं च दुरितं मयि ।
यद्वाहमभिदुद्रोह यद्वा शेष उतानृतम् ॥५॥ (५) ३२

हविष्मतीरिमा आपो हविष्माँश्च आर्चिवासति ।
हविष्मान् देवो अघ्वरो हविष्माँश्च अस्तु सूर्यैः ॥१॥

अग्नेर्वोऽपन्नगृहस्य सदसि सादयामि । इन्द्राग्न्योर्भागधेयीं स्य मित्रावरुणयोर्भागधेयीं स्य ।
विश्वेषां देवानां भागधेयीं स्य ॥२॥ ३४

अमूर्या उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यैः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥३॥ (६) ३५

हृदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वा । ऊर्ध्वो अश्वरं दिवि देवेषु होत्रा यच्छ ॥१॥ ३६

सोमं राजन्विश्वास्त्वं प्रजा उपावरोह । विश्वास्त्वां प्रजा उपावरोहन्तु ॥२॥ ३७

शृणोत्वग्निः समिधा हवँ मे शृण्वन्त्वापो धिषणांश्च देवीः ।

श्रोतां प्रावाणो विदुषो न यज्ञं शृणोतुं देवः संविता हवँ मे स्वाहा ॥३॥ ३८

देवीरापो अपां नपाद्यो व ऊर्मिर्हविष्यः । इन्द्रियावान् मदिन्तमः ॥४॥ ३९

तं देवेभ्यो देवत्रा दात शुक्रपेभ्यः । येषां भाग स्य स्वाहा ॥५॥ ४०

कार्षीरसि समुद्रस्य त्वा क्षित्या उन्नयामि । समापो अद्भिरंगमत्तु समोषधीभिरोषधीः ॥६॥ ४१

यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः । स यन्ता शश्वतीरिषुः स्वाहा ॥७॥ (७) ४२

देवस्य त्वा सदितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आददे रावासि गभीरमिममश्वरं कृधीन्द्राय सुधृतमम् ।

उत्तमेन पविनोर्जेस्वन्तं मधुमन्तं पर्यस्वन्तम् ।

निग्राभ्यां स्य देवश्रुतस्तर्पयत मा ॥१॥ ४३

मनो मे तर्पयत वाचं मे तर्पयत प्राणं मे तर्पयत चक्षुर्मे तर्पयत श्रोत्रं मे तर्पयत ।

आत्मानं मे तर्पयत प्रजां मे तर्पयत पृश्नं मे तर्पयत गुणान्मे तर्पयत गुणा मे मा विवृषन् ॥२॥ ४४

इन्द्राय त्वा वसुमते रुद्रवत इन्द्राय त्वादित्यवते ।

इन्द्राय त्वाभिमातिह्ये ज्येनायं त्वा सोमभृतेऽग्नये त्वा रायस्पोषुदे ॥३॥ ४५

यत्तं सोम दिवि ज्योतिर्यत्पृथिव्यां यदुरा अन्तरिक्षे ।

तेनास्मै यजमानायोरु राये कृष्यधिं दाते वीचः ॥४॥ ४६

श्वात्रा स्य वृत्रतुरो राघोर्गूर्सा अमृतस्य पत्नीः ।

ता देवीर्देवत्रेमं यज्ञं नयतोपहृताः सोमस्य पिबत ॥५॥ ४७

मा मेर्मा संविक्था ऊर्जे घत्स्व धिषणे वीची सती वीळ्येथामूर्जे दधायाम् ।

पाप्मा हतो न सोमः ॥६॥ ४८

प्रागपागुदंगधुराक्सर्वतस्त्वा दिशु आधावन्तु । अमन् निष्परं समरीर्षिदाम् ॥७॥ ४९ [३३९]

त्वमङ्ग प्रशंससिपो देवः शविष्ठु मर्त्यम् ।

न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्द्धितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥८॥ (८)

५० [३४०]

देवस्य त्वा सप्त ॥ ७ ॥ उपावीरस्यष्ट ॥ ८ ॥ नमस्ते सप्त ॥ ७ ॥ सन्ते पञ्च ॥ ५ ॥ समुद्रं

पञ्च ॥ ५ ॥ हविष्मतास्तिस्रः ॥ ३ ॥ हृदे त्वा सप्त ॥ ७ ॥ देवस्य त्वाष्ट ॥ ८ ॥

अष्टानुषाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥ इये देवस्य समाः पञ्चाशत् ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षष्ठाऽध्यायः ॥ ६ ॥

अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

वाचस्पतये पवस्व वृष्णो अशुभ्यां गर्भस्तिपूतः ।

देवो देवेभ्यः पवस्व येषां भागोऽसि मधुमतीर्न इर्पस्कृधि ॥१॥

१

यत्तै सोमादाभ्यं नाम जागृवि तस्मै ते सोम सोमाय स्वाहा ।

स्वाहोर्वन्तारिक्षमन्वैमि स्वाङ्कृतोऽसि विश्वेभ्य इन्द्रियेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यः ॥२॥

२

मनस्त्वाष्टु स्वाहा त्वा स्वभवः सूर्याय । देवेभ्यस्त्वा मरीचिपेभ्यो देवांशो यस्मै त्वेळ ॥

तत्सत्यमुपरिष्ठुता भङ्गेन हतोसौ फट् प्राणाय त्वा व्यानाय त्वा ॥३॥ (१)

३

उपयामगृहीतोऽस्यन्तर्यच्छ मघवन् प्राहि सोमम् । उरुण्य रायोवेषो यजस्व ॥१॥

४

अन्तस्ते द्यावापृथिवी दधाम्यन्तर्दधाम्युर्वन्तारिक्षम् ।

सजृदेवेभिरवैरैः परैश्चान्तर्यामे मघवन् मादयस्व ।

स्वाङ्कृतोऽसि विश्वेभ्य इन्द्रियेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यः ।

मनस्त्वाष्टु स्वाहा त्वा स्वभवः सूर्याय । देवेभ्यस्त्वा मरीचिपेभ्य उदानाय त्वा ॥२॥ (२) ५

आ वायो भूष शुचिपा उर्य नः सहस्रं ते नियतो विश्ववार ।

उपो ते अन्धो मघमयामि यस्य देव दधिषे पूर्वपेयं वायवे त्वा ॥१॥

६

इन्द्रवायू इमे सुता उप प्रयोभिरागतम् । इन्द्रो वामुशन्ति हि ।

उपयामगृहीतोऽसि वायवं इन्द्रवायुभ्यां त्वैप ते योनिः सजोषोभ्यां त्वा ॥२॥ (३)

७

अयं वा मित्रावरुणा सुतः सोम ऋतानृषा । ममेदिह श्रुतं हवम् ।

उपयामगृहीतोऽसि मित्रावरुणाभ्यां त्वा ॥१॥

८

राया वयं संसुवांसो मदेम हव्येन देवा यवसेन गावः ।

तां धेनुं मित्रावरुणा युवं नो विश्वाहां घत्तमनपस्फुरन्तीम् । एप ते योनिं श्रुतायुभ्यां त्वा ॥२॥ (४) ९

[३४९]

या वां कशा मधुमत्याश्विना सुनृतावती । तथा यज्ञं मिमिक्षतम् ।
उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वेष ते योनिर्माध्वीभ्यां त्वा ॥१॥ (५)

१०

तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वधेमथा ज्येष्ठतातिं वहिषदं स्वविदम् ।

प्रतीचीनं वृजनं दोहसे धुनिमाशुं जयन्तमनु यासु वर्षसे । उपयामगृहीतोऽसि शण्डाय त्वा ॥१॥११
एष ते योनिर्वीरतां पाह्यपमृष्टः शण्डो देवास्त्वां शुक्रपाः प्रणयन्त्वनाघृष्टासि ।

सुवीरों वीरान् प्रंजनयन् परीह्यभि रायस्पोषेण यजमानम् ।

संजग्मानो दिवा पृथिव्या शुक्रः शुक्रशोचिषा निरस्तः शण्डः शुक्रस्याधिष्ठानमसि ॥२॥ १२

अच्छिन्नस्य ते देव सोम सुवीर्यस्य रायस्पोषस्य ददितारः साम ।

सा प्रथमा सस्कृतिर्विश्ववारा स प्रथमो वरुणो मित्रो अग्निः ॥३॥ १३

स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वास्तस्मा इन्द्राय सुतमा जुहोत स्वाहा ।

तृम्पन्तु होत्रा मधोर्यत्स्त्रिष्टं यत्सुभृतं यत्स्वाहा ॥४॥ (६) १४

अयं वेनश्चोदयत्पृथिव्यां ज्योतिर्जरायू रजसो विमाने ।

इममपा संगमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मतिभीं रिहन्ति ।

उपयामगृहीतोऽसि मर्काय त्वा ॥१॥ १५

मनो न येषु हवनेषु तिग्मं विपः शच्यां वनुधो द्रवन्ता ।

आ यः शर्याभिस्तुविनुम्णो अस्या श्रीणीतादिशुं गभस्तौ ॥२॥ १६

एष ते योनिः प्रजाः पाह्यपमृष्टो मर्को देवास्त्वां मन्धिषाः प्रणयन्त्वनाघृष्टासि ।

सुप्रजाः प्रजाः प्रंजनयन् परीह्यभि रायस्पोषेण यजमानम् ।

संजग्मानो दिवा पृथिव्या मन्धी मन्धिशोचिषा निरस्तो मर्को मन्धिर्नोऽधिष्ठानमसि ॥३॥ १७

अच्छिन्नस्य ते देव सोम सुवीर्यस्य रायस्पोषस्य ददितारः साम ।

सा प्रथमा सस्कृतिर्विश्ववारा स प्रथमो वरुणो मित्रो अग्निः ॥४॥ १८

स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वास्तस्मा इन्द्राय सुतमा जुहोत स्वाहा ।

तृम्पन्तु होत्रा मधोर्यत्स्त्रिष्टं यत्सुभृतं यत्स्वाहा ॥५॥ (७) १९

ये देवासो द्विव्येकादश स्थ पृथिव्यामप्येकादश स्थ ।

अप्सुक्षितो महिनैकादश स्थ ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वम् ॥१॥ २०

उपयामगृहीतोऽस्याप्रयणोऽसि स्वाप्रयणः । पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिम् ॥२॥ २१[३६३]

विष्णुस्त्वामिन्द्रियेण पातु विष्णुं त्वं पाह्यभि सर्वानानि पाहि ।

सोमः पवते सोमः पवते सोमः पवते ॥३॥

२२

अस्मै ब्रह्मणे पवतेऽस्मै क्षत्राय पवतेऽस्मै सुन्वते यजमानाय पवते ।

इष ऊर्जे पवतेऽस्य ओषधीभ्यः पवते द्यावापृथिवीभ्यां पवते सुभूतार्य पवते ब्रह्मवर्चसा^१ पवते ।
विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥४॥ (८)

२३

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा बृहद्वते वयस्वत उक्थायुवं गृह्णामि ।

यत्तं इन्द्र बृहद्वयस्तसै त्वा विष्णवे त्वैपते योनिरुक्थेभ्यस्त्वा ॥१॥

२४

देवेभ्यस्त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युषे मित्रावरुणाभ्यां त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युषे ।

इन्द्राय त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युष इन्द्राग्निभ्यां त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युषे ।

इन्द्राय त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युष इन्द्रावरुणाभ्यां त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युषे ।

इन्द्राबृहस्पतिभ्यां त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युष इन्द्राविष्णुभ्यां

त्वा देवायुवं गृह्णामि यज्ञस्यार्युषे ॥२॥ (९)

२५

मूर्धानं दिवो अरति पृथिन्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।

कविः सम्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः ॥१॥

२६

उपयामगृहीतोऽसि ध्रुवोऽसि ध्रुवक्षितिर्ध्रुवाणां ध्रुवतमोऽच्युतानामच्युतक्षित्तमः ।

एष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥२॥

२७

ध्रुवं ध्रुवेण मनसा वाचा सोममवनयामि । अथा न इन्द्र इद्विशो सपत्नाः समनसस्करत् ॥३॥

(१०) २८

यस्ते द्रुप्त स्कन्दति यस्ते अशुग्रीवच्युतो धिपण्योरुपस्थात् ।

अध्वर्योर्वा परि वा यः पवित्रात्तं ते जुहोमि मनसा

वषट्कृतः स्वाहा देवानामुत्क्रमणमसि ॥१॥ (११)

२९

उपयामगृहीतोऽसि मध्वे त्वोपयामगृहीतोऽसि माधवाय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि शुक्राय त्वोपयामगृहीतोऽसि शुचये त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि नभसे त्वोपयामगृहीतोऽसि नभस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसीपे त्वोपयामगृहीतोऽस्यूर्जे त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि सहसे त्वोपयामगृहीतोऽसि सहस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि तपसे त्वोपयामगृहीतोऽसि तपस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽस्यः हस्तस्पतये त्वा ॥१॥ (१२)

३० [३७०]

इन्द्राग्नी आगतं सुतं गीर्भिर्नमो वरेण्यम् । अस्य पातं धियेषिता ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राग्निभ्यां त्वेष ते योनिरिन्द्राग्निभ्यां त्वा ॥१॥ (१३) ३१

आ धा ये अग्निमिन्धते स्तृणान्ति बृहिरानुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ।

उपयामगृहीतोऽस्यग्नीन्द्राभ्यां त्वेष ते योनिरग्नीन्द्राभ्यां त्वा ॥१॥ (१४) ३२

ओमांसश्चर्षणीधृतो विश्वे देवासु आ गतं । दाश्वांसो दाशुषः सुतम् ।

उपयामगृहीतोऽसि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिविश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (१५) ३३

विश्वे देवासु आगतं शृणुता मं इमं हवम् । एदं बृहिर्निषिदित ।

उपयामगृहीतोऽसि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिविश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (१६) ३४

इन्द्रं मरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते अपिबं सुतस्य ।

तव प्रणीती तव शूर शर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥१॥ (१७) ३५

मरुत्वन्तं वृषमं वावृधानमकवारि दिव्यं शासमिन्द्रम् ।

विश्वासाहमवसे नूतनायोग्रं सहोद्रामिह तं हुवेम ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥१॥ (१८) ३६

उपयामगृहीतोऽसि मरुतापर्जसे त्वा ॥१॥ (१९) ३७

सजोषा इन्द्र सर्गणो मरुद्भिः सोमं पिव वृत्रहा शूर विद्वान् ।

जहि शत्रुं रप सृषो नुदुस्वाधाभयं कृशुहि विश्वतो नः ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥१॥ (२०) ३८

महाँ इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा उत द्वित्रहो अग्निनः सहोभिः ।

अस्मद्रथंवावृधे वीर्यीयोरुः पृथुः सुकृतः कर्तृभिर्भृत् ।

उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वेष ते योनिर्महेन्द्राय त्वा ॥१॥ (२१) ३९

महाँ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमाँ इव स्तोमैर्वत्सस्यं वावृधे ।

उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वेष ते योनिर्महेन्द्राय त्वा ॥१॥ (२२) ४० [३८०]

वाचस्पतये तिस्रः ॥३॥ उपयामगृहीतोऽसि द्वे ॥२॥ आ वाचो द्वे ॥२॥ अयं वां द्वे ॥२॥ या वामेका ॥ १ ॥

तं प्रमया चतस्रः ॥ ४ ॥ अयं वेनः पञ्च ॥ ५ ॥ ये देवासश्चतस्रः ॥ ४ ॥ इन्द्राय त्वा द्वे ॥२॥ सूर्यानि

तिस्रः ॥ ३ ॥ यस्त एका ॥१॥ मघव एका ॥ २ ॥ इन्द्राग्नी आगतमेका ॥ १ ॥ आ धा य एका ॥१॥

ओमांसश्चर्षणीधृत एका ॥ १ ॥ विश्वे देवास एका ॥ १ ॥ इन्द्र मरुत्व एका ॥ १ ॥ मरुत्वन्तं

वृषभमेका ॥२॥ मरुतामोजस एका ॥१॥ सजोषा इन्द्र एका ॥२॥ महाँ इन्द्र एका ॥ १ ॥

महाँ इन्द्रेत्येका ॥१॥ द्वाविंशत्यनुवाकेषु चत्वारिंशत् ॥४०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तमोऽध्यायः ॥५॥

अथाष्टमोऽध्यायः ॥

- कदा चन स्तरीरसि नेन्द्रं सश्वसि द्राशुषे ।
उपोपेभु मधवन्भूय इन्नु ते दानं देवस्य पृच्यत आदित्येभ्यस्त्वा ॥१॥ १
- कदा चन प्रयुच्छस्युभे निपासि जन्मनी ।
तुरीयादित्य सर्वनं त इन्द्रियमातस्था अमृतं दिव्यादित्येभ्यस्त्वा ॥२॥ २
- यज्ञो देवानां प्रत्येति सुममादित्यासो भवता मलयन्तः ।
आ वोऽर्वाचीं सुमतिर्वृत्यादुःहोश्चिद्या वरिवोवित्तरासदादित्येभ्यस्त्वा ।
विवस्वाँ३ आदित्यैप ते सोमपीथस्तस्मिन् मत्स्व ॥३॥ (१) ३
- श्रदस्मै नरो वचसे दधातन् यदाशीदा दंपती वाममश्रुतः ।
पुमान् पुत्रो जायते विन्दते वस्त्रधां विश्वाहारप एधते गृहे ॥१॥ (२) ४
- वाममद्य संवितवाममु श्वो दिवेदिवे वाममस्मभ्यं सावीः ।
वामस्य हि क्षयस्य देव भूररया धिया वामभार्जः स्याम ॥१॥ (३) ५
- उपयामगृहीतोऽसि सावित्रोऽसि चनोधाश्चनो मयि धेहि ।
जिन्दं यज्ञं जिन्दं यज्ञपतिं भर्गाय सवित्रे त्वा ॥१॥ (४) ६
- उपयामगृहीतोऽसि सुशर्मासि सुप्रतिष्ठानो बृहदुक्षाय नमः ।
विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एप ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (५) ७
- उपयामगृहीतोऽसि बृहस्पतिसुतस्य ते देव सोम ।
इन्दं इन्द्रियावतः पत्नीवतो ग्रहोँ३ ऋष्यासम् ॥१॥ ८
- अहं परस्तांदुहमवस्ताद्यदन्तरिक्षं तर्दु मे पितासं ।
अहं सूर्यमुभयतो ददर्शाहं देवानां परमं गुहा यत् ॥२॥ ९
- अग्ने वाक्पत्निं सज्जूद्वेन त्वष्टां । सोमं पिव स्वाहा ॥३॥ १०
- प्रजापतिर्वृषासि रेतोधा रेतो मयि धेहि । प्रजापतेस्ते वृष्णो रेतोघसो रेतोधामशीय ॥४॥ (६) ११
- उपयामगृहीतोऽसि हरिरसि हारियोजनो हरिभ्यां त्वा ।
हर्योधीना र्ध सहसो मा इन्द्राय ॥१॥ १२
- यस्ते देव सोमाश्चसनिभेक्षो यो गोसनिः ।
तस्य त इष्टयजुष स्तुतस्त्वोमस्य शस्तोक्यस्योपदत् उपहृतस्य भक्षयामि ॥२॥ (७) १३

युक्ष्वा हि केशिना हरी वृषणा कक्ष्यप्रां । अथां न इन्द्र सोमपा गिरामुपश्रुतिं चर ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा पोळशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा पोळशिनं ॥१॥ (८) १४
 आर्तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरीं । अर्वाचीनं सु ते मनोग्रावां कृणोतु वग्नुनां ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा पोळशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा पोळशिनं ॥१॥ (९) १५
 इन्द्रमिद्धरीं वहतोऽप्रतिधृष्टशवसम् । ऋषीणां च स्तुतीरुपं यज्ञं च मानुषाणाम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा पोळशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा पोळशिनं ॥१॥ (१०) १६
 यस्मान्न जातः परो अन्यो अस्ति य आधिवेश भुवनानि विश्वा ।
 प्रजापतिः प्रजयां सः शरणस्त्रीणि ज्योतींश्चि सचते स पोळशी ॥१॥ १७
 इन्द्रश्च सम्राड् वरुणश्च राजा तौ ते भक्षं चक्रतुरग्रं एतम् ।
 तयो रहमनुं भक्षं भक्षयामि वाग्देवी जुषाणा सोमस्य तृप्यतु सह प्राणेन स्वाहा ॥२॥ (११) १८
 अम्र आयुंश्चि पवसु आसुवोर्जमिषं च नः । आरे चाधस्व दुच्छुनाम् ।
 उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा वर्चस एष ते योनिरग्रये त्वा वर्चसे ।
 अग्रे वर्चस्वन्वर्चस्वाःस्त्वं देवेष्वसिं । वर्चस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१२) १९
 अग्रे पर्वस्व स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम् । दधद्रयि मयि पोषम् ।
 उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा वर्चस एष ते योनिरग्रये त्वा वर्चसे ।
 अग्रे वर्चस्वन्वर्चस्वाःस्त्वं देवेष्वसिं । वर्चस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१३) २०
 उत्तिष्ठन्नोर्जसा सह पीत्वी शिप्रै अवेपयः । सोममिन्द्र चमू सुतम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वौर्जस एष ते योनिरिन्द्राय त्वौर्जसे ।
 इन्द्रौर्जस्वन्नोर्जस्वाःस्त्वं देवेष्वसिं । ओर्जस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१४) २१
 अदृश्रमस्य केतवो वि रश्मयो जनाँरे अनुं । आजन्तो अग्रयो यथा ।
 उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा आज एष ते योनिः सूर्याय त्वा आजे ।
 सूर्यं आजस्वन्नाजस्वाःस्त्वं देवेष्वसिं । आजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१५) २२
 उदु त्वं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यम् ।
 उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा आज एष ते योनिः सूर्याय त्वा आजे ।
 सूर्यं आजस्वन्नाजस्वाःस्त्वं देवेष्वसिं । आजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१६) २३

चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आ प्रा घावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्ये आत्मा जगत्स्तस्थुषंश्च ।

उपयामर्गृहीतोऽसि सूर्योय त्वा भ्राज एष ते योनिः सूर्योय त्वा भ्राजे ।

सूर्ये भ्राजस्वन्भ्राजस्वास्त्वं देवेष्वसि ।

भ्राजस्वान्हं मनुष्येषु भूषासम् ॥१॥ (१७)

२४

वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।

यो अस्माँश्च अभिदासत्यधरं गमया तमः ।

उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विमृध एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विमृधे ॥१॥ (१८) २५

वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये मनोजुवं वाजे अद्या हुवेम ।

स नो विश्वानि हवनानि जोषद्विश्वशम्भूरवसे साधुकर्मा ।

उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (१९) २६

विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत घाम् ।

मृहान्त्वन्त्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं मघवा सूरिरस्तु ।

उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (२०) २७

विश्वकर्मन्हविषा वर्धनेन त्रातारमिन्द्रमकृणोरयुष्यम् ।

तस्मै विश्वः समनमन्त पूर्वोरयमुग्रो विहव्यो यथासत् ।

उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (२१) २८

उपयामर्गृहीतोऽस्यग्रये त्वा गायत्रछन्दसं गृहामीन्द्राय त्वा त्रिष्टुष्छन्दसं गृहामि ।

विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जगच्छन्दसं गृहाम्यनुष्टुप्तेऽभिगरः ॥१॥

२९

वैशीनां त्वा पत्मन्नाधूनोमि कुकूनानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि

भन्दनानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि मध्वन्तमानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि ।

शुक्रं त्वा शुक्र आधूनोम्यहो रूपे सूर्यस्य रश्मिषु ॥२॥

३०

कुकुहं रूपं वृषभस्य रोचते बृहत्सोमः सोमस्य पुरोगाः शुक्रः शुक्रस्य पुरोगाः ।

यत्ते सोमादाभ्यं नाम जागृवि तस्मै त्वा गृहामि तस्मै ते सोम सोमाय स्वाहा ॥३॥ ३१ [४६६]

उमिक् त्वं देव सोमाग्नेः प्रियं पायोऽर्षीहि वृशी त्वं देव सोमेन्द्रस्य प्रियं पायोऽर्षीहि ।
अस्मत्सखा त्वं देव सोम विधेष्वां देवानां प्रियं पायोऽर्षीहि ॥११॥ (२२) २२ [१२२]

कदाचन विक्रमः ॥ ३ ॥ अदृत्तमैका ॥ १ ॥ वाननैका ॥ १ ॥ सप्तवित्र एका ॥ १ ॥ सुदानैका ॥ १ ॥
बृहस्पतिभ्रतस्तः ॥ ४ ॥ हरिरसि द्वे ॥ २ ॥ युक्त्वा शेका ॥ १ ॥ आतिष्ठैका ॥ १ ॥ इन्द्रनित्यैका ॥ १ ॥
यस्माद् ज्ञात इति द्वे ॥ २ ॥ अन्न अयुष्पेका ॥ १ ॥ अन्ने पवस्वैका ॥ १ ॥ वासिष्ठैका ॥ १ ॥
अदृष्टैका ॥ १ ॥ उदुत्यनैका ॥ १ ॥ चित्रनैका ॥ १ ॥ वि-न एका ॥ १ ॥ वावस्यदिनैका ॥ १ ॥
विश्वकर्म्मनैका ॥ १ ॥ विश्वकर्म्मदित्येका ॥ १ ॥ अग्रे त्वा चतस्रः ॥ ४ ॥
ज्ञाविशत्यजुवाक्तेषु ज्ञाविशत् ॥ २२ ॥

॥ इति शुक्लयजुस्काण्डसंहितायां अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

अथ नवमोऽध्यायः ।

प्राणाय मे वचोदा वचसे पवस्व व्यातार्य मे वचोदा वचसे पवस्व ।
उदानार्य मे वचोदा वचसे पवस्व द्राचे मे वचोदा वचसे पवस्व ॥१॥ १
ऋतुदक्षाम्यां मे वचोदा वचसे पवस्व श्रोत्राय मे वचोदा वचसे पवस्व ।
चक्षुर्म्यां मे वचोदसौ वचसे पवेयाम् ॥२॥ २
आत्मने मे वचोदा वचसे पवस्वौजसे मे वचोदा वचसे पवस्वायुषे मे वचोदा वचसे पवस्व ।
विश्वाम्यो मे प्रजाम्यो वचोदसौ वचसे पवेयाम् ॥३॥ ३
कौंसि ऋतमोंसि क्रस्यांसि को नासानि ।
यस्य ते नामामन्महि यं त्वा सोमेनातीरुषाम् ॥४॥ ४
भृशुवः स्वः सुप्रजाः प्रजया भूयानम् । सुवीरिं वीरिः सुयोधुः पौर्वैः ॥५॥ (१) ५
उदु त्पं ज्ञातवैदसं देवं ब्रह्मन्ति केववः । इमे विद्यां सूर्यम् ॥६॥ ६
त्रिवं देवानासुदेगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्यादेः ।
आ प्रा धार्यापृथिवी इन्द्ररिक्षं सूर्ये आत्मा जगत्सुस्युषंश्च ॥७॥ ७
अग्ने नयं सुपर्था राये अस्मात् विश्वानि देव वृष्टानि विद्यात् ।
युयोष्यस्मत्सुहृदराजमेतो भृषिष्ठां तु ननं उक्ति विधेय ॥८॥ ८
अयं नो अग्निर्वैवस्वृजात्सुयं नृवः पुर एतु प्रमित्दत् ।
अयं वाजी अबतु वारंजाता अयं अर्षे अयतु नृषीपतः स्वाहा ॥९॥ ९ [१२३]

- रूपेण वो रूपमभ्यागां तुथो वो विश्ववेदा विभजतु ।
 ऋतस्य पथा प्रेत चन्द्रदक्षिणाः ॥४॥ १०
- वि स्वः पश्यव्यन्तरिक्षं यतस्व सदस्यैः ।
 ब्राह्मणमद्य विदेय पितृमन्तं पैतृमत्यमृषिमार्षेयं सुधातुदक्षिणम् ॥५॥ ११
- अस्मद्राता देवत्रा गच्छ प्रदातारमाविश ।
 अग्रये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्वात् ॥७॥ १२
- आयुर्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 रुद्राय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्वात् । प्राणो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 बृहस्पतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्वात् । त्वग्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 यमार्य त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्वात् ।
 वयो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ॥८॥ १३
- कौऽदात्कस्मा अदात्कामोऽदात्कामायादात् ।
 कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामैतत्ते तत्र काम सता भुनजामहै ॥९॥ (२) १४
- समिन्द्र णो मनसा नेपि गोभिः सः सरिभिर्मघवन्तसं स्वस्त्या ।
 सं ब्रह्मणा देवकृतं यदस्ति सं देवानां सुमतौ यज्ञियांनाम् ॥१॥ १५
- सं वर्चसा पर्यसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सः शिवेन ।
 त्वष्टा सुदत्रो विदधातु रायोऽनुमार्ष्टु तन्त्रो यद्विलिष्टम् ॥२॥ १६
- धाता रातिः सवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिषा देवो अग्निः ।
 त्वष्टा विष्णुः प्रजयां सः शरणो यजमानाय द्रविणं दधातु ॥३॥ १७
- सुगा वो देवाः सदर्ना अकर्म य आजग्भेदः सर्वनं जुषाणाः ।
 भरमाणा वहमाना हवीः प्यस्मे धत्त वसवो वसनि ॥४॥ १८
- याँ३ आवह उशतो देव देवाःस्तान्प्रेरय स्वे अग्ने सुधस्ये ।
 जक्षिवाःसः पपिवाःसश्च विश्वेऽसुं घर्मः स्वरातिष्ठतानु ॥५॥ १९
- वयं हि त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्नग्ने होतारमवृणीमहीह ।
 ऋधगया ऋधगुताशभिष्ठाः प्रजानन्यज्ञमुपयाहि विद्वान् ॥६॥ २०
- देवा गातुविदो गातुमित्रा गातुमित । मनसस्पत इमं देव यज्ञं स्वाहा वार्ते षाः ॥७॥ २१
- यज्ञं यज्ञं गच्छ यज्ञपतिं गच्छ स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ।
 एष ते यज्ञो यज्ञपते सहस्रक्तवाकः सर्ववीरुस्तं जुषस्व स्वाहा ॥८॥ (३) २२ [४३४]

मार्हिर्भूर्मा पृदाकुः । उरु५ हि राजा वरुणश्चकार सूर्यीय पन्थामन्वेतवा उ ।

अपदे पादा प्रतिधातवेऽकरुतापवक्ता हृदयाविधश्चित् ।

नमो वरुणायाभिष्टितो वरुणस्य पाशः ॥१॥

२३

अग्नेनीकमप आविवेशापां नपात् प्रतिरक्षन्नसूर्यम् ।

दमेदमे समिधं यक्ष्यमे प्रति ते जिह्वा घृतमुच्चरण्यत् स्वाहा ॥२॥

२४

समुद्रे ते हृदयमप्सवन्तः सं त्वा विशन्त्वोषधीरुतारपः ।

यज्ञस्य त्वा यज्ञपते सूक्तोक्तौ नमोवाके विधेम यत् स्वाहा ॥३॥

२५

देवीरौष एष वो गर्भस्त५ सुप्रीत५ सुभृतं विभृत ।

देव सोमैष ते लोकः परि च वक्षि शं च वक्षि । अवभृष्टं निचुम्पुण निचेरुरसि निचुम्पुण ।

अव देवैर्देवकृतमेनोऽयासिषमव मर्त्यैर्मर्त्यकृतं पुरावणो देव रिषस्पाहि ।

देवानां५ समिदसि ॥४॥ (४)

२६

एजतु दशमास्यो गर्भो जरायुणा सह ।

यथार्यं वायुरेजति यथा समुद्र एजत्येवायं दशमास्यो अस्त्रजरायुणा सह ॥१॥

२७

यस्यास्ते यज्ञियो गर्भो यस्या योनिर्हिरण्ययी ।

अज्ञान्यहुता यस्य तं मात्रा समजीगम५ स्वाहा ॥२॥

२८

पुरुदस्मो विषुरूप इन्दुरन्तर्मेहिमानमानञ्जु धीरः ।

एकपदीं द्विपदीं त्रिपदीं चतुष्पदीमष्टापदीं भुवनात् प्रथन्ता५ स्वाहा ॥३॥

२९

मरुतो यस्य हि क्षये पाथा दिवो विमहसः । स सुगोपातमो जनः ॥४॥

३०

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम् । पिपृतां नो भरीमभिः ॥५॥ (५)

३१

आजिघ्र कलशं मृष्टा त्वा विशन्त्विन्दवः ।

पुनरूर्जा निर्वर्तस्व सा नः सहस्रं धुक्षोरुधारा पर्यस्वती पुनर्माविशताद्रयिः ॥१॥

३२

हव्ये काम्य इले रन्ते चन्द्रे ज्योतेऽदिते सरस्वति महि विश्रुति ।

एता ते अचन्ये नामानि देवेषु मा सुकृतं ब्रूतात् ॥२॥

३३

इह रतिरिह रमध्वमिह धृतिरिह स्वधृतिः स्वाहा ।

उपसृजं धरुणं मात्रे धरुणो मात्रं धर्यत्रायस्पोषमस्मास्तु दीधरत् स्वाहा ॥३॥

३४

अगन्म ज्योतिरमृता अभूम दिवं पृथिव्या अध्यारुहाम ।

अविदाम देवैस्सुज्योतिः ॥४॥

३५ [४४७]

युवं सार्धेन्द्रापर्यता पुरोयुधा यो नः पृतन्यादप तंतमिद्धंतं वज्रेण तंतमिद्धंतम् ।

दूरे चत्वार्यं छन्त्सद्द्रव्यं यदि नक्षदस्माकं शत्रून् परिं शर विभ्रतौ दुर्मा दंष्ट्रं विभ्रतः ॥५॥ ३६
भूर्धवः स्वः सुत्रजाः प्रजवा भूवासम् । सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥६॥ (६) ३७

परमेष्ठ्यभिधीतः प्रजापतिर्वापि न्वाहंतायामन्धो अञ्छेतः सविता सन्याम् ।

विश्वकर्मा डीषावा वृषा सौमक्रयम्बाम् ॥१॥ ३८

इन्द्रं च वृहस्पतं च क्रुण्वयोषोत्थितः । अतुरः पृथ्यमानो मित्रः क्रीतः ॥२॥ ३९

विष्णुः त्रिषिविष्ट उरा आसन् नो विष्णुर्नरन्विवः प्रोत्तमानः ।

सोम आगतो वरुण आसन्वामासमः ॥३॥ ४०

अभिराभीध इन्द्रो हविर्धाने । अर्धर्षोपावहिवर्मानो विश्वे देवा अशुभु न्युष्यमानेषु ॥४॥ ४१

विष्णुराग्नीतपा आप्याय्यमानो यमः सुयमानो विष्णुः संभियमानः । वायुः पूषमानः क्रुक्रः पूतः ५।४२

शुक्रः क्षीरश्रीर्मन्वी संक्षुश्रीः । विश्वे देवाश्चमसेषुभीतोऽनुर्होमावोर्धतः ॥६॥ ४३

रुद्रो वृषमानो वातोऽभ्यावृत्तो नृचक्षाः प्रतिस्वातो भक्षः पीतः पितरो नाराज्ञः सावमानः ।

सिन्धुरवभृषावोर्धतः समुद्रोऽभ्यवहियमानः सलिलः प्रभुतः । ॥७॥ ४४

ययोरोजसा स्कभिता रजांस्ति वीर्षेभिर्वीरितमा शर्षिष्ठा ।

या पत्वेते अप्रतीता सहोभिर्विष्णू अगन्वरुणा पूर्वहृती ॥८॥ ४५

देवान् दिवमगन्यज्ञस्ततो मा द्रविणमहु मनुष्यान्न्तरिक्षमगन्यज्ञस्ततो मा द्रविणमहु ।

पितृन् पृथिवीमगन्यज्ञः ततो मा द्रविणमहु यं कं च

लोकमगन्यज्ञस्ततो मे भद्रमभूत् ॥९॥ (७) ४६ [४५८]

प्राजाय मे पञ्च ॥५॥ उदु त्यं न व ॥९॥ सविद्र जोऽष्ट ॥८॥ माहिभ्यतस्रः ॥४॥ एजतु दशमास्यः पञ्च ॥५॥

आजिभ वद् ॥ ६ ॥ परमेष्ठी नव ॥ ९ ॥ सत्तात्रुवाकेषु पद्वन्वारिशात् ॥ ४६ ॥

॥ इति शुक्रवजुःकाण्वसंहितायां नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥

अथ दशमोऽध्यायः ।

देवं सवितुः प्रतुव यज्ञं प्रतुवेमं भगाव ।

विष्णो गन्धर्वः केतुषाः केर्षे नः पुनातु वाचस्पतिर्नो अन्न वाजं स्वदत् ॥१॥ १

वृषतर्दं त्वा नृषदं मनःतर्दम् ।

उषवामर्षीतोऽतौन्त्राव त्वा जुष्टं नृहाम्येष ते वोजिरिन्त्राव त्वा जुष्टमम् ॥२॥ २ [४६०]

अप्सुषदं त्वा घृतसदं व्योमसदम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ।

पृथिविसदं त्वाऽन्तरिक्षसदं दिविसदं देवसदं नाकसदम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥३॥ ३

अपा२ रसमुद्रयस२ सूर्ये सन्त२ समाहितम् । अपा२ रसस्य यो रसस्तं वो गृह्णाम्युत्तमम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥४॥ ४

ग्रहा ऊर्जाहुतयो व्यन्तो विप्राय मतिम् । तेषां विप्रिप्रियाणां वोऽहमिषमूर्जे२ समन्नमम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥५॥ ५

संपृचं स्थ सं मा भद्रेण पृङ्क्त । विपृचं स्थ वि मा पापेन पृङ्क्त ॥६॥ (१) ६

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वाजसास्त्वया यं वाज२ सेत् ।

वाजस्य नु प्रसवे मातरं महीमर्दिति नाम वचसा करांमहे ।

यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविवेश तस्यां नो देवः संविता धर्मं साविषक् ॥१॥ ७

देवीरापो अपानपाद्यो व ऊर्मिः प्रतृतिः । ककुन्मान् वाजसास्तेनायं वाज२ सेत् ॥२॥ ८

अप्स्वन्तरमृतमप्सु भेषजमपामुत प्रशस्तिभिः । अश्वा भवत वाजिनः ॥३॥ ९

वातो वा वो मनो वा गन्धर्वाः सप्तर्विंशतिः । ते अग्रेऽश्वमयुञ्जस्ते अस्मिञ्जवमादधुः ॥४॥ १०

वातर२हा भव वाजिन्युज्यमान् इन्द्रस्येव दक्षिणः श्रियैधि ।

युञ्जन्तु त्वा मरुतो विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु जवं दधातु ॥५॥ ११

जवो यस्तै वाजिभिर्हितो गुहा यः श्येने परीतो अचरच्च वातै ।

तेन नो वाजिन् बलवान् बलेन वाजजिच्चैधि समने च पारयिष्णुः ॥६॥ १२

वाजिनो वाजजितो वाज२ सरिष्यन्तः । बृहस्पतेर्भागमवजिघ्रत ॥७॥ (२) १३

देवस्य वय२ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेरुत्तमं नाक२ रुहेमेन्द्रस्वोत्तमं नाक२ रुहेम ।

देवस्य वय२ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेरुत्तमं नाकमरुहामेन्द्रस्वोत्तमं नाकमरुहाम ॥१॥ १४

बृहस्पते वाजं जय बृहस्पतये वाचं वदत । बृहस्पतिं वाजं जापयत ॥२॥ १५

इन्द्र वाजं जयेन्द्राय वाचं वदत । इन्द्रं वाजं जापयत ॥३॥ १६

एषा वः सा सत्या संवागभूद्यया बृहस्पतिं वाजमर्जीजपत ।

आर्जीजपत बृहस्पतिं वाचं वनस्पतयो विश्व्यन्वम् ॥४॥ १७

देवस्य वय२ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेर्वाजजितो वाजं जेषम ॥५॥ १८ [७७५]

- वाजिनो वाजं जयताध्वन स्कभन्तः । योजना मिमानाः काह्यो गच्छत ॥६॥ १९
- एष स्य वाजी हिपणिं तुरण्यति ग्रीवार्या बद्धो अपिकृक्ष आसनि ।
 क्रतुं दधिक्रा अनु सन्तवीत्वत्पधामङ्गाः स्यन्वापनीफणत् ॥७॥ २०
- उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पूर्णं न वेरनुवाति प्रगधिर्नः ।
 इयेनस्येव ध्रजतो अङ्कसं परिं दधिक्राब्णाः सहोर्जा तरित्रतः ॥८॥ २१
- अं नो भवन्तु वाजिनो हवेषु देवताता मितद्रवः स्वर्काः ।
 जम्मयन्तोऽहिं इक् रक्षांसि सनेम्यस्मर्षुयवभमीबाः ॥९॥ २२
- ते नो अर्षन्तो हवनश्रुतो हवं विभे शृण्वन्तु वाजिनो मितद्रवः ।
 सहस्रसा मेघसाता इव त्मना महो ये धनं समिधेषु जग्निरे ॥१०॥ २३
- वाजैवाजेऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता क्रतज्ञाः ।
 अस्य मर्षः पिबत मादर्यध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः ॥११॥ २४
- आ मा वाजस्य प्रसवो जगम्यादेमे धावापृथिवी विश्वरूपे ।
 आ मा गतं पितरा मातरा युवमा मा सोमो असृतत्वार्यं गम्यात् ॥१२॥ २५
- वाजिनो वाजजितो वाजं ससूवांसः । बृहस्पतेर्भागमर्वाजिघत निमृजानाः ॥१३॥ (३) २६
- आपये स्वाहा स्वापये स्वाहाऽपिजाय स्वाहा क्रतवे स्वाहा । वसवे स्वाहाऽर्षतये स्वाहा ।
 अहे मुग्धाय स्वाहा मुग्धार्यं वैनश्शिनाय स्वाहा विनश्शिनं आन्त्यायनाय स्वाहान्त्याय
 भौवनाय स्वाहा भुवनस्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा ॥१॥ २७
- आयुर्षज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्षज्ञेन कल्पतां भ्रोत्रं यज्ञेन कल्पताम् ।
 पुष्टं यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम् ॥२॥ २८
- जाय एहि स्वो रोहाव । प्रजापतेः प्रजा अभूम स्वर्देवा अगन्नामृता अभूम ॥३॥ २९
- अस्मे वो अस्त्विन्द्रियमस्मे नृग्यमुत क्रतुः । अस्मे वर्चोसि सन्तु वः ॥४॥ ३०
- नमो मात्रे पृथिन्या इयं ते राभ्यन्तासि यमनः ।
 ध्रुवोऽसि धरुणः कृष्णे धेमाय रयै पोषाय ॥५॥ (४) ३१
- वाजस्येमं प्रसवः सुषुवेऽग्रे सोमं राजानमोर्षधीष्वप्सु ।
 ता अस्मभ्यं मर्षमतीर्षवन्तु वयं राष्ट्रे जागृभाम पुरोहिताः ॥१॥ ३२
- वाजस्येदं प्रसव आर्षभूमेमा च विश्वा भुवनानि सर्वतः ।
 सनेमि राजा परिवाति विद्वान् रविं पुष्टिं वर्षर्षमानो अस्मे ॥२॥ ३३ [४९१]

वाजस्येमां प्रसवः शिश्रिये दिवमिमा च विश्वा भुव्नानि सम्राट् ।

आदित्सन्तं दापयति प्रजानन्त्स नो रयिः सर्ववीरं नियच्छतु ॥३॥

३४

अये अच्छावदेह नः प्रति नः सुमना भव ।

प्र नो यच्छ सहस्रजिन्वः हि धनदा अंसि ॥४॥

३५

सोमः राजानमवसेऽग्निमन्वारंभामहे । आदित्यं विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥५॥

३६

प्र नो यच्छत्वयमा प्र पूषा प्र सरस्वती । प्र वाग्देवी ददातु नः ॥६॥

३७

अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय । वाचं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम् ॥७॥ ३८

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

सरस्वत्यै वाचो यन्तुर्ये तुर्यं दधामि ।

बृहस्पतेष्ट्रा साम्राज्येनाभिषिञ्चामीन्द्रस्य त्वा साम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॥८॥ (५)

३९

अग्निरेकाक्षरेण प्राणमुदजयत् तमुजैषमश्विनौ अक्षरेण द्विपदो मनुष्मानुदजयतां तानुजैषम् ।

विष्णुस्यक्षरेण त्रीनिमाल्लोकानुदजयत्तानुजैषः सोमश्चतुरक्षरेण

चतुष्पदः पशूनुदजयत्तानुजैषम् ॥१॥

४०

पूषा पञ्चाक्षरेण पञ्च ऋतूनुदजयत्तानुजैषः सविता षडक्षरेण षड्रतूनुदजयत्तानुजैषम् ॥

मरुतः सप्ताक्षरेण सप्त ग्राम्यान् पशूनुदजयःस्तानुजैषं

बृहस्पतिर्ष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयत्तामुजैषम् ॥२॥

४१

मित्रो नवाक्षरेण त्रिष्टुतः स्तोममुदजयत् तमुजैषं वरुणो दशाक्षरेण विराजमुदजयत्तामुजैषम् ।

इन्द्र एकादशाक्षरेण त्रिष्टुभमुदजयत्तामुजैषं विश्वे

देवा द्वादशाक्षरेण जगतीमुदजयःस्तामुजैषम् ॥३॥

४२

वसवस्त्रयोदशाक्षरेण त्रयोदशः स्तोममुदजयःस्तमुजैषः

रुद्राश्चतुर्दशाक्षरेण चतुर्दशः स्तोममुदजयःस्तमुजैषम् ।

आदित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशः स्तोममुदजयःस्तमुजैष-

मदितिः षोडशाक्षरेण षोडशः स्तोममुदजयत्तमुजैषम् ।

प्रजापतिः सप्तदशाक्षरेण सप्तदशः स्तोममुदजयत्तमुजैषम् ॥४॥ (६)

४३ [५०६]

देव मघितप्यत् ॥ ६ ॥ इन्द्रस्य वज्रः सप्त ॥ ७ ॥ देवस्य वयं त्रयोदश ॥ १३ ॥ अग्नेये पञ्च ॥ ५ ॥

वाजस्येममष्ट ॥ ८ ॥ अग्निरेकाक्षरेण चतस्रः ॥ ४ ॥ षडनुवाकेषु त्रयश्चत्वारिंशत् ॥ ४३ ॥ देवस्येति

त्वं त्रयश्चत्वारिंशत् ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

इति प्रथमो दशकः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयो दशकः ॥ २ ॥

अथ प्रथमोऽध्यायः (अथैकादशोऽध्यायः) ।

एष ते निर्र्कते भागस्तं जुषस्व स्वाहाऽग्निनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पुरःसङ्ग्रयः स्वाहा
यमनेत्रेभ्यो देवेभ्यो दक्षिणसङ्ग्रयः स्वाहा ।

विश्वदेवनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पश्चात्सङ्ग्रहः स्वाहा मित्रावरुणनेत्रेभ्यो
वा ब्रह्मर्षेभ्यो वा देवेभ्य उषरसङ्ग्रयः स्वाहा ।

सोमनेत्रेभ्यो देवेभ्य उषरिसङ्ग्रहो दुर्वस्वङ्ग्रहः स्वाहा ॥१॥

ये देवा अग्निनेत्राः पुरःसदुस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा यमनेत्रा दक्षिणसदुस्तेभ्यः स्वाहा ।

ये देवा विश्वदेवनेत्राः पश्चात्सदुस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा ।

मित्रावरुणनेत्रा वा ब्रह्मर्षेभ्यो वा सोमनेत्रेभ्यः स्वाहा ।

ये देवाः सोमनेत्रा उषरिसदो दुर्वस्वन्तस्तेभ्यः स्वाहा ॥२॥

अथे सहस्रं घृतना अभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरस्तरातीर्विचैी धा यज्ञवाहसि ।

देवस्य त्वा तवितुः प्रसवेऽग्निर्नोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥३॥

उषाऽशोर्षीर्बेभ्यो जुहोमि इतः रक्षः स्वाहा । रक्षसां त्वा वधायावधिष्म रक्षोऽमुष्य

त्वा वधायावधिष्म । जुषाणोऽध्वाज्यस्य वेतु स्वाहा ॥४॥ (१)

अथो देवा बभ्रुमतीरगृभ्णञ्जूर्जस्वती राजस्वश्चितानाः ।

वामिर्बिभ्रवल्णा अभ्यर्बिभ्रन्याभिरिन्द्रमनयन्त्यरातीः ॥१॥

वृष्णं ऊर्मिरसि राष्ट्रं मे देहि स्वाहा वृष्णं ऊर्मिरसि राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै देहि ।

वृषसेनोऽसि राष्ट्रं मे देहि स्वाहा वृषसेनोऽसि राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै देहि ॥२॥ ६ [५०७]

अर्धेत स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहार्धेत स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

ओजस्वती स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहौजस्वती स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

आपः परिव्राहिणीं स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहापः परिव्राहिणीं स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

अपां पतिरसि राष्ट्रं मे देहि स्वाहापां पतिरसि राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै देहि ।

अपां गर्भोऽसि राष्ट्रं मे देहि स्वाहापां गर्भोऽसि राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै देहि ।

सूर्यवर्षस स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा सूर्यवर्षस स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

सूर्यत्वच स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा सूर्यत्वच स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

ब्रह्मर्षित स्थ राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा ब्रह्मर्षित स्थ राष्ट्रं राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

वाशां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा वाशां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 मांदां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा मांदां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 शर्करी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा शर्करी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 जनभृतं स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा जनभृतं स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 विश्वभृतं स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा विश्वभृतं स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 शैष्ठां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा शैष्ठां स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ।
 आपः स्वारात्रीं स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मे दत्त ॥३॥

७

सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यतां महिं ध्वं ध्रियाय वन्वानाः ।
 अनाघृष्टाः सीदत सहैजसा महिं ध्वं ध्रियाय दधतीः ॥४॥ (२)

८

सविता त्वां प्रसवानां सुवतामग्निर्गृह्यतीनांसोमो वनस्पतीनाम् ।
 बृहस्पतिर्वाच इन्द्रो ज्यैष्ठ्याय रुद्रः पशूनां मित्रः सत्याय बरुमो धर्मवतीनाम् ॥१॥ ९
 इमं देवा असपत्त सुवचं महते ध्रियाय महते ज्यैष्ठ्याय ।
 इमममुममुष्मं पुत्रममुष्माः पुत्रमस्ते विश्वे ॥२॥ १०
 एष वः कुरवो राजैष वः पञ्चाला राजा । सोमोऽस्माकं प्राणानां राजा ॥३॥ (३)-११

सोमस्य त्विषिरस्यभये स्वाहा सोमाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा ।
 पूष्णे स्वाहा बृहस्पतये स्वाहा ॥१॥ १२
 इंद्राय स्वाहा शशाय स्वाहा श्लोकाय स्वाहा घोषाय स्वाहा भगाय स्वाहार्यम्णे स्वाहा ।
 सवितुर्वैः प्रसव उत्तुनाम्यच्छिरेण सवित्रेण सर्वस्य रग्निभिः ।
 अग्निमृष्टमसि वाचो बन्धुस्तपोजाः सोमस्य दात्रमसि स्वाहा राजस्वः ॥२॥ १३
 सधमादौ धुमिनीराप एता अनाघृष्टा अपस्यो वसनाः ।
 पुस्त्यासु चक्रे बरुमः सधस्वमपांश्चिश्नुमातृतमास्वतः ॥३॥ १४
 ध्वत्रस्योत्त्वमसि तत्रस्व जरायसि ध्वत्रस्य नाभिरसि ध्वत्रस्य योनिरसि ।
 इन्द्रस्य वार्ष्णेमसि त्वयायं वृत्रं बन्धान्मित्रस्यासि बरुमस्वासि ॥४॥ १५
 रुजासि इवासि धुवासि । पातैनं आर्धं पातैनं प्रस्वर्धं पातैनं तिर्यर्धं विग्म्वः वात ॥५॥ १६
 आविर्मेया आविचो अग्निर्गृह्यतिराविच इन्द्रो बृहन्नवा
 आविचः वृषा विश्वेदेवा आविचो मित्रावरुमो पृतवती ।
 आविचे चावाश्विनी विश्वर्धम् आविचारित्तिरुस्वर्मा ॥६॥ (४) १७ [५१८]

अवेष्टा दन्दुश्रुकाः प्राचीमारोह गायत्री त्वावतु ।

रवन्तरु सामं त्रिवृत्स्तोमो वसन्तऋतुर्ब्रह्म द्रविणम् ॥१॥ १८

दक्षिणमारोह त्रिष्टुप् त्वावतु । बृहत्सामं पञ्चदश स्तोमो ग्रीष्मऋतुः क्षत्रं द्रविणम् ॥२॥ १९

पृथ्वीमारोह जगती त्वावतु । वैरूपं सामं सप्तदश स्तोमो वर्षा ऋतुर्विद् द्रविणम् ॥३॥ २०

उदीचीमारोहानुष्टुप् त्वावतु । वैराजं सामैकविंश स्तोमः शरदृतुः फलं द्रविणम् ॥४॥ २१

ऊर्ध्वमारोह पङ्क्तिस्त्वावतु ।

शाकुरैवते सामनी त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ स्तोमो हेमन्तशिशिरा ऋतू वर्षो द्रविणम् ।

प्रत्यस्तं नमूचेः शिरः ॥५॥ २२

सोमस्य त्विषिरसि तवेव मे त्विषिर्भूयात् । मृत्योः पाप्मोर्जोऽसि सहोऽस्यमृतमसि ॥६॥ २३

हिरण्यरूपा उषसो विरोक उमा इन्द्रा उदितुः सूर्यश्च ।

आरोहतं बरुण मित्रं गर्तं तर्तमघ्नाधामदितिं दितिं च । मित्रोऽसि वरुणोऽसि ॥७॥(५) २४

सोमस्व त्वा पुञ्जेनाभिषिंषाम्यग्नेर्भ्राजसा सूर्यस्य वर्षसा ।

इन्द्रस्वैद्वियेनं ऋतामोर्जसा क्षत्राणां क्षत्रपतिरेष्यति द्विषून्वाहि ॥१॥ २५

इमं देवा असपत्नं सुबध्मं महते क्षत्रार्थं महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्याय ।

इममसुमहृष्यं पुत्रमसृष्याः पुत्रमस्यै विशे ॥२॥ २६

एष वः कुरवो राजैष वः पञ्चाला राजा । सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां राजा ॥३॥ २७

अ पर्वतस्य इषमस्यं पृष्ठाभारं भरन्ति स्वसिचं इयानाः ।

ता आर्षवृत्रमघ्नरागुदक्ता अहिं बुध्न्यमनु रीर्यमाणाः ।

विष्णोर्विक्रमं गमसि विष्णोर्विक्रान्तमसि विष्णोः क्रान्तमसि ॥४॥ २८

प्रजापते न स्वदेतान्यन्यो विश्वा रूपाणि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते शुभमस्तजो अस्तु वयं स्याम परतयो रयीणाम् ॥५॥ २९

इह वत्से ऋषि परं नाम । तस्मै इतमस्यमेष्टमसि स्वाहा ॥६॥ ३०

इन्द्रस्व वज्रोऽसि मित्रावरुणयोस्त्वा प्रश्नास्तोः प्रशिषा युनक्ति ।

अप्यंशानै त्वा स्वशानै त्वारिष्टः फल्गुनः ।

मस्तां प्रसवेन जयापामं मनसा समिन्द्रिचेन ॥१॥ ३१

मा तं इन्द्र ते वयं तुराणाढ्युक्तासो अत्रज्ञता विदसाम ।

सिद्धा रवमधि बर्हजहस्ता रश्मीन्देव युवसे स्वशान् ॥२॥ ३२ [५३३]

अग्नें गृहपतये स्वाहा सोमाय वनस्पतये स्वाहा ।
 इन्द्रस्येन्द्रियाय स्वाहा वस्तामोर्जते स्वाहा ।
 शर्विणि मातर्मा मां हिंस्तीर्मां अहं त्वाम् ॥३॥ ३३
 इक्ष्मः शुषिषइत्तरन्तरिक्तसद्भोता वेदिषदतिभिर्दुरोणसत् ।
 नृषइत्तरत्तइत्तयोमत्तदजा नोजा क्रतुजा अद्रिजा क्रतं वृहत् ॥४॥ ३४
 इषेत्स्वायुस्वायुर्मे देहि बुद्धिसि वचोऽति वचो मे देहि ।
 ऊर्मेस्वूर्जं नविं वेदीन्द्रस्य वां वाहू वीर्विहता उपावहरामि ॥५॥ (७) ३५

स्वोनासिं सुषदासिं ध्रुवस्य योनिरसि ।
 स्वोनामासीद सुषदामासीद ध्रुवस्य योनिमासीद ॥१॥ ३६
 निषसाद धृतप्रतो वरुणः पस्त्वास्वा । सात्राज्वाय सुक्रतुः ॥२॥ ३७
 अग्निभूरस्वर्यानामेतास्ते पञ्च दिशः कल्पन्ताम् । ब्रह्मस्त्वं ब्रह्मासि ॥३॥ ३८
 सवितासिं सत्वप्रतनो वरुणोऽसि सत्वौजाः ।
 इन्द्रोऽसि विद्यौजा इन्द्रोऽसि सुषेवः ॥४॥ ३९
 त्रिवंकर श्रेवस्कर भूवस्कर । इन्द्रस्य वज्रोऽसि तेन मे रभ्य ॥५॥ ४०
 अग्निः वृधुर्भेजस्वर्तिर्जुषामो अग्निः वृधुर्भेजस्वर्तिः । आज्वस्य इविषो वेतु स्वाहा ।
 स्वाहाकृताः इर्वेस्व रदिमिर्भेतम्भः सजातानां मध्वमेष्टुषाय ॥६॥ (८) ४१

सवित्रा प्रसवित्रा सरस्वत्या वाषा । त्वष्ट्रां रुषैः पूष्णा वृष्टभिरिन्द्रोनास्मै ॥१॥ ४२
 वृष्टस्पतिना ब्रह्मणा वरुणेनौजसाग्निना तेजसा सोमेन राज्ञा ।
 विष्णुना देवतया दक्षम्येर्मं वज्रं विष्णुमामवानि ॥२॥ (९) ४३

अग्निभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय सुत्राम्ने पच्यस्व ।
 वायोः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ् सोमो अतिश्रुतः । इन्द्रस्य युज्वः त्वां ॥१॥ ४४
 कुविदुङ्ग यवंमन्तो यवं चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं नियूर्य ।
 इरेषां कृच्छ्रि भोर्जनानि ये नर्हियो नर्मउक्तिं न जग्धुः ।
 उपयामर्गृहीतोऽस्यग्निभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्ने ॥२॥ ४५
 वृषः सुराममग्निना नृषा आसुरे सत्वा ।
 विविशाना वृजस्वती इन्द्रं कर्मस्वावतम् ॥३॥ ४६ [५४७]

पुत्रमिव पितरां अभिनोभेन्द्रावर्षुः काव्यैर्दुःसनाभिः ।

वत्सुरामं न्यर्षिषुः शर्चीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नमिष्णक् ॥४॥ (१०) ४७ [५४८]

एव ते बटसः ॥ ४ ॥ अपो देवाश्चतस्रः ॥४॥ सविता त्वा तिस्रः ॥ ३ ॥ सोमस्य त्विषि पट् ॥६॥

अवेहा सप्त ॥ ७ ॥ सोमस्व त्वा षट् ॥ ६ ॥ इन्द्रस्य वज्रः पञ्च ॥५॥ स्योनास्ति पट् ॥ ६ ॥

सवित्रा द्वे ॥ २ ॥ अभिम्यां बटसः ॥ ४ ॥ दशानुवाकेषु सप्तचत्वारिंशत् ॥४७॥

॥ इति शुक्लबज्रुःकाण्वसंहितायां एकादशोऽध्यायः ॥११॥

अथ द्वादशोऽध्यायः ।

ब्रह्मायः ब्रह्मं मनस्तत्वार्यं सविता धियः । अग्नेज्वोतिर्निन्वाय्यं पृथिव्या अध्याभरत् ॥१॥ १

ब्रुकेन मनसा ब्रवं देवस्य सवितुः सवे । स्वर्गेवाय शक्त्या ॥२॥ २

ब्रुक्त्वार्यं सविता देवान्स्वर्गतो धिया दिवम् ।

ब्रुह्योतिः करिभ्रतः सविता ब्रसुवाति तान् ॥३॥ ३

ब्रुजते मन उत ब्रुजते धियो वित्रा विप्रस्य बृहतो विपुश्रितः ।

वि होत्रां दमे बभूता विदेक इन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥४॥ ४

ब्रुजे वां ब्रह्मं पूर्वं नभोभिर्वि सोकं एतु पृथ्वेव सुरैः ।

ब्रुष्वन्तु विषे अमृतस्य पुत्रा आ ने धामानि दिव्यानि तस्थुः ॥५॥ ५

वस्यं ब्रवान्मन्वन्व इषुर्बुद्धेवा देवस्य महिमानमोजसा ।

वः पार्थिवानि विप्रमे स एतद्यो रजांसि देवः सविता महित्वना ॥६॥ ६

देव सवितुः ब्रसुव ब्रह्मं ब्रसुव ब्रुजपतिं भर्गाय ।

दिव्यो गन्धर्वः केतपुः केत नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥७॥ ७

इमं नो देव सवितुर्यज्ञं प्रभय देवाम्यं सखिबिर्दं सत्राजितं धनजितं स्वर्जितम् ।

ऋषा स्तोत्रं सत्तर्षव गायत्रेण रथन्तरं ब्रुहद्वात्रवर्तनि स्वाहा ॥८॥ ८

देवस्य त्वा सवितुः प्रतयेऽभिनोर्दुम्भां वृष्णो हस्ताभ्याम् ।

मार्गदे गावत्रेण छन्दसाग्निस्वत् वृषिम्याः सप्तस्वादिभिं पुरीष्यमङ्गिस्वदामर ।

प्रेङ्गुमेण छन्दसाग्निस्वत् ॥९॥

- अत्रिरसि नार्यसि त्वया वयमग्निः शक्रेण खनितुम् ।
सधस्य आ जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥१०॥ १०
- हस्तं आघार्यं सविता विभ्रदाग्निः हिरण्ययीम् ।
अग्नेज्योतिर्निचार्यं पृथिव्या अध्याभरदानुष्टुमेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥११॥ (१) ११
- प्रतूर्त्वं वाजिभाद्रव वरिष्ठामनु संवतम् ।
दिवि ते जन्मं परममन्तारिक्षे तव नार्भिः पृथिव्यामधि योनिरित् ॥१॥ १२
- युञ्जायाः रासभं युवमसिन् यामे वृषण्वस्र । अग्निं मरन्तमस्मयुम् ॥२॥ १३
- योगेयोगे तवस्तरं वाजैवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूर्तये ॥३॥ १४
- प्रतूर्त्वं नेक्ष्वक्रामन्नशस्ती रुद्रस्य गार्णपत्यं मयोभूरोहि ।
उर्वन्तारिक्षं वीहि स्वस्तिर्गव्युतिरभयानि कृण्वन् पूष्णा सयुजा सह ॥४॥ १५
- पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदामर ।
अग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेमोऽग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वङ्गरिष्यामः ॥५॥ १६
- अन्वग्निरुषसामग्रमख्यदन्वहानि प्रथमो जातवेदाः ।
अनु सूर्यस्य पुरुत्रा च रश्मीननु द्यावापृथिवी आततन्ध ॥६॥ १७
- आगत्यं वाज्यध्वानं सर्वा मृधो विधुनुते । अग्निः सधस्ये महति चक्षुषा निषिकीषते ॥७॥ १८
- आक्रम्य वाजिनपृथिवीमग्निमिच्छ रुचा त्वम् । भूर्मेवृत्वार्यं नो ब्रूहि यतः खनेम तं वृषम् ॥८॥ १९
- द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी सधस्यमात्मान्तरिक्षं समुद्रो योनिः ।
विख्याय चक्षुषा त्वमभि तिष्ठ पृतन्यतः ॥९॥ २०
- उत्क्राम महते सौमगायासादास्वानाद् द्रविणोदा वाजिन् ।
वयं स्वाम सुमतौ पृथिव्या अग्निं खनन्त उपस्ये अस्थाः ॥१०॥ २१
- उदक्रमीद् द्रविणोदा वाज्यर्वाकः सुलोकं सुकृतं पृथिव्याम् ।
ततः खनेम सुप्रतीकमग्निं स्वो र्हाना अधि नार्कहृत्तमम् ॥११॥ २२
- आ त्वा जिषमिं मनसा षृतेन प्रतिक्षियन्तं भूर्वनानि विश्वा ।
पृथुं तिरुषा वयसा बृहन्तं व्यर्षिष्ठमभै रभसं दृशानम् ॥१२॥ २३
- आ विश्वतः प्रत्यञ्च जिषम्यरुषसा मनसा तञ्जुषेत ।
मर्येश्रीः स्पृह्यद्वर्णो अभिर्नाभिमृञ्चै तन्वा जर्षीरावः ॥१३॥ २४
- परि वाजपतिः क्विरिभिर्द्व्यान्वक्रमीत् । दधद्रत्नानि द्वाञ्चै ॥१४॥ २५ [५७१]

परिं त्वाग्नें पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि । ध्रुवदूर्णं दिवेदिवे भेत्तारं भङ्गुरावताम् ॥१५॥२६
त्वमग्ने घृभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमञ्जस्त्वमश्मनस्परिं ।

त्वं वनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः ॥१६॥ (२) २७

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽग्निर्नोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वत् खनामि ।

ज्योतिष्मन्तं त्वाग्ने सुप्रतीकमजस्रेण भानुना दीर्घतम् ।

शिवं प्रजाम्योऽर्हि सन्तं पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खनामः ॥१॥ २८

अपां पृष्ठमसि योनिग्नेः समुद्रममितुः पिन्वमानम् ।

वर्षमानो महौ आ च पुष्करे दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथस्व ॥२॥ २९

शर्म च स्यो वर्म च स्योऽछिद्रे बहुले उमे । व्यचस्वती संवसाथां भृतमग्निं पुरीष्यम् ॥३॥ ३०

संवसाथा स्वर्विदा समीची उरसा त्मना । अग्निमन्तर्भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्तमजस्रमित् ।

पुरीष्योऽसि विश्वमेरा अथर्वा त्वा प्रथमो निरमन्यदग्ने ॥४॥ ३१

त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्यत । मुर्धा विश्वस्य वाघतः ॥५॥ ३२

तर्ह त्वा दृष्यह् ऋषिः पुत्र ईषे अथर्वणः । वृत्रहणं पुरन्दरम् ॥६॥ ३३

तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तमम् । धनञ्जय रणरणे ॥७॥ ३४

सीदं होतुः स्व उं लोके चिकित्वान्तसादर्या यज्ञं संकृतस्य योनौ ।

वेजावीर्देवान्दविषा यजास्यमे बृहद्यजमाने वयो धाः ॥८॥ ३५

नि होता होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवौ असदत्सुदधः ।

अदम्भत्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रं मरुः शुचिजिह्वो अग्निः ॥९॥ ३६

सःसीदस्व महौरे असि शोचस्व देववीतमः ।

वि धूममग्ने अरुषं मियेष्य सृज प्रञ्जस्त दर्शतम् ॥१०॥ (३) ३७

अपो देवीरुपसृज मधुमतीरयक्ष्मार्यं प्रजाम्यः । तासामास्थानादुजिहतामोषधयः सुपिप्पलाः ॥१॥३८

सं तं वायुर्मातरिर्भा दघातूत्तानाया हृदयं यादिकंस्तम् ।

वो देवानां चरसि प्राणयेन कस्मै देव वर्षळस्तु तुभ्यम् ॥२॥ ३९

सुजातो ज्योतिषा सह शर्मं वरुथ्यमात्तुत्स्वः । नासो अग्ने विश्वरूपं संव्ययस्व विभावसो ॥३॥ ४०

उदु तिष्ठ स्वप्नरावा नो देव्या धिया ।

रथे च भासा बृहता सुभ्रुकनिराग्ने याहि सुशस्तिमिः ॥४॥

- ऊर्ध्वं ऊ पु णं ऊतये तिष्ठा देवो न संविता ।
 ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदुञ्जिभिर्वाषड्भिर्विह्वामहे ॥५॥ ४२
- स जातो गर्भो असि रोदस्योरग्रे चारुर्विभृत ओषधीषु ।
 चित्रः शिशुः परि तमांस्यक्तून्त्र मातृभ्यो अधि कर्निकदद्राः ॥६॥ ४३
- स्थिरो भव वीड्वङ्ग आशुर्भव वाज्यर्वन् । पृथुर्भव सुषड्स्त्वमग्नेः पुरीषवाहणः ॥७॥ ४४
- शिवो भव प्रजाम्भो मानुषीभ्यस्त्वमङ्गिरः ।
 मा घावापृथिवी अभि शौचीर्मान्तरिंशं मा वनस्पतीन् ॥८॥ ४५
- प्रैतु वाजी कर्निकद्वानन्दद्रासंभस्पत्वा । भरन्मग्निं पुरीष्यं मा वावावुषः पुरा ॥९॥ ४६
- दृषामि वृषणं भरन्मपां गर्भेऽ समुद्रियम् । अप्र जायाहि वीतये ।
 ऋतः सत्यमृतः सत्यमग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वङ्गरामः ॥१०॥ ४७
- ओषधयः भर्तिसोदघ्नमग्निमेतः शिवमायन्तंमभ्यत्रं युष्माः ।
 व्यस्यन् विश्वा अनिरा अमीवा निषीदन्तो अपं दुर्मतिं जहि ॥११॥ ४८
- ओषधयः प्रतियृग्णीत पुष्यवतीः सुपिप्पलाः ।
 अयं वो गर्भे ऋत्विषः प्रत्नः सुषस्थमासदत् ॥१२॥ ४९
- वि पार्जसा पृथुना शोशुचानो वाषस्त्र द्विषो रक्षसो अमीवाः- ।
 सुशर्मणो बृहतः शर्मणि स्यामग्नेरहः सुहवस्य प्रणीतौ ॥१३॥ (४) ५०
- आपो हि ष्ठा मयोभ्युस्ता न ऊर्जे दंघातन । महे रवाव चक्षते ॥१॥ ५१
- यो वः शिवर्तमो रसस्तस्यं भाजवतेह नः । उन्नतीरिव मातरः ॥२॥ ५२
- तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनवथा च नः ॥३॥ ५३
- मित्रः सःसृज्यं पृथिवीं भूमिं च ज्योतिषा सह ।
 सुजातं जातवेदसमयस्मार्यं त्वा सःसृजामि प्रजाम्यः ॥४॥ ५४
- ऊराः सःसृज्यं पृथिवीं बृहउयोतिः समीधिरे । तेषां भानुरजस इच्छुक्रो देवेषु रोचते ॥५॥ ५५
- सःसृष्टां वसुमी रुद्रैर्धरिः कर्मण्यां मृदम् ।
 हस्ताभ्यां मुही कृत्वा सिनीवाली कृणोतु ताम् ॥६॥ ५६
- सिनीवाली सुकपर्दी सुकृतीरा स्त्रौपश्वा । सा तुभ्यमदिते मसोसां दधातु इस्तयोः ॥७॥ ५७
- उसां कृणोतु शक्त्वा बाहुभ्यामर्दितिषिवा ।
 माता पुत्रं यजोपस्त्रे सावि विमर्तुं गर्भं जा ॥८॥ ५८ [६०६]

मखस्य शिरोऽसि वसवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि पृथिव्यसि ।

धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।

रुद्रास्त्वा कृण्वन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवास्यन्तरिक्षमसि ।

धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।

आदित्यास्त्वा कृण्वन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि द्यौरसि ।

धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।

विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि दिशोऽसि ।

धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।

अदित्यै रास्नास्यदितिष्टे बिलं गृभ्णातु ॥९॥

५९

कृत्वाय सा महीमुखां मृन्मयीं भोनिमग्रये । पुत्रेभ्यः प्रायच्छददितिः श्रपयानिति ॥१०॥ ६०

वसवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वा धूपयन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।

आदित्यास्त्वा धूपयन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा

धूपयन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।

इन्द्रस्त्वा धूपयतु वरुणस्त्वा धूपयतु विष्णुस्त्वा धूपयतु ॥११॥ (५)

६१

अदितिष्ठा देवी विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वत् खनत्ववद् ॥१॥ ६२

देवानां त्वा पत्नीर्देवीविश्वदेव्यावतीः । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वदधत्तूखे ।

विषणास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वदभीन्धतामुखे ।

वरुणीष्ठा देवीविश्वदेव्यावतीः । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वच्छ्रपयन्तूखे ।

भास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वत्पचन्तूखे ।

जनयस्त्वाछिन्नपत्रा देवीविश्वदेव्यावतीः । पृथिव्याः सधस्यै अङ्गिरस्वत्पचन्तूखे ॥२॥ ६३

मित्रस्य वर्षणीघृतोऽवो देवस्य सानसि । द्युन्नं चित्रश्रवस्तमम् ॥३॥ ६४

देवसां सवितोर्दपतु सुपाणिः स्वङ्गुरिः सुत्राङ्गुरत शक्त्या ।

अव्यथमाना पृथिव्यामाज्ञा दिक्त आपृण ॥४॥

६५

उत्पार्थ वृद्धी भवोर्दु तिष्ठ ध्रुवा त्वम् । मित्रैतां तं उत्सां परिदद्राम्यमित्या एषा मा मेदि ।

वसवस्त्वाछन्दन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वाछन्दन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।

आदित्यास्त्वाछन्दन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वे त्वा

देवा वैश्वानरा आछन्दन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥५॥ (६)

६६ [६१४]

आकृतिमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा मनो मेधामग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा ।

चिचं विज्ञातमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा ।

प्रजापतये मनवे स्वाहाप्रये वैश्वानराय स्वाहा ॥१॥

६७

विश्वो देवस्य नेतुर्मतो वुरीत सख्यम् । विश्वो राय इषुष्यति घृन्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥२॥ ६८

मा सु भित्था मा सु रिवोऽम्ब धृष्णु वीरयस्व सु । अग्निश्चेदं करिष्यथः ॥३॥

६९

दृꣳहस्व देवि पृथिवि स्वस्तय आसुरी माया स्वधर्या कृतासि ।

जुष्टं देवेभ्य इदमस्तु हव्यमरिष्टा त्वमुदिहि यज्ञे अस्मिन् ॥४॥

७०

वृषभः सर्पिरासुतिः प्रत्नो होता वरेण्यः । सहसस्पुत्रो अद्भुतः ॥५॥

७१

परस्या अग्निं संवतोऽवरोꣳ अभ्यातर । यत्राहमस्मि ताꣳ अवं ॥६॥

७२

परमस्याः परावतो रोहिदंश्च इहागहि । पुरीष्यः पुरुप्रियोऽग्ने त्वं तरा मृधः ॥७॥

७३

यदग्ने कानिकानि चिदा ते दारूणि दुष्मसि । सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्य ॥८॥

७४

यदत्युपजिहिका यद्रात्रो अतिसर्पति । सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्य ॥९॥

७५

अहरहरप्रयात्रं भरन्तोऽभ्यायेव तिष्ठते घासमस्मै ।

रायस्पोषेण समिधा मदन्तोऽग्ने मा ते प्रतियेशा रिषाम ॥१०॥

७६

नाभां पृथिव्याः समिधाने अमौ रायस्पोषाय बृहते हवामहे ।

इरम्मदं बृहदुक्तं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु सासहिम् ॥११॥

७७

याः सेना अमीत्वरीराव्याधिनीरुगर्णा उत ।

वे स्तेना ये च तस्करास्ताꣳस्ते अग्नेऽर्पिदधाम्यासे ॥१२॥

७८

दꣳष्ट्राभ्यां मलिम्लुञ्जभ्यैस्तस्कराꣳ उत ।

हनुभ्याꣳ स्तेनान् मगवस्ताꣳस्त्वं खादु सुखादितान् ॥१३॥

७९

ये जनेषु मलिम्लव स्तेनासस्तस्करा वने ।

ये कर्षेण्वघायवस्ताꣳस्ते दधामि जन्मयोः ॥१४॥

८०

यो असम्भमराठीयाद्यथ नो द्वेषते जनः ।

निन्द्राद्यो अस्मान्निष्पाञ्च सर्वं तं मस्मसा कुरु ॥१५॥

८१

सꣳश्रितं मे ब्रह्म सꣳश्रितं वीर्यं बलम् । सꣳश्रितं ध्रुवं जिष्णु यस्माहमस्मि पुरोहितः ॥१६॥ ८२

उदेवां बाहू अतिरमुद्वज्जो अथो बलम् । क्षिणोमि ब्रह्मणाभिन्नानुभयामि स्वाꣳ अहम् ॥१७॥ ८३

अभपतेऽन्नस्य नो देसनमीवस्य भूमिषः ।

अ अं द्रातारं तारिष ऊर्जे नो धेहि द्विपदे चतुपदे । विश्वकर्मणे स्वाहा ॥१८॥ ८४ [६११]

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसवः सर्गिन्घतां पुनर्नृणाणो वसुनीथ युज्ञैः ।

धृतेन त्वं तन्वं वर्षयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ॥१९॥ (७) ८५ [६३३]

बुधान एकदश ॥ ११ ॥ प्रतूर्तं बाजिन् षोडश ॥ १६ ॥ देवस्य स्या दश ॥ १० ॥ अपो देवलि-
योदश ॥ १३ ॥ भापो ह्येकादश ॥ ११ ॥ अदितिर्द्वा पञ्च ॥ ५ ॥ आकृतिमेकोनविंशतिः

॥ १९ ॥ सप्तानुवाकेषु पञ्चाशीति ॥ ८५ ॥ युगात्तोऽ

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वादशोऽध्यायः ॥१९॥

अथ त्रयोदशोऽध्यायः ।

दृष्टानो रुक्म उर्व्या व्यधौर्धुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः ।

अभिरमृतो अभवद्रयोभिर्द्यदेनं घौरजनयत्सुरेताः ॥१॥ १

नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकं समीची ।

घावाधामा रुक्मो अन्तर्विभाति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः ॥२॥ २

विशा रूपाणि प्रतिष्ठुञ्जते कविः प्रासावीद्भद्रं द्विपदे चतुष्पदे ।

वि नाकमस्यत्सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुषसो विराजति ॥३॥ ३

सुषणोऽसि गरुत्माऽस्त्रिवृत्ते शिरः । गायत्रं चक्षुर्वृहद्रथन्तरे पक्षौ ॥४॥ ४

स्तोमं आत्मा छन्दाऽस्तज्ञानि यजूंश्चि नाम ।

सामं ते तनूवीमद्वेष्यं धेन्नायन्नियं पुच्छं विष्ण्याः शुफाः ॥५॥ ५

सुषणोऽसि गरुत्मान्दिवं गच्छ स्वः पत ।

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्न्या गात्रं छन्दु आरोह । पृथिवीमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽस्त्रभिमातिहा त्रैष्टुभं छन्दु आरोह । अन्तरिक्षमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽस्त्ररातीयतो हुन्ता जागतं छन्दु आरोह । दिवमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽसि अत्रयतो हुन्तानुष्टुभं छन्दु आरोह । दिशोनु विक्रमस्व ॥६॥ ६

अक्रन्ददुभि स्तनर्भञ्जि घौः धामा रेरीहृदीरुधः समञ्जन् ।

सद्यो अज्ञानो वि हीमिदो अस्पृदा रोदसी मानुर्ना मात्यन्तः ॥७॥ ७

अर्धेऽभ्यावर्तिभामि मा निर्बर्तस्वायुषा वर्षसा प्रजया धनेन ।

सत्या मेवया रथ्या पोषेण ॥८॥ ८

अर्धे अग्निरः श्रुतं ते सन्त्रावृतः सहस्रं त उपावृतः ।

अथा पोषेस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमाकृषि पुनर्नो रथिमाकृषि ॥९॥ ९ [६३३]

- पुनरुजां निर्वर्तस्व पुनरग्र इषायुषा । पुनर्नः पाह्य इहसः ॥१०॥ १०
- सह रय्या निर्वर्तस्वामि पितृस्व धारया । विश्वप्स्यां विश्वतस्परि ॥११॥ ११
- आ त्वाहार्षमन्तरभृष्टुवस्तिष्ठा विचाचलिः । विश्वस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वद्राष्ट्रमर्षिभ्रवत् ॥१२॥१२
- उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधुमं वि मन्च्यमश्त्रयाय ।
- अर्या वयमादित्य व्रते तवाजागसो अदितये स्याम ॥१३॥ १३
- अग्ने बृहन्नुपसामुष्वो अस्थानिर्जगन्वान् तमसो ज्योतिषागात् ।
- अग्निर्भानुना रुशता स्वक्त्वा आ जातो विश्वा सन्नान्यप्राः ॥१४॥ १४
- हसः शुचिषदसुरन्तरिक्षसद्वोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ।
- नुषद्वरसद्वत्सद्वथोमसद्वजा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥१५॥ १५
- सीद त्वं मातरस्या उपस्थे विश्वान्यमे वसुनानि विद्वान् ।
- मैनां तर्पसा मार्चिषाभिर्शोचीरन्तरस्याश्च शुक्रज्योतिर्विर्माहि ॥१६॥ १६
- अन्तरमे रुचा त्वमुखायाः सदेने स्वे । तस्यास्त्वश्च हरसा तपज्जातवेदः शिवो मर्ष ॥१७॥ १७
- शिवो भूत्वा महामये अयो सीद शिवस्त्वम् । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वा स्वं योनिमिहात्सदः १८(१)१८

- दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः ।
- तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः ॥११॥ १९
- विन्ना ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विन्ना ते घाम विभृता पुरुत्रा ।
- विन्ना ते नाम परमं गुहा यद्विन्ना तमुत्सं यत आजगन्व ॥२॥ २०
- समुद्रे त्वां नृमणा अप्सन्तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्र ऊर्षन् ।
- तृतीयं त्वा रजसि तस्थिवाश्चसंपामुपस्थे महिषा अर्षन् ॥३॥ २१
- अक्रन्ददग्नि स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिद्वीरुर्षः समञ्चन् ।
- सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्वो अख्यदा रोदसी भानुना मत्स्वन्वः ॥४॥ २२
- श्रीणामुदारो वरुणो रयीणां मनीषाणां प्रार्षन्ः सोममोषाः ।
- वसुः सुनुः सहसो अप्सु राजा विभात्वग्रं उपसामिधानः ॥५॥ २३
- विश्वस्य केतुर्हवनस्य गर्भ आ रोदसी अपृष्णाज्जार्षमानः ।
- वीळं चिदद्रिमिनत् परावजना यद्विमर्यजन्त वशं ॥६॥ २४
- उश्विषावको अरतिः सुमेधा मर्षेष्वापिरमृतो निर्वापि ।
- श्वतिं वृमर्षन् मरिभ्रदुष्क्रेण शोषिषा वामिषन् ॥७॥ २५ [१५८]

दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौर्दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः ।

अग्निरमृतो अभवद्वर्योभिर्यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः ॥८॥

२६

यस्ते अघ कृणवद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवन्तमग्ने ।

प्र तं नय प्रतरं वस्यो अच्छाभि सुमं देवभक्तं यविष्ट ॥९॥

२७

आ तं भज सौश्रवसेष्वग्र उक्थ उक्थ आभज शस्यमाने ।

प्रियः सूर्ये प्रियो अग्रा भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनित्वैः ॥१॥

२८

त्वामग्ने यर्जमाना अनु द्यून् विश्वा वसु दधिरे वार्याणि ।

त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमन्तमुशिजो विवदुः ॥११॥

२९

अस्ताव्यग्नेनराः सुशेवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।

अद्वेपे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरम् ॥१२॥ (२)

३०

समिधाग्निं दुवस्यत घृतैर्वोषयतातिथिम् । आस्मिन् ह्वया जुहोतन ॥१॥

३१

उदुं त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवस्त्वः सुप्रतीको विभावंसुः ॥२॥ ३२

प्रेदग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिवेभिरचिभिष्टवम् । बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्मा हिंसीस्तन्वा प्रजाः ॥३॥ ३३

अक्रन्ददग्निं स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समञ्जन् ।

सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अरुपदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥४॥

३४

प्र प्रायमग्निर्भरतस्य शृण्वे वि यत्सूर्यो न रोचते बृहद्भाः ।

आभि यः पूरुं पृतनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नः ॥५॥

३५

आपो देवीः प्रतिगृभ्णीत भस्मैतत्स्योने कृणुष्वः सुरभा उं लोके ।

तस्मै नमन्तां जनयः सुपत्नीमतिव पुत्रं विभृताप्स्वैनत् ॥६॥

३६

अप्स्वग्ने सधिष्टव सौर्षधीरनुं रुध्यसे । गर्भे सञ्जायसे पुनः ॥७॥

३७

गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम् । गर्भो विश्वस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामसि ॥८॥

३८

प्रसद्य भस्मना योनिमपश्च पृथिवीमग्ने । सुसृज्यं मातृभिष्टवं ज्योतिष्मान् पुनरासदः ॥९॥ ३९

पुनरासद्य सदनमपश्च पृथिवीमग्ने । शेषे मातुर्यथोपस्थेऽन्तरस्याः शिवर्तमः ॥१०॥ ४०

पुनरूर्जा निवर्तस्व पुनरग्न इषायुषा । पुनर्नः पाह्यः हंसः ॥११॥ ४१

सह रय्या निवर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वप्स्यो विश्वतस्परि ॥१२॥ ४२

बोधा मे अस्य वचसो यविष्ट मः हिष्टस्य प्रभृतस्य स्वधावः ।

पीयति त्वो अर्तुं त्वो गृणाति वन्दारुष्टे तन्वं वन्दे अग्ने ॥१३॥

४३ [६७३]

- स वोधि सूरिर्मधवा वसुपते वसुदावन् । युयोध्यस्मद्द्वेषांशसि विश्वकर्मणे स्वाहा ॥१४॥ ४४
- पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसवः समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ यज्ञैः ।
घृतेन त्वं तन्वं वर्धयस्व सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ॥१५॥ (३) ४५
- अपेत वीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः ।
अदाद्यमोऽवसानं पृथिव्या अक्रान्तिमं पितरो लोकमस्मै ॥१॥ ४६
- संज्ञानमसि कामधरणं मयि ते कामधरणं भूयात् । अग्नेर्मस्मास्यग्नेः पुरीषमसि ।
चितं स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितं श्रयध्वम् ॥२॥ ४७
- अयं सो अग्निर्यस्मिन्त्सोममिन्द्रः सुतं दधे जठरे वावशानः ।
सहास्रियं वाजुमत्यं न सप्तिसं ससुवान्त्सन्त्सतूयसे जातवेदः ॥३॥ ४८
- अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीष्वप्स्वा यजत्रा ।
येनान्तरिक्षमुर्वीततन्धं त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः ॥४॥ ४९
- अग्ने दिवो अर्णमच्छा जिगास्यच्छा देवाँश् ऊचिषे धिष्ण्या ये ।
या रौचने परस्तात् सूर्यस्य याश्चावस्तादुपतिष्ठन्त आपः ॥५॥ ५०
- पुरीष्यासो अग्रयः प्रावणोभिः सजोषसः । जुषन्तां यज्ञमद्रुहोऽनमीवा इषो महीः ॥६॥ ५१
- इळामग्ने पुरुदंसं सनि गोः शंशत्तमं हवमानाय साध ।
स्यान्नः सुनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे ॥७॥ ५२
- अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः । तं जानन्नग्न आरोहाथा नो वर्धया रयिम् ॥८॥ ५३
- चिदासि तया देवर्तयाङ्गिरस्वद् भ्रुवा सीद । परिचिदासि तया देवर्तयाङ्गिरस्वद् भ्रुवा सीद ॥९॥ ५४
- लोकं पृण छिद्रि पृणार्थो सीद भ्रुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योना असीषदन् ॥१०॥ ५५
- ता जस्य स्रददोहसः सोमं श्रीणन्ति पृथयः । जन्मन्देवानां विशस्त्रिष्वा रौचने दिवः ॥११॥ ५६
- इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्त्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं वर्तिम् ॥१२॥ ५७
- समितं संकल्पेथा संप्रियौ रोचिष्णु सुमनस्यमानौ । इषमूर्जमभि संवसानौ ॥१३॥ ५८
- सं वां मनांसि सं ज्ञता सध्वं चित्तान्याकरम् ।
अग्ने पुरीष्याधिपा मन्न त्वं न इषमूर्जं यजमानाय वेदि ॥१४॥ ५९
- अग्ने त्वं पुरीष्यो रयिमान् पुष्टिमोँश् असि । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासदः ॥१५॥ ६०
- भवतं नः समनसौ सचेतसा अरेपसौ ।
मा यज्ञं हिंसिष्टं मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवाँ भवतमध्व नः ॥१६॥ ६१ [१९७]

मातेर्व पुत्रं पृथिवीं पुरीष्यमग्निं स्वे योनां अमारुखा ।

तां विश्वेदेवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजापतिर्विश्वकर्मा विमुञ्चत ॥१७॥(४)

६२

असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यामन्विहि तस्करस्य ।

अन्यमस्मदिच्छ सा त इत्या नमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु ॥१॥

६३

नमः सु ते निर्ऋते तिग्मतेजोऽयस्मयं विचृता वन्धमेतम् ।

यमेन त्वं यम्या संविदानोत्तमे नाके अधिरोहयैनम् ॥२॥

६४

यस्यास्ते घोर आसञ्जुहोम्येषां वन्धानामवसर्जनाय ।

यां त्वा जनो भूमिरिति प्रमन्दते निर्ऋतिं त्वाहं परिवेद विश्वतः ॥३॥

६५

यं ते देवी निर्ऋतिरावन्ध पार्श्वं ग्रीवास्वविचृत्यम् ।

तं ते विष्यान्यायुषो न मध्यादथैतं पितुमद्वि प्रदतः । नमो भूत्यै येदं चकार ॥४॥

६६

नियेशनः सङ्गमनो वर्धनां विश्वा रूपाभिर्चष्टे शचीभिः ।

देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनाम् ॥५॥

६७

सीरा युञ्जन्ति क्वयो युगा वितन्वते पृथक् । घीरां देवेषु सुम्रया ॥६॥

६८

युनक्त सीरा वि युगा तनुष्वं कृते योनीं वपतेह वीजम् ।

गिरा च श्रुष्टिः सर्भरा असन्नो नेदीय इत्सृण्यः पृथमेयात् ॥७॥

६९

शुनं सु फाला विकृपन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अभियन्तु वाहैः ।

शुनांसीरा हविषा तोशमाना सुपिप्पला ओषधीः कर्तमस्मे ॥८॥

७०

घृतेन सीता मधुना समज्यतां विश्वेदेवैरनुमता मरुद्भिः ।

ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वमानासान्सीते पर्यसाभ्याववृत्स्व ॥९॥

७१

लाङ्गलं पवीरवत्सुशेवं सोमपित्सरु ।

तदुद्रपति गामर्वि प्रफुर्व्यं च पीवरीं प्रस्थावद्रथवाहणम् ॥१०॥

७२

कामं कामदुषे धुक्व मित्राय वरुणाय च । इन्द्रायाश्विभ्यां पूष्णे प्रजाम्य ओषधीभ्यः ॥११॥ ७३

विमुञ्च्यध्वमघ्न्या देवयाना अर्गन्म तर्मसस्परमस्या । ज्योतिरापाम ॥१२॥

७४

सजूरन्दो अयवोभिः सजूरुषा अरुणीभिः ।

सजोषसा अश्विना दसोभिः सजुः स्र एतशेन सजूर्वेध्वानर इळ्या घृतेन स्वाहा ॥१३॥(५) ७५

पा ओषधीः पूर्वा जाता देवेभ्यांस्त्रियुगं पुरा । मने तु वभ्रूणामहं शृतं धामानि सप्त च ॥१॥ ७६

शृतं वो अम्ब धामानि सहस्रमुत वो रुहः । अर्घा शतकत्वो यूयमिमं मे अगदं कृता ॥२॥ ७७

[७१०]

ओषधीः प्रति गृष्णीत पुष्पवतीः प्रसूवरीः । अथा इव सजित्वरीर्वीरुधः पारयिष्णवः ॥३॥ ७८
 ओषधीरिति मातरस्तद्वो देवीरुपत्रुवे । सनेयमश्वं गां वासं आत्मानं तवं पूरुष ॥४॥ ७९
 अश्वत्ये वो निषदनं पूर्णे वो वसतिष्कृता । गोभाज इत्किर्लासथ यत्सनवथ पूरुषम् ॥५॥ ८०
 यत्रौषधीः समगमत राजानः समिता इव । विप्रः स उच्यते भिषग्रक्षोहामीव्चातनः ॥६॥ ८१
 अश्वावती < सोमावतीमूर्जयन्तीमुदौजसम् । आवित्ति सर्वा ओषधीस्मा अरिष्टतातये ॥७॥ ८२
 उच्छुष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेरते । धनं < सनिष्यन्तीनामात्मानं तवं पूरुष ॥८॥ ८३

इष्कृतिर्नाम वो माताथो यूय < स्थ निष्कृतीः ।

सीराः पंतत्रिणीं स्थन यदामर्यति निष्कृथ ॥९॥ ८४

अति विश्वाः परिष्ठा स्तेन इव व्रजमक्रमुः । ओषधीः प्राचुच्यवुर्यत्किं च तन्वो रपः ॥१०॥ ८५

यदिमा वाजयन्नहमोषधीर्हस्त आदधे । आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा ॥११॥ ८६

यस्यौषधीः प्रसर्पथाङ्गमङ्गं परुष्परुः । ततो यक्ष्मं विवाधध्व उग्रो मध्यमशीरिव ॥१२॥ ८७

साकं यक्ष्म प्रपत चाषेण किकिदीविना । साकं वारतस्य ध्राज्या साकं नश्य निहारकया ॥१३॥ ८८

अन्या वो अन्यामवत्वन्यान्यस्या उपावता । ताः सर्वाः संविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥१४॥ ८९

याः फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः ।

बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुञ्चन्त्वः हंसः ॥१५॥ ९०

मुञ्चन्त मा शपथ्यादथो वरुण्यादुत । अथो यमस्य पड्वीशात्सर्वस्मादेवकिल्बिषात् ॥१६॥ ९१

अवयतीः समवदन्त दिव ओषधयस्परि । यं जीवमश्रवामहै न स रिष्याति पूरुषः ॥१७॥ ९२

या ओषधीः सोमराज्ञीर्बिहीः शतविचक्षणाः । तासामसि त्वमुत्तमारं कामाय श < हृदे ॥१८॥ ९३

या ओषधीः सोमराज्ञीर्विष्टिताः पृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसूता अस्यै संदत्त वीर्यम् ॥१९॥ ९४

याश्चेदमुपगृण्वन्ति याश्च दूरं परागताः । सर्वाः संगत्य वीरुधोऽस्यै संदत्त वीर्यम् ॥२०॥ ९५

नाशयित्री वलासस्यार्शस उपचितामसि । अथो शतस्य यक्ष्माणां पाकारोरसि नाशनी ॥२१॥ ९६

मा वो रिषत् खनिता यस्मै चाहं खनामि वः । द्विषत्तुष्पदस्माकं सर्वमस्त्वनातुरम् ॥२२॥ ९७

ओषधयः संबदन्ते सोमैः सह राज्ञा । यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्त < राजन् पारयामसि ॥२३॥ ९८

त्वां गन्धुर्वा अखन < स्वामिन्द्रस्त्वां बृहस्पतिः ।

त्वामोषधे सोमो राजा विद्वान् यक्ष्मादमुच्यत ॥२४॥ ९९

त्वमुत्तमास्योषधे तवं वृक्षा उपस्तयः ।

उपस्तिरस्तु सोऽस्माकं यो अस्मांश्च अभिदासति ॥२५॥ (६)

मा मां हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवं सत्यधर्मा व्यानत् ।	
यश्चापश्चन्द्राः प्रथमो जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥	१०१
अभ्यावर्तस्व पृथिवि यज्ञेन पर्यसा सह । वृषां तै अग्निरिषितो अरोहत् ॥२॥	१०२
अग्ने यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यच्च यज्ञियम् । तद्देवेभ्यो भ्रामसि ॥३॥	१०३
इषमूर्जमहमित आदमृतस्य योनिं महिषस्य धारांम् ।	
आ मा गोषु विश्वा तनूषु जहामि सेदिमनिराममीवाम् ॥४॥	१०४
अग्ने तव श्रवो वयो महिं भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो ।	
वृहद्भानो शर्वसा वार्जमुक्थ्यं दधासि द्वाशुषे कवे ॥५॥	१०५
पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियधिं भानुना ।	
पुत्रो मातरां विचरन्नुपावसि पूणक्षि रोदसी उभे ॥६॥	१०६
ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व धीतिभिर्हितः ।	
त्वे इषुः सन्दधुर्भूरिवर्षसश्चित्रोतयो वामजाताः ॥७॥	१०७
इरज्यन्तग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमत्यम् ।	
स दर्शतस्य वपुषो विराजसि पूणक्षिं सानसिं ऋतुम् ॥८॥	१०८
इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसो महः ।	
रातिं वामस्य सुभगां महीमिषं दधासि सानसिं रयिम् ॥९॥	१०९
ऋतावानं महिषं विश्वदर्शतमग्निं सुभ्राय दधिरे पुरो जनाः ॥	
श्रुत्कर्णं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥१०॥	११०
आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्ण्यम् । भवा वार्जस्य सङ्गथे ॥११॥	१११
से ते पर्यासि समु यन्तु वाजाः सं वृष्ण्यान्यभिमातिपाहः ।	
आप्यायमानो अमृताय सोम द्विवि श्रवांस्युत्तमानिं विष्व ॥१२॥	११२
आप्यायस्व मदिन्तम सोम विश्वेभिरशुभिः । भवा नः सप्रथस्तमः सखा वृषे ॥१३॥	११३
आ ते वत्सो मनो यमत्परमाचित्सधस्यात् । अग्ने त्वां कामया गिरा ॥१४॥	११४
तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम विश्वाः सुक्षितयुः पृथक् । अग्ने कामाय येमिरे ॥१५॥	११५
अग्निः प्रियेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सम्राळेको विराजति ॥१६॥ (७) ११६ [७४३]	

रशानोऽष्टादश ॥१८॥ द्विवस्परि द्वादश ॥१२॥ समिधाग्निं दुच० पञ्चदश ॥१५॥ अपेत सप्तदश ॥ १७ ॥

मसुन्वन्तं त्रयोदश ॥ १३ ॥ या ओदधीः पञ्चाविंशतिः ॥ २५ ॥ मा मा षोडश ॥ १६ ॥

सप्तानुवाकेषु षोडशोत्तरं शतम् ॥ ११६ ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रयोदशोऽध्यायः ॥१३॥

अथ चतुर्दशोऽध्यायः ।

- मयिं शृङ्गाम्यग्ने अग्निं रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वार्य सुवीर्यीय । मार्शुं देवताः सचन्ताम् ॥१॥ १
- अपां पृष्ठमसि योनिर्भेः समुद्रमभितः पिन्वमानम् ।
वर्षमानो महारि आ च पुष्करे दिवो मार्त्रया वरिष्णा प्रथस्व ॥२॥ २
- ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्धि सीमतः सुरुचो वेन आवः
स बुध्न्या उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥३॥ ३
- हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीं धामुतेमां कस्मै देवार्य हविषा विधेम ॥४॥ ४
- द्रुप्तश्चस्कन्दे पृथिवीमनु घामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।
समानं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रुप्तं जुहोम्यनु सप्त होत्राः ॥५॥ ५
- नमोऽस्तु सपेभ्यो ये के च पृथिवीमनु । ये अन्तरिक्षे ये द्वित्रि तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥६॥ ६
- या इषवो यातुधानानां ये वा वनस्पतीश्चरन्तु । ये वावृटेषु शेरते तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥७॥ ७
- ये वामी रौचने दिवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदस्कुतं तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥८॥ ८
- कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवाँरे इभेन ।
तृष्णीमनु प्रसितिं दृणानोऽस्तासि विध्यं रक्षसस्तपिष्ठैः ॥९॥ ९
- तव भ्रमास आशुया पतन्त्यनुस्पृश धृषता शोशुचानः ।
तपूँश्यग्रे जुह्वा पतद्भानसन्दितो विसृज विष्णुगुल्काः ॥१०॥ १०
- प्रति स्पशो विसृज तृणितमो भवां पायुविंशो अस्या अदन्धः ।
यो नो दूरे अवशंसो यो अन्त्यग्रे मा किष्टे व्यधिरादधर्षीत् ॥११॥ ११
- उदग्ने तिष्ठ प्रत्यातनुष्व न्यमित्राँरे ओपतात्तिग्महेते ।
यो नो अरातिं समिधान चक्रे नीचा तं धक्ष्यतसं न शुष्कम् ॥१२॥ १२
- ऊर्ध्वो भव प्रतियिध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्व दैव्यान्यग्रे ।
अव स्थिरा तनुहि यातुजूनां जामिमर्जामि प्रमृणीहि शत्रून् ॥१३॥ १३
- अभेष्टा तेजसा सादयामि । अग्निर्मूर्धा दिवः कृकृत्यतिः पृथिव्या अयम् ।
अपां रेतांसि जिन्वति । इन्द्रस्य त्वौजसा सादयामि ॥१४॥ १४
- भ्रुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रां नियुद्धिः सचसे त्रिवाभिः ।
दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्पा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवार्हम् ॥१५॥ (१) १५ [७६]

ध्रुवासि धरुणास्त्रता विश्वकर्मणा ।

मा त्वा समुद्र उद्भ्रान्मा सुपर्णोऽव्यथमानां पृथिवीं दृशह ॥१॥ १६

प्रजापतिष्ठा सादयत्वपां पृष्ठे समुद्रस्येमन् । व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथस्व पृथिव्यासि ॥२॥ १७

भूरसि भूमिरस्यादितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवनस्य धृवीं ।

पृथिवीं यच्छ पृथिवीं दृशह पृथिवीं मा हिंसीः ॥३॥ १८

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।

अग्निष्ठाभिपातु मद्या स्वस्त्या छदिपा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥४॥ १९

काण्डात्काण्डात्प्ररोहन्ती परुषः-परुषस्परिं । एवा नो दूवं प्रतनु सहस्रेण शतेन चा॥५॥२०

या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि । तस्यास्ते देवाष्टके विधेम द्विषा वयम् ॥६॥ २१

यास्ते अग्ने सूर्ये रुचो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः ।

ताभिर्नो अद्य सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि ॥७॥ २२

या वो देवाः सूर्ये रुचो गोप्त्रश्वेषु या रुचः ।

इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त नृहस्पते ॥८॥ २३

विराड्ज्योतिरिधारयत्स्वराड्ज्योतिरिधारयत् ।

प्रजापतिष्ठा सादयतु पृष्ठे पृथिव्या ज्योतिष्मतीम् ॥९॥ २४

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।

अग्निष्टेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥१०॥ २५

मधुश्च मार्धवश्च वासन्तिका ऋतू अग्नेरन्तःश्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

वासन्तिका ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रामिव

देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥११॥ २६

अषाब्हासि सहमाना सहस्वारातीः सहस्व पृतनायतः । सहस्रवीर्यासि सा मा जिन्व ॥१२॥ २७

सहस्वेमा अभिमातीः सहस्व पृतनायतः । सहस्व सर्वं प्राप्मान् सहमानास्योपधे ॥१३॥ (२) २८

मधु वाता ऋतापते मधु क्षरन्ति सिन्धवः । माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥१॥ २९

मधु नक्तमुतोपसो मधुमुत्पार्थिव रजः । मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥२॥ ३०

मधुमासो वनस्पतिर्मधुर्माँरे अस्तु सूर्यः । माध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥३॥ ३१ [७८०]

अपां गम्भन्त्सीद् मा त्वा सूर्योऽभिताप्सीन्माशिवैश्वानरः ।	
अच्छिन्नपत्राः प्रजा अनुवीक्षस्वानु त्वा दिव्या वृष्टिः सचताम् ॥४॥	३२
त्रीन्त्समुद्रान्त्समसृपत् स्वर्गानपां पतिर्वृषभ इष्टकानाम् ।	
पुरीषं वसानः सुकृतस्य लोके तत्र गच्छ यत्र पूर्वं परेताः ॥५॥	३३
मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम् । पिपृतां नो भरीमभिः ॥६॥	३४
विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सर्वा ॥७॥	३५
ध्रुवासि धरुणेतो जज्ञे प्रथममेभ्यो योनिभ्यो आधि जातवेदाः ।	
स गायत्र्या त्रिष्टुभानुष्टुभां च देवेभ्यो हव्यं बहवु प्रजानन् ॥८॥	३६
इषे राये रमस्व सहसे द्युम्न ऊर्जे अपत्याय ।	
सम्राळसि स्वराळसि सारस्वतौ त्वोत्सौ प्रावताम् ॥९॥	३७
अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्ति मन्यवे ॥१०॥	३८
युक्ष्वा हि देवहूतमां३ अश्वो३ अग्ने रथीरिव । नि होता पुर्व्यः संदः ॥११॥ (३)	३९
सम्यक् स्रवन्ति सरितो न घेना अन्तर्हृदा मनसा पुयमानाः ।	
घृतस्य घारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतुसो मर्ष्ये अग्नेः ॥१॥	४०
ऋचे त्वा रुचे त्वा भासे त्वा ज्योतिषे त्वा ।	
अभ्रादिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्नेवैश्वानरस्य च ॥२॥	४१
अग्निज्योतिषा ज्योतिष्मान् रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान् । सहस्रदा असि सहस्राय त्वा ॥३॥	४२
आदित्यं गर्भं पर्यसा समङ्घि सहस्रस्य प्रतिमां विश्वरूपम् ।	
परिवृङ्घि हरसा माभिमंस्थाः शतार्युषं कृणुहि चीयमानः ॥४॥	४३
वार्तस्य जूतिं वरुणस्य नाभिमश्वं जज्ञानं सरीरस्य मध्ये ।	
शिशुं नदीनां हरिमद्रिबुध्नमग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ॥५॥	४४
अजस्रमिन्दुमरुषं भ्रुण्युमग्निमीळे पूर्वचित्तिं नमोभिः ।	
स पर्वभिर्ऋतुश्वः कल्पमानो गां मा हिंसीरदितिं विराजम् ॥६॥	४५
वरुंत्रीं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानां रजसः परस्मात् ।	
महीं साहस्रीमसुरस्य मायामग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ॥७॥	४६
यो अग्निरग्नेरघ्यजायत् शोकात्पृथिव्या उत वा दिवस्परिं ।	
येन प्रजा विश्वकर्मा जज्ञान तमग्ने हेळः परिं ते षणक्तु ॥८॥	४७ [७६]

चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आग्ना धावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्ये आत्मा जगत्स्तस्थुषश्च ॥९॥ (४)

४८

इमं मा हिंसीद्विपादं पशुं सहस्राक्ष मेधाय चीयमानः ।

मयुं पशुं मेधमग्ने जुपस्व तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

मयुं ते शुर्गच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥१॥

४९

इमं मा हिंसीरेकशफं पशुं कनिक्रतं वाजिनं वाजिनेषु ।

गौरमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

गौरं ते शुर्गच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥२॥

५०

इमं साहस्रं शतधारमुत्सं व्यच्यमानं सरिरस्य मध्ये ।

घृतं दुहानामर्दिति जनायाग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ।

गव्यमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

गव्यं ते शुर्गच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥३॥

५१

इममूर्णायुं वरुणस्य नाभिं त्वचं पशूनां द्विपदां चतुष्पदाम् ।

त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ।

उष्ट्रमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

उष्ट्रं ते शुर्गच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥४॥

५२

अजो ह्यग्नेरजनिष्ट शोकान्तसो अपश्यजनि तारमग्ने ।

तेन देवा देवतामग्रमायंस्तेन रोहमायन्नप मेध्यासः ।

शरभमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

शरभं ते शुर्गच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥५॥

५३

त्वं यविष्ठ द्वाशुषो नृं पाहि ऋणुधी गिरः । रक्षां तोकमुत त्मना ॥६॥(५) ५४ [८०३]

अपां त्वेर्मन्त्सादयाम्यपां त्वोर्मन्त्सादयाम्यपां त्वा भस्मन्त्सादयामि ।

अपां त्वा ज्योतिषि सादयाम्यपां त्वायने सादयामि ।

अर्णवे त्वा सदर्ने सादयामि समुद्रे त्वा सदर्ने सादयामि सरिरे त्वा सदर्ने सादयामि ।

अपां त्वा क्षये सादयाम्यपां त्वा सधिषि सादयामि ।

अपां त्वा सदर्ने सादयाम्यपां त्वा सधस्थे सादयाम्यपां त्वा योनौ सादयामि ।

अपां त्वा पुरीषे सादयाम्यपां त्वा पार्थसि सादयामि ।	
गायत्रेण त्वा छन्दसा सादयामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा सादयामि जागतेन त्वा छन्दसा सादयामि ।	
आनुष्टुभेन त्वा छन्दसा सादयामि पाङ्क्तैन त्वा छन्दसा सादयामि ॥१॥ (६)	५५
अयं पुरो भुवस्तस्य प्राणो भौवायनो वसन्तः प्राणायनः । गायत्री वासन्ती ॥१॥	५६
गायत्र्यै गायत्रं गायत्रादुपांश्शुरुपांश्शोस्त्रिवृत् त्रिवृतौ रथन्तरम् ।	
वसिष्ठ ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया प्राणं गृह्णामि प्रजाम्यः ॥२॥	५७
अयं दक्षिणा विश्वकर्म तस्य मनो वैश्वकर्मणम् । ग्रीष्मो मानसस्त्रिष्टुत्रैष्मी ॥३॥	५८
त्रिष्टुभः स्वारश्च स्वारदन्तर्यामोऽन्तर्यामात्पञ्चदशः पञ्चदशाद् बृहत् ।	
भरद्वाज ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया मनो गृह्णामि प्रजाम्यः ॥४॥	५९
अयं पश्चाद्विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसम् । वर्षाश्चाक्षुष्यो जगती वर्षा ॥५॥	६०
जगत्या ऋक्सममृक्समाच्छुक्रः शुक्रात्सप्तदशः सप्तदशाद्विरूपम् ।	
जमदग्निर्ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाम्यः ॥६॥	६१
इदमुत्तरात् स्वस्तस्य श्रोत्रं च सौत्रम् । शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्छारदी ॥७॥	६२
अनुष्टुभं ऐळमैळान्मन्थी मन्थिन एकविंश एकविंशद्वैराजम् ।	
विश्वामित्र ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाम्यः ॥८॥	६३
इयमुपरि सतिस्तस्यै वाङ्मात्या । हेमन्तो वाच्यः पङ्क्तिर्हेमन्ती ॥९॥	६४
पङ्क्त्यै निधनवन्निधनवत आग्रयण आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाम्यांश्शाकरैवतो	
विश्वकर्म ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया वाचं गृह्णामि प्रजाम्यः ।	
लोकं पृण ता अस्येन्द्रं विश्वाः ॥१०॥ (७)	६५ [८१४]

मयि गृह्णामि पञ्चदश ॥१५॥ ध्रुवास्ति त्रयोदश ॥२३॥ मधुवाता एकादश ॥११॥ सम्यक्प्रवन्ति नव ॥९॥ इमं मा पद ॥६॥ अपान्त्वेकां ॥१॥ अयं पुरो दश ॥१०॥ सप्तानुवाकेषु पञ्चषष्टिः ॥ ६५ ॥
॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

अथ पञ्चदशोऽध्यायः ।

ध्रुवर्क्षितिर्ध्रुवयोनिर्ध्रुवासि ध्रुवं योनिमासीद साधुया ।
उख्यस्य केतुं प्रथमं जुषाणाश्विनाध्वर्युं सादयतामिह त्वां ॥१॥ १
कुलायिनीं घृतवतीं पुरन्धिः स्योने सीद सदेने पृथिव्याः ।
अमि त्वा रुद्रा वसवो गृणन्त्विमा ब्रह्म पीपिहि सौमगायाश्विनाध्वर्युं सादयतामिह त्वां ॥२॥२ [८१६]

स्वैर्दक्षैर्दक्षपितेह सीद देवानां सुभ्रे बृहते रणाय ।

पितेवैधि सूनव आ सुशेवां स्वावेशा तन्वा संविशस्वाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ॥३॥ ३
पृथिव्याः पुरीषमस्यप्सो नाम तां त्वा विश्वे अभिगृणन्तु देवाः ।

स्तोमपृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणार्यजस्वाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ॥४॥ ४
अदित्यास्त्वा पृष्ठे सादयाम्यन्तारिक्षस्य धर्त्रीं विष्टम्भनीं दिशामधिपतीं भुवनानाम् ।

ऊर्मिर्द्रुप्सो अपामसि विश्वकर्मा त ऋषिराश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ।

शुक्रश्च शुचिश्च ग्रैष्मा ऋतु अग्नेरन्तः श्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामगयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सत्रताः ।

ये अगयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

ग्रैष्मा ऋतु अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु

तया देवतयाङ्गिरस्वद् भ्रुवे सीदतम् ॥५॥(१)

५

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृदेवैः सजृदेवैर्वयोनाधैः ।

अग्ये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृर्वसुभिः सजृदेवैर्वयोनाधैः ।

अग्ये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृ रुद्रैः सजृदेवैर्वयोनाधैः ।

अग्ये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृरादित्यैः सजृदेवैर्वयोनाधैः ।

अग्ये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृविश्वेदेवैः सजृदेवैर्वयोनाधैः ।

अग्ये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वां ॥१॥

६

प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि । चक्षुर्म उर्या विभाहि श्रोत्रं मे श्लोक्य ॥२॥ ७

अपः पिन्वौषधीर्जिन्व द्विपादव चतुष्पात् पाहि । दिवो वृष्टिमेरय ॥३॥ (२)

८

मूर्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः क्षत्रं वयो मयन्दुं छन्दः ।

विष्टम्भो वयोऽधिपतिश्छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी छन्दः ॥१॥

९

बस्तो वयो विबुलं छन्दो वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः ।

पुरुषो वयस्त्रन्दं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाघृष्टं छन्दः ॥२॥

१० [२२४]

सिंहो वयश्छदिश्छन्दः पृष्ट्वाड्वयो बृहती छन्दः ।

उक्षा वयः ककुच्छन्द ऋषभो वयः सतोबृहती छन्दः ॥३॥

११

अनड्वान्वयः पङ्क्तिश्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दः ।

त्र्यध्विर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाड्वयो विराट् छन्दः ॥४॥

१२

पञ्चाध्विर्वयो गायत्री छन्दस्त्रिवृत्सो वय उष्णिक् छन्दः ।

तुर्यवाड्वयोऽनुष्टुप् छन्दो लोकं पृण ता अस्येन्द्रं विश्वाः ॥५॥(३)

१३

इन्द्राग्नी अव्यथमानामिष्टकां दृष्टतं युवम् । पृष्टेन द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च विर्वाषसे ॥१॥ १४

विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्टे व्यचस्वतीं प्रयस्वतीम् ।

अन्तरिक्षं यच्छान्तरिक्षं दृष्टहान्तरिक्षं मा हिंसीः ।

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।

वायुष्ट्वाभिपातु म्हा स्रस्त्या छदिपा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥२॥ १५

राश्यसि प्राची दिग्विराळसि दक्षिणा दिक् सम्राळसि प्रतीचीदिक्

स्वराळस्युदीची दिगधिपत्न्यसि बृहती दिक् ।

विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्टे ज्योतिष्मतीम् ।

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।

वायुष्टेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ।

नमश्च नभस्यश्च वार्षिका ऋतू अग्नेरन्तः श्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

वार्षिका ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ।

इषश्चोर्जश्च शारदा ऋतू अग्नेरन्तः श्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

शारदा ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु

तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥३॥(४)

१६

आयुर्मे पाहि प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि ।

चक्षुर्मे पाहि श्रोत्रं मे पाहि वाचं मे पिन्व मनो मे जिन्वात्मानं मे पाहि ज्योतिर्मे यच्छ ॥१॥ १७ [८११]

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दो अस्तीवयञ्छन्दः । पङ्क्तिश्छन्द उष्णिक् छन्दः ॥२॥ १८
 बृहती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्दः । त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः ॥३॥ १९

पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौश्छन्दः समाश्छन्दः ।

नक्षत्राणि छन्दो वाक् छन्दः ॥४॥

२०

मनुश्छन्दः कृषिश्छन्दो हिरण्यं छन्दो गौश्छन्दः । अजाछन्दोऽश्वश्छन्दः ॥५॥

२१

अग्निदेवता वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता । वसवो देवता रुद्रा देवता ।

आदित्या देवता मरुतो देवता विश्वे देवा देवता बृहस्पतिर्देवता ।

इन्द्रो देवता वरुणो देवता ॥६॥(५)

२२

मूर्धासि राड् ध्रुवासि ध्रुवणां ध्रुव्यसि धरणी । आयुषे त्वा वर्चसे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा ॥१॥२३

यन्त्री राड् यन्त्र्यसि यमनी ध्रुवासि धरित्री । इषे त्वोर्जे त्वा रग्यै त्वा पोषाय त्वा ।

लोकं पृण ता अस्येद्रं विश्वाः ॥२॥(६)

२४

आशुस्त्रिवृद्भ्रान्तः पञ्चदशो व्योमा सप्तदशो ध्रुवणं एकविंशः प्रतृतिरष्टादशः ।

तपो नवदशोऽभीवर्तः संविंशो वर्चो द्वाविंशः सुम्भरणस्त्रयोविंशो योनिश्चतुर्विंशः ॥१॥ २५

गर्भाः पञ्चविंश ओजस्त्रिणवः ऋतुरेकत्रिंशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रह्मस्य विष्टपं चतुस्त्रिंशः ।

नाकः षट्त्रिंशो विंशतोऽष्टाचत्वारिंशो ध्रुवं चतुष्टोमः ॥२॥ (७)

२६

अभेर्भागोऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृत्स्तोमः ।

इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रं स्पृतं पञ्चदश स्तोमः ॥१॥

२७

नृचक्षसां भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रं स्पृतं सप्तदश स्तोमः ।

मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्याधिपत्यं दिवो इष्टिर्वीतं स्पृतं एकविंश स्तोमः ॥२॥

२८

वर्धनां भागोऽसि रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पात् स्पृतं चतुर्विंश स्तोमः ।

आदित्यानां भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भा स्पृताः पञ्चविंश स्तोमः ॥३॥

२९

अदितेर्भागोऽसि पूष्ण आधिपत्यमोजं स्पृतं त्रिणव स्तोमः ।

देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं सुमीचीर्दिशं स्पृताश्चतुष्टोम स्तोमः ॥४॥३० [८४४]

यवानां भागोऽस्ययवानामाधिपत्यं प्रजा स्पृताश्चतुश्चत्वारिंश स्तोमः ।

ऋभूणां भागोऽसि विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं स्पृतं त्रयस्त्रिंश स्तोमः ।

सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिका ऋतू अग्रेरन्तः श्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

हैमन्तिका ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु

तया देवतयाङ्गिरस्वद् भ्रुवे सीदतम् ॥५॥ (८)

३१

एकयास्तुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत्सृष्टिर्भिरस्तुवत

ब्रह्मासृज्यत ब्रह्मणस्पतिरधिपतिरासीत् ।

पञ्चभिरस्तुवत भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरासीत्सप्तभिरस्तुवत

सप्त ऋषयोऽसृज्यन्त धाताधिपतिरासीत् ॥१॥

३२

नवभिरस्तुवत पितरोऽसृज्यन्तादितिरधिपत्यासीदेकादशभिरस्तुवत

ऋतवोऽसृज्यन्तार्त्वा अधिपतय आसन् ।

त्रयोदशभिरस्तुवत मासा असृज्यन्त संवत्सरोऽधिपतिरासीत्पञ्चदशभिरस्तुवत

ध्रुवमसृज्यन्तेन्द्रोऽधिपतिरासीत् ॥२॥

३३

सप्तदशभिरस्तुवत ग्राम्याः पशवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपतिरासीन्नवदशभिरस्तुवत

शूद्रार्या असृज्येतामहोरात्रे अधिपती आस्ताम् ।

एकत्रिंशत्यास्तुवतैकशफाः पशवोऽसृज्यन्त वरुणोऽधिपतिरासीत्

त्रयोत्रिंशत्यास्तुवत क्षुद्राः पशवोऽसृज्यन्त पूषाधिपतिरासीत् ॥३॥

३४

पञ्चत्रिंशत्यास्तुवतारण्याः पशवोऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीत्सप्तत्रिंशत्यास्तुवत

द्यावापृथिवी ज्यैस्तां वसवो रुद्रा आदित्या अनुव्यायुस्त एवाधिपतय आसन् ।

नवत्रिंशत्यास्तुवत धनुस्पतयोऽसृज्यन्त सोमोऽधिपतिरासीदेकत्रिंशतास्तुवत

प्रजा असृज्यन्त यवाश्चायवाश्चाधिपतय आसन् ।

त्रयस्त्रिंशतास्तुवत भूतान्यशाम्यन्प्रजापतिः परमेष्ठ्याधिपतिरासीत् ।

लोकं पूर्णं ता अस्येन्द्रं विश्वाः ॥४॥ (९)

३५ (८३९)

ध्रुवक्षितिः पञ्च ॥ ५ ॥ सजूर्ऋतुभिस्त्रिः ॥ ३ ॥ मूर्धा वयः पञ्च ॥ ५ ॥ इन्द्राग्नी तिस्रः ॥ ३ ॥ आयुर्म

पद ॥ ६ ॥ मूर्धासि द्वे ॥ २ ॥ आशुञ्ज द्वे ॥ २ ॥ अग्नेर्भागः पञ्च ॥ ५ ॥ एकया चतस्रः ॥ ४ ॥

॥ नवानुवाकेषु पञ्चत्रिंशत् ॥ ३५ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसांहितायां पञ्चदशोऽध्यायः ॥१५॥

अथ षोडशोऽध्यायः ।

- अग्नें जातान्प्रणुदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताञ्जातवेदो सुदस्व ।
 अधि नो ब्रूहि सुमना अहेळ्ऽस्तवं स्याम शर्मैऽस्त्रिवरूथ उञ्जौ ॥१॥ १
- सहसा जातान्प्रणुदा नः सपत्नान्प्रत्यजातान्नुद जातवेदः ।
 अधि नो ब्रूहि सुमनुस्यमानो वयः स्याम प्रणुदा नः सपत्नान् ।
 पोल्लशी स्तोम ओजो द्रविणं चतुश्चत्वारिंश स्तोमो वचो द्रविणम् ॥२॥ २
- अग्नेः पुरीषमस्यप्तो नामं तां त्वा विश्वे अभिगृणन्तु देवाः ।
 स्तोर्मपृष्ठा धृतवतीह सीद प्रजावदुस्मे द्रविणार्यजस्व ॥३॥ ३
- एवश्छन्दो वरिवश्छन्दः शम्भूश्छन्दः परिभूश्छन्दः । आच्छच्छन्दो मनुश्छन्दो व्यच्छच्छन्दः ॥४॥ ४
- सिन्धुश्छन्दः समुद्रश्छन्दः सरिरं छन्दः ।
 क्रुक्पु छन्दस्त्रिक्रुक्पु छन्दः काव्यं छन्दो अङ्कुपं छन्दः ॥५॥ ५
- अक्षरपङ्क्तिश्छन्दः पदपङ्क्तिश्छन्दो विष्टारपङ्क्तिश्छन्दः क्षुरोभ्रजश्छन्दः ।
 आच्छच्छन्दः प्रच्छच्छन्दः संयच्छन्दो वियच्छन्दः ॥६॥ ६
- बृहच्छन्दो रथन्तरं छन्दो निकायश्छन्दो विवधश्छन्दः ।
 गिरश्छन्दो भ्रजश्छन्दः सःस्तुप् छन्दोऽनुष्टुप् छन्दः ॥७॥ ७
- एवश्छन्दो वरिवश्छन्दो वयश्छन्दो वयस्कृच्छन्दः ।
 विष्पर्धाश्छन्दो विशालं छन्दश्छदिरश्छन्दो दूरोहयं छन्दः । तन्द्रं छन्दो अङ्गाङ्गं छन्दः ॥८॥(१)८
- रश्मिना सत्यायं सत्यं जित्वा प्रेतिना धर्मेणा धर्मं जित्वा ।
 अन्वित्या दिवा दिवं जित्वा सन्धिनान्तरिक्षेणान्तरिक्षं जित्वा ॥१॥ ९
- प्रतिधिना पृथिव्या पृथिवीं जित्वा विष्टम्मेन वृष्ट्या वृष्टिं जित्वा ।
 प्रवयाद्वाहजिन्वानुया रात्र्या रात्रीं जित्वा ॥२॥ १०
- उशिला वसुम्यो वसूञ्जित्वा प्रकृतेनादित्येभ्य आदित्याञ्जित्वा ।
 तन्तुना रायस्पोषेण रायस्पोषं जित्वा सःस्र्षेण श्रुतार्यं श्रुतं जित्वा ॥३॥ ११
- ऐळेनौषधीभिरोषधीजित्वात्तमेन तनूमिस्तनूजित्वा ।
 वयोधसाधीतिनाधीतं जित्वाभिजिता तेजसा तेजो जित्वा ॥४॥ १२
- प्रतिपदसि प्रतिपदे त्वानुपदस्यनुपदे त्वा । सम्पदसि सम्पदे त्वा तेजोऽसि तेजसे त्वा ॥५॥ १३
- त्रिवृदसि त्रिवृते त्वा प्रवृदसि प्रवृते त्वा । विवृदसि विवृते त्वा सवृदसि सवृते त्वा ॥६॥१४[८६३]

आक्रमोऽस्याक्रमाय त्वा सङ्क्रमोऽसि सङ्क्रमाय त्वा ।

उत्क्रमोऽस्युत्क्रमाय त्वोत्क्रान्तिरस्युत्क्रान्त्यै त्वा ।

अधिपतिनोजोर्जे जिन्व वेवश्रीः क्षत्राय क्षत्रं जिन्व ॥७॥ (२)

१५

राश्यासि प्राची दिग्वसवस्ते देवा अधिपतयः । अग्निहेतीनां प्रतिघर्ता ॥१॥

१६

त्रिवृत त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयत्वाज्यमुक्थमव्यथायै स्तम्नातु ।

रथन्तरः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥२॥

१७

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विघर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥३॥

१८

विराळसि दक्षिणा दिग्द्रात्ते देवा अधिपतयः । इन्द्रो हेतीनां प्रतिघर्ता ॥४॥

१९

पञ्चदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु प्र उगमुक्थमव्यथायै स्तम्नातु ।

बृहत्साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥५॥

२०

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विघर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥६॥

२१

सम्राळसि प्रतीची दिगादित्यास्ते देवा अधिपतयः । वरुणो हेतीनां प्रतिघर्ता ॥७॥

२२

सप्तदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु मरुत्वृतीयमुक्थमव्यथायै स्तम्नातु ।

वैरूपः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥८॥

२३

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विघर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥९॥

२४

स्वराळस्युदीची दिङ् मरुतस्ते देवा अधिपतयः । सोमो हेतीनां प्रतिघर्ता ॥१०॥

२५

एकविंशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु निर्ध्वल्यमुक्थमव्यथायै स्तम्नातु ।

वैराजः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥११॥

२६

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विघर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥१२॥२७

अधिपत्यसि बृहती दिग्विभे ते देवा अधिपतयः । बृहस्पतिहेतीनां प्रतिघर्ता ॥१३॥ २८ [८००]

त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्वा स्तोमौ पृथिव्या ऽ श्रयतां वैश्वदेवाग्निमारुते उक्थे अव्यथायै स्तम्नीताम् ।
शाकररैवते सामनी प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥१४॥ २९

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।*

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नार्कस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥१५॥ (३) ३०

अयं पुरो हरिकेगः सूर्यरग्निस्तस्य रथगृत्सश्च रथौजाश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

पुञ्जिकस्थला च क्रतुस्थला चाप्सरसौ दृङ्क्ष्ववः पशवो हेतिः पौरुषेयो वधः प्रहेतिः ॥१॥ ३१

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेपां जम्भे दध्मः ॥२॥ ३२

अयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य रथस्त्रनश्च रथेचित्रश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

मेनका च सहजन्या चाप्सरसौ यातुधाना हेती रक्षांसि प्रहेतिः ॥३॥ ३३

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु । ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेपां जम्भे दध्मः ॥४॥ ३४

अयं पश्चाद्विश्वव्यचास्तस्य रथप्रोत्थासंमरथश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

ग्रम्लोचन्ती चानुम्लोचन्ती चाप्सरसौ व्याग्रा हेतिः सर्पाः प्रहेतिः ॥५॥ ३५

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेपां जम्भे दध्मः ॥६॥ ३६

अयमुत्तरात्संयद्वसुस्तस्य तार्क्ष्यथारिष्टनेमिश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

विश्वाचीं च घृताचीं चाप्सरसा आपो हेतिर्वातः प्रहेतिः ॥७॥ ३७

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेपां जम्भे दध्मः ॥८॥ ३८

अयमुपर्यर्वाग्वसुस्तस्य सेनजिच्च सुषेणश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

उर्वशीं च पूर्वचित्तिश्चाप्सरसा अत्रस्फूर्जन्हेतिर्विद्युत्प्रहेतिः ॥९॥ ३९

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेपां जम्भे दध्मः ॥१०॥ (४) ४०

अग्निर्मुर्धा दिवः कृकृत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपा ऽ रतांसि जिन्वति ॥१॥ ४१

अयमग्निः संहस्त्रिणो वाजस्य अतिनस्पतिः । मुर्धा कृवी रयीणाम् ॥२॥ ४२

त्वामग्ने पुष्करादध्यर्वा निरमन्यत । मुधो विश्वस्य वाघतः ॥३॥ ४३

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः ।	
दिवि सूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहम् ॥४॥	४४
अत्रोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुर्मित्रायतीमुपासम् ।	
यद्वा इव प्र व्यामुजिहानाः प्र भानवः सिस्रते नाकमच्छं ॥५॥	४५
अवोचाम कवये मेघ्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।	
गर्विष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवीव रुक्मसुरुव्यश्चमश्रेत् ॥६॥	४६
अयमिह प्रथमो धायि घातुभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वीत्यः ।	
यमप्रवानो भृगवो विरुरुचुर्वनेषु चित्रं विश्वं विशेर्विशे ॥७॥	४७
जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविरग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे ।	
घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद्विभाति भरतेभ्यः शुचिः ॥८॥	४८
त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहा हितमन्त्रविन्दच्छिभ्रियाणं वनेवने ।	
स जायसे मथ्यमानः सहो महत्त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥९॥	४९
सखायः सं वः सम्यञ्चमिपुं स्तोमं चाग्रये । वर्षिष्ठाय क्षितीनामूर्जो नष्ट्रे सहस्वते ॥१०॥	५०
सं समिद्युवसे वृषन्नग्ने विश्वान्यर्य आ । इळस्पदे समिध्यसे स नो वसून्याभर ॥११॥	५१
त्वामग्ने हविष्मन्तो देवं मर्तास ईळते । मन्ये त्वा जातवेदसं स हव्या वक्ष्यानुषक् ॥१२॥	५२
त्वां चित्रश्रवस्तम हवन्ते विश्व जन्तवः । शोचिष्केशं पुरुप्रियाग्ने हव्याय वोळ्हेवे ॥१३॥	५३
एना वो अग्ने नमसोर्जो नपातमाह्वे । प्रियं चेतिष्ठमरतिं स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥१४॥५४	
विश्वस्य दूतममृतं विश्वस्य दूतममृतम् । स योजते अरुषा विश्वभोजसा स दुद्रवत्स्वाहुतः ॥१५॥५५	
स दुद्रवत् स्वाहुतः स दुद्रवत् स्वाहुतः । सुप्रक्षा यज्ञः सुशमी वसनां देव राधो जनानाम् ॥१६॥ ५६	
अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः ॥१७॥	५७
स ईधानो वसुष्कविरग्निराकेन्यो गिरा । रेवदस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि ॥१८॥	५८
क्षपो राजन्नुत त्मनाग्ने दस्तोरुतोपसः । स तिग्मजम्भ रक्षसो दह प्रति ॥१९॥	५९
भद्रो नो अगिराहुतो भद्रा रातिः सुभग भद्रो अध्वरः । भद्रा उत प्रशस्तयः ॥२०॥	६०
भद्रा उत प्रशस्तयो भद्रं मनः कृष्ण वृत्रतुर्ये । येनां समत्सु सासहः ॥२१॥	६१
येनां समत्सु सासहोर्जं स्थिरा तनुहि भूरि शर्धताम् । वनेमां ते अमिष्टिभिः ॥२२॥	६२
अग्निं तं मन्ये नो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।	
अस्तमर्धन्त आशवोऽस्तं नित्यासो वाजिन इषं स्तोतृभ्य आभर ॥२३॥ ६३ [१११]	

- सो अग्नियो वसुर्गुणे सं यमायन्ति धेनवः ।
समर्वन्तो रघुद्रुवः सः सुजातासः सूरय इषः स्तोतृभ्य आभर ॥२४॥ ६४
- उभे सुश्वन्द्र सर्पिषो दर्वी श्रीणीप आसनि ।
उतो न उत्पूर्या उक्थेषु शवसस्पत इषः स्तोतृभ्य आभर ॥२५॥ ६५
- अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रः हृदिस्पृशम् । ऋध्यामां त ओहैः ॥२६॥ ६६
- अधा ह्यग्ने क्रतौर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीर्ऋतस्य बृहतो वभूर्थ ॥२७॥ ६७
- एभिर्नो अर्कैर्भवां नो अर्वाङ् स्वर्ण ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥२८॥ ६८
- अग्निः होतारं मन्ये दास्वन्तं वसुः सूनुः सहसो जातवेदसं विश्वं न जातवेदसम् ।
य ऊर्ध्वयां स्वध्वरो देवो देवाच्यां कृपा ।
घृतस्य विभ्राष्टिमनुवष्टि शोचिषाजुह्वानस्य सर्पिषः ॥२९॥ ६९
- अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरूध्यः ।
वसुरभिर्वसुश्रवा अच्छां नक्षि धूमत्तमः रयिन्दाः ।
तं त्वां शोचिष्ट दीदिवः सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥३०॥ (५) ७०
- येन ऋषयस्तपसा सत्रमायन्निन्धाना अग्निः स्वराभरन्तः ।
तस्मिन्नहं निदधे नाकं अग्निं यमाहुर्मनव स्तीर्णवर्हिषम् ॥३१॥ ७१
- तं पत्नीभिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्भ्रातृभिरुत वा हिरण्यैः ।
नाकं गृभ्णानाः संकृतस्य लोके तृतीये पृष्ठे अधिरोचने दिवः ॥३२॥ ७२
- आ वाचो मध्यमरुहद्भुरण्युरयमग्निः सत्पतिश्चेकितानः ।
पृष्ठे पृथिव्या निहितो दर्विद्युतदधस्पदं कृणुतां ये पृतन्यवः ॥३३॥ ७३
- अयमग्निर्वीरतमो वयोधाः सहस्रियो द्योततामप्रयुच्छन् ।
विभ्राजमानः सरिरस्य मध्य उप प्रयाहि दिव्यानि धाम ॥३४॥ ७४
- संप्रच्यवध्वमुषं संप्रयाताग्ने पथो देवयानान् कृणुध्वम् ।
पुनः कृण्वाना पितरा युवानान्वातांसीत् त्वयि तन्तुमेतम् ॥३५॥ ७५
- उद्दुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृहि त्वभिष्टापुते सः सृजेयामयं च ।
अस्मिन्सधस्थे अध्युत्तरास्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥३६॥ ७६
- येन वहसि सहस्रं येनाग्ने सर्ववेदसम् । तेनेमं यज्ञं नो नय स्वदेवेषु गन्तवे ॥३७॥ ७७
- अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचयाः । तं जानन्नश्च आरोहाथां नो वर्धया रयिम् ॥३८॥ (६) ७८

तपश्च तपस्यश्च शैशिरा ऋतू अग्नेरन्तःश्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्रयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्रयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

शैशिरा ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ।

परमेष्ठी त्वा सादयतु दिवस्पृष्टे ज्योतिष्मतीम् ।

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।

सूर्यस्तेऽर्घिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥१॥

७९

लोकं पृण छिद्रं पूणार्थो सीद ध्रुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योनां असीपदन् ॥२॥ ८०

ता अस्य स्रदोहसः सोमश्च श्रीणन्ति पृश्नयः । जन्मन्देवानां विशस्त्रिष्वारोचने दिवः ॥३॥ ८१

इन्द्रं विश्वा अवीदृघन्तसमुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमश्च रथीनां वार्जानाश्च सत्पतिं पतिम् ॥४॥ ८२

प्रोधदश्वो न यवसेऽविष्यन्यदा महः संवरणाद्व्यस्थात् ।

आदस्य वातो अनुवाति शोचिरघं स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥५॥

८३

आयोष्ट्वा सदनै सादयाम्यवतश्छायायाश्च समुद्रस्य हृदये ।

रश्मीवर्ती भास्वतीमा या द्यां भास्यापृथिवीमोर्वन्तारिक्षम् ।

परमेष्ठी त्वा सादयतु दिवस्पृष्टे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीम् । दिवं यच्छ दिवं दृष्ट्वा दिवं मा हिंसीः ।

विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।

सूर्यस्त्वाभिपातु मह्या स्वस्त्या छर्दिषा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥६॥ ८४

सहस्रस्य प्रमासिं सहस्रस्य प्रतिमासिं सहस्रस्योन्मासिं । साहस्रोऽसि सहस्राय त्वा ॥७॥ (७) ८५ [१३४]

अग्ने जातानष्ट ॥ ८ ॥ रश्मिना सत्याय सप्त ॥ ७ ॥ रात्र्यासि पञ्चदश ॥ १५ ॥ अयं पुरो दश ॥ १० ॥

अग्निर्मूर्धा विशत् ॥ ३० ॥ येन ऋपयोऽष्ट ॥ ८ ॥ तपश्च सप्त ॥ ७ ॥

सप्तानुवाकेषु पञ्चाशीतिः ॥ ८५ ॥ युजातोऽग्ने जातान् पञ्चाशीतिः ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसांहितायां षोडशोऽध्यायः ॥१६॥

अथ सप्तदशोऽध्यायः ।

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो तु इषंवे नमः । ब्राह्म्यामुत ते नमः ॥१॥

१

या ते रुद्र शिवा तनूरधोरापापकाशिनी । तया नस्तन्वा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥२॥ २

यामिषुं गिरिशन्तु हस्ते बिभर्ष्यस्त्वे । शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत् ॥३॥ ३

शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छा वदामसि । यथा नः सर्वमिज्जगदयस्मश्च मृमना असत् ॥४॥ ४

[१३८]

- अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैन्यो भिषक् ।
अहींश्च सर्वाङ्गम्भयन्त्सर्वाश्च यातुधान्योऽवराचीः परासुव ॥५॥ ५
- असौ यस्ताम्रो अरुण उत वभुः सुमङ्गलः ।
ये चैनरुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषां हेळ ईमहे ॥६॥ ६
- असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ।
उतैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नदहार्यः स दृष्टो मृळयाति नः ॥७॥ ७
- नमोऽस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीळहुपे ।
अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः ॥८॥ ८
- प्रमुञ्च धन्वन्स्त्वमुभयोरान्योर्योर्याम् । याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो वप ॥९॥ ९
- विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो वार्णवाँश्च उत ।
अनेश्नस्य या इषव आभुरस्य निपङ्गधिः ॥१०॥ १०
- परिं ते धन्वनो हेतिरस्मान्बृणक्तु विश्वतः । अथो य इंपुधिस्तवारे अस्मन्निर्घेहि तम् ॥११॥ ११
- या ते हेतिमीळहुष्टम् हस्तं वभूव ते धनुः । तयास्मान्विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिभुज ॥१२॥ १२
- अवतत्य धनुष्टं सहस्राक्ष शतैषुधे । निशीर्यं शल्यानां मुखं शिवो नः सुमना भव ॥१३॥ १३
- नमस्त आयुधायानात्तताय धृष्णवे । उभाभ्यामुत ते नमो ब्राह्म्यां तव धन्वने ॥१४॥ १४
- मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् ।
मा नो वधीः पितरं मोत मातरं मा नः प्रियास्तन्वो रुद्र रीरिपः ॥१५॥ १५
- मा नस्तोके तनये मा न आयुधि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिपः ।
मा नो वीरान् रुद्र भामिनो वधीर्हविष्मन्तः सदमित् त्वां हवामहे ॥१६॥ (१) १६
- नमो हिरण्यवाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हारिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमः ।
नमः शष्पिञ्जराय त्विपीमते पथीनां पतये नमो नमो
हरीकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमः ॥१७॥ १७
- नमो बभ्रुशायान्याधिनेऽन्नानां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमः ।
नमो रुद्रायात्ततायिने क्षेत्राणां पतये नमो नमः सुतायाहन्त्यै वनानां पतये नमः ॥१८॥ १८
- नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमः ।
नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नम उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्नीनां पतये नमः ॥१९॥ १९

- नमः कृत्स्नायताय धावते सत्त्वंनां पतये नमो नमः ।
 सहमानाय निव्याधिर्न आच्याधिर्नीनां पतये नमः ।
 नमः ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमः ॥४॥ २०
- नमो वञ्चते परिवञ्चते स्तायूनां पतये नमो नमो निषङ्गिण इषुधिमते तस्कराणां पतये नमः ।
 नमः सुकायिभ्यो जिधांसद्भ्यो सुष्णतां पतये नमो
 नमोऽसिमद्भ्यो नक्तश्चरद्भ्यो विकृन्तानां पतये नमः ॥५॥ (२) २१
- नम उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमो नम इषुमद्भ्यो धन्वायिभ्यश्च वो नमः ।
 नम आतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नम आयच्छद्भ्योऽस्यद्भ्यश्च वो नमः ॥१॥ २२
- नमो विसृजद्भ्यो विष्यद्भ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमः ।
 नमः शयानेभ्य आसीनेभ्यश्च वो नमो नमस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च वो नमः ॥२॥ २३
- नमः सभाभ्यः सभार्पतिभ्यश्च वो नमो नमोऽश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः ।
 नम आच्याधिर्नीभ्यो विविष्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम उर्गणाभ्यस्तुहृतीभ्यश्च वो नमः ॥३॥ २४
- नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च वो नमः ।
 नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमः ॥४॥ २५
- नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमो रथिभ्यो अरथेभ्यश्च वो नमः ।
 नमः क्षत्रभ्य सङ्गृहीतभ्यश्च वो नमो नमो महद्भ्यो अर्भकेभ्यश्च वो नमः ॥५॥ (३) २६
- नमस्तक्ष्मभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कर्मरिभ्यश्च वो नमः ।
 नमो निषादेभ्यः पुङ्क्तिभ्यश्च वो नमो नमः श्वनिभ्यो मृगयुभ्यश्च वो नमः ॥१॥ २७
- नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो नमो नमो भुवार्य च रुद्राय च ।
 नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च ॥२॥ २८
- नमः कपर्दिने च व्युत्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च ।
 नमो गिरिशाय च शिपिष्ठाय च नमो मीळहुर्माम्य चेषुमते च ॥३॥ २९
- नमो नृस्वार्य च वामनार्य च नमो बृहते च वर्षीयसे च ।
 नमो बृद्धाय च सुवृषे च नमोऽग्र्याय च प्रथमार्य च ॥४॥ ३०
- नम आशवे चालिरार्य च नमः शीघ्र्याय च शीभ्याय च ।
 नम ऊर्ध्याय चावस्वन्त्याय च नमो नादेयार्य च द्वीप्याय च ॥५॥ (४) ३१ [१६५]

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च ।	
नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुध्याय च ॥१॥	३२
नमः सोम्याय च प्रतिस्वर्ष्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च ।	
नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नम उर्वर्याय च खल्याय च ॥२॥	३३
नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च ।	
नम आशुषेणाय चाशुरेथाय च नमः शूराय चावभेदिने च ॥३॥	३४
नमो विल्मिने च कवचिने च नमो वर्मिणे च वरूथिने च ।	
नमः श्रुतार्य च श्रुतसेनाय च नमो दुन्दुभ्याय चाहनुन्याय च ॥४॥	३५
नमो धूम्रवे च प्रमृशाय च नमो निपङ्गिणे चेषुधिमते च ।	
नमस्तीक्ष्णवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च ॥५॥ (५)	३६
नमः सुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च ।	
नमः कुल्याय च सरस्याय च नमो नादेयार्य च वैशन्तार्य च ॥१॥	३७
नमः कूप्याय चावट्याय च नम ईध्याय चातप्याय च ।	
नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च ॥२॥	३८
नमो वात्याय च रेष्म्याय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥३॥	३९
नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च ॥३॥	
नमः शङ्खवे च पशुपतये च नम उग्राय च भीमाय च ।	
नमोऽश्वेवधाय च दूरेवधाय च नमो हन्त्रे च हनीयसे च ॥४॥	४०
नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय ।	
नमः शुम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय	
च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥५॥(६)	४१
नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च ।	
नमस्तीर्थ्याय च झल्याय च नमः शष्प्याय च फेन्याय च ॥१॥	४२
नमः सिकत्याय च प्रवाहाय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय च ।	
नमः कपर्दिने च पुलस्तिते च नमः श्रिष्याय च प्रपृथ्याय च ॥२॥	४३
नमो ब्रज्याय च गोश्याय च नमस्तल्प्याय च गेहाय च ।	
नमो ह्य्याय च निवेप्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च ॥३॥	४४[९७८]

नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमः पांसव्याय च रजस्याय च ।

नमो लोप्याय चोलप्याय च नम ऊर्व्याय च सूर्व्याय च ॥४॥

४५

नमः पर्णाय च पर्णशदाय च नम उद्गुरमाणाय चाभिघ्नते च ।

नम आखिदते च प्रखिदते च नम इपुकृद्भयो धनुकृद्भयश्च वो नमः ।

नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो

नमो विक्षिणत्केभ्यो नम आनिर्हतेभ्यः ॥५॥ (७)

४६

द्राये अन्धस्रस्पते दरिद्र नीललोहित ।

आसां प्रजानामिषां पशूनां मा भेमो रोद्धो च नः किञ्च नाममत् ॥१॥

४७

इमा रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतीः ।

यथा शमसद् द्विषदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम् ॥२॥

४८

या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहा भेषजी । शिव रूतस्य भेषजी तया नो मृळ जीवसे ॥३॥

४९

परि णो हेती रुद्रस्य वृज्यात् परि त्वेषस्य दुर्मतिर्महीगात् ।

अव स्थिरा मधर्वद्भ्यस्तनुष्व मीद्वस्तोकाय तनयाय मृळ ॥४॥

५०

मीळहुष्टम शिवतम शिवो नः सुमना भव ।

परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनाकं विभ्रदागहि ॥५॥

५१

विकिरिद्र विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः । यास्ते सहस्रं हेतयोऽन्यमस्मन्नविपन्तु ताः ॥६॥

५२

सहस्राणि सहस्रशो ब्राह्मोस्तव हेतयः । तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि ॥७॥

५३

असंख्याता सहस्राणि ये रुद्रा अधि भूम्याम् । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥८॥

५४

अस्मिन् महर्त्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥९॥

५५

नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिव्यं रुद्रा उपश्रिताः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१०॥

५६

नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शुर्वा अधः क्षमाचराः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥११॥

५७

ये वृक्षेषु शष्पिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१२॥

५८

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१३॥

५९

ये पथां पथिरक्षिण एलवृदा आयुर्धुधः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१४॥

६०

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सुकार्हस्ता निषाङ्गिणः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१५॥

६१

येऽर्क्षेषु विविध्यान्ति पात्रिपु पिवतो जनान् । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१६॥

६२

य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१७॥

६३

[१९७]

नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो ये द्विवि येषां वर्षमिषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यथ नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ।
 नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो येऽन्तरिक्षे येषां वात इषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यथ नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ।
 नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्नमिषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यथ नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥१८॥(८)

६४ [१९८]

नमस्ते षोडश ॥ १६ ॥ नमो हिरण्यवाहे पञ्च ॥१॥ नम उष्णीषिणे पञ्च ॥५॥ नमस्तक्ष्म्यः पञ्च ॥५॥
 नमो ज्येष्ठाय पञ्च ॥१॥ नमः ऋत्याय पञ्च ॥ ५ ॥ नमः पार्याय पञ्च ॥ ५ ॥ द्रापि अन्धसस्पत
 अष्टादश ॥ १८ ॥ अष्टानुवाकैषु चतुःषष्टिः ॥ ६४ ॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तदशोऽध्यायः ॥१७॥

अथाष्टादशोऽध्यायः ।

अश्मभृजं पर्वते शिथियाणामद्भ्य ओषधीभ्यो वनस्पतिभ्यो अघि संभृतं पर्यः ।
 तां न इपमूर्जं घत्त मरुतः सःरराणा अर्म्मंस्ते क्षुन्मरिं त उर्ग्यं द्विष्मस्तं ते शुर्गच्छतु ॥१॥१
 इमा मे अन्न इष्टका घेनर्वः सन्त्येकां च दशं च दशं च शतं च शतं च ।
 महस्रं च.सहस्रं चायुतं चायुतं च नियुतं च नियुतं च ॥२॥ २
 अर्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रथ मध्यं चान्तथ परार्धथ ।
 एता मे अन्न इष्टका घेनर्वः सन्त्वमुत्रामुष्मिँहोके ॥३॥ ३
 ऋतवं स्थ ऋतावृथं ऋतुष्ठा स्थं ऋतावृथः ।
 घृतश्च्युतो मधुश्च्युतो विराजो नाम कामदवा अक्षीयमाणाः ॥४॥ ४
 समुद्रस्य त्वावक्रयाग्ने परिर्व्ययामसि । पावको अस्मभ्यंश्च शिवो भव ॥५॥ ५
 हिमस्यं त्वा जरायुणाग्ने परिर्व्ययामसि । पावको अस्मभ्यंश्च शिवो भव ॥६॥ ६ [१००४]

उप ज्मन्नुप वेतसेऽवतर नदीष्व ।

अग्नें पित्तमपामसि मण्डूकि ताभिरामंहि सेमं नो यज्ञं पावकवर्णं शिवं कृषि ॥७॥ ७

अपामिदं न्ययनं समुद्रस्य निवेशनम् ।

अन्यांस्ते अस्मत्पन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥८॥ ८

अग्नें पावक रोचिषां मन्द्रयां देव लिह्यां । आ देवान्वाञ्छि यक्षिं च ॥९॥ ९

स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाँश् इहावह । उप यज्ञं हविषं नः ॥१०॥ १०

पावकया यश्चितयन्त्या कृपा क्षामन् रुच उपसो न भानुना ।

तूर्वन्न यामन्नेतशस्य नू रण आ यो घृणे न ततषाणो अजरः ॥११॥ ११

नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वचिषे ।

अन्यांस्ते अस्मत्पन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ।

नृषदे वेळप्सुपदे वेड् वडिषदे वेड् वनसदे वेट् स्वविदे वेट् ॥१२॥ १२

ये देवा देवानां यज्ञियां यज्ञियांनां संवत्सरीणमुप भागमासते ।

अहुतादो हविषो यज्ञे अस्मिन्स्त्रयं पिवन्तु मधुनो घृतस्य ॥१३॥ १३

ये देवा देवेष्वधि देवत्वमायन्ये ब्रह्मणः पुर एतारो अस्य ।

येभ्यो न ऋते पवते घाम किञ्चन न ते दिवो न पृथिव्या अधि स्तुषु ॥१४॥ १४

प्राणदा अपानदा व्यानदा वचोदा वरिवोदाः ।

अन्यांस्ते अस्मत्पन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥१५॥ (१) १५

अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यासद्विष्वं न्यत्रिणम् । अग्निर्नो वनुते रयिम् ॥१॥ १६

य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वदधिर्होता न्यसीदत्पिदा नः ।

स आशिषा द्रविणमिच्छमानः प्रथमच्छदवरोँश् आविवेश ॥२॥ १७

किंस्विदासीदधिष्ठानमारम्भणं कतमत्स्विक्कयासीत् ।

यतो भूमिं जनयन्विश्वकर्मा वि घामौणोन्महिना विश्वचक्षाः ॥३॥ १८

विश्वतश्शुक्ल विश्वतोमुक्ल विश्वतोवाहुरुक्ल विश्वतस्पाद् ।

सं वाहृभ्यां घमति सं पतत्रैर्घावाभूमीं जनयन्देव एकः ॥४॥ १९

किंस्विद्वनं क उ स वृक्ष आसु यतो द्यावापृथिवी निष्टतुः ।

मनीषिणो मनसा पृच्छतदु तद्यदुष्यतिष्ठद्भुवनानि धारयन् ॥५॥ २० [१०१८]

- या ते धामानि परमाणि यावमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
शिक्षा सखिम्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तन्वंः वृधानः ॥६॥ २१
- वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये मनोजुवं वाजे अद्या हुवेम ।
स नो विश्वानि हवनानि जोषद्विश्वशम्भूरवसे साधुर्कमा ॥७॥ २२
- विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत घाम् ।
मुष्टान्वन्ये अमितः सपत्ना इहास्माकं मधवा सूरिरस्तु ॥८॥ २३
- विश्वकर्मन् हविषा वर्धनेन त्रतारमिन्द्रमकृणोरयुष्यम् ।
तस्मै विश्वः समनमन्त पूर्वोरियमुग्रो विड्व्यो यथासत् ॥९॥ (२) २४
- चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो वृतमेने अजनन्नमनमाने ।
यदेदन्ता अददहन्त पूर्व आदिह्यावापृथिवी अप्रथेताम् ॥१॥ २५
- विश्वकर्मा चिमना आद्विहाया धाता विधाता परमोत सुदृक् ।
तेषामिष्टानि समिषा मदान्ति यत्रा सप्त ऋषीन्पर एकमाहुः ॥२॥ २६
- यो नः पिता जनिता यो विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा ।
यो देवानां नामधा एक एव तं संप्रश्नं भुवना यन्त्यन्या ॥३॥ २७
- त आर्यजन्तु द्रविणं समस्मा ऋषयः पूर्वं जरितारो न भूना ।
अघर्ते घर्ते रजसि निपत्ते ये भूतानि समकृष्वन्निमानि ॥४॥ २८
- परो दिवा पर एना पृथिव्या परो देवेभिरसुरैर्यदस्ति ।
कश्चिद् गर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समगच्छन्त पूर्वं ॥५॥ २९
- तमिद्गर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ।
अजस्य नाभा अध्येकमर्षितं यस्मिन् विश्वानि भुवनानि तस्थुः ॥६॥ ३०
- न तं विदाय य इमा जजानान्यद्युष्माकमन्तरं बभूव ।
नीहारेण प्रावृता जल्प्या चासुतृष उक्थशासश्चरन्ति ॥७॥ ३१
- विश्वकर्मा ह्यजनिष्ट देव आदिद्रन्ध्रवो अभवद् द्वितीयः ।
तृतीयः पिता जनितौर्षधीनामपां गर्भं व्यदधात्पुरुत्रा ॥८॥ (३) ३२
- आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणशर्षणीनाम् ।
संक्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयन्माकमिन्द्रः ॥१॥ ३३ [१०३६]

- संक्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्च्यवनेन धृष्णुना ।
तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥२॥ ३४
- स इषुहस्तैः स निष्ङ्गिभिर्वशी सस्त्रं स युध इन्द्रो गणेन ।
सस्त्रं जित्सोमपा ब्राह्मशर्ष्युग्रधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥३॥ ३५
- बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहामित्रोऽपवाधमानः ।
प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमूणो युधा जयन्नस्माकमेध्यविता रथानाम् ॥४॥ ३६
- बलविज्ञाय स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः ।
अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमार्तिष्ठ गोवित् ॥५॥ ३७
- गोत्रभिर्दे गोविदं वज्रवाहुं जयन्तमज्म प्रमूणन्तमोजसा ।
इमं संजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायो अनु सश्रभध्वम् ॥६॥ ३८
- अभि गोत्राणि सहसा गार्हमानोऽदयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।
दुश्च्यवनः पृतनापाल्युच्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥७॥ ३९
- इन्द्र आसा नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो युन्त्वग्रम् ॥८॥ ४०
- इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्धे उग्रम् ।
महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥९॥ ४१
- उद्धर्षय मधवन्नायुधान्युत्सत्त्वनां मामकानां मनांसि ।
उद्ध्वहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयतां यन्तु घोषाः ॥१०॥ ४२
- अस्माकमिन्द्रः समृतेषु च्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।
अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्माँऽ उ देवा अवता हवेषु ॥११॥ ४३
- अमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यप्ये परेहि ।
अभि प्रेहि निर्देह हत्सु शोकैरन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम् ॥१२॥ ४४
- अवसृष्टा परापत शरंव्ये ब्रह्मसंशिते । गच्छामित्रान्प्रपद्यस्व मामीषां कञ्चनोच्छिषः ॥१३॥ ४५
- प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु । उग्रा वः सन्तु ब्राह्मोऽनाधृष्या यथासथ ॥१४॥ ४६
- असौ या सेना मरुतः परेषामभ्यैति न ओजसा स्पर्धमाना ।
तां गृहत् तमसापत्रतेन यथामी अन्यो अन्यं न जानन् ॥१५॥ ४७
- यत्र वाणाः संपतन्ति कुमारा विशिखा इव ।
तन्न इन्द्रो बृहस्पतिरदितिः शर्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥१६॥ ४८ [१०४६]

मर्माणि ते वर्मणा छादयामि सोमंस्त्वा राजामृतेनानुवस्ताम् ।

उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानुं देवा मंदन्तु ॥१७॥ (४)

४९

उदेनमुत्तरां न्याये घृतेनाहुत । रायस्पोषेण ससृज प्रजया च बृहं कृधि ॥१॥ ५०

इन्द्रेमं प्रतरां नय सजातानामसद्वशी । समैनं वर्चसा सृज देवानां भागदा असत् ॥२॥५१

यस्य कुर्मो गृहे हविस्तममे वर्धया त्वम् । तस्मै देवा अर्धिव्रुवन्नयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥३॥ ५२

उदु त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवस्त्वसुप्रतीको विभावंसुः ॥४॥ ५३

पञ्च दिशो दैवीर्यज्ञमवन्तु देवीरपामति दुर्मतिं वाधमानाः ।

रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्ती रायस्पोषे अर्धे यज्ञो अस्थत् ॥५॥ ५४

समिद्धे अग्रा अर्धे मामहान उक्थपत्र ईज्यो गृभीतः ।

तप्तं घर्म परिगृह्यायजन्तोर्जा यद्यज्ञमयजन्त देवाः ॥६॥ ५५

दैव्याय धत्रे जोष्टे देवश्रीः श्रीमणाः शतर्पयाः ।

परिगृह्य देवा यज्ञमायन् देवा देवेभ्यो अध्वर्यन्तो अस्युः ॥७॥ ५६

वीतस हविः शमितस शमिता यजध्वे तुरीयो यज्ञो यत्र हव्यमेति ।

ततो वाका आशिषो नो जुपन्ताम् ॥८॥ ५७

स्यैरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात्सविता ज्योतिरुदयाँ अजस्रम् ।

तस्य पूषा प्रसवे याति विद्वान्तसंपश्यन्विश्वा भुवनानि गोपाः ॥९॥ ५८

विमान एष दिवो मध्य आस्त आपग्निवाचोर्दसी अन्तरिक्षम् ।

स विश्वाचीरभिचष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुम् ॥१०॥ ५९

उक्षा समुद्रो अरुणः संपर्णः पूर्वस्य योनिं पितुराविवेश ।

मध्यं दिवो निर्हितः पृश्निरश्मा विचक्रमे रजसस्पात्यन्तौ ॥११॥ ६०

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्तसमुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमस रथीनां वाजानास सत्पतिं पतिम् ॥१२॥६१

देवहूर्यज्ञ आ च वक्षत्सुम्रहूर्यज्ञ आ च वक्षत् । यक्षद्रग्निदेवो देवाँ अ आ च वक्षत् ॥१३॥ ६२

वाजस्य मा प्रसव उद्ग्राभेणोदग्रभीत् । अधा सपत्नानिन्द्रो मे निग्राभेणार्धरोँ अकः ॥१४॥ ६३

उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन् ।

अधा सपत्नानिन्द्रामी मे विपूचीनान्व्यस्यताम् ॥१५॥ (५) ६४

६४

कर्मष्वमाग्निना नाकमुख्यस हस्तेषु विभ्रतः । दिवस्पृष्टस स्वर्गत्वा मिश्रा देवेभिराध्वम् ॥१॥६५ [२०=३]

प्राचीमनुं प्रदिशं प्रेहिं विद्वान्प्रेरं प्रे पुरो अग्निर्भवेह ।	
विश्वा आशा दीधानो विभाहूर्जो नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥२॥	६६
पृथिव्या अहमुदन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षादिवमारुहम् ।	
दिवो नार्कस्य पृष्ठात् स्वर्ज्योतिरंगामहम् ॥३॥	६७
स्वर्यन्तो नार्यक्षन्त आ आ९ रोहन्ति रोदसी ।	
यज्ञं ये विश्वतोधार९ सुविद्वा९सो वितेनिरे ॥४॥	६८
अग्ने प्रेहिं प्रथमो देवयतां चक्षुर्देवानामुत मर्त्यानाम् ।	
इर्यक्षमाणा भृगुभिः सजोषाः स्वर्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ॥५॥	६९
नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेक९ समीची ।	
द्यावाक्षामा रुक्मो अन्तर्विभाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥६॥	७०
अग्ने सहस्राक्ष शतमूर्धञ्छतं ते प्राणाः सहस्रं व्यानाः ।	
त्व९ सहस्रस्य राय ईशिषे तस्मै ते विधेम वाजाय स्वाहा ॥७॥	७१
सुपर्णोऽसि गरुत्मान् पृष्ठे पृथिव्याः सीद ।	
भासान्तरिक्षमार्पणं ज्योतिषा दिवमुत्तमान् तेजसा दिश उदृ९ह ॥८॥	७२
आजुह्वानः सुप्रतीकः पुरस्तादग्ने स्वं योनिमासीद साधुया ।	
अस्मिन्सधस्थे अध्युत्तरस्मिन्निश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥९॥	७३
ता९ सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामाहं वृणे सुमतिं विश्वजन्त्याम् ।	
यामस्य कण्ठो अदुहत्प्रपीना९ सहस्रघारां पर्यसा महीं गाम् ॥१०॥	७४
विधेम ते परमे जन्मन्त्रे विधेम स्तोमैरवरे सधस्थे ।	
यस्माद्योनेरुदारिया यजे तं प्र त्वे हवी९पिं जुहुरे समिद्धे ॥११॥	७५
प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो जोऽजज्ञया सूर्यां यविष्ट । त्वा९ जश्नन्त उपयन्ति वाजाः ॥१२॥ ७६	
अग्ने तमघात्रं न स्तोमैः क्रतुं न भद्र९ हृदिस्पृशम् । ऋध्यामां तु ओहैः ॥१३॥ ७७	
चित्तिं जुहोमि मनसा घृतेन यथा देवा इहागमन्वीतिहोत्रा ऋतावृधः ।	
पत्ये विश्वस्य भूमनो जुहोमि विश्वकर्मणे विश्वाहादांभ्य९ हविः ॥१४॥ ७८	
सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्त ऋषयः सप्त धाम प्रियार्णि ।	
सप्त होत्राः सप्तघा त्वां यजन्ति सप्त योनीरार्पणस्व घृतेन स्वाहा ॥१५॥ (६) ७९	

शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्मा९श्च । शुक्रथं क्रतुपाश्चात्यं९हाः ॥१॥ ८० [१०७८]

ईदृङ् चान्यादृङ् च सदृङ् च प्रतिसदृङ् च । मितश्च संमितश्च सभराः ॥२॥ ८१

ऋतजिचं सत्यजिचं सेनजिचं सुपेणश्च । अन्तिमितश्च दूरे अमितश्च गुणः ॥३॥ ८२

ऋतश्च सत्यश्च ध्रुवश्च धरुणश्च । धृता च विधृता च विधारयः ॥४॥ ८३

ईदृक्षास एतादृक्षास ऊ पु णः सदृक्षासः प्रतिसदृक्षास एतन ।

मितासश्च संमितासो ना अद्य सभरसो मरुतो यज्ञे अस्मिन् ॥५॥ ८४

स्वतवाश्च प्रयासी च सान्तपनश्च गृहमेधी च । ऋळी च शाकी चोञ्जेपी ॥६॥ ८५

इन्द्रं दैवीविंशो मरुतोऽनुवर्त्मानोऽभवन्त्येन्द्रं दैवीविंशो मरुतोऽनुवर्त्मानोऽभवन् ।

एवमिमं यजमानं दैवीश्च विंशो मानुषीथानुवर्त्मानो भूयासुः ॥७॥ (७) ८६[१०८४]

अश्मन्जूर्जं पञ्चदश ॥१५॥ अग्निस्तिग्मेन नव ॥९॥ चक्षुपः पिता अष्ट ॥८॥ आशुः शिशानः सप्तदश ॥१७॥
उदेनं पञ्चदश ॥१५॥ क्रमधमग्निना पञ्चदश ॥ १५ ॥ शुक्रज्योतिश्च सप्त ॥ ७॥

सप्तानुवाकेषु पडशीतिः ॥८६॥

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

अथैकोनविंशोऽध्यायः ।

इमं स्तनमूर्जस्वन्तं घयापां प्रपीनमग्रे सरिरस्य मध्ये ।

उत्सं जुपस्व घृतधारमर्वन्त्समुद्रियं सदनमाविंशस्व ॥१॥ १

घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिंघृते श्रितो घृतम्वस्य धाम ।

अनुष्वधमार्चं मादर्यस्व स्वाहाकृतं वृषभ वक्षि हव्यम् ॥२॥ २

समुद्रादुर्मिर्मधुमो३ उदारदुपाश्शुना सममृतत्वमानत् ।

घृतस्य नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नार्भिः ॥३॥ ३

वयं नाम प्रत्रवाभा घृतस्यास्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः ।

उपं ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं चतुःशृङ्गोऽवमीद्वार एतत् ॥४॥ ४

चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य ।

त्रिषा ब्रह्मो वृषभो रौरवीति महो देवो मर्त्यो३ आर्विवेश ॥५॥ ५

त्रिषा हितं पणिभिर्गुह्यमानं गर्वि देवासो घृतमन्वविन्दन् ।

इन्द्र एकं सूर्य एकं जजान वेनादेकं स्वधया निर्णतक्षुः ॥६॥ ६[१०९०]

एता अर्पन्ति हृधात्समुद्राच्छतत्रंजा रिपुणा नावचक्षे ।

घृतस्य धारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो देतसो मध्यं आताम् ।

- सम्यक् स्र्वन्ति सरितो न धेना अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः ।
एते अर्षन्त्यूर्मयो घृतस्य मृगा इव क्षिपणोरीषमाणाः ॥७॥ ७
- सिन्धोरिव प्राध्वने शूघनासो वार्तप्रमियः पतयन्ति यहाः ।
घृतस्य धारा अरुषो न वाजी काष्ठा भिन्दन्तूर्मिभिः पिन्वमानः ॥८॥ ८
- अभिप्रवन्त समनेव योषाः कल्याण्यः स्मर्यमानासो अग्निम् ।
घृतस्य धाराः समिधो नसन्त ता जुषाणो हर्यति जातवेदाः ॥९॥ ९
- कन्या इव वहतुमेतवा उ अङ्घ्र्यज्ञाना अभिचाकशीमि ।
यत्र सोमः सूयते यत्र यज्ञो घृतस्य धारा अभि तत्पवन्ते ॥१०॥ १०
- अभ्यर्षत सुष्टुतिं गर्व्यमाजिप्रस्मासु भद्रा द्रविणानि घत ।
इमं यज्ञं नयत देवता नो घृतस्य धारा मधुमत्पवन्ते ॥११॥ ११
- धामं ते विश्वं भुषनमधि श्रितमन्तः समुद्रे हृद्यन्तरायुषि ।
अपामनीके समिधे य आभृतस्तमश्याम मधुमन्तं त ऊर्मिम् ॥१२॥ (१) १२

- वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे ।
धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे ।
श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे स्वश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ १३

- प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुं च मे । चित्तं च म आधीतं च मे वाक् च मे मनश्च मे ।
चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ १४
- ओजश्च मे सहश्च म आत्मा च मे तनूश्च मे । शर्मं च मे वर्मं च मेऽङ्गानि च मेऽस्थीनि च मे ।
परुशपि च मे शरीराणि च म आयुश्च मे जरा च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ १५
- ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मे ।
अमश्च मेऽमश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वधिमा च मे द्राधिमा च मे ।
वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (२) १६

- सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे । विश्वं च मे महथ मे क्रीळा च मे मोदश्च मे ।
जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सुक्तं च मे सुकृतं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ १७
- वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच्च मे । सुगं च मे सुपथ्यं च म क्रुद्धं च म क्रुद्धिश्च मे ।
क्लृप्तं च मे क्लृप्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ १८ [११०२]

यन्ता च मे धृता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे । विश्वं च मे महश्च मे संचिच्च मे ज्ञात्रं च मे ।
 सीरं च मे लयश्च मे स्रश्च मे प्रस्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ १९
 शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे । कामश्च मे सौमनसश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे ।
 भद्रं च मे श्रेयश्च मे वसीयश्च मे यशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (३) २०

ऊर्ध्वं मे सूनृता च मे पर्यश्च मे रसश्च मे । घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे ।
 कृपिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्भिद्यं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २१

ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे ।

जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे ।

सुगं च मे शयनं च मे सुपाश्च मे सुदिनं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २२

रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे । विभु च मे प्रभु च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे ।

कुर्यं च मेऽक्षितं च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ २३

ब्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे । मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे प्रियङ्गवश्च मेऽर्णवश्च मे ।

श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे गोधूमाश्च मे मुखराश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (४) २४

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे ।

सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे ।

सीसं च मे त्रपुं च मे श्यामं च मे लोहं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २५

अग्निश्च म आपश्च मे वीरुधश्च म ओषधयश्च मे ।

कृष्टपच्यार्थं मेऽकृष्टपच्यार्थं मे ग्राम्यार्थं मे पशव आरण्याश्च मे ।

वित्तं च मे विचिंश्च मे भूतं च मे भृतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २६

वसुं च मे वसुतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मे ।

अर्थश्च मे यामश्च म इत्या च मे गतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ (५) २७

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे ।

सुविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे ।

पुषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २८

मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे । धाता च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे ।

मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २९ [६६६३]

पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे । द्यौश्च म इन्द्रश्च मे समाश्च म इन्द्रश्च मे ।
नक्षत्राणि च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ (६) ३०

अशुश्च मे रुमिश्च मेऽदाभ्यश्च मेऽधिपतिश्च मे ।
उपाशुश्च मेऽन्तर्यामश्च मे ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च मे ।
आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ ३१

आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च मे ।
ऐन्द्राग्रश्च मे महावैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे निष्कैवल्यश्च मे ।
सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ ३२

सुचश्च मे चमसाश्च मे वायुन्यानि च मे द्रोणकलशश्च मे ।
ग्रावाणश्च मेऽधिपवणे च मे पूतभृच्च मे आधवनीर्यश्च मे ।
वेदिश्च मे बृहिश्व मे स्वगाकारश्च मेऽवभृथश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ ३३

अग्निश्च मे वर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे । प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे ।
दितिश्च मे द्यौश्च मेऽङ्गुलयुः शक्रयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ ३४

व्रतं च म ऋतवश्च मे संवत्सरश्च मे तपश्च मे ।
अहोरात्रे ऊर्वष्टीवे बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥५॥ (७) ३५

एका च मे तिस्रश्च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे पञ्च च मे सप्त च मे सप्त च मे नव च मे
नव च म एकादश च म एकादश च मे त्रयोदश च मे त्रयोदश च मे ।
पञ्चदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे सप्तदश च मे नवदश च मे नवदश च म
एकविंशतिश्च म एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे ।
पञ्चविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च मे
नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ ३६
चतस्रश्च मेऽष्टौ च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे द्वादश च मे षोडश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे
विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे ।
द्वात्रिंशच्च मे द्वात्रिंशच्च मे षट्त्रिंशच्च मे षट्त्रिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे
चतुश्चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मेऽष्टाचत्वारिंशच्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ ३७ [११२१]

त्र्यविश्व मे त्र्यवी च मे दित्युवाट् च मे दित्यौही च मे ।

पञ्चाविश्व मे पञ्चावी च मे त्रिवत्सश्च मे त्रिवत्सा च मे ।

तुर्युवाट् च मे तुर्यौही च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥

३८

पृष्ठुवाट् च मे पृष्ठौही च मे उक्षा च मे वशा च मे ।

ऋषभश्च मे वेहृच्च मेऽनड्वाश्च मे धेनुश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (८)

३९

वाजाय स्वाहा प्रसवाय स्वाहापिजाय स्वाहा क्रतवे स्वाहा । वसवे स्वाहाहर्षतये स्वाहा ।

अह्ने मुग्धाय स्वाहा मुग्धाय वैनःशिनाय स्वाहा विनःशिने आन्त्यायुनाय स्वाहान्त्याय

भौवनाय स्वाहा भुवनस्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा प्रजापतये स्वाहा ॥१॥

४०

इयं ते राष्मित्राय यन्तासि यर्मनः । ऊर्जे त्वा वृष्ट्यै त्वा प्रजानां त्वाधिपत्याय ॥२॥

४१

आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पताम् ।

वाग्यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां पृष्ठं यज्ञेन कल्पताम् ।

ब्रह्मं यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पतां ज्योतिर्यज्ञेन कल्पतां स्वर्ग्यज्ञेन कल्पताम् ॥३॥

४२

स्तोमश्च यजुश्च ऋक् च सामं च बृहच्च रथन्तरं च ।

स्वर्देवा अगन्तामृतां अभूम प्रजापतेः प्रजा अभूम वेत् स्वाहा ॥३॥ (९) ४३ [११२७]

इमं स्तनं द्वादश ॥१२॥ वाजश्चतस्रः ॥१४॥ सत्यं चतस्रः ॥१४॥ ऊक्चं चतस्रः ॥१४॥ अश्मा च तिस्रः ॥१३॥

द्वितीयोऽग्निश्च तिस्रः ॥१३॥ अंशुः पञ्च ॥१५॥ एका चतस्रः ॥१४॥ वाजाय चतस्रः ॥१४॥

नवानुवाकेषु त्रयश्चत्वारिंशत् ॥४३॥ देव स

इति ऋग्यजुःकाण्वसंहितायां एकोनविंशोऽध्यायः ॥१९॥

अथ विंशोऽध्यायः ।

वाजस्य नु प्रसवे मातरं महीमदिति नाम वचसा करामहे ।

यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविवेश तस्यां नो देवः संविता धर्मं साविपक् ॥१॥

१

विश्वे अद्य मरुतो विश्वं ऊती विश्वे भवन्त्वग्रयुः समिद्राः ।

विश्वे नो देवा अवसारमन्तु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥२॥

२

वाजो नः सप्त प्रदिशश्चतस्रो वा परावर्तनः । वाजो नो विश्वं देवैर्धनंसाता इहावतु ॥३॥

३

वाजो नो अद्य प्रसुञ्जाति दानं वाजो देवाँरे ऋतुभिः कल्पयाति ।

वाजो हि मा सर्ववीरं चकार सर्वा आशा वाजपतिभवेयम् ॥४॥

४ [११३१]

वाजः पुरस्ताद्भुत मध्यतो नो वाजो देवान् हविषा वर्धयाति ।

वाजो हि मा सर्ववीरं चकार विश्वा आशा वाजपतिर्जयेयम् ॥५॥

सं मां सृजामि पर्यसा पृथिव्याः सं-मां सृजाम्यद्भिरोपधीभिः । सोऽहं वाजं सनेयमग्ने ॥६॥ ६

पर्यः पृथिव्यां पय ओषधीषु पर्यो दिव्यन्तरिक्षे पर्योधाः ।

पर्यस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यम् । देवस्य त्वा सवितुः प्रसन्नेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

सरस्वत्यै वाचो यन्तुर्यन्त्रेणाग्नेः साम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॥७॥ (१)

ऋताषाढृतधामाग्निर्गन्धर्वः । तस्यौषधयोऽप्सरसो मुदो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥१॥

सुहृत्तो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वः । तस्य मरीचयोऽप्सरस आयुवो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥२॥

सुपुष्णः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्वः । तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो भेकुर्यो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥३॥

इषिरो विश्वव्यचा वातो गन्धर्वः । तस्यापो अप्सरस उजो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥४॥

भुज्युः सुपणो यज्ञो गन्धर्वः । तस्य दक्षिणा अप्सरसस्तावा नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥५॥

प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गन्धर्वः । तस्य ऋक्सामान्यप्सरस एष्ट्यो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्युः स्वाहा ॥६॥

स नो भुवनस्य पते प्रजापते यस्य त उपरि गृहा यस्य वेह ।

अस्मै ब्रह्मणेऽस्मै सत्राय महि शर्म यच्छ स्वाहा ॥७॥

समुद्रोऽसि नमस्वानार्द्रदानुः शम्भूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा ।

मारुतोऽसि मरुतां गणः शम्भूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा ।

अवस्यूरसि दुवस्वाञ्छम्भूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा । ॥८॥

यास्तै अग्ने सूर्ये रुचो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः ।

तार्मिर्नो अद्य सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि ॥९॥

या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः ।

इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो घत्त बृहस्पते ॥१०॥

रुचं नो धेहि ब्राह्मणेषु रुचं राजसु नस्कृधि ।
 रुचं विश्वेषु शूद्रेषु मरियं धेहि रुचा रुचम् ॥११॥ १८
 तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः ।
 अहेळमानो वरुणेह बोध्युरुशस्स मा न आयुः प्रमोषीः ॥१२॥ १९
 स्वर्ण धर्मः स्वाहा स्वर्णार्कः स्वाहा स्वर्ण शुक्रः स्वार्हा ।
 स्वर्ण ज्योतिः स्वाहा स्वर्ण सूर्यः स्वार्हा ॥१३॥ (२) २०

अग्निं युनाज्मि शवसा घृतेन दिव्यं सुपर्णं वयसा बृहन्तम् ।
 तेन गमेम ब्रह्मस्यं विष्टपुं स्वो रुहाणा अधि नार्कमुत्तमम् ॥१॥ २१
 इमां ते पक्षा अजरां पतत्रिणो वाभ्यां रक्षांस्स्यपहंस्स्यद्यै ।
 ताम्यां पतेम सुकृतासु लोकं यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥२॥ २२
 इन्दुर्दक्षः श्येन ऋतावा हिरण्यपक्षः शकुनो भुरण्युः ।
 महान्तस्रधस्थे ध्रुव आ निषत्तो नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीः ॥३॥ २३
 दिवो मूर्धासिं पृथिव्या नाभिरूर्गामोर्षधीनाम् ।
 विश्वायुः शर्म सप्रथा नमस्पथे ॥४॥ २४
 विश्वस्य मूर्धनाधि तिष्ठसि श्रितः समुद्रे ते हृदयमप्स्वायुरपो दत्तोदधि भिन्त ।
 दिवस्पर्जन्यादन्तरिक्षात्पृथिव्यास्ततो नो वृष्टथाव ॥५॥ २५
 इष्टो यज्ञो भृगुभिरार्गिर्दा वसुभिः । तस्य न इष्टस्यं प्रीतस्य द्रविणेहागमेः ॥६॥ २६
 इष्टो अग्निराहुतः पिपर्तु न इष्टं हविः । स्वरोदं देवेभ्यो नमः ॥७॥ (३) २७

यदाकृतात्समसुस्रोद्बुदो वा मनसो वा संभृतं चक्षुषो वा ।
 तदनु प्रेतं सुकृतासु लोकं यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥१॥ २८
 एतं संधस्थ परिं ते ददामि यमावहांच्छेवधिं जातवेदाः ।
 अन्वागन्ता यत्रपतित्रो अत्र तं स्म जानीषे परमे व्योमन् ॥२॥ २९
 एतं जानाथ परमे व्योमन्देवाः सधस्था विद रूपमस्य ।
 यदागच्छात्पृथिभिर्देव्यानैरिष्टापृतं कृणवथाविरस्म ॥३॥ ३०
 उद्वृष्यस्वामे प्रतिजागृहि त्वामिष्टापृतं सश्मृजेयाम्यं च ।
 अस्मिन्सधस्थे अधृत्तरस्मिन्विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥४॥ ३१ [११५८]

येन वहसि सहस्रं येनाग्ने सर्ववेदुसम् । तेनेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥५॥ ३२
 प्रस्तरेण परिधिनां सुचा वेद्या च वहिषा । ऋचेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥६॥ ३३
 यहत्तं यत्परादानं यत्पतं याश्च दक्षिणाः । तदग्निर्वैश्वकर्मणः स्वर्देवेषु नो दधत् ॥७॥ ३४
 यत्र धारा अनपेता मधौर्धृतस्य च याः । तदग्निर्वैश्वकर्मणः स्वर्देवेषु नो दधत् ॥८॥ ३५
 ये अग्नयः पाञ्चजन्या अस्यां पृथिव्यामधि । तेषामसि त्वमुत्तमः प्र नो जीवातवे सुवा ॥९॥(४)३६

वात्रैहत्याय शवसे पृतनाषाह्याय च । इन्द्र त्वावर्तयामसि ॥१॥ ३७

सहदानुं पुरुहूत क्षियन्तमहस्तमिन्द्र संपिणक् कुणारुम् ।

अभि वृत्रं वर्धमानं पियारुमपादमिन्द्र तवसां जघन्य ॥२॥ ३८

वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।

यो अस्माँश् अभिदासत्यधरं गमया तमः ॥३॥ ३९

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आजगन्त्या परस्याः ।

सुकु सशायं पविमिन्द्र तिमं वि शत्रून्ताळिह वि मृधो नुदस्व ॥४॥ ४०

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निर्नः सुष्टुरीरुप ॥५॥ ४१

पृथो द्विवि पृथो अग्निः पृथिव्यां पृथो विश्वा ओषधीरा विवेश ।

वैश्वानरः सहसा पृथो अग्निः स नो दिवा स रिषर्पातु नक्तम् ॥६॥ ४२

अश्याम तं काममग्ने तत्रोती अश्याम रयि रयिवः सुवीरम् ।

अश्याम वार्जमभि वाजयन्तोऽश्याम द्युन्नमंजराजरं ते ॥७॥ ४३

वयं ते अद्य ररिमा हि काममुत्तानहस्ता नमसोपसद्यं ।

यजिष्ठेन मनसा याक्षि देवानस्त्रेधता मन्मना विप्रो अग्ने ॥८॥ ४४

धामच्छदमिरिन्द्रो ब्रह्मा देवो बृहस्पतिः ।

सचेतसो विश्वे देवा यज्ञं प्रावन्तु नः शुभे ॥९॥ ४५

त्वं यविष्ठ द्वाशुपो नृः पाहि शृणुधी गिरं । रक्षां तोकमुत त्मना ॥१०॥(५)४६ [१६७३]

वाजस्यनु सप्त ॥७॥ ऋतापाद् त्रयोदश ॥१३॥ अग्निं युनक्ति सप्त ॥७॥ यदाकृताम्रच ॥९॥ वात्रैहत्याय दशो ॥६॥

पञ्चानुवाकेषु पद्वत्त्वारिंशत् ॥४६॥ प्राणावाकौ

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

॥ इति द्वितीयो दशकः ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीयो दशकः ॥ ३ ॥

एकविंशोऽध्यायः ।

स्वाद्वां त्वां स्वादुर्ना तीत्रां तीत्रेणामृतामृतेन ।

मधुमतीं मधुमता सृजामि स५ सोमेन ।

सोमोऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय सुत्राम्णे पच्यस्व ॥१॥

१

परीतो पिञ्चता सुत५ सोमो य उ०त्तम५ हविः ।

दुधन्वा यो नर्यो अ०स्वन्तरा सुषाव सोममर्द्रिभिः ॥२॥

२

त्रायोः पूतः पवित्रेण प्राङ्कसोमो अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ।

त्रायोः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ्मोमो अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥३॥

३

पुनार्ति ते परिस्रुत५ सोम५ स्वयस्य दुहिता । वारेण शश्वता तना ॥४॥

४

ब्रह्म क्षत्रं पंचते तेज इन्द्रिय५ सुरया सोमः सुत आसुतो मदाय ।

शुक्रेण देव देवताः पिपृग्धि रसेनान्नं यजमानाय धेहि ।

कुविदुङ्ग यवमन्तो यवं चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं विवृयं ।

इहेहापां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिपो नम उक्ति न जग्मुः ।

उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णे ।

एष ते योनिस्तेजसे त्वा वीर्याय त्वा बलाय त्वा ॥५॥

५

नाना हि वां देवहित५ सदस्कृतं मा स५ संक्षयां परमे व्योमन् ।

सुरा त्वमसि शुष्मिणी सोम एष मा मा हि५सीः स्वां योनिमाविशन्ती ॥६॥

६

उपयामगृहीतोऽस्याश्विनं तेजः सारस्वतं वीर्यमैन्द्रं बलम् ।

एष ते योनिर्मोदाय त्वानुन्दार्य त्वा महसे त्वा ॥७॥

७

तेजोऽसि तेजो मार्यं धेहि वीर्यमसि वीर्यं मार्यं धेहि

बलमसि बलं मार्यं धेलोजोऽस्योजो मार्यं धेहि ।

मन्युरसि मन्युं मार्यं धेहि सहोऽसि सहो मार्यं धेहि ॥८॥

८

या व्याघ्रं विपृचिकोर्भा वृकं च रक्षति ।

इयेनं पंतत्रिणं५ सि५ह५सेमं पात्व५हंसः ॥९॥

९

यदापिपेयं मातरं पुत्रः प्रमुदितो धर्यन् ।

एतत्तदग्ने अनृणो भवाम्यहंती पितरौ मया ॥१०॥

१० [११८३]

- संपृचं स्थ सं मा भद्रेणं पृङ्क्त । विपृचं स्थ वि मा पापेन पृङ्क्त ॥११॥ (१) ११
- देवा यज्ञमत्तन्वत भेषजं भिषजाश्विना ।
वाचा सरस्वती भिषगिन्द्रियेन्द्रियाणि दधतः ॥१॥ १२
- दीक्षायै रूपं शष्पाणि प्रायण्यस्य तोक्मानि ।
ऋयस्य रूपं सोमस्य लाजाः सोमाश्शत्रो मधु ॥२॥ १३
- आतिथ्यरूपं मासरं महावीरस्य नम्रहुः ।
रूपमुपसदामेतत्तिस्रो रात्रीः सुरासुता ॥३॥ १४
- सोमस्य रूपं क्रीतस्य परिस्रुत्परिषिच्यते ।
अश्विभ्यां दुग्धं भेषजमिन्द्रियैन्द्रं सरस्वत्या ॥४॥ १५
- आसन्दी रूपं राजासन्धै वेद्यै कुम्भी सुराधानी ।
अन्तरं उत्तरवेद्या रूपं कारोतरो भिषक् ॥५॥ १६
- वेद्या वेदिः समाप्यते बर्हिषा बर्हिरिन्द्रियम् ।
यूपेन यूपं आप्यते प्रणीतो अग्निरग्निना ॥६॥ १७
- हविर्धानं यदश्विनाग्नीं यत्सरस्वती ।
इन्द्रियैन्द्रं सदस्कृतं पत्नीशालं गार्हपत्यः ॥७॥ १८
- प्रैषेभिः प्रैषानामोत्याग्नीभिराग्नीर्यज्ञस्य ।
प्रयाजेभिरनुयाजान्वेषट्कारेभिराहुतीः ॥८॥ १९
- पशुभिः पशूनामोति पुरोळाशैर्द्वीष्या ।
छन्दोभिः सामिधेनीर्याज्याभिर्वेषट्कारान् ॥९॥ २०
- धानाः करम्भः सक्तवः परीवापः पयो दधि ।
सोमस्य रूपं हविषं आमिक्षा वार्जिनं मधु ॥१०॥ २१
- धानानां रूपं कुर्वलं परीवापस्य गोधूमाः ।
सक्तूनां रूपं बदरमुपवाकाः करम्भस्य ॥११॥ २२
- पर्यसो रूपं यद्यत्रा दध्नो रूपं कर्कन्धनि ।
सोमस्य रूपं वार्जिनं सौम्यस्य रूपमामिक्षा ॥१२॥ २३
- आश्रावयेति स्तोत्रियाः प्रत्याश्रावो अनुरूपः ।
यजेति धान्यारूपं प्रगाथा येयजामुहाः ॥१३॥ २४ [११७]

अर्धं ऋचैरुक्थानां रूपं पदैराप्नोति निविदः ।

प्रणवैः शस्त्राणां रूपं पर्यसा सोमं आप्यते ॥१४॥

२५

अश्विभ्यां प्रातःसवनमिन्द्रैर्गैन्द्रं माध्यंदिनम् ।

वैश्वदेवः सरस्वत्या तृतीयं मासः सवनम् ॥१५॥

२६

वायव्यैर्वायव्यान्व्याप्नोति सतेन द्रोणकलशम् ।

कुम्भीभ्यामम्भृणौ सुते स्थालीभिः स्थालीराप्नोति ॥१६॥

२७

यजुर्भिराप्यन्ते ग्रहा ग्रहैः स्तोमाश्च विष्टुतीः ।

छन्दोभिस्त्वधाशस्त्राणि साम्नावभृथ आप्यते ॥१७॥

२८

इळाभिर्भक्षानाप्नोति सूक्तवाकेनाशिषः ।

शंयुना पत्नीसंयाजान्तसमिष्टयजुषा सःस्थाम् ॥१८॥

२९

व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणाम् ।

दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्धया सत्यमाप्यते ॥१९॥

३०

एतावद्रूपं यज्ञस्य यद्वैर्ब्रह्मणा कृतम् । तदेतत्सर्वमाप्नोति यज्ञे सौत्रामणी सुते ॥२०॥(२)

३१

सुरावन्तं वह्निपदं सुवीरं यज्ञं हिन्वान्ति महिषा नमोभिः ।

दधानाः सोमं दिवि देवतासु मदेमेन्द्रं यजमानाः स्वर्काः ॥१॥

३२

यस्ते रसः संभृतं ओषधीषु सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य ।

तेन जित्वा यजमानं मदेन सरस्वतीमश्विना इन्द्रमयिम् ॥२॥

३३

यमश्विना नमुचेरासुरादधि सरस्वत्यसुनोदिन्द्रियाय ।

इमं तं शुक्रं मधुमन्तामिन्दुं सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥३॥

३४

यदत्र रिसं रसिनः सुतस्य यदिन्द्रो अपि वृच्छचीभिः ।

अहं तदस्य मनसा शिवेन सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥४॥

३५

पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः ।

प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः ॥ ५ ॥

३६

अक्षन् पितरोऽभीमदन्त पितरोऽतीतृपन्त पितरं । पितरं शुन्धध्वम् ॥६॥

३७

पुनन्तु मा पितरं सोम्यासः पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः ।

पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः । पुनन्तु मा पितामहाः । पुनन्तु प्रपितामहाः ॥७॥

३८

पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः । पुनन्तु मा पितामहाः । पुनन्तु प्रपितामहाः । पुनन्तु प्रपितामहाः ॥८॥

३९

अग्र आयूँषि पवसु आ सुवोर्जमिषं च नः । आरे वाधस्व दुच्छुनाम् ॥९॥	४०
पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मनसा धियः । पुनन्तु विश्वा भूतानि जातवेदः पुनीहि मां ॥१०॥४१	
पवित्रेण पुनीहि मा शुक्रेण देव दीर्घत् । अग्रे ऋत्वा ऋतूँरनु ॥११॥	४१
यत्ते पवित्रमर्चिष्यग्रे विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनातु मा ॥१२॥	४२
पवमानः । सो अद्य नः पवित्रेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु मा ॥१३॥	४३
उभाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सुवेन च । मां पुनीहि विश्वतः ॥१४॥	४४
वैश्वदेवी पुनती देव्यागाद्यस्यामिमा बृहद्यस्तन्वो वीतपृष्ठाः ।	
तया मदन्तः सधमादेषु वयँ स्याम पतयो रयीणाम् ॥१५॥	४५
ये समानाः समनसः पितरो यमुराज्ये ।	
तेषाँल्लोकः स्वधा नमो यज्ञो देवेषु कल्पताम् ॥१६॥	४६
ये समानाः समनसो जीवा जीवेषु मामकाः ।	
तेषाँ श्रीर्मयि कल्पतामस्मिँल्लोके शतँ समाः ॥१७॥	४७
द्वे सृती अशृणवं पितृणामहं देवानामुत मर्त्यानाम् ।	
ताभ्यामिदं विश्वमेजत्समेति धदन्तरा पितरँ मातरँ च ॥१८॥	४८
इदँ हविः प्रजननं मे अस्तु दशवीरँ सर्वगणँ स्वस्तये ।	
आत्मसनिं प्रजासनिं पशुसनिं लोकसन्त्यभयसनिं ।	
अग्निः प्रजां बहुलां मेँ करोत्वन्नं पयो रेतोँ अस्मासुँ धत्त ॥१९ (३)	४९

उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।
 असुँ य ईशुरँवृका ऋतुज्ञास्ते नोँऽवन्तु पितरो हवेषु ॥१॥
 त्वँ सोम प्रचिकितो मनीषा त्वँ रजिष्ठमनुँ नेषि पन्थाम् ।
 तव प्रणीती पितरोँ न इन्दो देवेषु रत्नमभजन्त धीराः ॥२॥
 त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वे कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।
 ब्रन्वन्नवातः परिधीँरपोँरु वीरेभिरश्वैर्मघवाँ भवा नः ॥३॥
 त्वँ सोमँ पितृभिः संविद्वानोँऽनु द्यावाँपृथिवी आ ततन्ध ।
 तस्मैँ त इन्दो हविषाँ विधेम वयँ स्याम पतयो रयीणाम् ॥४॥
 वहीँपदः पितर ऊत्यर्वागिमा वोँ हव्या चक्रुमा जुषध्वम् ।
 त आ गतावसाँ शन्तमेनार्थाँ नः शं योरँरपो दधात ॥५॥

उपहृताः पितरः सोम्यासो बर्हिष्येषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वर्धिं ब्रुवन्तु तैऽवन्त्वस्मान् ॥६॥ ५६

आहं पितृन्सुविदत्राँर अविस्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजन्त पित्वस्त इहागमिष्ठाः ॥७॥ ५७

अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छतु सदःसदः सदत सुप्रणीतयः ।

अत्ता हवीँपि प्रयंतानि बर्हिष्यथा रयिँ सर्ववीरं दधातन ॥८॥ ५८

आ यन्तु नः पितरः सोम्यासोऽग्निष्वात्ताः पृथिभिर्देव्यानैः

अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधिं ब्रुवन्तु तैऽवन्त्वस्मान् ॥९॥ ५९

ये अग्निष्वात्ता ये अर्नाग्निष्वात्ता मर्घ्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ।

तेभ्यः स्वराळसुनीतिमेतां यथावशं तन्वं कल्पयाति ॥१०॥ ६०

अग्निष्वात्तानृतुमतो हवामहे नाराशंसे सोमपीथं य आशुः ।

ते नो विप्रांसः सुहवां भवन्तु वयँ स्याम पतयो रयीणाम् ॥११॥ ६१

आच्या जानुं दक्षिणतो निपद्येमं यज्ञमभि गृणीतु विश्वे ।

मा हिँसिष्ट पितरः केन चिन्नो यद्वा आगः पुरुपता कराम ॥१२॥ ६२

आसीनासो अरुणीनामुपस्थै रयिँ धत्त द्वाशुषे मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छतु त इहोर्जे दधात ॥१३॥ ६३

यमग्ने कव्यवाहन त्वं चिन्मन्यसे रयिम् । तन्नो गीभिः श्रवाय्यं देवत्रा पनया युजम् ॥१४॥ ६४

यो अग्निः कव्यवाहनः पितृन्यक्षदतावृधः । प्रेदुं हव्यानि वोचति देवेभ्यश्च पितृभ्य आ॥१५॥६५

त्वमग्र ईळितो जातवेदो वाङ्मव्यानि सुरभीणिं कृत्वी ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नाद्धि त्वं देव प्रयंता हवीँपि ॥१६॥ ६६

इदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्य ये पूर्वासो य उपरास ईयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या निपत्ता ये वा नूनँ सुवृजनासु विक्षु ॥१७॥ ६७

ये चेह पितरो ये च नेह याँश्च विन्न याँर उँ च न प्रविन्न ।

त्वं वैत्थ यति ते जातवेदः स्वधाभिर्यज्ञँ सुकृतं जुपस्व ॥१८॥ ६८

अधा यथा नः पितरः परांसः प्रत्तासो अग्र क्रुतमाशुषाणाः ।

शुचीदयन्दीर्घितिमुक्यशासः क्षामां भिन्दन्तो अरुणोरपं व्रन् ॥१९॥ ६९

उग्रन्तस्त्वा नि धीमह्युग्रन्तः समिधीमहि ।

उशसुंगत आ वंह पितृन् हविषे अत्तवे ॥२०॥ ७०

अपां फेदेन नमुचेः शिरं इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥२१॥ (४) ७१

सोमो राजामृतं सुत ऋजीषिणाजहान्मृत्युम् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥१॥ ७२

अश्वः क्षीरं व्यपिवत् कुङ्कुमिन्द्रिसो धिया ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

सोममश्वो व्यपिवच्छन्दसा हंसः शुचिषत् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

अन्नात्परिस्रुतो रसं ब्रह्मणा व्यपिवत् क्षत्रं पयः सोमं प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥२॥ ७३

रेतो मूत्रं वि जहाति योनिं प्रविशदिन्द्रियम् ।

गर्भो जरायुणावृत उल्वं जहाति जन्मना ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥३॥ ७४

दृष्टा रूपे व्याकरोत् सत्यानृते प्रजापतिः ।

अश्रद्धामनृते दधाच्छ्रद्धां सत्ये प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥४॥ ७५

वेदेन रूपे व्यपिवत् सुतासुतौ प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

दृष्टा परिस्रुतो रसं शुक्रेण शुक्रं व्यपिवत्पयः सोमं प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥५॥ (५) ७६

सीसेन तन्त्रं मनसा मनीषिणं ऊर्णासूत्रेण क्वरयो वयन्ति ।

अश्विना यज्ञं सविता सरस्वतीन्द्रस्य रूपं वरुणो भिषज्यन् ॥१॥ ७७

तदस्य रूपममृतं शचीभिस्तिष्ठो दधुदेवताः सश्रणाः ।

लोमानि शर्पैर्बहुधा न तोकमभिस्त्वगस्य मांसमभवन्न लाजाः ॥२॥ ७८

तदश्विना भिषजा रुद्रवर्तनी सरस्वती वयति पेशो अन्तरम् ।

आस्थि मज्जानं मांसरैः कारोत्तरेण दधतो गर्वां त्वाचि ॥३॥ ७९

सरस्वती मनसा पेशलं वसु नासत्याभ्यां वयति दर्शतं वपुः ।

रसं परिस्रुता न रोहितं नम्रहृर्घोरस्तसरं न वेम ॥४॥

- पर्यसा शुक्रममृतं जनित्रं सुरया मूत्राजनयन्त रेतः ।
 अपामतिं दुर्मतिं वार्धमाना ऊर्वध्वं वार्धं सव्वं तद्वारात् ॥५॥ ८१
- इन्द्रः सुत्रामा हृदयेन सत्यं पुरोकाशेन सविता जजान ।
 यकृत् क्लोमानं वरुणो भिपज्यन् मत्सने वायव्यैर्न मिनाति पित्तम् ॥६॥ ८२
- आन्त्राणि स्थालीर्मधु पिन्वमाना गुदाः पात्राणि सुदुग्धा न धेनुः ।
 श्येनस्य पत्रं न प्लीहा शचीभिरासन्दी नाभिरुदरं न माता ॥७॥ ८३
- कुम्भो वनिष्ठुर्जनिता शचीभिर्यस्मिन्नग्रे योन्यां गर्भो अन्तः ।
 प्लाशिर्व्यक्तः शतधर उत्सो दुहे न कुम्भी स्वधां पितृभ्यः ॥८॥ ८४
- मुखं स्रदस्य शिर इत् सतेन जिह्वा पवित्रमश्विनासन्त्सरस्वती ।
 चपं न पायुर्भिपगस्य वालो वस्तिर्न शेषो हरसा तरस्वी ॥९॥ ८५
- अश्विभ्यां चक्षुरमृतं ग्रहाभ्यां छार्गेन तेजो हविषा शृतेर्न ।
 पक्ष्माणि गोधूमैः कुर्वलैरुतानि पेशो न शुक्रमसितं वसाते ॥१०॥ ८६
- अविर्न मेषो नसि वीर्यीय प्राणस्य पन्था अमृतो ग्रहाभ्याम् ।
 सरस्वत्युपवाकैर्व्यानं नस्यानि वृहिविदरैर्जजान ॥११॥ ८७
- इन्द्रस्य रूपमृपभो बलाय कर्णाभ्यां श्रोत्रममृतं ग्रहाभ्याम् ।
 यवा न वृहिश्रुवि केसराणि कर्कन्धु जज्ञे मधु सारधं मुखात् ॥१२॥ ८८
- आत्मन्नुपस्थे न वृकस्य लोम मुखे जमश्रूणि न व्याघ्रलोम ।
 केशा न शीर्षन्यशसे श्रियै शिखा सिंहस्य लोम त्विषिरिन्द्रियार्णि ॥१३॥ ८९
- अङ्गान्यात्मन् भिपजा तदश्विनात्मानमङ्गैः समंघात् सरस्वती ।
 इन्द्रस्य रूपं शतमानमार्युधन्द्रेण ज्योतिरमृतं दधानाः ॥१४॥ ९०
- सरस्वती योन्यां गर्भमन्तरश्विभ्यां पत्नी सुकृतं विभति ।
 अपां रसेन वरुणो न मासेन्द्रं श्रियै जनयन्नप्सु राजा ॥१५॥ ९१
- तेजः पशूनां हविरीन्द्रियावत् परिस्रुता पर्यसा सारधं मधु ।
 अश्विभ्यां दुग्धं भिपजा सरस्वत्या सुतासुताभ्याममृतः सोम इन्दुः ॥१६॥ (६) ९२

क्षत्रस्य नाभिरसि क्षत्रस्य योनिरसि । मा त्वा हिंसीन्मा मा हिंसीः ।
 निषसाद् धृतव्रतो वरुणः पस्त्यास्वा । साम्राज्याय सुकृतुः । मृत्योः पाहि विद्योत्पाहि ।
 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहभ्यां पृष्णो हस्ताभ्याम् ॥१॥ ९३ [१२६६]

अश्विनोभैषज्येन तेजसे ब्रह्मवर्चसायाभि पिञ्चामि सरस्वत्यै भैषज्येन वीर्यायान्नाद्यायाभि पिञ्चामि ।	
इन्द्रस्येन्द्रियेण बलाय श्रियै यशसेऽभि पिञ्चामि ॥२॥	९४
कौऽसि कतमोऽसि कस्मै त्वा कार्य त्वा । सुश्लोकं सुमङ्गलं सत्यराजन् ॥३॥	९५
शिरो मे शीर्यशो मुखं त्विषिः केशाश्च श्मश्रूणि ।	
राजा मे प्राणो अमृतं सद्भाट् चक्षुर्विराट् श्रोत्रम् ॥४॥	९६
जिह्वा मे भद्रं वाङ् महो मनो मन्युः स्वराङ् भामः ।	
मोदाः प्रमोदा अङ्गुलीरङ्गानि मित्रं मे सहः ॥५॥	९७
बाहू मे बलमिन्द्रियं हस्तौ मे कर्म वीर्यम् । आत्मा क्षत्रधुरो मगः ॥६॥	९८
पृष्ठीं राष्ट्रमुदरमसौ ग्रीवाश्च श्रोणी । ऊरू अरुन्ती जारुनी विशो मेऽङ्गानि सर्वतः ॥७॥	९९
नाभिर्मे चित्तं विज्ञानं पायुर्मेऽपचितिर्भसत् ।	
आनन्दनन्दा आण्डौ मे भगः सौभाग्यं पसः ॥८॥	१००
जङ्घाम्यां पङ्क्यां धर्मोऽसि विशि राजा प्रतिष्ठितः ।	
प्रति क्षत्रे प्रति तिष्ठामि राष्ट्रे प्रत्यश्वेषु प्रति तिष्ठामि गोषु ॥९॥	१०१
प्रत्यङ्गेषु प्रति तिष्ठाम्यात्मन् प्रति प्राणेषु प्रति तिष्ठामि पुष्टे ।	
प्रति द्यावापृथिव्योः प्रति तिष्ठामि यज्ञे ॥१०॥	१०२
त्रया देवा एकादश त्रयस्त्रिंशः सुरार्धसः ।	
बृहस्पतिपुरोहिता देवस्य सवितुः सवे । देवा देवैरवन्तु मा ॥११॥	१०३
प्रथमा द्वितीयैर्द्वितीयास्तृतीयैस्तृतीयाः सत्येन ।	
सत्यं यज्ञेन यज्ञो यजुर्भिर्यजूंश्चि सामभिः ॥१२॥	१०४
सामान्यग्भिर्ऋचः पुरोऽनुवाक्याभिः पुरोऽनुवाक्या याज्याभिर्याज्या वषट्कारैः ।	
वषट्कारा आर्हुतिभिरार्हुतयो मे कामान्तसमर्धयन्तु भूः स्वार्हा ॥१३॥	१०५
लोमानि प्रयतिर्मम त्वङ् म आनतिरागतिः ।	
मांसं म उपनतिर्वस्वस्थि मजा म आनतिः ॥१४॥७॥	१०६ [१२७९]

स्वाहां त्वैकादश ॥११ः देवा यद्दं विंशतिः ॥२०॥ सुरावन्तमेकोनविंशतिः ॥१९॥ उदीरतामेकाविंशतिः ॥२१॥
सोमो राजा पञ्च ॥५॥ सीसेन तन्त्रं षोडश ॥१६॥ क्षत्रस्य नाभिश्चतुर्दश ॥१४॥

॥ सप्तानुवाकेषु पञ्चत्तरशतम् ॥ १०६ ॥

॥ इति शुक्रयजुःकाण्डमंहितायां एकविंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥

द्वाविंशोऽध्यायः ।

यदेवा देवहेळनं देवासश्चक्रुमा वयम् । अग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥१॥ १

यदि दिवा यदि नक्तमेनांसि चक्रुमा वयम् ।

वायुर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥२॥ २

यदि जाग्रद्यदि स्वप्न एनांसि चक्रुमा वयम् ।

सूर्यो मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥३॥ ३

यद् ग्रामे यदरण्ये यत्सुभायां यदिन्द्रिये । यच्छूद्रे यदर्ये यदेनश्चक्रुमा वयम् ।

यदेकस्याधि धर्मणि तस्यावयजनमसि ।

यदापो अह्या इति वरुणेति आपामहे ततो वरुण नो मुञ्च ।

अवभृथ निचुम्पुण निचेरुसि निचुम्पुणः ।

अवदेवैदेवकृतमेनोऽयक्ष्यव मत्यैर्मर्त्यकृतं पुराव्यो देव रिषर्साहि ।

समुद्रे ते हृदयमप्सवन्तः सं त्वा विशन्त्वोर्षधीरुतापः ।

सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु । योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥४॥ ४

द्रुपदादिव मुमुक्षानः स्विन्नः स्नातो मलादिव । पूतं पवित्रेणेवाज्युमार्यः शुन्धन्तु मैनसः ॥५॥ ५

उद्वयं तमसस्यारि स्वः पर्यन्तु उत्तरम् । देवं देवत्रा सूर्यमगन्तु ज्योतिरुत्तमम् ॥६॥ ६

अपो अद्यान्वचारिषु रसेन समसृष्टमहि ।

पर्यत्त्वानश्न आगमं तं मा ससृजु वचसा प्रजयां च धनेन च ।

एषोऽस्योषिषीमहि समिदसि तेजोऽसि तेजो मयि धेहि ॥७॥ ७

समाववति पृथिवी समुषाः समु सूर्यः । समु विश्वमिदं जगत् ।

वैश्वानरज्योतिर्भूयासं विभृन्कामान्व्यश्रवै भूः स्वाहा ॥८॥ (१) ८

अभ्या दधामि समिधमग्ने व्रतपते त्वरिषि । व्रतं च श्रद्धां चोर्षमीन्धे त्वा दीक्षितो अहम् ॥१॥ ९

यत्र ब्रह्मं च सत्रं च सम्यञ्चौ चरतः सह । तं लोकं पुण्यं प्रज्ञेपं यत्र देवाः सहामिना ॥२॥ १०

यत्रेन्द्रश्च वायुश्च सम्यञ्चौ चरतः सह । तं लोकं पुण्यं प्रज्ञेपं यत्र सेदिर्न विद्यते ॥३॥ ११

अश्शुना ते अश्शुः पृच्यतां परुणा परुः । गन्धस्ते सोममवतु मदाय रमो अच्युतः ॥४॥ १२

सिञ्चन्ति परिषिञ्चन्त्युत्सिञ्चन्ति पुनन्ति च । सुरार्यं वृञ्चै मदे किन्त्वो वदति किन्त्वः ॥५॥ १३

धानावन्तं कर्मिणामपुपवन्तमुक्थिनम् । इन्द्रं प्रातर्जुषस्व नः ॥६॥ १४
 बृहदिन्द्राय गायत मरुतो वृत्रहन्तमम् ।
 येन ज्योतिरजनयन्नृतावृधो देवं देवाय जागृवि ॥७॥ १५
 अध्वर्यो अर्द्रिभिः सुतः सोमं पवित्र आ नय । पुनीहीन्द्राय पातवे ॥८॥ (२) १६

यो भूतानामधिपतिर्यसिंल्लोका अधि श्रिताः ।
 य ईशो महतो महास्तेनं गृह्णामि त्वामहं मरिं गृह्णामि त्वामहम् ॥१॥ १७
 उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णो ।
 एष ते योनिरश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णो ॥२॥ १८
 प्राणपा मे अपानपाश्चक्षुष्पाः श्रोत्रपाश्च मे । वाचो मे विश्वभैषजो मनसोऽसि विलायकः ॥३॥ १९
 अश्विनकृतस्य ते सरस्वतिकृतस्येन्द्रेण सुत्राम्णा कृतस्य । उपहृत उपहृतस्य भक्षयामि ॥४॥ (३) २०

समिद्ध इन्द्रं उपसामनीके पुरोरुचां पूर्वकृद्वावृधानः ।
 त्रिभिर्देवैस्त्रिंशता वज्रवाहुर्जघान वृत्रं वि दुरो ववार ॥१॥ २१
 नराशस्वः प्रति शूरो मिमानस्तनुनपात्प्रति यज्ञस्य धाम ।
 गोभिर्वपावान्मर्धुना समञ्जन् हिरण्यैश्चन्द्री यजति प्रचेताः ॥२॥ २२
 ईळितो देवैर्हरिवाँर अभिष्टिराजुह्वानो हविषा वर्धमानः ।
 पुरन्दरो गोत्रभिद्वज्रवाहुरा यातु यज्ञमुप नो जुषाणः ॥३॥ २३
 जुषाणो बर्हिर्हरिवाञ्च इन्द्रः प्राचीनं सीदत्प्रदिशा पृथिव्याः ।
 उरुप्रथाः प्रथमानः स्योनमादित्यैरक्तं वसुभिः सजोषाः ॥४॥ २४
 इन्द्रं दुरः कवप्यो धार्वमाना वृषाणं यन्तु जनयः सुपत्नीः ।
 द्वारो देवीरभितो वि श्रयन्ताः सुवीरां वीरं प्रथमाना महोभिः ॥५॥ २५
 उषासानक्ता बृहती बृहन्तं पर्यस्वती सुदुषे शूरामिन्द्रम् ।
 तन्तुं ततं पेशसा संवयन्ती देवानां देवं यजतः सुरुक्मे ॥६॥ २६
 दैव्या मिमाना मर्तुपः पुरुत्रा होतारा इन्द्रं प्रथमा सुवाचा ।
 मूर्धन्यज्ञस्य मर्धुना दधाना प्राचीनं ज्योतिर्हविषा वृधातः ॥७॥ २७
 तिस्रो देवीर्हविषा वर्धमाना इन्द्रं जुषाणा जनयो न पत्नीः ।
 अच्छिन्नं तन्तुं पर्यसा सरस्वतीकां देवी भारती विश्वतृतिः ॥८॥ २८ [१३०७]

त्वष्टा दधच्छुष्ममिन्द्राय वृष्णेऽपाकोचिष्टुर्यशसे पुरूणि ।

वृषा यजन्वृषणं भूरिरेता मूर्धन्यज्ञस्य समनक्तु देवान् ॥९॥

२९

वनस्पतिरवसष्टो न पाशैस्त्वमन्या समञ्जच्छामिता न देवः ।

इन्द्रस्य हृद्यैर्जठरं पृणानः स्वदाति यज्ञं मधुना घृतेन ॥१०॥

३०

स्तोकानामिन्द्रं प्रति शूर इन्द्रो वृषायमाणो वृषभस्तुराषाट् ।

घृतप्रषा मनसा मोदमानाः स्वार्हा देवा अमृता मादयन्ताम् ॥११॥ (४)

३१

आ यात्विन्द्रोर्वसु उषं न इह स्तुतः सधुमादस्तु शूरः ।

वावृधानस्तथिपीर्यस्य पूर्वार्धोर्न क्षत्रमभिभूति पुण्यात् ॥१॥

३२

आ न इन्द्रो दूरादा न आसादमिष्टिचदवसे यासदुग्रः ।

ओजिष्टेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुः संगे समत्सुं तुर्वणिः पृतन्यून ॥२॥

३३

आ न इन्द्रो हरिभिर्यात्वच्छार्वाचीनोऽवसे राघसे च ।

तिष्ठाति वज्री मधवा विरप्शीमं यज्ञमनुं नो वाजसातौ ॥३॥

३४

त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहेवे सुहवं शूरमिन्द्रम् ।

हयामि शक्रं पुरुहतमिन्द्रं स्वस्ति नो मधवा धात्विन्द्रः ॥४॥

३५

इन्द्रः सुत्रामा स्ववाँर अवाँभिः सुमृलीको भवतु विश्ववेदाः ।

नार्धतां द्वेषो अभयं कृणोत सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥५॥

३६

तस्य वयं सुमतौ यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनुसे स्याम ।

स सुत्रामा स्ववाँर इन्द्रो अस्मे आराचिद् द्वेषः सनुतर्धुयोतु ॥६॥

३७

आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमाभिः ।

मा त्वा के चिश्चि यमन्त्रि न पाशिनोति धन्वेव ताँर इहि ॥७॥

३८

एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासो अर्भ्यर्चन्त्यकैः ।

स न स्तुतो वीरवद्भातु गोमधूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥८॥ (५)

३९

समिद्रो अग्निरश्विना तप्तो घर्मो विराट् सुतः ।

दुहे धेनुः सरस्वती सोमं शुक्रमिहेन्द्रियम् ॥९॥

४०

तनुपा भिषजा सुतेऽश्विनोभा सरस्वती । मध्वा रजांसीन्द्रियमिन्द्राय पृथिभिर्वहान् ॥२॥ ४१

इन्द्रायेन्दुं सरस्वती नराशर्सेन नग्रहम् ।

अवातामभिना मधुं मेवजं भिषजा सुते ॥३॥

४२ [१३२१]

आजुह्वाना सरस्वतीन्द्रायेन्द्रियाणि वीर्यम् । इळाभिरश्विना इष्यं समूर्जं स रयिं दधुः ॥४॥ ४३

अश्विना नमुचेः सुतं सोमं शुक्रं परिस्रुता । सरस्वती तमा भरद्वाहिपेन्द्राय पातवे ॥५॥ ४४

कवप्यो न व्यचस्वतीरश्विभ्यां न दुरो दिशः ।

इन्द्रो न रोदसी उभे दुहे कामान्तरस्वती ॥६॥ ४५

उपासानक्तमश्विना दिवेन्द्रं सायमिन्द्रियैः । संजानाने सुपेशसा समञ्जाते सरस्वत्या ॥७॥ ४६

पातं नो अश्विना दिवा पाहि नक्तं सरस्वति ।

दैव्या होतारा भिषजा पातमिन्द्रं सचा सुते ॥८॥ ४७

तिस्रस्त्रेधा सरस्वत्यश्विना भारतीळा । तीत्रं परिस्रुता सोममिन्द्राय सुषुवुर्मदम् ॥९॥ ४८

अश्विना भेषजं मयुं भेषजं नः सरस्वती । इन्द्रे त्वष्टा यज्ञः श्रियं रूपं रूपमधुः सुते ॥१०॥ ४९

ऋतुथेन्द्रो वनस्पतिः शशमानः परिस्रुता । कीलालमश्विभ्यां मयुं दुहे धेनुः सरस्वती ॥११॥ ५०

गोभिर्न सोममश्विना मासरेण परिस्रुता । समघातं सरस्वत्या स्वाहेन्द्रे सुतं मयुं ॥१२॥ (६) ५१

अश्विना हविरिन्द्रियं नमुचेधिया सरस्वती । आ शुक्रमासुराद्रसुं मधमिन्द्राय जत्रिरे ॥१॥ ५२

यमश्विना सरस्वती हविषेन्द्रमवर्धयन् । स विभेद वलं मयं नमुचा आसुरे सचा ॥२॥ ५३

तमिन्द्रं पशवः सचाश्विनोभा सरस्वती । दधाना अभ्यन्पत हविषा यज्ञ इन्द्रियैः ॥३॥ ५४

य इन्द्र इन्द्रियं दधुः सविता वरुणो भगः । स सुत्रामा हविष्पतिर्यजमानाय सश्वत ॥४॥ ५५

सविता वरुणो दधद्यजमानाय दाशुषे । आदत्त नमुचेर्वसु सुत्रामा वलमिन्द्रियम् ॥५॥ ५६

वरुणः क्षत्रमिन्द्रियं भगेन सविता श्रियम् । सुत्रामा यशसा वलं दधाना यज्ञमाशत ॥६॥ ५७

अश्विना गोभिरिन्द्रियमवैभिवीर्यं वलम् । हविषेन्द्रं सरस्वती यज्ञपानमवर्धयन् ॥७॥ ५८

ता नासत्या सुपेशसा हिरण्यवर्तनी नरा । सरस्वती हविष्मतीन्द्र कर्मसु नोऽवत ॥८॥ ५९

ता भिषजा सुकर्मणा सा सुदुधा सरस्वती । स वृत्रहा शतऋतुरिन्द्राय दधुरिन्द्रियम् ॥९॥ ६०

युवं सुराममश्विना नमुचा आसुरे सचा । विषिपानाः सरस्वतीन्द्रं कर्मस्वावत ॥१०॥ ६१

पुत्रमिव पितरां अश्विनोमेन्द्रावधुः काव्यैर्दुःसर्नाभिः ।

यत्सुरामं व्यषिष्वः शचीभिः सरस्वती त्वा मधवन्नमिष्णक् ॥११॥ ६२

यस्मिन्नश्वासं ऋषमासं उध्णो वृशा मेषा अवसृष्टास आहृताः ।

कीलालये सोमपृष्टाय वेघसे हृदा मतिं जनय चारुमग्नये ॥१२॥ ६३

अहाव्यग्रे हविरास्ये ते सुचीव धृतं चम्वीव सोमः ।

वाजसनिं रयिमस्मे सुवीरं प्रशस्तं वैहि यशसं बृहन्तम् ॥१३॥ (७) ६४ [१३४]

अश्विना तेजसा चक्षुः प्राणेन सरस्वती वीर्यम् । नाचेन्द्रो वलेनेन्द्राय दधुरिन्द्रियम् ॥१॥	६५
गोमदू पु णासत्याश्वावघातमश्विना । वर्तो रुद्रा नृपाग्यम् ॥२॥	६६
न यत्परो नान्तर आदुर्धर्षदृषण्वस्र । दुःशंसो मर्त्यो रिपुः ॥३॥	६७
ता न आ वोळ्हमश्विना रयिं पिशङ्ग संदृशम् । धिष्ण्यां वरिवोविदम् ॥४॥	६८
पावका नः सरस्वती वार्जेभिर्वाजिनीवती । यज्ञं वष्टु धियावसुः ॥५॥	६९
चोदयित्री सूनृतानां चैतन्ती सुमतीनाम् । यज्ञं दधे सरस्वती ॥६॥	७०
महो अर्णः सरस्वती प्र चैतयति केतुना । धियो विश्वा वि राजति ॥७॥	७१
इन्द्रा याहि चित्रभानो सुता इमे त्वायवः । अर्षीभिस्तना पूतासः ॥८॥	७२
इन्द्रा याहि धियेपितो विप्रजृतः सुतावतः । उप ब्रह्माणि वाषतः ॥९॥	७३
इन्द्रा याहि तूतजान उप ब्रह्माणि हरिवः । सुते दधिष्व नश्चनः ॥१०॥	७४
अश्विनां पिबतां मधु सरस्वत्या सजोर्षसा ।	
इन्द्रः सूत्रामा वृत्रहा जुपन्तांस सोम्यं मधुं ॥११॥ (८)	७५ [१३५४]

यद्देवा अष्ट ॥ ८ ॥ अभ्यादधामीत्यष्ट ॥ ८ ॥ यो भूतानां चतस्रः ॥ ४ ॥ समिद्ध इन्द्र एकादश ॥ ११ ॥
 अयात्वष्ट ॥ ८ ॥ समिद्धो अग्निर्द्वादश ॥ १२ ॥ अश्विना हवित्स्त्रयोदश ॥ १३ ॥ अश्विना तेजसैकादश ॥ ११ ॥
 ॥ अष्टानुवाकेषु पञ्चसप्ततिः ॥ ७५ ॥
 ॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां द्वाविंशोऽध्यायः ॥ २२ ॥

त्रयोविंशोऽध्यायः ।

इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृळय । त्वामवस्युरा चके ॥१॥	१
तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।	
अहेळमानो वरुणेह बोध्युरुशंस मा न आयुः प्र मौषीः ॥२॥	२
त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेळो अवं यासिसीष्टाः ।	
यजिष्ठो बद्धितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्र मुमुग्ध्यस्मत् ॥३॥	३
स त्वं नो अग्नेऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उपसो व्युष्टौ ।	
अवं यक्ष्व नो वरुणंस रराणो वीहि मृळीकंस सुहवो न एधि ॥४॥	४
महीमु पु मातरंस सुव्रतानामृतस्य पत्नीमवसे हुवेम ।	
तुविस्त्रामजरन्तीमृन्चींस सुशर्माणमदिनिंस सुप्रणीनिम् ॥५॥	५

सुत्रामाणं पृथिवीं घामनेहसं सुशर्माणमदिति सुप्रणीतिम् ।

द्वीं नावं स्वर्ित्रामनांगसमस्रवन्तीमा रूहेमा स्वस्तये ॥६॥

६

सुनाव्रमा रूहेयमस्रवन्तीमनांगसम् । शतारित्रां स्वस्तये ॥७॥

७

आ नो मित्रानरुणा घृतैर्गव्यृतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुक्रत् ॥८॥

८

प्र ब्राह्मणां सिस्वतं जीवसे न आ नो गव्यृतिमुक्षतं घृतेन ।

आ मा जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवमा ॥९॥

९

शं नो भवन्तु वाजिनो हवेषु देवताता मितद्रवः स्वर्काः ।

जम्भयन्तोऽहिं वृकं रक्षांसि सनेमस्मद्युयवन्नमीवाः ॥१०॥

१०

ते नो अर्वन्तो हवन्नश्रुतो हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनो मितद्रवः ।

सहस्रसा मेघसाता इव त्पनां मुहो ये घनं समिधेषु जग्निरे ॥११॥

११

वाजेवाजेऽव्रत वाजिनो नो घनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ।

अस्य मर्घ्यः पिबत मादयध्वं तृप्ता यांत पृथिमिदेव्यानैः ॥१२॥ (१)

१२

समिद्धो अग्निः समिन्ना सुसमिद्धो चरेण्यः । गायत्री छन्द इन्द्रियं त्र्यत्रिगौर्वियो दधुः ॥१॥ १३

तनूनपाच्छुचिं व्रतस्तनूपाश्च सरस्वती । उष्णिहा छन्द इन्द्रियं दित्यवाङ् गौर्वियो दधुः ॥२॥ १४

इकाभिरगिरीद्व्यः सोमो देवो अमर्त्यः । अनुष्टुप् छन्द इन्द्रियं पञ्चात्रिगौर्वियो दधुः ॥३॥ १५

सुवहिरग्निः पूषण्वान्स्तीर्णवहिरमर्त्यः । बृहती छन्द इन्द्रियं त्रिवत्सो गौर्वियो दधुः ॥४॥ १६

दुरो देवीदिशो महीर्ब्रह्मा देवो बृहस्पतिः ।

पङ्क्तिश्छन्द इहेन्द्रियं तुर्यवाङ् गौर्वियो दधुः ॥५॥

१७

उषे यही सुपेशसा विश्वे देवा अमर्त्याः । त्रिष्टुप् छन्द इहेन्द्रियं पष्टुवाङ् गौर्वियो दधुः ॥५॥ १८

दैव्या होतारा भिषजेन्द्रेण सयुजा युजा । जगती छन्द इन्द्रियमनड्वान् गौर्वियो दधुः ॥७॥ १९

तिस्र इळा सरस्वती भारती मरुतो विशः । विराट् छन्द इहेन्द्रियं धेनुगौर्न वयो दधुः ॥८॥ २०

स्वष्टा तुरीपो अद्भुत इन्द्राग्नी पृष्टिवर्धना । द्विपदा छन्द इन्द्रियमुक्षा गौर्न वयो दधुः ॥९॥ २१

शमिता नो वनस्पतिः सविता प्रमुवन् भगम् ।

ककुप् छन्द इहेन्द्रियं वृशा वेहद्वयो दधुः ॥१०॥

२२

स्वाहा यज्ञं वरुणः सुक्षत्रो भेषजं करत् ।

अतिच्छन्दा इन्द्रियं बृहदृषमो गौर्वियो दधुः ॥११॥ (२)

२३ [१३७७]

वसन्तेन ऋतुना देवा वसवस्त्रिषुता स्तुताः । रथन्तरेण तेजसा हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥१॥	२४
ग्रीष्मेण ऋतुना देवा रुद्राः पञ्चदशे स्तुताः । बृहता यशसा बलं हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥२॥	२५
वर्षाभिर्ऋतुनादित्या स्तोमे सप्तदशे स्तुताः । वैरूपेण विशांजसा हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥३॥	२६
आरदेन ऋतुना देवा एकविंश ऋभवं स्तुताः ॥ चैराजेन श्रिया श्रियं हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥४॥	२७
हेमन्तेन ऋतुना देवास्त्रिणवे मरुतं स्तुताः । बलेन शकरीः सहो हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥५॥	२८
शैशिरेण ऋतुना देवास्त्रयस्त्रिंशोऽमृता स्तुताः । सत्येन रेवतीः क्षत्रं हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥६॥ (३)	२९

होता यक्षत्समिधाग्निमिळस्पदेऽश्विनेन्द्रं सरस्वतीमजो धुप्रो न गोधूमैः कुर्वलैर्भेषजं मधु ।

शष्येन तेज इन्द्रियं पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१॥ ३०

होता यक्षत्तनूनपात्सरस्वतीमविर्भेषो न भेषजं पथा मधुमता भरन्नश्विनेन्द्राय वीर्यम् ।

नदरैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकर्मभिः पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥२॥ ३१

होता यक्षभराशंसं न नग्रहं पतिं सुरया भेषजं मेपः सरस्वती भिपग्रथो न चन्द्रश्विनोर्विपा इन्द्रस्य

वीर्यम् । नदरैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकर्मभिः पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ३॥३२

होता यक्षदिलैल्लित आजुह्वानः सरस्वतीमिन्द्रं बलेन वर्धयन्नृपभेण गवेन्द्रियमश्विनेन्द्राय भेषजम् ।

यवैः कर्कन्धुभिर्मधु लाजैर्न मासं पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥४॥ ३३

होता यक्षद्रहैरूर्णप्रदा भिपङ् नासत्या भिपजाश्विनाश्वा शिशुमती भिपघेनुः सरस्वती भिपक् ।

दुह इन्द्राय भेषजं पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥५॥ ३४

होता यक्षदुरो दिशः कवण्यो न व्यचस्वतीरश्विभ्यां न दुरो दिश इन्द्रो न रोदसी दुधे दुहे घेनुः

सरस्वत्यश्विनेन्द्राय भेषजम् ।

शुक्रं न ज्योतिरिन्द्रियं पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥६॥ ३५

होता यक्षत्सुपेशसोषे नक्तं दिवाश्विना समञ्जाते सरस्वत्या त्विपिमिन्द्रे न भेषजम् ।

श्येनो न रजसा हृदा श्रिया न मासं पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥७॥३६

होता यक्षदैव्या होतारा भिषजाश्विनेन्द्रं न जागृवि दिवा नक्तं न भेषजैः ।

शुभ्रं सरस्वती भिषक् सीसेन दुह इन्द्रियं पयः सोमः परिस्रुता

घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥८॥

होता यक्षत्सो देवीर्न भेषजं त्रयस्त्रिधातवोऽपसो रूपमिन्द्रै हिरण्ययमश्विनेऽ न भारती ।
वाचा सरस्वती मह इन्द्राय दुह इन्द्रियं पयः सोमः परिस्रुता

घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥९॥

३८

होता यक्षत् सुरेतसमृषभं नर्यापसं त्वष्टारमिन्द्रमश्विना भिषजं
न सरस्वतीमोजो न जूतिरिन्द्रियं वृको न रभसो भिषक् ।

यशः सुरया भेषजं श्रिया न मासरं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१०॥

३९

होता यक्षद्वनस्पतिं शमितारं शतक्रतुं भीमं न मन्युं राजानं व्याघ्रं नमसाश्विना ।
भामं सरस्वती भिषगिन्द्राय दुह इन्द्रियं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥११॥

४०

होता यक्षदग्निं स्वाहाज्यस्य स्तोक्रान्तां स्वाहा मेदसां
पृथक् स्वाहा छार्गमश्विभ्यां स्वाहा मेषं सरस्वत्यै ।

स्वाहा ऋषभमिन्द्राय सिंहाय सहस इन्द्रियं स्वाहाग्निं न भेषजं स्वाहा सोममिन्द्रियम् ।

स्वाहेन्द्रं सुत्रामाणं सवितारं वरुणं भिषजां पतिं स्वाहा वनस्पतिं प्रियं पाथो न भेषजम् ।

स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणो अग्निर्भेषजं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१२॥ (४)

४१

होता यक्षदश्विनौ छार्गस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतर्यजं ।

होता यक्षत्सरस्वतीं मेषस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतर्यजं ।

होता यक्षदिन्द्रमृषभस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतर्यजं ॥१॥

४२

होता यक्षदश्विनौ सरस्वतीमिन्द्रं सुत्रामाणमिमे सोमाः

सुरमाणश्छार्गैर्न भेषर्क्षपभैः सुताः ।

शष्पैर्न तोक्मभिर्लाजैर्मेहस्वन्तो मद्रा मासरेण परिष्कृताः

शुक्राः पर्यस्वन्तोऽमृताः प्रस्थिता वो मधुश्च्युतस्तानश्विना सरस्वतीन्द्रः

सुत्रामा वृत्रहा जुषन्तां सोम्यं मधुं ।

पिबन्तु मर्दन्तु व्यन्तु होतर्यजं ॥२॥

४३ [१३९७]

होता यक्षदश्विनौ छार्गस्य हविष आत्तामद्य मध्यतो मेद्र उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या
गृभः । घस्तां नूनं घासे अजाणां यवसप्रथमानां सुमत्साराणां शतरुद्रियाणामपिष्वात्तानां

पीवोपवसनानाम् । पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत उत्सादुतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करत एवा-
 श्विना जुषतां हविर्होतर्यजं । होता यक्षत्सरस्वती मेपस्य हविष आर्वयदुद्य मध्यतो मेदु
 उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या गुभः । घसन्नूनं घासे अजाणां यवसप्रथमानां
 सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणामशिव्यात्तानां पीवोपवसनानाम् । पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत
 उत्सादुतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेवः सरस्वती जुषतां हविर्होतर्यजं । होता यक्षादिन्द्रमृष-
 भस्य हविष आर्वयदुद्य मध्यतो मेदु उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या गुभः । घसन्नूनं
 घासे अजाणां यवसप्रथमानां सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणामशिव्यात्तानां पीवोपवसनानाम् ।
 पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत उत्सादुतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेवमिन्द्रो जुषतां हविर्होतर्यजं

॥३॥ ४४

होता यक्षद्वनस्पतिमभि हि पिष्टतमया रभिष्टया रश्नयाधित ।
 यत्राश्विनोऽङ्गागस्य हविषः प्रिया धामानि यत्र सरस्वत्या मेपस्य हविषः
 प्रिया धामानि यत्रेन्द्रस्य ऋषभस्य हविषः प्रिया धामानि ।
 यत्राग्नेः प्रिया धामानि यत्र सोमस्य प्रिया धामानि यत्रेन्द्रस्य सुत्राम्णः प्रिया धामानि ।
 यत्र सवितुः प्रिया धामानि यत्र वरुणस्य प्रिया धामानि यत्र वनस्पतेः प्रिया पार्थांसि ॥
 यत्र देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यत्राग्नेर्होतुः प्रिया धामानि ।
 तत्रैतान्प्रस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावत्तक्षद्रभीयरा इव कृत्वी करदेवं देवो
 वनस्पतिर्जुषतां हविर्होतर्यजं ॥४॥

४५

होता यक्षदुग्निः स्विष्टकृतमयाऽग्निरश्विनोऽङ्गागस्य हविषः प्रिया धामान्ययाद्
 सरस्वत्या मेपस्य हविषः प्रिया धामान्ययाऽन्द्रेस्य ऋषभस्य हविषः प्रिया धामानि ।
 अयाऽग्नेः प्रिया धामान्ययाद् सोमस्य प्रिया धामान्ययाऽन्द्रेस्य सुत्राम्णः प्रिया धामानि ।
 अयाद् सवितुः प्रिया धामान्ययाद् वरुणस्य प्रिया धामान्ययाद् वनस्पतेः प्रिया पार्थांसि ।
 अयाद् देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यक्षदुग्नेर्होतुः प्रिया धामानि । यक्षत्सर्वं
 महिमानुमायजतामेज्या इपः कृणोतु सो अघ्नरा जातवंदा जुषतां हविर्होतर्यजं ॥५॥ ४६

देवं बर्हिः सरस्वती सुदुवमिन्द्रं अश्विना ।

तेजो न चक्षुरक्षयोर्विहिषां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥१॥

४७

देवीर्द्वारो अश्विना भिपजेन्द्रे सरस्वती ।

प्राणं न वीर्यं नसि द्वारो दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥२॥ ४८ [१२००]

देवी उपासा अश्विना सुत्रामेन्द्रे सरस्वती ।

बलं न वाचमास्यं उपाम्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥३॥ ४९

देवी जोष्टी सरस्वत्यश्विनेन्द्रमवर्षयन् ।

श्रोत्रं न कर्णयोर्यशो जोष्टीभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥४॥ ५०

देवी ऊर्जाहुती दुधे सुदुधेन्द्रे सरस्वत्यश्विना भिषजावतः ।

शुक्रं न ज्योति स्तनयोराहुती घत्त इन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥५॥ ५१

देवा देवानां िजा होतारा इन्द्रमश्विना वषट्कारैः सरस्वती त्विषिं न हृदये मतिम् ।

होतृभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥६॥ ५२

देवीस्तिस्तिस्रो देवीरश्विनेऽपि सरस्वती ।

शुषं न मध्ये नाम्यामिन्द्राय दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥७॥ ५३

देव इन्द्रो नराशः सशिवरुथः सरस्वत्याश्विभ्यामीयते रथः ।

रेतो न रूपममृतं जनित्रमिन्द्राय त्वष्टा दधदिन्द्रियाणि वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥८॥ ५४

देवो देवैर्वनस्पतिर्हिरण्यपर्णो अश्विभ्यां सरस्वत्या सुपिप्पल इन्द्राय पच्यते मधु ।

ओजो न जूतिर्ऋषभो न भामं वनस्पतिर्नो दधदिन्द्रियाणि वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥९॥५५॥

देवं बर्हिर्वारितीनामध्वरे स्तीर्णमश्विभ्यामूर्णम्रदाः सरस्वत्या स्योनमिन्द्र ते सदः ।

ईशायै मन्युः राजानं बर्हिषा दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥१०॥ ५६

देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवान्यक्षयथायथ होतारा इन्द्रमश्विना

वाचा वाच सरस्वतीमग्निं सोमं स्विष्टकृत् ।

स्विष्ट इन्द्रः सुत्रामा सविता वरुणो भिषगिष्टो देवो वनस्पतिः स्विष्टा देवा आज्यपाः ।

स्विष्टो अग्निरग्निना होता होत्रे स्विष्टकृद्यशो न दधदिन्द्रियमूर्जमपचितिः स्वघां

वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥११॥ ५७

अग्निमद्य होतारमवृणीतायं यजमानः पचन् पक्तीः

पचन् पुरोळाशानं ब्रह्मभ्यिभ्यां छागं सरस्वत्यै मेभमिन्द्राय ऋषभम् ।

सुन्वभ्यिभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णो सुरासोमान् ॥१२॥ ५८

सुपस्था अद्य देवो वनस्पतिरमवद्भ्यिभ्यां छागेन सरस्वत्यै मेभेनेन्द्राय ऋषभेण ।

अक्षस्तान् मैदुस्तः प्रति पचतागृभीषतावीवृषन्त पुरोळाशैरपुराश्विना सरस्वतीन्द्रः सुत्रामा

सुरासोमान् ॥ १३॥

त्वामद्य ऋष आर्येय ऋषीणां नपादवृणीतायं यर्जमानो बहुभ्य आ संगतेभ्य एष मे देवेषु
वसु वार्यार्यक्ष्यत इति ।

ता या देवा देव दानान्यदुस्तान्यस्मा आ च शास्वा च गुरस्वेषितश्च होतरसि भद्रवाच्याय
प्रेषितो मानुषः सक्तवाकार्य सूक्ता ब्रूहि ॥१४॥ (६) ६० [१४१४]

इमं मे वरुण द्वादश ॥ १२ ॥ समिद्धो अग्निरेकादश ॥ ११ ॥ वसन्तेन पद ॥ ६ ॥ होता यक्षद
द्वादश ॥ १२ ॥ होता यक्षदश्विनौ छागस्य पञ्च ॥ ५ ॥ देवं चर्हिश्चतुर्दश ॥ १४ ॥
॥ पडनुवाकेषु षष्टिः ॥ ६० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रयोविंशोऽध्यायः ॥ २३ ॥

अथ चतुर्विंशोऽध्यायः ।

तेजोऽसि शुक्रममृतमायुष्पा आयुर्मे पाहि ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामा ददे ॥१॥ १

इमामगृभ्णन् रशनामृतस्य पूर्वं आयुषि विदथेषु कृच्या ।

सा नो अस्मिन्सुत आ बभूव ऋतस्य सारमन्सरमारपन्ती ॥२॥ २

अभिघा असि भुवनमसि यन्तासि धृता ।

स त्वमग्निं वैश्वानरं सप्रथसं गच्छ स्वाहाकृतः स्वगा त्वा देवेभ्यः ॥३॥ ३

प्रजापतये ब्रह्मन्नश्च भन्त्स्यामि देवेभ्यः प्रजापतये तेन राध्यासम् ।

तं बंधान देवेभ्यः प्रजापतये तेन राध्नुहि ।

प्रजापतये त्वा जुष्टं प्रोक्षामीन्द्रामिभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वायवे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि

विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि सर्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि ॥४॥ ४

यो अर्वन्तं जिघांसति तमभ्यमीति वरुणः । परो मर्तः परः श्वा ॥५॥ (१) ५

अग्रये स्वाहा सोमाय स्वाहापां मोदाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा वायवे स्वाहा विष्णवे स्वाहा ।

इन्द्राय स्वाहा बृहस्पतये स्वाहा मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा ॥१॥ (२) ६

हिङ्गाराय स्वाहा हिङ्गुताय स्वाहा क्रन्दते स्वाहावक्रन्दाय स्वाहा ।

प्रोधते स्वाहा प्रप्रोधाय स्वाहा गन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा ॥१॥ ७

निर्विष्टाय स्वाहोपविष्टाय स्वाहा संदिताय स्वाहा वल्गते स्वाहा ।

आसीनाय स्वाहा शरानाय स्वाहा स्वर्पते स्वाहा जाग्रते स्वाहा ॥२॥ ८ [१४२२]

कृजते स्वाहा प्रवृद्धाय स्वाहा विजृम्भमाणाय स्वाहा विवृत्ताय स्वाहा । संस्थानाय स्वाहोर्पस्थिताय स्वाहार्यनाय स्वाहा प्रार्यणाय स्वाहा ॥३॥	९
यते स्वाहा धावते स्वाहोर्धावाय स्वाहोर्दृताय स्वाहा । शुक्राय स्वाहा शुकृताय स्वाहा निषण्णाय स्वाहोर्मेथिताय स्वाहा ॥४॥	१०
जवाय स्वाहा बलाय स्वाहा विवर्तमानाय स्वाहा विवृत्ताय स्वाहा । विधुन्वानाय स्वाहा विधृताय स्वाहा शुश्रूषमाणाय स्वाहा शृण्वते स्वाहा ॥५॥	११
ईक्षमाणाय स्वाहोर्क्षिताय स्वाहा वीक्षिताय स्वाहा निमेषाय स्वाहा । यदत्ति तस्मै स्वाहा यत्पिबति तस्मै स्वाहा यन्मूत्रं करोति तस्मै स्वाहा कुर्वते स्वाहा कृताय स्वाहा ॥६॥ (३)	१२

तत्संवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥१॥	१३
हिरण्यपाणिमृतये सवितारमुप ह्वये । स चेतो देवता पदम् ॥२॥	१४
देवस्य चेततो मुहां प्र संवितुर्हवामहे । सुमतिः सत्यराधसम् ॥३॥	१५
सुष्टुतिः सुमतीवृषो गतिः सवितुरीमहे । प्र देवार्य मतीविदे ॥४॥	१६
गतिः सत्पति महे सवितारमुप ह्वये । आसन्नं देववीतये ॥५॥	१७
देवस्य संवितुर्मतिमासन्नं विश्वदेव्यम् । धिया भर्गो मनामहे ॥६॥	१८
अग्निः स्तोमैर्न बोधय समिथानो अमर्त्यम् । हव्या देवेषु नो दधत् ॥७॥	१९
स हव्यवाळमर्त्य उशिग्दुत्थनोहितः । अग्निर्विया सन्नृण्वति ॥८॥	२०
तं त्वां घृतन्न ईमहे चित्रमानो स्वविदम् । देवाँर आ वीतये वह ॥९॥	२१
अग्निं दूतं पुरो दधे हव्यवाहमुप कुवे । देवाँर आ सादयादिह ॥१०॥ (४)	२२

अजीजनो हि पवमान ध्रियं विधारे अक्रमन्ता पर्यः । गोजीरया रथहमाणः पुरेस्या ॥१॥ (५) २३

विभृमात्रा प्रभृः पित्राश्वोऽग्नि हयोऽस्यत्योऽग्नि सयोऽस्यवीसि सप्तिरसि वान्यसि वृषासि नृमणा असि ।
ययुर्नामांसि शिशुर्नामास्यादित्यानां पत्नान्विहि ॥१॥ २४

देवा आशापाला एतं देवेभ्योऽश्वं मेघाय प्रोक्षितं रथत ।

इह रन्तिरिह रमतामिह धृतिरिह स्वधृतिः स्वाहा ॥२॥ (६) २५

काय स्वाहा कस्मै स्वाहा कतमस्मै स्वाहा ।

स्वाहाधिमाधीनाय स्वाहा मनः प्रजापतये स्वाहा चित्तं विज्ञाताय ॥१॥ २६ [१४४०]

- अदित्यै स्वाहादित्यै मूह्यै स्वाहादित्यै सुमृळीकायै स्वाहा ।
 सरस्वत्यै स्वाहा सरस्वत्यै पावकायै स्वाहा सरस्वत्यै बृहत्यै स्वाहा ॥२॥ २७
- पूष्णे स्वाहा पूष्णे प्रपृथ्याय स्वाहा पूष्णे नरन्धिपाय स्वाहा ।
 त्वष्ट्रे स्वाहा त्वष्ट्रे तुरीपाय स्वाहा त्वष्ट्रे पुरुरूपाय स्वाहा ।
 विष्णवे स्वाहा विष्णवे निभूयपाय स्वाहा विष्णवे शिपिविष्टाय स्वाहा ॥३॥ २८
- विश्वो देवस्य नेतुर्मती वुरीत सख्यम् ।
 विश्वो राय इंपृथ्यति द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥४॥ (७) २९
- आ ब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायतामा राष्ट्रे राजन्यः ।
 शूरं इपुव्योऽतिव्याधी महारथो जायताम् ॥१॥ ३०
- दोग्ध्रीं धेनुर्वोळ्हानुड्वानाशुः सप्तिः पुरंधियोपां ।
 जिष्णू रथेष्ठाः सभेयो युवास्य यजमानस्य वीरो जायताम् ॥२॥ ३१
- निकामेनिकामे नः पर्जन्यो वरपतु फलवत्यो न ओषधयः पच्यन्ताम् ।
 योगक्षेमो नः कल्पताम् ॥३॥ (८) ३२
- प्राणाय स्वाहापानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा ।
 चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा वाचे स्वाहा मर्नसे स्वाहा ॥१॥ (९) ३३
- प्राच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा दक्षिणायै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ।
 प्रतीच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहादीच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ।
 ऊर्ध्व्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ॥१॥ (१०) ३४
- अद्भ्यः स्वाहा वार्ष्यः स्वाहोदकाय स्वाहा तिष्ठन्तीभ्यः स्वाहा
 स्रवन्तीभ्यः स्वाहा खन्दमानाभ्यः स्वाहा ।
 कूप्याभ्यः स्वाहा स्रवाभ्यः स्वाहा धार्याभ्यः
 स्वाहार्णवाय स्वाहा समुद्राय स्वाहा सरिराय स्वाहा ॥१॥ (११) ३५
- वाताय स्वाहा धूमाय स्वाहाभ्राय स्वाहा मेवाय स्वाहा विद्योतमानाय स्वाहा स्तनयते स्वाहा ।
 अवस्फूर्जते स्वाहा वर्षते स्वाहावर्षते स्वाहोग्रं वर्षते स्वाहा
 शीघ्रं वर्षते स्वाहोदृहते स्वाहोदृहीताय स्वाहा ।
 प्रभते स्वाहा शीकायते स्वाहा प्रुप्वाभ्यः स्वाहा
 श्दनीभ्यः स्वाहा नीहाराय स्वाहा ॥१॥ (१२) ३६ [२४०]

अग्रये स्वाहा सोमाय स्वाहेन्द्राय स्वाहा पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा ।
दिवे स्वाहा दिग्भ्यः स्वाहाशांभ्यः

स्वाहोर्व्यै दिशे स्वाहार्वाच्यै दिशे स्वाहा ॥१॥ (१३)

३७

नक्षत्रेभ्यः स्वाहा नक्षत्रियेभ्यः स्वाहाहोरात्रेभ्यः स्वाहार्धमासेभ्यः स्वाहा ।
मासेभ्यः स्वाह ऋतुभ्यः स्वाहार्तुवेभ्यः स्वाहा

संवत्सराय स्वाहा धावापृथिवीभ्यां स्वाहा ॥१॥

३८

चन्द्राय स्वाहा सूर्याय स्वाहा रश्मिभ्यः स्वाहा वसुभ्यः स्वाहा ।

रुद्रेभ्यः स्वाहादित्येभ्यः स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ॥२॥ (१४) ३९

मूलेभ्यः स्वाहा शाखाभ्यः स्वाहा वनस्पतिभ्यः स्वाहा ।

पुष्पेभ्यः स्वाहा फलेभ्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ॥१॥ (१५)

४०

पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा ।

चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहाऽथः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ।

वनस्पतिभ्यः स्वाहा परिप्लवेभ्यः स्वाहा चराचरेभ्यः स्वाहा सरीसृपेभ्यः स्वाहा ॥१॥ (१६) ४१

असवे स्वाहा वसवे स्वाहा विभुवे स्वाहा विवस्वते स्वाहा ।

गणश्रिये स्वाहा गणपतये स्वाहाभिभुवे स्वाहाधिपतये स्वाहा ॥१॥

४२

शूषाय स्वाहा सश्रुपाय स्वाहा चन्द्राय स्वाहा ज्योतिषे स्वाहा ।

मल्लिम्बुचाय स्वाहा दिवा पतर्यते स्वाहा ॥२॥ (१७)

४३

मधवे स्वाहा मधवाय स्वाहा शुक्राय स्वाहा शुचये स्वाहा ।

नभसे स्वाहा नभस्याय स्वाहेषाय स्वाहोर्जाय स्वाहा ।

सहसे स्वाहा सहस्याय स्वाहा तपसे स्वाहा तपस्याय स्वाहाऽहसस्पतये स्वाहा ॥१॥ (१८) ४४

वाजाय स्वाहा प्रसवाय स्वाहापिजाय स्वाहा क्रतवे स्वाहा ।

स्वः स्वाहा मूर्ध्ने स्वाहा व्यश्नुविने स्वाहा ।

अन्त्याय स्वाहान्त्यायनाय स्वाहा मौवनाय स्वाहा

भुव्नस्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा प्रजापतये स्वाहा ॥१॥ (१९) ४५ [१४५९]

आयुर्व्यज्ञेन कल्पतां स्वाहा प्राणो यज्ञेन कल्पतां स्वाहापानो यज्ञेन कल्पतां स्वाहा
व्यानो यज्ञेन कल्पतां स्वाहा ।

उदानो यज्ञेन कल्पतां स्वाहा समानो यज्ञेन कल्पतां स्वाहा चक्षुर्व्यज्ञेन कल्पतां स्वाहा
श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां स्वाहा ।

वाग्यज्ञेन कल्पतां स्वाहा मनो यज्ञेन कल्पतां स्वाहात्मा यज्ञेन कल्पतां स्वाहा
पृष्ठं यज्ञेन कल्पतां स्वाहा ।

ब्रह्मं यज्ञेन कल्पतां स्वाहा यज्ञो यज्ञेन कल्पतां स्वाहा ज्योतिर्व्यज्ञेन कल्पतां स्वाहा
स्वर्व्यज्ञेन कल्पतां स्वाहा ॥१॥ (२०)

४६

एकस्मै स्वाहा द्वाभ्यां स्वाहा शताय स्वाहैकशताय स्वाहा ।

व्युष्ट्यै स्वाहा स्वर्गाय स्वाहा ॥१॥ (२१)

४७ [१४६१]

तेजोऽसि पञ्च ॥५॥ अग्नय एका ॥२॥ विद्धारारव पद् ॥३॥ तत्सविर्दश ॥१०॥ अजीजनो ह्येका ॥१॥

विभूद्वे ॥२॥ काय चतस्रः ॥४॥ आत्रहंस्तिन्नः ॥३॥ प्राणायैका ॥१॥ प्राच्यायैका ॥१॥

अद्भ्य एका ॥१॥ वातायैका ॥१॥ अग्नय इत्येका ॥२॥ नक्षत्रेभ्यो द्वे ॥२॥ मूलेभ्य एका ॥१॥

पृथिव्या इत्येका ॥१॥ असवे द्वे ॥२॥ मधव एका ॥१॥ वाजायैका ॥१॥

आयुर्व्यज्ञेनैका ॥१॥ एकस्मा इत्येका ॥१॥

॥ एकविंशत्यनुवाकेषु सप्तचत्वारिंशत् ॥४७॥

॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्विंशोऽध्यायः ॥४७॥

अथ पञ्चविंशोऽध्यायः ।

हिरण्यगर्भः सर्ववर्तताग्रं भूतस्य जातः पतिरेकं आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कर्म देवाय हविषा विधेम ॥१॥

उपयामगृहीतोऽमि प्रजापतये त्वा जष्टं गृह्णाम्येप ते योनिः स्यस्ते महिमा ।

यस्तेऽहन्त्संवत्सरे महिमा संबभूव यस्ते वाया अन्तरिक्षे महिमा संबभूव ।

यस्ते दिवि स्ये महिमा संबभूव तस्मै ते महिमे प्रजापतये स्वाहा देवेभ्यः ॥२॥ (१) २

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य ईशे अस्य द्विपद्भृतुष्पदः कर्म देवाय हविषा विधेम ॥१॥

३ [१४६४]

उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिंश्चन्द्रमास्ते महिमा ।
 यस्ते रात्रौ संवत्सरे महिमा संवभूवं यस्ते पृथिव्यामग्नौ महिमा संवभूवं ।
 यस्ते नक्षत्रेषु चन्द्रमासि महिमा संवभूवं तस्मै ते महिम्ने प्रजापतये देवेभ्यः स्वाहा ॥२॥ (२) ४

युञ्जन्ति ब्रध्नमरुषं चरन्तं परि तस्थुषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥१॥ ५

युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा स्थे । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥२॥ ६

यद्वातो अपो अगनीगन्त्रियांमिन्द्रस्य तन्वम् ।

एतं स्तोत्रनेन पथा पुनरश्चमावर्तयासि नः ॥३॥ ७

वसवस्त्वाञ्जन्तु गायत्रेण छन्दसा रुद्रास्त्वाञ्जन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसा ।

आदित्यास्त्वाञ्जन्तु जागतेन छन्दसा ॥४॥ ८

भूर्भुवः स्वर्लाजीरेञ्छाचीरेन्यव्ये गव्ये ।

एतदन्नमत्त देवा एतदन्नमद्धि प्रजापते ॥५॥ ९

कः स्विदेकाकी चरति क उं स्विजायते पुनः ।

किं स्विद्धिमस्य भेषजं किम्वावपनं महत् ॥६॥ १०

सूर्ये एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।

अग्निद्धिमस्य भेषजं भूमिरावपनं महत् ॥७॥ ११

का स्विदासीत्पूर्वचित्तिः किं स्विदासीद् बृहद्वयः ।

का स्विदासीत्पिलिपिला का स्विदासीत्पिशङ्गिला ॥८॥ १२

दौरासीत्पूर्वचित्तिरश्च आसीद् बृहद्वयः ।

अविरामीत्पिलिपिला रात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥९॥(३) १३

वायुर्वा पचतैरवत्वासितग्रीवश्छागैः । न्यग्रोधधमसैः शल्मलिर्वृद्धया ॥१॥ १४

एष स्य राध्यो वृषा पड्भिश्चतुभिरेदगन् । ब्रह्मा कृष्णश्च नोऽवतु नमोऽन्नये ॥२॥ १५

संशितो रश्मिना रथः संशितो रश्मिना हयः ।

संशितो अप्सवप्सुजा ब्रह्मा सोमपुरोगवः ॥३॥ १६

स्वयं वाजिस्तन्वै कल्पयस्व स्वयं यजस्व स्वयं जुपस्व ।

महिमा तेऽन्येन न संनशे ॥४॥ १७

न वा उं एतन्त्रियसे न रिष्यसि देवाँर इदेषि पृथिभिः सुगेभिः ।

यत्रासते सुकृते यत्र ते ययुस्तत्र त्वा देवः संविता दधातु ॥५॥ १८ [१४७९]

अग्निः पशुरासीत्तेनायजन्तु स एतं लोकमजयद्यस्मिन्नाग्निः ।
 स तं लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिवैता अपः ।
 वायुः पशुरासीत्तेनायजन्तु स एतं लोकमजयद्यस्मिन्वायुः ।
 स तं लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिवैता अपः ।
 सूर्यः पशुरासीत्तेनायजन्तु स एतं लोकमजयद्यस्मिन्त्सूर्यः ।
 स तं लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिवैता अपः ॥६॥ (४)

१९

प्राणाय स्वाहापानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा । अम्बे अम्बिकेऽम्बालिके न मा नयति कथन ।
 ससस्त्यश्चक्रः सुभद्रिकां काम्पीलवासिनीम् ॥१॥

२०

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे प्रियाणां त्वा प्रियपतिं हवामहे ।
 निधीनां त्वा निधिपतिं हवामहे वसो मम ॥२॥

२१

आहर्मजानि गर्भधमा त्वमजानि गर्भधम् । ता उभौ चतुरः पदः संप्रसारयाव ।
 स्वर्गे लोके प्रोर्षीषां वृषां द्राजी रेतोषा रेतो दधातु ॥३॥ (५)

२२

उत्सकथ्या अवं गुदं धेहि समञ्जि चारया वृषन् । य स्त्रीणां जीवभोजनः ॥१॥ २३
 यकासकौ शकुन्तिकाहलगिति वञ्चति । आहन्ति गभे पसो निर्गल्गलीति धारका ॥२॥२४
 यकोऽसकौ शकुन्तक आहलगिति वञ्चति ।

विवक्षत इव ते मुखमध्वर्यो मा नस्त्वमभि भाषथाः ॥३॥

२५

माता च ते पिता च तेऽग्रं वृक्षस्य रोहतः ।

प्रतिलाभीति ते पिता गभे मुष्टिमत्तस्यत् ॥४॥

२६

माता च ते पिता च तेऽग्रं वृक्षस्य क्रीळतः ।

विवक्षत इव ते मुखं ब्रह्मन्मा त्वं वंदो ब्रह्म ॥५॥

२७

ऊर्ध्वामेनामुच्छ्रापय गिरौ भारं हरंभिव ।

अथास्यै मध्यमेघतां शीते वाते पुनन्निव ॥६॥

२८

ऊर्ध्वमेनमुच्छ्रापयतादिरौ भारं हरंभिव ।

अथास्य मध्यमेजतु शीते वाते पुनन्निव ॥७॥

२९

यदस्या अह्नुभेघाः कृधु स्यूलमुपावसत् ।

मुष्का इदस्या एजतो गोत्रफे शकुला इव ॥८॥

३० [१६९१]

यद्देवासो ललामगुं प्र विंशीमिनमाविषुः ।	
सकथा देदिश्यते नारीं सत्यस्याक्षिभुवो यथा ॥९॥	३१
यद्दरिणो यवमत्ति न पुष्टं पशु मन्यते ।	
शूद्रा यदर्यजारा न पोषाय धनायति ॥१०॥	३२
यद्दरिणो यवमत्ति न पुष्टं बहु मन्यते ।	
शूद्रो यदर्ययै जारो न पोषमनु मन्यते ॥११॥	३३
दधिक्राव्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।	
सुरभि नो मुखा करत्प्र ण आयुथपि तारिषत् ॥१२॥ (६)	३४

गायत्री त्रिष्टुब्जगत्यनुष्टुप्पङ्क्त्या सह ।	
ब्रह्मत्युष्णिहा ककुप्सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥१॥	३५
द्विपदा याश्चतुष्पदास्त्रिपदा याश्च षट्पदाः ।	
विच्छन्दा याश्च सच्छन्दाः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥२॥	३६
महानामन्यो रेवत्यो विश्वा आशाः प्रभूर्वरीः ।	
मैधीर्विद्युतो वाचः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥३॥	३७
नार्यस्ते पत्न्यो लोम विचिन्वन्तु मनीषया ।	
देवानां पत्न्यो दिशः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥४॥	३८
रजता हरिणीः सासा युजो युज्यन्ते कर्मीभिः ।	
अश्वस्य वाजिनस्त्वचि सिमाः शम्यन्तु शम्यन्तीः ॥५॥	३९
कुविदङ्ग यवमन्तो यवश्चिद्यथा दान्तर्यनुपूर्वं त्रियूय ।	
इहेहैषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिषो नम उक्ति न जग्मुः ॥६॥ (७)	४०

कस्त्वा छयति कस्त्वा विशास्ति कस्ते गात्राणि शम्यति । क उ ते शमिता क्विः ॥१॥४१	
ऋतवस्त ऋतुथा पर्वं शमितारो वि शासतु ।	
संवत्सरस्य तेजसा शमीभिः शम्यन्तु त्वा ॥२॥	४२
अर्धमासाः परुथपि ते मासा आ छयन्तु शम्यन्तः ।	
अहोरात्राणि मरुतो विलिष्टं सृदयन्तु ते ॥३॥	४३
दैव्यां अश्वर्यवस्त्वा छयन्तु वि चं शासतु ।	
गात्राणि पर्वशस्ते सिमाः कृण्वन्तु शम्यन्तीः ॥४॥	४४ [१५०५]

- धौस्ते पृथिव्यन्तरिक्षं वायुश्छिद्रं पृणातु ते ।
 सूर्यस्ते नक्षत्रैः सह लोकं कृणोतु साधुया ॥५॥ ४५
- शं ते परैभ्यो गात्रैभ्यः शमस्त्ववरेभ्यः ।
 शमस्थभ्यो मज्जभ्यः शम्वस्तु तन्वै तव ॥६॥ (८) ४६
- कः स्वित्देकाकी चरति क उं स्वित्जायते पुनः ।
 किं स्वित्द्विमस्य भेषजं किम्त्रावर्पनं महत् ॥१॥ ४७
- सूर्ये एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।
 अग्निहिमस्य भेषजं भूमिरावर्पनं महत् ॥२॥ ४८
- किं स्वित्द्वयसमं ज्योतिः किं समुद्रसमं सरः ।
 किं स्वित्पृथिव्यै वर्षीयः कस्य मात्रा न विद्यते ॥३॥ ४९
- ब्रह्म सूर्यसमं ज्योतिर्द्यौः समुद्रसमं सरः ।
 इन्द्रः पृथिव्यै वर्षीयान् गोस्तु मात्रा न विद्यते ॥४॥ ५०
- पृच्छामि त्वां चितये देवसख यदि त्वमत्र मनसा जगन्त्यं ।
 येषु विष्णुस्त्रिषु पदेष्वेष्टस्तेषु विश्वं भुवन्मा विवेश ॥५॥ ५१
- अपि तेषु त्रिषु पदेष्वस्मि येषु विश्वं भुवन्मा विवेश ।
 सद्यः पर्येमि पृथिवीमुत घामेकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥६॥ ५२
- केष्वन्तः पुरुष आ विवेश कान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।
 एतद् ब्रह्मन्नुप वहामसि त्वा किं स्वित्न्नः प्रति वोच्चास्यत्र ॥७॥ ५३
- पञ्चस्वन्तः पुरुष आ विवेश तान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।
 एतत्त्वात्र प्रतिमन्वानो अस्मि न मायया भवस्युत्तरो मत् ॥८॥ (९) ५४
- का स्वित्दासीत्पूर्वचित्तिः किं स्वित्दासीद् बृहद्वयः ।
 का स्वित्दासीत्पिलिप्पिला का स्वित्दासीत्पिशङ्गिला ॥१॥ ५५
- धौरासीत्पूर्वचित्तिरश्व आसीद् बृहद्वयः ।
 अविरासीत्पिलिप्पिला रात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥२॥ ५६
- का ईमरे पिशङ्गिला का ई कुरु पिशङ्गिला ।
 क ईमा स्कन्दमर्षति क ई पन्यां वि सर्षति ॥३॥

अजारै पिशङ्गिला श्वावित्कुरु पिशङ्गिला ।

शश आस्कन्दमर्षत्यहिः पन्थां वि सर्पति ॥४॥

५८

कत्यस्य विष्ठाः कत्यक्षराणि कति होमासः कतिधा समिद्धः ।

यज्ञस्य त्वा विदथा पृच्छमत्र कति होतार ऋतुशो यजन्ति ॥५॥

५९

षळस्य विष्ठाः शतमक्षराण्यशीतिर्होमाः समिधो ह तिस्रः ।

यज्ञस्य ते विदथा प्र ब्रवीभि सप्त होतार ऋतुशो यजन्ति ॥६॥

६०

को अस्य वैद भुवनस्य नाभि को द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम् ।

कः सूर्यस्य वेद बृहतो जनित्रं को वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥७॥

६१

वेदाहमस्य भुवनस्य नाभि वेद द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम् ।

वेद सूर्यस्य बृहतो जनित्रमथो वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥८॥

६२

पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः पृच्छामि यत्र भुवनस्य नाभिः ।

पृच्छामि त्वा वृष्णो अश्वस्य रेतः पृच्छामि वाचः परमं व्योम ॥९॥

६३

इयं वेदिः परो अन्तः पृथिव्या अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिः ।

अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतो ब्रह्मायं वाचः परमं व्योम ॥१०॥

६४

सुभूः स्वयम्भूः प्रथमोऽन्तर्महर्त्यर्णवे ।

दुधे ह गर्भमृत्त्वियं यतो जातः प्रजापतिः ॥११॥

६५

होता यक्षत्रजापतिं सोमस्य महिम्नः ।

जुपतां पित्रु सोमं होतर्यज ॥१२॥

६६

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा रूपाणि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥१३॥(१०) ६७ [१५२८]

हिरण्यगर्भो द्वे ॥ २ ॥ यः प्राणतो द्वे ॥ २ ॥ युञ्जन्ति नव ॥ ९ ॥ वायुष्ट्वा पद ॥ ६ ॥ प्राणाय तिस्रः ॥ ३ ॥

उत्सकथ्या द्वादश ॥१२॥ गायत्री पद ॥६॥ कत्स्वा पद ॥६॥ कः स्विदष्ट ॥८॥ का स्विद् त्रयोदश ॥१३॥

॥ दशानुवाकेषु सप्तपष्टिः ॥ ६७ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥

अथ षड्विंशोऽध्यायः ।

अश्वस्तूपरो गोमृगस्ते प्राजापत्याः कृष्णग्रीव आग्नेयो रराटे ।

पुरस्तात्सारस्वती मेघ्यधस्ताद्धन्वोः ॥१॥

१

आश्विना अधोरांमौ बाहोः सौमापौष्णः श्यामो नाभ्यां सौर्ययामौ ।

श्वेतश्च कृष्णश्च पार्श्वयोः ॥२॥

२

त्वाष्टौ लोमशसक्थौ सक्थयोर्वीयव्यः श्वेतः पुच्छ इन्द्राय स्वपस्याय वेहद्वैष्णवो वामनः ।

रोहितो धूम्ररोहितः कर्कन्धुरोहितस्ते सौम्या बभ्रुररुणवभ्रुः शुक्रवभ्रुस्ते वारुणाः ॥३॥

३

शितिरन्ध्रोऽन्यतःशितिरन्ध्रः समन्तशितिरन्ध्रस्ते सावित्राः शितिवाहुरन्यतः

शितिवाहुः समन्तशितिवाहुस्ते वार्हस्पत्याः ।

पृषती क्षुद्रपृषती स्थूलपृषती ता मैत्रावरुण्यः ॥४॥

४

शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो मणिवालस्त आश्विनाः ।

श्येतः श्येताक्षोऽरुणस्ते रुद्राय पशुपतये कर्णायामाः ॥५॥

५

अवलिसा रौद्रा नभोरूपाः पार्जन्याः । पृश्निस्तिरश्वीनपृश्निरूर्ध्वपृश्निस्ते मारुताः ॥६॥

६

फल्गूलोहितोर्णां पलक्षी ताः सारस्वत्यः ।

झीहाकर्णः शुण्ठाकर्णोऽध्यालोहकर्णस्ते त्वाष्टाः ॥७॥

७

कृष्णग्रीवः शितिकक्षोऽञ्जिसक्थस्त ऐन्द्रायाः ।

कृष्णाञ्जिरल्पाञ्जिर्महाञ्जिस्त उपस्याः ॥८॥

८

शिल्पा वैश्वदेव्यो रोहिण्यस्त्र्यवयो वाचेऽर्विज्ञाता अदित्यै ।

सरूपा धात्रे वत्सतयो देवानां पत्नीभ्यः ॥९॥ (३)

९

कृष्णग्रीवा आग्नेयाः शितिभ्रवो वसना स रोहिता रुद्राणाम् ।

श्वेता अवरोकिण आदित्यानां नभोरूपाः पार्जन्याः ॥१॥

१०

उन्नत ऋषभो वामनस्त ऐन्द्रावैष्णवा उन्नतः शितिवाहुः शितिपृष्ठस्त ऐन्द्रावार्हस्पत्याः ।

शुक्ररूपा वाजिनाः कल्माषा आग्निमारुताः श्यामाः पौष्णाः ॥२॥

११

एता ऐन्द्राया द्विरूपा अग्नीषोमीया वामना अनड्वाह आग्नावैष्णवाः ।

वशा मैत्रावरुण्योऽन्यत एन्यो मैत्र्यः ॥३॥

१२

कृष्णग्रीवा आग्नेया बभ्रवः सौम्याः श्वेता वायव्या अर्विज्ञाता अदित्यै ।

सरूपा धात्रे वत्सतयो देवानां पत्नीभ्यः ॥४॥

१३ [१५४३]

कृष्णा भौमा धूम्रा अन्तरिक्षा बृहन्तो दिव्याः ।
शचला वैद्युताः सिध्मास्तारकाः ॥५॥ (२) १४

धूम्रान्वसन्तायालभते श्वेतान्ग्रीष्माय कृष्णान्वर्षाम्योऽरुणाञ्छरदे ।
पृषतो हेमन्तार्य पिशङ्गाञ्छिशिराय ॥१॥ १५

त्र्यवयो गायत्र्यै पञ्चावयस्त्रिष्टुभे दित्यवाहो जगत्स्यै ।
त्रिवत्सा अनुष्टुभे तुर्यवाह उष्णिहे ॥२॥ १६

पृष्ठवाहो विराज उक्षाणो बृहत्या ऋषभाः ककुभे ।
अनड्वाहः पङ्क्त्यै धेनवोऽतिच्छन्दसे ॥३॥ १७

कृष्णग्रीवा आग्नेया बभ्रवः सौम्या उपध्वस्ताः सावित्रा वत्सतर्यः सारस्वत्यः श्यामाः पौष्णाः ।
पृश्नयो मारुता बहुरूपा वैश्वदेवा वशा द्यावापृथिवीयाः ॥४॥ १८

उक्ताः संचरा एता ऐन्द्राग्नाः ।
कृष्णा वारुणाः पृश्नयो मारुताः कायास्तूपराः ॥५॥ (३) १९

अग्नयेऽनीकवते प्रथमजानालभते मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यः सत्रात्यान्मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो बर्किहान् ।
मरुद्भ्यः क्रीळिभ्यः ससृष्टान्मरुद्भ्यः स्वतवद्भ्योऽनुसृष्टान् ॥१॥ २०

उक्ताः संचरा एता ऐन्द्राग्नाः । प्राशृङ्गा माहेन्द्रा बहुरूपा वैश्वकर्मणाः ॥२॥ २१

धूम्रा बभ्रुनीकाशाः पितृणां सोमवतां बभ्रवो धूम्रनीकाशाः पितृणां बर्हिषदाम् ।
कृष्णा बभ्रुनीकाशाः पितृणामग्निष्वात्तानां कृष्णाः पृषन्तस्यैयम्ब्रकाः ॥३॥ २२

उक्ताः संचरा एताः शुनासीरीयाः । श्वेता वायव्याः श्वेताः सौर्याः ॥४॥ २३

वसन्तार्य कपिञ्जलानालभते ग्रीष्माय कलविङ्कान्वर्षाम्यस्तिचिरीञ्छरदे वर्तिकाः ।
हेमन्ताय कर्कराञ्छिशिराय विककरान् ॥५॥ (४) २४

समुद्राय शिशुमारानालभते पर्जन्याय मण्डूकानद्भ्यो मत्स्यान् ।
मित्रार्य कुलीपयान्वरुणाय नाक्रान् ॥१॥ २५

सोमाय हंसानालभते वायवे बलाका इन्द्राग्निभ्यां क्रुञ्चान् ।
मित्रार्य मद्रून्वरुणाय चक्रवाकान् ॥२॥ २६

अग्नये कुटरूनालभते वनस्पतिभ्य उल्कानग्नीषोमाभ्यां चाषान् ।
अश्विभ्यां मयूरांन्मित्रावरुणाभ्यां कपोतान् ॥३॥ २७ [१५५५]

सोमाय लबानालभते त्वष्ट्रे कौलीकाङ्गोपादीर्दिवानां पत्नीभ्यः ।

कुलीका देवजामिभ्योऽग्रये गृहपतये पारुष्णान् ॥४॥

२८

अहं पारार्वतानालभते रात्र्यै सीचापूरहोरात्रयोः संधिभ्यो जतुः ।

मासेभ्यो दात्यौहान्तसंवत्सराय महतः सुपर्णान् ॥५॥ (५)

२९

भूम्या आखूनालभतेऽन्तरिक्षाय पाङ्क्त्रान्दिवे कशान् ।

दिग्भ्यो नकुलान्वभ्रुकानवान्तरदिशाभ्यः ॥१॥

३०

वसुभ्य ऋश्यानालभते रुद्रेभ्यो रुरुनादित्येभ्यो न्यङ्कान् ।

विश्वेभ्यो देवेभ्यः पृषतान्साध्येभ्यः कुलुङ्गान् ॥२॥

३१

ईशानाय परस्वत आलभते मित्राय गौरान्वरुणाय महिषान् ।

बृहस्पतये गव्याश्स्वष्ट्र उग्रान् ॥३॥

३२

प्रजापतये पुरुषान् हस्तिन् आलभते वाचे शुपीन् ।

चक्षुषे मशकाञ्छ्रोत्राय भृङ्गाः ॥४॥

३३

प्रजापतये च वायवे च गोमृगो वरुणायारण्यो मेघो यमाय कृष्णो मनुष्यराजाय मर्कटः ।

शार्दूलाय रोहिदेषुभाय गव्यी क्षिप्रश्येनाय वतिक्रा नीलङ्गोः क्रिमिः समुद्राय

शिशुमारो हिमवते हस्ती ॥५॥ (६)

३४

मयुः प्राजापत्य उलो हलिङ्गो वृषदश्शस्ते धात्रे दिशां कङ्को धुङ्क्षायिणी ।

कलविङ्को लोहिताहिः पुंकरसादस्ते त्वाष्ट्रा वाचे कुश्वः ॥१॥

३५

सोमाय कुलुङ्ग आरण्योऽजो नकुलः शक्रा ते पौष्णाः क्रोष्टा मायोरिन्द्रस्य गौरमृगः ।

पिद्वो न्यङ्कुः कक्कटस्तेऽनुमत्यै प्रतिश्रुत्कार्यै चक्रवाकः ॥२॥

३६

सौरी बलाका शार्गः सृजयः श्याण्डकस्ते मैत्राः सरस्वत्यै शारिः पुरुषवाक् श्वाविद्रौमी ।

शार्दूलो वृकः पृदाकस्ते मन्यवे सरस्वते शुर्कः पुरुषवाक् ॥३॥

३७

सुपर्णः पार्जन्य आतिर्वीहसो दर्विदा ते वायवे बृहस्पतये वाचस्पतये पैङ्गराजोऽलज आन्तरिक्षः ।

श्वो मद्गुर्मत्स्यस्ते नदीपतये द्यावापृथिवीयः कूर्मः ॥४॥

३८

पुरुषमृगश्चन्द्रमसो गोषा कालका दार्वाघाटस्ते वनस्पतीनां कृकवाकुः सावित्रो हंसो वारतस्य ।

नाक्रो मर्करः कुलीपयस्तेऽकूपारस्य द्वियै शल्यकः ॥५॥ (७)

३९

एण्यहो मण्डको मृषिका तित्तिरिस्ते सुपर्णा लोपाश आश्विनः कृष्णो रात्र्यै ।

ऋक्षो जतुः सुपिलीका त इतरजनानां जहंका वैष्णवी ॥१॥

४० [६५६८]

अन्यवापोऽर्धमासानामृशयो मयूरः सुपर्णस्ते गन्धर्वाणामपामुद्रो मासां कश्यपः ।
 रोहित्कुण्डुणाचीं गोलत्तिका तैःप्सरसां मृत्युर्वेऽसितः ॥२॥ ४१
 वर्षाहूर्कृतनामाखुः कशो मान्यालस्ते पितृणां बलायाजगरो वसनां कृपिञ्जलः ।
 कपोत उल्लकः शशस्ते निर्ऋत्यै वरुणायारण्यो मेघः ॥३॥ ४
 श्वित्र आदित्यानामुष्टो घृणीवान्वाध्रीनसस्ते मत्या अरण्याय सूमरो रुरु रौद्रः ।
 कार्यैः कुटर्दार्त्याहस्ते वाजिनां कामाय पिकः ॥४॥ ४
 खड्गो वैश्वदेवः श्वा कृष्णः कर्णो गर्दभस्तरक्षुस्ते रक्षसामिन्द्राय छक्रः ।
 सिंहो मारुतः कृकलासः पिप्पका शकुनिस्ते शरव्यायै विश्वेषां देवानां पृषतः ॥५॥ (८) ४४ [१५७]

अश्वस्तूपरो नव ॥ ९ ॥ कृष्णग्रीवा पञ्च ॥ ५ ॥ धूम्रान्वसन्ताय पञ्च ॥ ५ ॥ अग्नयेऽनीकवते
 पञ्च ॥ ५ ॥ समुद्राय शिशुमारान् पञ्च ॥ ५ ॥ भूम्या आखुन् पञ्च ॥ ५ ॥ मयुः
 प्राजापत्य पञ्च ॥ ५ ॥ पण्यह इति पञ्च ॥ ५ ॥
 ॥ अद्यानुवाकेषु चतुश्चत्वारिंशत् ॥ ४४ ॥
 ॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां षड्विंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥

अथ सप्तविंशोऽध्यायः ।

शार्दं दद्भिरवकां दन्तमूलैर्मृदं वस्वैस्तेगान्दंष्ट्राभ्यां सरस्वत्या अग्रजिह्वं जिह्वाया उत्सादम् ।
 अवक्रन्देन तालु वाजं हनुभ्यामप आस्येन वृषणमाण्डाभ्याम् ॥१॥ १

आदित्यान् शमश्रुभिः पन्थानं भ्रूम्यां द्यावापृथिवी वर्तोभ्यां त्रिद्युतं कनीनकाभ्याम् ।
 शुक्लाय स्वाहा कृष्णाय स्वाहा पार्याणि पक्ष्माण्यवार्या इक्षवोऽवार्याणि पक्ष्माणि
 पार्या इक्षवः ॥२॥ (१) २

वातं प्राणेनापानेन नासिके उपयाममधरेणौष्ठेन सदुत्तरेण ।

प्रकाशेनान्तरमनुकाशेन बाह्यं निवेष्यं मूर्धा स्तनयित्तुं निर्वाधेनाशनिं मस्तिष्केण विद्युत्
 कनीनकाभ्याम् ॥१॥ ३

कर्णाभ्यां श्रोत्रं श्रोत्राभ्यां कर्णौ तेदनीमधरकण्ठेनापः शुष्ककण्ठेन चित्तं मन्याभिः ।

आदितिं शीर्ष्णा निर्ऋतिं निर्जर्जल्येन शीर्ष्णा संक्रोशैः प्राणान् रेष्मार्णं स्तुपेन ॥२॥ (२) ४

मशकान्केशैरिन्द्रं स्वर्पसा वहेन बृहस्पतिं शकुनिसादेन कूर्मान् ।

शफैराक्रमणं स्थूराभ्यामृक्षलाभिः कृपिञ्जलान् ॥१॥

जवं जङ्घाम्यामध्वानं वाहुभ्यां जाम्बीलेनारण्यमग्निमतिरुग्भ्याम् ।

पुषणं दोभ्यामश्विना अ२साभ्यां रुद्रं रोराभ्याम् ॥२॥ (३)

६

अग्नेः पक्षतिर्वायोनिपक्षतिरिन्द्रस्य तृतीयापां चतुर्थी ।

अदित्यै पञ्चमीन्द्राप्यै पृष्ठी मरुतां सप्तमी बृहस्पतैरष्टमी ।

अर्यम्णो नवमी धातुर्दशमीन्द्रस्यैकादशी वरुणस्य द्वादशी यमस्य त्रयोदशी ॥१॥ (४) ७

इन्द्राग्नयोः पक्षतिः सरस्वत्यै निपक्षतिमित्रस्य तृतीया सोमस्य चतुर्थी ।

निर्ऋत्यै पञ्चम्यग्नीषोमयोः पृष्ठी सर्पाणां सप्तमी विष्णोरष्टमा ।

पूष्णो नवमी त्वष्टुर्दशमीन्द्रस्यैकादशी वरुणस्य द्वादशी यम्यै त्रयोदशी ।

द्यावापृथिव्योर्दक्षिणं पार्श्वं विश्वेषां देवानामुत्तरम् ॥१॥ (५)

८

मरुतां स्कन्धा विश्वेषां देवानां प्रथमा कीकसा रुद्राणां द्वितीयादित्यानां तृतीया वायोः पुच्छ-

मग्नीषोमयोर्भासदौ । क्रुञ्चौ श्रोणिभ्यामिन्द्रावृहस्पतीं ऊरुभ्यां मित्रावरुणा अल्गाभ्यामाक्रमणं

स्युराभ्यां वलं कुष्ठाभ्याम् ॥१॥ (६)

९

पुषणं वनिष्ठुनान्धाहीन्स्थूलगुदयां सर्पान्गुदाभिर्विहितं आन्त्रैरपो वस्तिना वृषणमाण्डाभ्याम् ।

वार्जिनं शेपेन प्रजां रेतसा चार्पान्पित्तेन प्रदुरान्पायुनां कूरुमाञ्छकपिण्डैः ॥१॥ (७) १०

इन्द्रस्य क्रोलोऽदित्यै पाजस्यं दिशां जत्रवोऽदित्यै भसत् ।

जीमूतान्हृदयौपशेनान्तरिक्षं पुरीततां ॥१॥

११

नभ उदुर्येण चक्रवाकौ मत्सनाभ्यां दिवं वृकाभ्यां गिरीन्हाशिभिः ।

उपलान्हीहा वल्मीकान्छोमभिर्ग्लोभिर्गुल्मान्दिराभिः सर्वन्तीः ।

हदान्कुक्षिभ्यां समुद्रमुदरेण वैश्वानरं भस्मना ॥२॥ (८)

१२

विधृतिं नाभ्यां घृतं रसेनापो घृष्णा मरीचीर्विप्रहृभिर्नीहारमूपमणां शीनं वसया प्रुष्वा अश्रुभिः ।

हादुनीर्दुषीकाभिरस्ना रक्षांसि चित्राप्यङ्गैर्नक्षत्राणि रूपेण पृथिवीं त्वचा जुम्बकाय

स्वाहा ॥१॥ (९)

१३

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रं भूतस्यं ज्ञातः पतिरेकं आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषां विधेम ॥१॥

१४

यः प्राणतो निमिपतो महित्विक इद्राजा जगतो चभूर्व ।

य ईशे अस्य द्विपदुश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषां विधेम ॥२॥

१५ [१५८७]

- यस्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्रं रसां सहाहुः ।
यस्येमाः प्रदिशो यस्यं वाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥ १६
- य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्यं देवाः ।
यस्यं छायामृतं यस्यं मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥४॥ (१०) १७
- आ नो भद्राः कर्तवो यन्तु विश्वतोऽर्द्धघासो अपरीतास उद्भिदः ।
देवा नो यथा सदाभिद् वृधे असन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवेदिवे ॥१॥ १८
- देवानां भद्रा सुमतिर्ऋज्यतां देवानां रातिरभि नो निर्वर्तताम् ।
देवानां सख्यमुपसेदिमा वयं देवा न आयुः प्रतिरन्तु जीवसे ॥२॥ १९
- तान्पूर्व्या निविदा हूमे वयं भगं मित्रमर्दिति दक्षमस्त्रिधम् ।
अर्यमणं वरुणं सोममश्विना सरस्वती नः सुभगा मयस्करतु ॥३॥ २०
- तन्नो वातो मयोभु वातु भेषजं तन्माता पृथिवी तत्पिता द्यौः ।
तद् ग्रावाणः सोमसुतो मयोभुवस्तदश्विना शृणुतं धिष्ण्या युवम् ॥४॥ २१
- तमीशानं जगतस्तस्थुपस्पतिं धियं जिन्वमवसे हूमे वयम् ।
पूषा नो यथा वेदसामसदृधे रक्षिता पायुरदग्धः स्वस्तये ॥५॥ २२
- स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥६॥ २३
- पृषदश्वा मरुतः पृश्निमातरः शुभंयावानो विदधेपु जगमयः ।
अग्निजिह्वा मनवः सूरचक्षसो विश्वे नो देवा अवसागमन्निह ॥७॥ २४
- भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ॥८॥ २५
- शतमिन्नु शरदो अन्ति देवा यत्रा नश्चक्रा जरसे तनुनाम् ।
पुत्रासो यत्र पितरो भवन्ति मा नो मध्या रीरिषतायुर्गन्तोः ॥९॥ २६
- अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमर्दितिर्माता स पिता स पुत्रः ।
विश्वे देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमर्दितिर्जन्तवम् ॥१०॥ (११) २७
- मा नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिन्द्रं ऋभुक्षा मरुतः परिर्यन् ।
यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदधे वीर्याणि ॥१॥ २८ [१६००]

- यन्निर्णिजा रेक्णसां प्रावृतस्य गतिं गृभीतां मुखतो नयन्ति ।
सुप्राडजो मेम्यद्विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पार्थः ॥२॥ २९
- एष च्छार्गः पुरो अश्वेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः ।
अभिप्रियं यत्पुरोळाशमर्वता त्वष्टेदेनः सौश्रवसाय जिन्वति ॥३॥ ३०
- यद्वविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानुषाः पर्यश्वं नयन्ति ।
अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ॥४॥ ३१
- होताध्वर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभ उत शःस्ता सुविप्रः ।
तेन यज्ञेन स्वरंकृतेन स्वियेन वक्षणा आ पृणध्वम् ॥५॥ ३२
- युपव्रस्का उत ये यूपवाहाश्चपालं ये अश्वयुपाय तर्क्षति ।
ये चार्विते पचनः संभरन्त्युतो तेषामभिर्गृतिर्न इन्वतु ॥६॥ ३३
- उप प्रागात्सुमन्मैऽधायि मन्म देवानामाशा उप वीतपृष्ठः ।
अन्वेनं विप्रा ऋपयो मदन्ति देवानां पुष्टे चक्रमा सुवन्धुम् ॥७॥ ३४
- यद्वाजिनो दामं सदानमर्वतो या शीषिण्या रज्ञना रज्जुरस्य ।
यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृणः सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥८॥ (१२) ३५
- यदश्वस्य ऋविषो मक्षिकाश यद्वा स्वर्गं स्वधितौ रिप्तमस्ति ।
यद्वस्त्वयोः शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥९॥ ३६
- यदूर्ध्वमदरस्यापवाति य आमस्यं ऋविषो गन्धो अस्ति ।
सुकृता तच्छमितारः कृण्वन्तुत मेधः श्रुतपार्कं पचन्तु ॥१०॥ ३७
- यत्ते गात्राद्रग्निना पच्यमानाद्भि शलं निहतस्यावधावति ।
मा तद्भूम्यामाश्रिपन्मा तृणेषु देवेभ्यस्तदुशद्भयो रातमस्तु ॥११॥ ३८
- ये वाजिनं परिपश्यन्ति पकं य ईमाहुः सुरभिर्निहरोति ।
ये चार्वितो माःसभिक्षामुपासत उतो तेषामभिर्गृतिर्न इन्वतु ॥१२॥ ३९
- यन्नीक्षणां माःस्पचन्या उखाया या पात्राणि यृष्ण आसेचनानि ।
ऊष्मण्यापिधानां चरुणामङ्गाः सूनाः परिं भूपन्त्यश्वम् ॥१५॥ ४०
- मा त्वाग्निध्वेनयीद्भूमगन्धिमांसा भाजन्त्याभि विक्त जग्निः ।
इष्टं वीतमभिर्गृत्तं वर्षद्कृतं तं देवामः प्रतिं गृभ्णन्त्यश्वम् ॥१६॥ ४१ [१६१३]

निक्रमणं निषर्दनं विवर्तनं यच्च पद्वींशमर्षतः ।

यच्च पृषौ यच्च घ्रासिं जघासु सर्वा ता ते अपिं देवेष्वस्तु ॥७॥ (१३)

४२

यदश्वाय वासं उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मै ।

संदानमर्षन्तं पद्वींशं प्रिया देवेष्वा यामयन्ति ॥१॥ (१४)

४३

इमा तु कं भुवना सीषयामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।

आदित्यैरिन्द्रः सर्गणो मरुद्भिरस्मभ्यं भेषजा कर्तु ।

यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह सीषधाति ॥१॥

४४

अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरुथ्यः ।

वसुरभिर्यसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमं रयिं दाः ।

तं त्वां शोचिष्ठ दीदिवः सुम्नार्यं नूनमीमहे सखिभ्यः ॥२॥ (१५)

४५ [१५१७]

शादं दद्भिर्द्वे ॥२॥ वातं प्रागेन द्वे ॥२॥ मशकान्केशैरिति द्वे ॥२॥ अग्नेः पक्षतिरेका ॥२॥ इन्द्रान्वयोः

पक्षतिरेका ॥१॥ माहतां स्क्रन्त्या एका ॥१॥ पूषणं चनिष्टुनेत्येका ॥१॥ इन्द्रस्य क्रोळो द्वे ॥२॥

विधृतिमेका ॥१॥ हिरण्यगर्भश्चतस्रः ॥४॥ आ नो दश ॥१॥ मा नोऽष्ट ॥८॥

यदश्वस्य सप्त ॥७॥ यदश्वायैका ॥१॥ इमा तु कं द्वे ॥२॥

पञ्चदशानुवाकेषु पञ्चचत्वारिंशत् ॥४५॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तविंशोऽध्यायः ॥२७॥

अथाष्टाविंशोऽध्यायः ।

अग्निश्च पृथिवी च संनते ते मे सं नमतामदो वायुश्चाऽन्तरिक्षं च संनते ते मे सं नमतामद
आदित्यश्च द्यौश्च संनते ते मे सं नमतामद आपश्च वरुणश्च संनते ते मे सं नमतामदः ।

मस ससदो अष्टमी भृतसार्धनी ॥१॥

१

सकामाँर अघ्वनस्कुरु संज्ञानमस्तु मेऽमुना ।

यथेमां वार्चं कल्याणीमावदानि जनैभ्यः ॥२॥

२

ब्रह्मराजन्याभ्यां चूद्राय चार्यीय च स्वाय चारणाय च ।

प्रियो देवानां दक्षिणायै दातुरिह भूयासमयं मे कामः समृष्यतामुप मादो नमतु ॥३॥ (१)

३

वृहस्पते अति यदयो अर्हाद् द्युमद्विभाति क्रतुमजनैषु ।

यद्दीदयच्छर्वस ऋतप्रजात तदुस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम् ।

उपयामगृहीतोऽसि वृहस्पतये त्वैष ते योनिर्वृहस्पतये त्वा ॥१॥ (२)

४ [१६११]

इन्द्र गोमन्त्रिहा याहि पित्रा सोमं शतक्रतो । विद्यद्भिर्ग्रीवभिः सुतम् ।
उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा गोमते एष ते योनिरिन्द्राय त्वा गोमते ॥१॥ (३) ५

ऋतावानं वैश्वानरमुतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ।
उपयामर्गृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (४) ६

वैश्वानरं हवामह ऋतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ।
उपयामर्गृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (५) ७

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावर्तः । अभिरुक्थेन वाहसा ।
उपयामर्गृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (६) ८

वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम राजा हि कं भुवनानामभिथ्रीः ।
इतो जातो विश्वमिदं वि चष्टे वैश्वानरो र्यतते सूर्येण ।
उपयामर्गृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (७) ९

मरुत्वोर इन्द्र वृषभो रणाय पित्रा सोममनुष्वधं मदाय ।
आसिञ्चस्व जठरे मध्वं ऊमिं त्वं राजासि प्रतिपत्सुतानाम् ।
उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वते एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥१॥ (८) १०

महोर इन्द्रो वज्रहस्तः पोल्लशी शर्मं यच्छतु । हन्तु पाप्मानं योऽस्मान्द्वेष्टि ।
उपयामर्गृहीतोऽसीन्द्राय त्वा पोल्लशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा पोल्लशिनं ॥१॥ (९) ११

अभिर्ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागवम् ॥१॥ (१०) १२

अनु वीरैरनुं पुण्यास्म गोभिरन्वक्षैरनु सर्वेण पुष्टैः ।
अनु द्विपदान् चतुष्पदा वयं देवा नो यज्ञमृतुथा नयन्तु ॥१॥ (११) १३

आ नो गोत्रा दर्दहि गोपते गाः समस्मभ्यं सनयो यन्तु वाजाः ।
दिवक्षा असि वृषभ सत्यशुष्मोऽस्मभ्यं सुमववन् वीधि गोदाः ॥१॥ (१२) १४ [१३३१]

अग्निश्च तिस्रः ॥३॥ बृहस्पत एका ॥१॥ इन्द्र गोमत्रेका ॥१॥ ऋतावानमेका ॥१॥ वैश्वानरमेका ॥१॥
वैश्वानर एका ॥१॥ वैश्वानरस्य सुमतायेका ॥१॥ मरुत्वोर इन्द्र एका ॥०॥ महोर इन्द्र एका ॥१॥
अग्निर्ऋषिरेका ॥१॥ अनुवीरैरेका ॥१॥ आ नो गोत्रा इत्येका ॥१॥ द्वादशानुवाकेषु चतुर्दश ॥१॥

॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां अष्टाविंशोऽध्यायः ॥ २८ ॥

अथैकोनत्रिंशोऽध्यायः ।

- समास्त्वाम् ऋतवो वर्धयन्तु संवत्सरा ऋषयो यानि सत्या ।
 सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥१॥ १
- सं चेध्यस्वाग्ने प्र च बोधयैनमुच्च तिष्ठ महते सौभगाय ।
 मा च रिपदुपसत्ता ते अग्ने ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥२॥ २
- त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने संवरणे भवा नः ।
 सपत्नहा नो अभिमातिजिच्च स्वे गर्ये जागृह्यप्रयुच्छन् ॥३॥ ३
- इहैवाग्ने अर्धि धारया रयिं मा त्वा नि क्रन्पूर्वचितो निकारिणः ।
 क्षत्रमग्ने सुयममस्तु तुभ्यमुपसत्ता वर्धतां ते अनिष्टृतः ॥४॥ ४
- क्षत्रेणाग्ने स्वायुः स५ रभस्व मित्रेणाग्ने मित्रधेये यतस्व ।
 सजातानां मध्यमस्था एधि राज्ञामग्ने विद्व्यो दीदिहीह ॥५॥ ५
- अति निहो अति स्त्रिधोऽत्यचित्तिमत्यरातिमग्ने ।
 विश्वा ह्यग्ने दुरिता सहस्वाधासभ्य५ सहवीर५ रयिं दाः ॥६॥ ६
- अनाघृष्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराळ्ये क्षत्रभृदीदिहीह ।
 विश्वा आशाः प्रमुञ्चन्मानुषीर्भियः शिवाभिर्गद्य परि पाहि नो वृधे ॥७॥ ७
- वृहस्पते सवितर्वोधयैन५ स५शितं चित्संतरा५ स५ शिशाधि ।
 वर्धयेनं महते सौभगाय विश्वं एनमनु मदन्तु देवाः ॥८॥ ८
- अमुत्रभूयादध यद्यमस्य वृहस्पते अभिशस्तेरमुञ्चः ।
 प्रत्यौहतामश्विना मृत्युमस्माद्देवानामग्ने भिपजा शचीभिः ॥९॥ ९
- उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् ।
 देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥१०॥ (१) १०
- ऊर्ध्वा अस्य समिधो भवन्त्यूर्ध्वा शुक्रा गोची५प्यग्नेः ।
 द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः ॥१॥ ११
- तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषु देवः । पयो अनक्तु मध्वा घृतेन ॥२॥ १२
- मध्वा यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराश५मो अग्ने । सुक्रदेवः सविता विश्ववारः ॥३॥ १३
- अच्छायमेति शवंसा घृतेनेजानो वह्निर्मसा । अग्नि५ श्रुचो अध्वरेषु प्रयत्सु ॥४॥ १४
- स यक्षदस्य महिमानमग्नेः स ई मन्द्रा सुप्रयसः । वसुध्वेतिष्ठो वसुघातमश्च ॥५॥ १५ [१६४]

द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रता ददन्ते अग्नेः । उरुव्यचसो धाम्ना पत्यमानाः ॥६॥ १६
 ते अस्य योषणे दिव्ये न योना उपासानक्ता । इमं यज्ञमवतामध्वरं नः ॥७॥ १७
 दैव्या होतारा ऊर्ध्वमध्वरं नोऽग्नेर्जिह्वामभि गृणीतम् । कृणुतं नः स्विष्टिम् ॥८॥ १८
 तिस्रो देवीर्वाहिरेदं सद्दन्त्विष्ठा सरस्वती भारती । मही गृणाना ॥९॥ १९
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टा सुवीरम् । रायस्पोषं वि प्यंतु नाभिमुखे ॥१०॥ २०
 वनस्पतेऽव सृजा रराणस्मना देवेषु । अग्निर्हव्यं शमिता संदयाति ॥११॥ २१
 अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेद इन्द्राय हव्यम् ।
 विश्वे देवा हविरिदं जुषन्ताम् ॥१२॥ (२) २२

पीवो अन्ना रयिवृधः सुमेधाः श्वेतः सिंपक्ति नियुतामभिःश्रीः ।
 ते वायवे समनसो वि तस्थुर्विश्वेन्नरः स्वपत्यानि चक्रुः ॥१॥ २३
 राये नु यं जज्ञतू रोदसीमे राये देवी धिपणा धाति देवम् ।
 अर्धं वायुं नियुतः सश्वत स्वा उत श्वेतं वसुधितिं निरेके ॥२॥ २४
 वायुरग्रेगा यज्ञप्रीः साकं गन्मनसा यज्ञम् ।
 शिवो नियुद्धिः शिवाभिः ॥३॥ २५
 प्र याभिर्यासि दाश्वाःसमच्छा नियुद्धिर्वाय इष्टये दुरोणे ।
 नि नो रयिः सुभोजसं युवस्व नि वीरं गव्यमश्वयं च राधः ॥४॥ २६
 वायो ये ते सहस्रिणो रथासस्तेभिरा गहि । नियुत्वान्तमोर्मपीतये ॥५॥ २७
 एकया च दशभिश्च स्वभूते द्वाभ्यामिष्टये विश्रती च ।
 तिसृभिश्च वहसे त्रिंशता च नियुद्धिर्वाय इह ता वि मुञ्च ॥६॥ २८
 नियुत्वान्वाय आ गह्वयः शुक्रो अयामि ते । गन्तासि सुन्वतो गृहम् ॥७॥ २९
 वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिर्विष्टिपु ।
 आ याहि सोमपीतये स्पाहो देव नियुत्वता ॥८॥ ३०
 आ नो नियुद्धिः श्रतिनीभिरध्वरः सहस्रिणीभिरुप याहि यज्ञम् ।
 वायो अस्मिन्त्सर्वने मादयस्व यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥९॥ ३१
 तव वाय ऋतस्पते त्वष्टर्जाभातरद्भुत । अवाःश्या वृणीमहे ॥१०॥ (३) ३२

हिरण्यगर्भ इत्येषः । येन द्यौरा पृथिवी च दृक्हा येन स्वं स्तमितं येन नार्कः ।
 यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥ ३३ [१६३४]

यं क्रन्दंसी अर्वसा तस्तभाने अभ्यैक्षेतां मनसा रेजमाने ।	
यत्राधि सूर उदितो विभाति कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥२॥	३४
आपो ह यद्बृहतीर्विश्वमायन्गर्भं दधाना जनयन्तीरग्निम् ।	
ततो देवानां समवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥	३५
यश्चिदापो महिना पर्यर्षयदक्षं दधाना जनयन्तीर्यज्ञम् ।	
यो देवेष्वधि देव एक आसीत्कस्मै देवाय हविषा विधेम ।	
मा नो हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिव्यं सत्यधर्मा जजान ।	
यश्चापश्चन्द्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम ।	
प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव ।	
यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥४॥ (४)	३६
अग्न आयुषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः । अरे वाधस्व दुच्छुनाम् ॥१॥	३७
अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वचैः सुवीर्यम् । दधद्रयि मयि पोषम् ॥२॥	३८
अग्निर्ऋषिः पवमानः पार्श्वजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् ॥३॥	३९
अभि त्वां शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः ।	
ईशानमस्य जगतः स्वर्दशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥४॥	४०
न त्वावाँर अन्यो दिव्यो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते ।	
अश्वायन्तो मघवन्निन्द्र वाजिनो गव्यन्तस्त्वा हवामहे ॥५॥	४१
त्वामिद्धि हवामहे सातौ वाजस्य कारवः ।	
त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्वतः ॥६॥	४२
स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त धृष्णुया महः स्तवानो अद्रिवः ।	
गामश्वं रथ्यमिन्द्र सं किर सत्रा वाजं न जिग्युषे ॥७॥	४३
कया नश्चित्र आ भुवदूता सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥८॥	४४
कस्त्वा सत्यो सदानां महिष्ठो मत्सदन्धमः । ह्रूहा चिदारुजे वसु ॥९॥	४५
अभी पु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्युतये ॥१०॥	४६
यज्ञायज्ञा वो अग्र्ये गिरागिरा च दक्षसे ।	
प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिपम् ॥११॥	४७
ऊर्जा नपातं स हिनायमस्मयुर्दाशेम हव्यदातये ।	
भुवद्वाजेष्वविता भुवद्बृघ उत ज्ञाता तुनूनाम् ॥१२॥ (५)	

संवत्सरोऽसि परिवत्सरोऽसीदावत्सरोऽसीद्वत्सरोऽसि वत्सरोऽसि ।

उपसंस्ते कल्पन्तामहोरात्रास्ते कल्पन्तामर्धमासास्ते कल्पन्तां मासांस्ते कल्पन्तामृतवस्ते
कल्पन्ताः संवत्सरस्ते कल्पताम् ॥१॥ ४९

प्रेत्या एत्यै सं चाञ्च प्र चं सारय ।

सुपर्णाचिदासि तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवः सीद ॥२॥ (६)

५० [१६८१]

समास्त्वा दश ॥ १० ॥ ऊर्ध्वा द्वादश ॥ १२ ॥ पीवो अत्रान्दश ॥ १० ॥ हिरण्यगर्भश्चतस्रः ॥ ४ ॥
अग्न आयूःपि द्वादश ॥ १२ ॥ संवत्सरो द्वे ॥ २ ॥ पडनुवाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकोनत्रिंशोऽध्यायः ॥२९॥

अथ त्रिंशोऽध्यायः ।

होता यक्षत्समिधेन्द्रमिळस्पदे नाभा पृथिव्या अर्धे ।

दिवो वर्ष्मन्त्सर्मिध्यत ओजिष्ठध्वर्षणीसहां वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१॥ १

होता यक्षत्तनूनपातमूतिभिर्जेतारुमपराजितम् ।

इन्द्रं देवः स्वविदं पृथिभिर्मधुमत्तमैर्नराशःसेन तेजसा वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥२॥ २

होता यक्षदिळाभिरिन्द्रमीळितमाजुह्वानमर्मर्त्यम् ।

देवो देवैः सर्वीर्यो वज्रहस्तः पुरंदुरो वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥३॥ ३

होता यक्षद्रुहिपीन्द्रं निपद्वरं वृषभं नर्यापसम् ।

वसुभी रुद्रैरादित्यैः सुयुग्भिर्वीहिरासद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥४॥ ४

होता यक्षदोजो न वीर्यं सहो द्वार इन्द्रमवर्षयन् ।

सुप्रायणा अस्मिन्यत्रे वि श्रयन्तामृतावृषो द्वार इन्द्राय मीळहुषे व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥५॥ ५

होता यक्षद्रुपे इन्द्रस्य धेनू सुदुषे मातरा मही ।

सवातरौ न तेजसा वत्समिन्द्रमवर्षतां वीतामाज्यस्य होतर्यजं ॥६॥ ६

होता यक्षदैव्या होतारा भिपजा सखाया हविषेन्द्रं भिषज्यतः ।

कुवी देवौ प्रचेतसा इन्द्राय धत्त इन्द्रियं वीतामाज्यस्य होतर्यजं ॥७॥ ७

होता यक्षत्सो देवीर्न भेषजं त्रयं त्रिधातवोऽपम इळा सरस्वती भारती महीः ।

इन्द्रं पत्नीर्हविष्मतीर्व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥८॥ ८

होता यक्षत्त्वष्टारमिन्द्रं देवं भिषजं सुयजं घृतश्रियम् ।

पुरुर्षः सुरैतसं मघोनमिन्द्राय त्वष्टा दधदिन्द्रियाणि वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥९॥ ९ [१६९०]

होता यक्षद्वन्द्वस्पतिं च शमितारं च शतक्रतुं धियो जोष्टारमिन्द्रियम् ।

मध्वां समञ्जन्पृथिभिः सुगोभिः स्वदाति यज्ञं मधुना घृतेन वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१०॥१०

होता यक्षदिन्द्रं च स्वाहाज्यस्य स्वाहा मेदसः स्वाहा स्तोक्रानां च स्वाहा स्वाहाकृतीनां च स्वाहा
हव्यसूक्तानाम् । स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणा इन्द्र आज्यस्य व्यन्तु होतर्यजं ॥११॥ (१) ११

देवं बृहिरिन्द्रं च सुदेवं देवैर्वीरवत्स्तीर्णं वेद्यामवर्धयत् ।

वस्तोर्वृतं प्राक्तोर्भृतं च राया बृहिष्मतोऽत्यगाद्बसुवने वसुधेयस्य वेतु यजं ॥१॥ १२

देवीर्द्वार इन्द्रं च संग्राते वीड्वीर्यामन्नवर्धयन् । आ वत्सेन तरुणेन कुमारेण च मीवतापावीणं च

रेणुककाटं नुदन्तां वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥२॥ १३

देवी उपासानक्तेन्द्रं यज्ञे प्रयत्यहेताम् ।

दैवीविंशः प्रायांसिष्टां च सुप्रीति सुधिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजं ॥३॥ १४

देवी जोष्टी वसुधिते देवमिन्द्रमवर्धताम् । अयाव्यन्याघा द्वेषांस्यान्या वक्षद्बसु

वार्याणि यजमानाय शिक्षिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजं ॥४॥ १५

देवी ऊर्जाहुती दुवे सुदुघे पयसेन्द्रमवर्धताम् ।

इपमूर्जेमन्या वक्षत्सग्धिं च सपीतिमन्या नवेन पूर्वं दयमाने पुराणेन नवमघातामूर्जेमूर्जाहुती

ऊर्जयमाने वसु वार्याणि यजमानाय शिक्षिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजं ॥५॥ १६

देवा दैव्या होतारा देवमिन्द्रमवर्धताम् ।

हताघशंसा आर्भाष्टी वसु वार्याणि यजमानाय शिक्षितौ वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजं ॥६॥ १७

देवीस्तिसस्तिसो देवीः पतिमिन्द्रमवर्धयन् ।

अस्पृक्षद्भारती दिवं च रुद्रैर्यज्ञं च सरस्वतीञ्चा वसुमती

गृहान्वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥७॥ १८

देव इन्द्रो नराशं सस्त्रिवरूथस्त्रिवन्धुरो देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

शतेन शितिपृष्ठानामार्हितः सहस्रेण प्र वर्तते मित्रावरुणेदस्य होत्रमर्हतो

बृहस्पतिं स्तोत्रमश्विनाध्वर्यवं वसुवने वसुधेयस्य वेतु यजं ॥८॥ १९

देवो देवैर्वनस्पतिर्हिरण्यपणां मधुशाखः सुपिप्पलो देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

दिवमग्रेणास्पृक्षदान्तरिक्षं पृथिवीमदृहीद्बसुवने वसुधेयस्य वेतु यजं ॥९॥ २०

देवं बृहिवारिनीनां देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

स्वासस्थमिन्द्रेणासन्नमन्या बृहीं चप्यभ्यभूद्बसुवने वसुधेयस्य वेतु यजं ॥१०॥ २१ [१७०३]

देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवामिन्द्रमवर्धयत् ।

स्विष्टं कुर्वन् त्विष्टकृत्स्विष्टमद्य करोतु नो वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥११॥ २२

अग्निमद्य होतारमवृणीताय यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोकाशं बभ्रन्निन्द्राय च्छागम् ।

सूपस्या अद्य देवो वनस्पतिरभवदिन्द्राय च्छागेन ।

अद्यत् मेदुस्तः प्रति पचताग्रभीदवीवृधत्पुरोकाशेन । त्वामद्य ऋषे ॥१२॥ (२) २३

होता यक्षत्समिधानं महद्यशः सुसमिद्धं वरेण्यमग्निमिन्द्रं वयोधसम् ।

गायत्रीं छन्दं इन्द्रियं त्र्यविं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१॥ २४

होता यक्षत्तनूनपातमुद्भितं यं गर्भमदितीर्दधे शुचिमिन्द्रं वयोधसम् ।

उष्णिहं छन्दं इन्द्रियं दित्यवाहं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥२॥ २५

होता यक्षदीर्घेन्यमीळितं वृत्रहन्तममिळाभिरीडय सः सोममिन्द्रं वयोधसम् ।

अनुष्टुभं छन्दं इन्द्रियं पञ्चाविं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥३॥ २६

होता यक्षत्सुवर्हिषं पूषण्वन्तममर्त्यं सीदन्तं वर्हिषि प्रियेऽमृतेन्द्रं वयोधसम् ।

बृहतीं छन्दं इन्द्रियं त्रिवत्सं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥४॥ २७

होता यक्षद्वयचस्वतीः सुप्रायणा ऋतावृधो द्वारो देवीर्हिरण्ययीर्वृष्टाणमिन्द्रं वयोधसम् ।

पङ्क्तिं छन्दं इहेन्द्रियं तुर्यवाहं गां वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥५॥ २८

होता यक्षत्सुपेशसा सुशिल्पे बृहती उभे नक्तोपासा न दर्शते विश्वमिन्द्रं वयोधसम् ।

त्रिष्टुभं छन्दं इहेन्द्रियं पष्टवाहं गां वयो दधद्वीतामाज्यस्य होतर्यजं ॥६॥ २९

होता यक्षत्प्रचेतसा देवानामुत्तमं यशो होतारा दैव्या कवी सयुजेन्द्रं वयोधसम् ।

जगतीं छन्दं इन्द्रियमनद्वाहं गां वयो दधद्वीतामाज्यस्य होतर्यजं ॥७॥ ३०

होता यक्षत्पेशस्वतीस्तिस्रो देवीर्हिरण्ययीर्भारतीवृहतीर्महीः पतिमिन्द्रं वयोधसम् ।

चिराजं छन्दं इहेन्द्रियं धेनुं गां न वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ॥८॥ ३१

होता यक्षत्सुरेतसं त्वष्टारं पुष्टिवर्धनं रूपाणि विभ्रतं पृथक् पुष्टिमिन्द्रं वयोधसम् ।

द्विपदं छन्दं इन्द्रियमुक्षाणं गां न वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥९॥ ३२

होता यक्षद्वनस्पतिः शमितारः शतक्रतुः

हिरण्यपर्णमुक्थिनं रशनां विभ्रतं वाशिं भगमिन्द्रं वयोधसम् ।

ककुभं छन्दं इहेन्द्रियं वशां वेहतं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतर्यजं ॥१०॥ ३३

होता यक्षत्स्वाहाकृतीरग्निं गृहपतिं पृथग्वरुणं भेषजं क्विं क्षत्रमिन्द्रं वयोधसम् ।

जतिं छन्दसं छन्दं इन्द्रियं बृहद्वयं गां वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतर्यजं ११(३)३४ [१७१५]

- देवं बर्हिर्वयोधसं देवमिन्द्रमवर्धयत् ।
 गायत्र्या छन्दसेन्द्रियं चक्षुरिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यज ॥१॥ ३५
- देवीर्द्वारो वयोधसं शुचिमिन्द्रमवर्धयन् ।
 उष्णिहा छन्दसेन्द्रियं प्राणमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य व्यन्तु यज ॥२॥ ३६
- देवी उपासानक्ता देवमिन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 अनुष्टुभा छन्दसेन्द्रियं वलमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यज ॥३॥ ३७
- देवी जोष्टी वसुधिति देवमिन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 बृहत्या छन्दसेन्द्रियं श्रोत्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यज ॥४॥ ३८
- देवी ऊर्जाहुती दुर्घे सुदुर्घे पयसेन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 पङ्क्त्या छन्दसेन्द्रियं शुक्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यज ॥५॥ ३९
- देवा दैव्या होतारा देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धताम् ।
 त्रिष्टुभा छन्दसेन्द्रियं त्विषिमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यज ॥६॥ ४०
- देवीस्तिस्तिस्तिस्ती देवीर्वयोधसं पतिमिन्द्रमवर्धयन् ।
 जगत्या छन्दसेन्द्रियं शूषमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य व्यन्तु यज ॥७॥ ४१
- देवो नराशंसो देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 विराजा छन्दसेन्द्रियं रूपमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यज ॥८॥ ४२
- देवो वनस्पतिर्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 द्विपदा छन्दसेन्द्रियं भगमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यज ॥९॥ ४३
- देवं बर्हिर्वारितीनां देवमिन्द्रं वयोधसं देवं देवमवर्धयत् ।
 ककुभा छन्दसेन्द्रियं यश इन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यज ॥१०॥ ४४
- देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 अतिच्छन्दसा छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यज ॥११॥ ४५
- अग्निमद्य होतारमवृणीतायं यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोकाशं वभानिन्द्राय वयोधसे छार्गम् ।
 सूपस्था अद्य देवो वनस्पतिर्भवादिन्द्राय वयोधसे छार्गेन ।
 अघृतं मैदस्तः प्रतिपचत्तार्गभीदवीवृधत्पुरोकाशेन । त्वामद्य ऋषे ॥१२॥ (४) ४६ [१७६७]
- होता यक्षदेकादश ॥११॥ देवं बर्हिर्द्वादश ॥१२॥ होता यक्षदेकादश ॥११॥ देवं बर्हिर्द्वादश ॥१२॥
 ॥ चतुरनुवाकेषु षट्चत्वारिंशत् ॥४६॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रिंशत्तितमोऽध्यायः ॥३०॥
 ॥ इति तृतीयो दशकः ॥

अथ चतुर्थो दशकः ॥

अथैकत्रिंशोऽध्यायः ।

- समिद्धो अञ्जन्कृदरं मतीनां घृतमग्ने मधुमत्पिपन्वमानः ।
 वाजी वहन्वाजिनं जातवेदो देवानां वक्षि प्रियमा सधस्थम् ॥१॥ १
- घृतेनाञ्जन्त्सं पृथो देवयानान्प्रजानन्वाज्यप्येतु देवान् ।
 अनु त्वा सप्ते प्रदिशः सचन्ताः स्रधामस्यै यजमानाय धेहि ॥२॥ ३
- ईडयश्वासि वन्द्यश्च वाजिन्नाशुश्वासि मेघ्यश्च सप्ते ।
 अग्निष्ठां देवैर्वसुभिः सजोषाः प्रीतिं वह्निं बहत् जातवेदाः ॥३॥ ३
- स्तीर्णं वह्निः सुष्टरीमा जुषाणोरु पृथु प्रथमानं पृथिव्याम् ।
 देवेभिर्युक्तमदितिः सजोषाः स्योनं कृण्वाना सुविते दधातु ॥४॥ ४
- एता उ वः सुभगा विश्वरूपा वि पक्षोभिः श्रयमाणा उदारैः ।
 ऋष्वाः सतीः कवधः शुम्भमाना द्वारो देवीः सुप्रायणा भवन्तु ॥५॥ ५
- अन्तरा मित्रावरुणा चरन्ती मुखं यज्ञानामभि संविदाने ।
 उषासा वाः सुहिरण्ये सुशिल्पे क्रतस्य योना इह सादयामि ॥६॥ ६
- प्रथमा वाः सरथिना सुवर्णां देवौ पश्यन्तौ भुवनानि विश्वा ।
 अपिप्रयं चोदना वां मिमाना होतारा ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥७॥ ७
- आदित्यैर्नो भारती वष्टु यज्ञः सरस्वती सह रुदैर्न आवीत् ।
 इळोपहता वसुभिः सजोषा यज्ञ नो देवीरमृतेषु धत्त ॥८॥ ८
- त्वष्टा वीरं देवकामं जजान त्वष्टुरवी जायत आशुरश्वः ।
 त्वष्टेदं विश्वं भुवनं जजान ब्रह्मोः कर्तारमिह यक्षि होतः ॥९॥ ९
- अश्वो घृतेन त्मन्या समक्तु उप देवाँर ऋतुशः पाथ एतु ।
 वनस्पतिर्देवलोकं प्रजानन्नाग्निना हव्या स्वदितानि वक्षत् ॥१०॥ १०
- प्रजापतेस्तपसा वावृषानः सद्यो जातो दधिपे यज्ञमग्ने ।
 स्वाहाकृतेन हविषा पुरोगा याहि माघ्या हविरदन्तु देवाः ॥११॥ (१) ११
- केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुपङ्गिरजायथाः ॥१॥ १२
- जीमूर्तस्येव भवति प्रतीकं यद्दर्शो याति समदामुपस्थे ।
 अनाविद्धया तुन्वा जय त्वः स त्वा वर्मणो महिमा पिपर्तु ॥२॥ १३ [१७८०]

- धन्वना गा धन्वनाजि जयेम धन्वना तीव्राः समदो जयेम ।
 धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम ॥३॥ १४
- ते आचरन्ती समनेव योषा मातेव पुत्रं विभृतामुपस्थे ।
 अप शत्रून्विध्यता संविदाने आर्त्ता इमे विंफुरन्ती अमित्रान् ॥४॥ १५
- वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रियं सखायं परिषस्वजाना ।
 योषेव शिङ्क्ते वितताधि धन्वन् ज्या इयं समने पारयन्ती ॥५॥ १६
- अहिरिव भोगैः पर्येति ब्राह्मं ज्यायां हेतिं परिवाधमानः ।
 हस्तघ्नो विश्वा वयुनानि विद्वान्पुमान्पुमांसं परि पातु विश्वतः ॥६॥ १७
- बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्वा कृणोति समनावगत्यं ।
 इषुधिः सङ्काः पृतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रसृतः ॥७॥ १८
- सुपूर्णं वस्ते मृगो अस्या दन्तो गोभिः संनद्धा पतति प्रसृता ।
 यत्रा नरः सं च वि च द्रवन्ति तत्रासभ्यमिषवः शर्म यंसन् ॥८॥ १९
- वनस्पते वीर्द्धङ्गो हि भूया अस्मत्सखा प्रतरणः सुवीरः ।
 गोभिः संनद्धो असि वीळ्यस्वास्थाता ते जयतु जेत्वानि ॥९॥ २०
- रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुपारथिः ।
 अभीशूनां महिमानं पनायत् मनः पश्चादनु यच्छन्ति रश्मयः ॥१०॥ २१
- आ जहन्ति सान्वेषां जघनाँर उर्ष जिज्ञते ।
 अश्वाजनि प्रचेतसोऽश्वान्त्समत्सु चोदय ॥११॥ २२
- उर्ष श्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्टितं जगत् ।
 स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीयो अर्ष सध शत्रून् ॥१२॥ (२) २३
- यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उघन्त्समुद्रादुत वा पुरीषात् ।
 ज्येनस्यं पक्षा हरिणस्यं ब्राह्म उंपस्तुत्यं महिं ज्ञातं ते अर्वन् ॥१॥ २४
- यमेनं द्रुचं त्रित एनमायुनगिन्द्रं एणं प्रथमो अर्घ्यतिष्ठत् ।
 गन्धर्वो अस्य रशनामगृष्णात्सरादश्वं वसत्रो निरंतष्ट ॥२॥ २५
- असिं यमो अस्यादित्यो अर्वन्नासिं त्रितो गुह्येन व्रतेन ।
 असि सोमेन समया विपृक्त आहुस्ते त्रीणि द्विवि बन्धनानि ॥३॥ २६
- त्रीणि त आहुद्विवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे ।
 उतेव मे वरुणश्छन्त्स्यर्वन्यत्रा त आहुः परमं जनित्रम् ॥४॥ २७ [१७५४]

इमा ते वाजिभ्रमार्जनीनामीमा शफानां सनितुर्निधाना ।	
अत्रा ते भद्रा रश्ना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः ॥५॥	२८
आत्मानं ते मनसारादजानामवो दिवा पतर्यन्तं पतङ्गम् ।	
शिरो अपश्यं पथिभिः सुगोभिररेणुभिर्जेहमानं पतत्रि ॥६॥	२९
अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः ।	
यदा ते मतो अनु भोगमान्ळादिद् प्रासिष्ठ औषधीरजीगः ॥७॥	३०
अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम् ।	
अनु वार्तासस्तव सख्यमीयुरनु देवा ममिरे वीर्यं ते ॥८॥	३१
हिरण्यशृङ्गोऽस्यो अस्य पादा मनोजवा अवर इन्द्र आसीत् ।	
देवा इदस्य हविरद्यमायन्यो अर्वन्तं प्रथमो अध्यातिष्ठत् ॥९॥	३२
ईमान्तासः सिलिकमध्यमासः सः शूरणासो दिव्यासो अत्याः ।	
हःसा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्यमज्जमश्वाः ॥१०॥	३३
तव शरीरं पतयिष्ण्वर्वन्तव चित्तं वार्त इव भ्रजीमान् ।	
तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा चरन्ति ॥११॥	३४
उपप्रागाच्छसतं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीघ्यानः ।	
अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात्कवयो यन्ति रेभाः ॥१२॥	३५
उप प्रागात्परमं यत्सधस्थमर्वा २ अच्छा पितरं मातरं च ।	
अद्या देवाञ्जुष्टमो हि गम्या अथा शास्ते द्राशुपे वार्यणि ॥१३॥ (३)	३६
सर्मिद्रो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसि जातवेदः ।	
आ च वहं मित्रमहश्चिकित्वान्त्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥१॥	३७
तर्नपात्पथ क्रतस्य यानान्मध्वा समञ्जन्त्स्वदया सुजिह्व ।	
मन्मानि घीभिरुत यज्ञमृन्धन्देवत्रा च कृणुहध्वरं नः ॥२॥	३८
नराशःस्य महिमानमेषामुषं स्तोषाम यजतस्य यज्ञैः ।	
ये सुक्रतवः शुचयो धियंघाः स्वदन्ति देवा उभयानि हृव्या ॥३॥	३९
आजुह्वान ईडयो वन्द्यश्वा यास्ये वसुभिः सुजोषाः ।	
त्वं देवानामसि यह्य होता स एनान्यक्षीपितो यर्जीयान् ॥४॥	४०
प्राचीनं बहिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अग्रे अह्वाम् ।	
व्यु प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अर्दितये स्योनम् ॥५॥	

व्यचस्वतीरुर्विया वि श्रयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुम्भमानाः ।

देवीर्दारो बृहतीर्विभमिन्वा देवेभ्यो भवत सुग्रायणाः ॥६॥

४२

आ सुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।

दिव्ये योषणे बृहतीं सुरुक्मे अधि श्रियंश्च शुकृपिशं दधाने ॥७॥

४३

दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजध्वै ।

प्रचोदयन्ता विदयेषु कारू प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशां दिशन्तां ॥८॥

४४

आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विळा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।

तिस्रो देवीर्बहिरेदश्च स्योनश्च सरस्वती स्वर्षसः सदन्तु ॥९॥

४५

य इमे द्यावापृथिवी जनित्री रूपैरपिश्चञ्चुवनानि विश्वा ।

तमद्य होतरिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥१०॥

४६

उपावसुज त्मन्या समञ्जन्देवानां पार्थ क्रतुधा हवींश्चि ।

वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वर्दन्तु हव्यं मधुना घृतेन ॥११॥

४७

सद्यो जातो व्यमिमीत यज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ।

अस्य होतुः प्रदिश्यतस्य वाचि स्वाहाकृतश्च हविरदन्तु देवाः ॥१२॥ (४)

४८

अग्नये गायत्राय त्रिवृते रायन्तरायाष्टाकपाल इन्द्राय त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय बर्हितायैकादशकपालो विश्वेभ्यो देवेभ्यो जागतेभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यो द्वादशकपालो मित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभ्यामेकविंशत्यां वैराजाभ्याम् । पयस्या बृहस्पतये पाङ्क्त्या त्रिणवार्यं शाक्रार्यं चुरुः संवित्र औष्णिहाय त्रयस्त्रिंशार्यं रैवताय द्वादशकपालः प्राजापत्यश्चरुर्दित्यै विष्णुपत्न्यै चरुर्अग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालोऽनुमत्या अष्टाकपालः ॥१॥ (५)

४९

आग्नेयः कृष्णग्रीवः सारस्वती मेषी बभ्रुः सौम्यः पौष्णः श्यामः शित्तिपृष्ठो बर्हिस्पत्यः शिल्पो वैश्वदेवः । ऐन्द्रोऽरुणो मारुतः कल्मार्य ऐन्द्राय संश्रितोऽधोरोमः सावित्रो वारुणः कृष्ण एकशित्तिपात्पेत्वः ॥१॥ (६)

५०

अग्नयेऽनीकवते रोहिताश्रिनश्चानघोरोमौ सावित्रौ पौष्णौ रजतनाभी वैश्वदेवौ पिशङ्गौ तूपरौ । मारुतः कल्मार्य आग्नेयः कृष्णोऽजः सारस्वती मेषी वारुणः पेट्वः ॥१॥ (७) ५१ [१७७८]

समिद्धो अञ्जनेकादश ॥११॥ केतुं रुष्यन्द्वादश ॥१२॥ यदक्रन्दस्त्रयोदश ॥१३॥ समिद्धो अद्य द्वादश ॥१४॥ अग्नये गायत्रायैका ॥१॥ आग्नेयः कृष्णग्रीव एका ॥ १ ॥ अग्नयेऽनीकवत इत्येका ॥ १ ॥

॥ सप्तानुवाकेष्वेकपञ्चाशत् ॥ ५१ ॥

॥ इति शुरुयजुःकाण्डसंहितायामेकत्रिंशतितमोऽध्यायः ॥३१॥

अथ द्वात्रिंशोऽध्यायः ।

अस्याजरांसो दुमामरित्रा अर्चद्दूमासो अग्रयः पावकाः ।	
श्वितीचयः श्वात्रासो भुरण्यवो वनर्षदो वायवो न सोमाः ॥१॥	१
हरयो धूमकेतवो वार्तजृता उप घवि । यतन्ते वृथगग्रयः ॥२॥	२
यजा नो मित्रावरुणा यजा देवाँर ऋतं बृहत् । अग्ने यक्षि स्वं दमम् ॥३॥	३
युक्ष्वा हि देवहूतमाँर अश्वँर अग्ने रथीरिव । नि होता पूर्यः सदः ॥४॥	४
द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे अन्यान्या वत्समुप धापयेते ।	
हरिरन्यस्यां भवति स्वधावाञ्छुक्रो अन्यस्यां ददृशे सुवर्चाः ॥५॥	५
अयमिह प्रथमो धायि धात्वाभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वीडयः ।	
यममवानो भृगवो विरुचुर्वनेषु चित्रं विश्वं विशेविशे ॥६॥	६
त्रीणि शुता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च देवा नवं चासपर्यन् ।	
औक्षन्धृतैरस्तृणन् बर्हिँरस्मा आदिद्वोतारं न्यसादयन्त ॥७॥	७
मूर्धानं दिवो अरते पृथिव्या वैश्वानरमुत आ जातमग्निम् ।	
कविं सग्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः ॥८॥	८
अभिवृत्राणि जहन्नद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्रः शुक्र आहुतः ॥९॥	९
विश्वेभिः सोम्यं मध्वञ् इन्द्रेण वायुना । पिवा मित्रस्य धामभिः ॥१०॥	१०
आ यदिपे नृपतिं तेज आनद् शुचिरेतो निषिक्तं द्यौरभीकै ।	
अग्निः शर्धमनवृद्यं युवानं स्वाध्वं जनयत्सुदयच्च ॥११॥	११
अग्ने शर्धं महते सौभगाय तव द्युसान्युत्तमानि सन्तु ।	
संजास्पत्यं सुयममा कृणुष्व शत्रूयतामभि तिष्ठा महाशसि ॥१२॥	१२
त्वां हि मन्द्रतममर्कशोकैर्वेदमहे महि नः श्रोण्यग्ने ।	
इन्द्रं न त्वा शर्वसा देवता वायुं पृणन्ति राधसा नृतमाः ॥१३॥	१३
त्वे अग्ने स्वाहुत प्रियासः सन्तु सूरयः ।	
यन्तारो ये मघवानो जनानामूर्वान्दयन्तु गोनाम् ॥१४॥	१४
श्रुषि श्रुत्कर्णं वहिभिर्देवैरग्ने स्यावभिः ।	
आसीदन्तु बर्हिषि मित्रो अर्यमा प्रातर्यावाणो अध्वरम् ॥१५॥	१५
विश्वेषामर्दितिर्षज्ञियानां विश्वेषामर्तिधिर्मानुषाणाम् ।	
अग्निर्देवानामव आवृणानः समृत्तीको भवतु जातवेदाः ॥१६॥	१६ [१७९४]

महो अग्नेः समिधानस्य शर्मण्यनांगा मित्रे वरुणे स्वस्तये । श्रेष्ठे स्याम सवितुः सर्वामनि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥१७॥ (१)	१७
आपश्चित्पिप्यु स्तुर्यो न गात्रो नक्षत्रुतं जरितारस्त इन्द्र । याहि वायुर्न नियुतो नो अच्छा त्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान् ॥१॥	१८
गात्र उपावतावतं मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया ॥२॥	१९
यदद्य सूर उदितेऽनांगा मित्रो अर्यमा । सुनार्ति सविता भगः ॥३॥	२०
आ सुते सिञ्चत श्रियं रोदस्योराभिश्चियम् । रसा दधीत वृषभम् । तं प्रत्नथायं वेनश्चोदयत् ॥४॥	२१
आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूषञ्छ्रियो वसानश्चरति स्वरोचिः । महत्तद्वृष्णो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥५॥	२२
प्र वो महे मन्दमानायान्घसोऽर्ची विश्वानराय विश्वाभ्रवे । इन्द्रस्य यस्य सुमखं सहो महि श्रवो नृमणं च रोदसी सपर्यतः ॥६॥	२३
बृहन्निदिष्म एषां भूरिं शस्तं पृथुः स्वरुः । येषामिन्द्रो युवा सर्वा ॥७॥	२४
इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । महारं अभिष्टिरोर्जसा ॥८॥	२५
इन्द्रो वृत्रमवृणोच्छर्धनीतिः प्र मायिनाममिनाद्वर्षणीतिः । अहन्व्यं ससुशुधगवनेत्राविधेना अकृणोद्राम्याणाम् ॥९॥	२६
कुतस्त्वमिन्द्र माहिंनः सन्नेको यासि सत्पते किं त इत्या । सं पृच्छसे समराणः शुभ्रानैवोचेस्तन्नो हरिवो यत्तं अस्मे । महार इन्द्रो य ओर्जसा कदा चन स्तरीरसि कदा चन प्रयुच्छसि ॥१०॥	२७
आ तत्त इन्द्राय वः पनन्ताभि य ऊर्व गोमन्तं तितृत्सान् । सकृत्स्वं ये पुरुपुत्रां मही सहस्रधारां बृहतीं दुदुक्षन् ॥११॥	२८
इमां ते धियं प्र भरे महो महीमस्य स्तोत्रे धिषणा यत्तं आनजे । तमृत्सवे च प्रसवे च सासहिमिन्द्रं देवासः शर्वसामदुन्नतुं ॥१२॥ (२)	२९
विभ्राद् ब्रुहत्पिबतु सोम्यं मघ्वायुर्दधद्यज्ञपता अविहुतम् । वार्तज्जतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पुपोप पुरुषा वि रोजति ॥१॥	३०
उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वायु स्र्यम् ॥२॥	३१
येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनांर अतुं । त्वं वरुण पश्यसि ॥३॥	३२ [१८०]

- देव्या अध्वर्यु आ गतुं रथेन सूर्यत्वचा । मध्वा यज्ञुं समञ्जाथे ।
तं प्रलथायं वेनश्वौदयच्चित्रं देवानाम् ॥४॥ ३३
- आ न इळाभिर्विदथे सुशस्ति विश्वानरः सविता देव एतु ।
अपि यथा युवानो मत्सथा नो विश्वं जगदभिपित्वे मनीषा ॥५॥ ३४
- यदद्य कर्च वृत्रहनुदगा अभि सूर्य । सर्वं तदिन्द्र ते वशे ॥६॥ ३५
- तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य । विश्वमा भासि रोचनम् ॥७॥ ३६
- तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्या कर्तोविततुं सं जमार ।
यदेदयुक्त हरितः सधस्थादाद्रात्री वासस्तनुते सिमस्मै ॥८॥ ३७
- तन्मित्रस्य वरुणस्याभिचक्षे सूर्यो रूपं कृणुते घोरुपस्ये ।
अनन्तमन्यद्रुशदस्य पार्जः कृष्णमन्यद्वरितः सं भरन्ति ॥९॥ ३८
- चणमहौर असि सूर्य चळादित्य महौर असि ।
महस्ते सतो महिमा पनस्यतेऽद्वा देव महौर असि ॥१०॥ ३९
- वट् सूर्य श्रवसा महौर असि सत्रा देव महौर असि ।
महा देवानामसूर्यः पुरोहितो विश्वु ज्योतिरदाभ्यम् ॥११॥ ४०
- श्रायन्त इव सूर्य विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत ।
वसूनि जाते जनमानु ओर्जसा प्रति भागं न दीधिम ॥१२॥ ४१
- अद्या देवा उदिता सूर्यस्य निरःहसः पिपृता निरवघात् ।
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥१३॥ ४२
- आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च ।
हिरण्ययेन सविता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥१४॥ (३) ४३
- प्र वावृजे सुप्रया वहिरेषामा विष्पतीं वीरिंट इयाते ।
विशामक्तोरुपसः पूर्वहृतौ वायुः पूषा स्वस्तये नियुत्वान् ॥१॥ ४४
- इन्द्रवायु वृहस्पति मित्राग्नि पूषणं भर्गम् । आदित्यान्मारुतं गुणम् ॥२॥ ४५
- वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरुतिभिः । करतां नः सुरार्घसः ॥३॥ ४६
- अधि न इन्द्रेषां विष्णो सजात्यानाम् । इता मरुतो अश्विना ।
तं प्रलथायं वेनश्वौदयद्ये देवाम् आ न इळाभिर्विश्वेभिः सोम्यं मघ्नोमासध्वर्षणीधृतः ॥४॥ ४७
- अम इन्द्र वरुण मित्र देवाः शर्घः प्र यन्त मारुतोत विष्णो ।
उसा नासत्या रुद्रो अघ्न प्राः पूषा भगः सरस्वती जुपन्त ॥५॥ ४८ [१८३६]

इन्द्राग्नी मित्रावरुणादिति९ स्वः पृथिवीं द्यां मरुतः पर्वताँर अपः ।

हुवे विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं भगं नु शंसं९ सवितारंमृतये ॥६॥

४९

अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहृत्ये भरहूतो सजोषाः ।

यः शंसते स्तुवते धारिं पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँर अवन्तु देवाः ॥७॥

५०

अर्वाञ्चो अद्या भवता यजत्रा आ वो हार्दिं भयमानो व्ययेयम् ।

त्रार्ध्वं नो देवा निजुरो वृकस्य त्रार्ध्वं कृतादिवपदो यजत्राः ॥८॥

५१

विश्वे अद्य मरुतो विश्वं कुती विश्वे भवन्त्वभयः समिद्धाः ।

विश्वे नो देवा अवसा गमन्तु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥९॥

५२

विश्वे देवाः शृणुतेम९ हवे मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि छ ।

ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन्वर्हिषि मादयध्वम् ॥१०॥

५३

देवैभ्यो हि प्रथमं यज्ञियेभ्योऽमृतत्व९ सुवसिं भागमुत्तमम् ।

आदिहामानं९ सवितर्व्यूणुपेऽनूचीना जीविता मानुषेभ्यः ॥११॥ (४)

५४

प्र वायुमच्छा वृहती मनीषा वृहद्रयि विश्ववार९ रथग्राम् ।

द्युतद्यामा नियुतः पत्यमानः कविः कविर्मियक्षसि प्रयज्यो ॥१॥

५५

इन्द्रवायू इमे सुता उप प्रयोभिरा गतम् । इन्द्रवो वामुशन्ति हि ॥२॥

५६

मित्रं९ हुवे पूतदक्षं वरुणं च रिशार्दसम् । धिर्यं घृताची९ सार्धन्ता ॥३॥

५७

दक्षा युवाकवः सुता नासत्या वृक्तवर्हिषः । आ यात९ रुद्रवर्तनी ।

तं प्रत्तथायं वेनश्चोदयत् ॥४॥

५८

विदधदीं सरमा रुग्णमद्रेर्महि पार्थः पूर्य९ सश्र्यकः ।

अग्रं नयत्सुपद्यक्षराणामच्छा रवं प्रथमा जानती गात् ॥५॥

५९

नहि स्पशमविदन्नन्यमस्माद्वैश्वानरात्पुर एतारंमथेः ।

एमेनमवृधभृता अमत्यं वैश्वानरं क्षेत्रजित्याय देवाः ॥६॥

६०

उग्रा विघनिना मृधं इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मुळात ईदृशे ॥७॥

६१

उपास्मै गायता नरः पर्वमानायेन्दवे । अभि देवाँर इयक्षते ॥८॥

६२

ये त्वाहिहत्ये मघन्नवर्धन्ये शम्बरे हरिवो ये ग ईष्टो ।

ये त्वां नूनमनुमदन्ति विप्राः पिबेन्द्र सोम९ सर्गणो मरुद्धिः ॥९॥

६३

जनिष्ठा उग्रः सहसे तुरायं मन्द्र ओजिष्ठो बहुलाभिमानः ।

अवर्धन्निन्द्रं मरुतश्चिदत्र माता यद्वीरं दुघनद्वनिष्ठा ॥१०॥

६४ [१८४५]

आ तू न इन्द्र वृत्रहन्स्मार्कमर्धमा गंहि । महान्महीभिर्भूतिभिः ॥११॥	६५
त्वमिन्द्र प्रतृतिष्वभि विश्वा असि स्पृधः ।	
अशस्तिहा जनिता विश्वतूरसि त्वं तूर्य तरुण्यतः ॥१२॥	६६
अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरां ।	
विश्वास्ते स्पृधः श्रधयन्त मन्यन्ते वृत्रं यदिन्द्र तूर्वासि ॥१३॥	६७
यज्ञो देवानां प्रत्येति सुम्नमादित्यासो भवता मृळ्यन्तः ।	
आ वोऽर्वाचीं सुमतिर्ववृत्याद्दुहोश्चिंदा वरिवोवित्तरासत् ॥१४॥	६८
अदग्धोभिः सवितः पायुभिष्टुः शिवेभिर्द्य परि पाहि नो गर्यम् ।	
हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किनो अघशंस ईशत ॥१५॥ (५)	६९

प्र वीर्या शुचयो दद्रेरे वामध्वर्युभिर्मधुमन्तः सुतासः ।	
बह्व वायो नियुतो याह्यच्छा पिवा सुतस्यान्धसो मदाय ॥१॥	७०
गात्र उपावताव्रतं मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया ॥२॥	७१
काव्ययोराजानेषु क्रत्वा दक्षस्य दुरोणे । रिशादसा सधस्थ आ ॥३॥	७२
दैव्या अध्वर्यु आ गतं रथेन सूर्यत्वचा ।	
मध्वा यज्ञं समञ्जाथे । तं प्रलथायं वेनश्वोदयत् ॥४॥	७३
तिरश्चीनो विततो रुश्मिरेपामधः स्विदासी ३दुपरि स्विदासी ३त् ।	
रेतोधा आसन्महिमानं आसन्स्त्रधा अवस्तात्प्रयतिः परस्तात् ॥५॥	७४
आ रोदसी अपृणदा स्वर्महज्जातं यदेनमपसो अधारयन् ।	
सो अध्वराय परिणीयते क्वविरत्यो न वाजसातये चनोहितः ॥६॥	७५
उकथेभिर्वृत्रहन्तमा या मन्दाना चिदा गिरा । आङ्गुपैराविवांसतः ॥७॥	७६
उप नः सुनवो गिरः शृण्वन्त्वमृतस्य ये । सुमृळीका भवन्तु नः ॥८॥	७७
ब्रह्माणि मे सुतयः शं सुतासः शुष्म इयति प्रभृतो मे अद्रिः ।	
आ शासते प्रति हर्यन्त्युकथेमा हरीं वहतस्ता नो अच्छ ॥९॥	७८
अनुचमा ते मध्वन्नकिर्तु न लग्नां अस्ति देवता विदानः ।	
न जायमानो नशते न जातो यानि कारिष्या कृणुहि प्रवृद्ध ॥१०॥	७९
तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेपनृम्णः ।	
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रून्नु यं विश्वे मदन्त्युमाः ॥११॥	

इमा उँ त्वा प्ररूवसो गिरोँ वर्धन्तु या मम ।
 पावकवर्णाः शुचयो विपश्चितोऽभि स्तोमैरनूपत ॥१२॥ ८१
 यस्याय विश्व आयोँ दासः शेवधिपा अरिः ।
 तिरश्चिदयेँ रुशमे पवीरवि तुभ्येत्सो अज्यते रयिः ॥१३॥ ८२
 अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र इव पप्रथे ।
 सत्यः सो अस्य महिमा गृणे शर्वो यज्ञेषु विप्रराज्येँ ॥१४॥ ८३
 अदन्वेभिः सवितः पायुभिष्ट्वं शिवेभिरद्य परिँ पाहि नो गर्यम् ।
 हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किनोँ अघशंस ईशत ॥१५॥ (६) ८४ [१८६२]

अस्याजरासः सप्तदश ॥१७॥ आपश्चिद् द्वादश ॥१२॥ विभ्राद् चतुर्दश ॥१४॥ प्रवावृज एकादश ॥११॥
 प्रवायुं पञ्चदश ॥१५॥ प्रदीरयेति च पञ्चदश ॥१५॥ पडनुवाकेषु चतुरशीतिः ॥८४॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वात्रिंशोऽध्यायः ॥३२॥

अथ त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ।

यजाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदुँ सुप्तस्य तथैवैति ।
 दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥१॥ १
 पितुँ नु स्तोपं महो धर्माणं तविषीम् । यस्य त्रितो व्योजसा वृत्रं विपर्वमर्दयत् ॥२॥ २
 अन्विदनुमते त्वं मन्यासैँ शं च नस्कृधि ।
 कृत्वे दक्षाय नो हिनु प्र ण आयुँषि तारिपः ॥३॥ ३
 सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा । जुषस्वं हव्यमाहुँतं प्रजां देवि दिदिङ्कि नः ॥४॥ ४
 पञ्च नद्यः सरस्वतीमपि यन्ति सप्तोतसः । सरस्वती तु पञ्चधा सो देशेऽभवत्सरित् ॥५॥ ५
 त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषिर्देवो देवानामभवः शिवः सखा ।
 तव व्रते कुवयो विद्वानापसोऽजायन्त मरुतो भार्जहृष्टयः ॥६॥ ६
 त्वं नोँ अग्ने तव देव पायुभिर्मघोनोँ रक्ष तन्वश्च वन्द्य ।
 ज्ञाता लोकस्य तनये गवामस्यनिमेषं रक्षमाणस्तव व्रते ॥७॥ ७
 उत्तानायामव भरा चिकित्वान्त्सद्यः प्रवीता वृषणं जजान ।
 अरुपस्तपो रुशदस्य पाज इळायास्पुत्रो वयुनेऽजनिष्ट ॥८॥ ८
 इळायास्त्वा पदे वयं नाभां पृथिव्या अर्धि ।
 जातवेदो निर्धीमद्यभेँ हव्याय वोळ्हे ॥९॥ ९ [१८७६]

प्र मन्महे शवसानाय शूपमाङ्गुपं गिर्विणसे अङ्गिरस्वत् ।	
सुवृक्तिभिं स्तुवत ऋग्मियायाचीमार्कं नरं विश्रुताय ॥१०॥	१०
प्र वो महे महि नमो भरध्वमाङ्गुप्यं शवसानाय सामं ।	
येना नः पूर्वे पितरः पदज्ञा अर्चन्तो अङ्गिरसो गा अविन्दन् ॥११॥	११
इच्छन्ति त्वा सोम्यासः सखायः सुन्वन्ति सोमं दधति प्रयांसि ।	
तिर्तिक्षन्ते अभिशस्तिं जनानामिन्द्र त्वदा कश्चन हि प्रक्रेतः ॥१२॥	१२
न ते दूरे परमा चिद्रजास्या तु प्र याहि हरिवो हरिभ्याम् ।	
इराय वृष्णे सर्वना कृतेमा युक्ता ग्रावाणः समिधाने अग्रौ ॥१३॥	१३
अपाळ्हं युत्सु पृतनासु पप्रिं स्वर्पाम्पसां वृजनस्य गोपाम् ।	
भरेपुजां सुक्षितिं सुश्र्वसं जयन्तं त्वामर्तुं मदेम सोम ॥१४॥	१४
सोमो धेनुं सोमो अर्वन्तमाशुं सोमो त्रिरं कर्मण्यं ददाति ।	
सादन्यं विद्वथ्यं सभेयं पितृश्रवणं यो ददाशदस्मै ॥१५॥	१५
त्वमिमा ओषधीः सोम विश्वास्त्वमपो अजनयस्त्वं गाः ।	
त्वमा तंतन्धोर्वन्तरिक्षं त्वं ज्योतिषा वि तमो ववर्थ ॥१६॥	१६
देवेन नो मनसा देव सोम रायो भागं सहसावन्नभि युध्य ।	
मा त्वा तनदीशिपे वीर्यस्योभयेभ्यः ग्रचिकित्सा ग इष्टौ ॥१७॥	१७
अग्रौ व्यस्वत्ककुभः पृथिव्यास्त्री धन्व योजना सप्त सिन्धून् ।	
हिरण्याक्षः संविता देव आगाहध्रत्ता द्राशुपे वार्याणि ॥१८॥	१८
हिरण्यपाणिः सविता विचर्पणिरुभे द्यावापृथिवी अन्तरीयते ।	
अपामीत्रां वार्धते वेति सूर्यमभि कृष्णेन रजसा द्यामृणोति ॥१९॥	१९
हिरण्यहस्तो असुरः सुनीथः सुमृळीकः स्ववा यात्वर्वाङ् ।	
अपसेधन्नक्षसो यातुधानानस्थाद्वेवः प्रतिदोषं गृणानः ॥२०॥	२०
ये ते पन्थाः सवितः पूर्व्यासोऽरेणवः सुकृता अन्तरिक्षे ।	
तेभिर्नो अद्य पृथिभिः सुगेभी रक्षां च नो अधि च ब्रूहि देव ॥२१॥	२१
उभा पिंवतमश्विनोभा नः शर्म यच्छतम् । अविद्रियाभिंरुतिभिः ॥२२॥	२२
अम्रस्वतीमश्विना चार्चमस्मे कृतं नो दत्त्वा वृषणा मनीषाम् ।	
अद्युत्येऽर्वसे निह्वये वां वृधे च नो भवतं वाजमाता ॥२३॥	२३ [१८८५]

द्युभिर्ऋक्तुभिः परिं पातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगोभिः ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामादितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥२४॥

२४

आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च ।

हिरण्ययेन सचिता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥२५॥(१)

२५

आ रात्रिं पार्थिवं रजः पितुरंप्रायि धामाभिः ।

दिवः सदांशसि बृहती वि तिष्ठस आ त्वेषं वर्तते तमः ॥१॥

२६

उषस्तच्चित्रमा भंगस्मभ्यं वाजिनीवति । येन तोकं च तनयं च धामहे ॥२॥

२७

प्रातर्जितं भंगमुग्रं हुवेम वयं पुत्रमदितेयो विधुर्ता ।

आश्रश्चिद्यं मन्यमानस्तुरश्चिद्राजां चिद्यं भगं भक्षीत्याहं ॥३॥

२८

पृषन्तव व्रते वयं न रिष्येम कदा चन । स्तोतारस्त इहस्मसि ॥४॥

२९

पथस्पथुः परिपति वचस्या कामेन कृतो अभ्यानळ्कम् ।

स नो रासच्छुरुर्धश्चन्द्राग्रा धियं धियं सीपघाति प्र पूषा ॥५॥

३०

त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । अतो घर्माणि धारयन् ॥६॥

३१

तद्विप्रासो विपुन्यवो जागृवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥७॥

३२

धृतवती भुवनानामभिश्चियोवी पृथ्वी मधुदुधे सुपेशसा ।

धावापृथिवी वरुणस्य धर्मेणा विष्कभिते अजरे भूरिरेतसा ॥८॥

३३

ये नः सुपत्ना अप ते भवन्त्विन्द्राग्निभ्यामव वाधामहे तान् ।

वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोग्रं चेत्तारमधिराजमक्रन् ॥९॥

३४

आ नासत्या त्रिभिरेकादशैरिह देवेभिर्यातं मधुपेयमश्विना ।

प्रायुस्तारिष्टं नी रपांशसि मृक्षतुं सेधतं द्वेषो भवतं सचाशुवा ॥१०॥

३५

एष व स्तोमो मरुत इयं गीर्मान्द्वार्यस्य मान्यस्य कारोः ।

एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेपं वृजनं जिरदानुम् ॥११॥

३६

सहस्तोमाः सहलन्दस आवृतः सहप्रमा ऋषयः सुप्त दैव्याः ।

पूर्वेषां पन्यामनुदृश्य धीरो अन्वालेभिरे रथ्यो न रथीन् ॥१२॥

३७

आयुष्यं वर्चस्यं रायस्पोषमौद्धिदम् ।

इदं हिरण्यं वर्चस्वञ्जत्रायाविशताद् माम् ॥१३॥

३८ [१९००]

न तद्रक्षांश्चि न पिशाचास्तरन्ति देवानामोजः प्रथमजं ह्येतत् ।
यो विभर्ति दाक्षायणं हिरण्यं स देवेषु कृणुते दीर्घमायुः स मनुष्येषु कृणुते दीर्घमायुः ॥१४॥ ३९

यदार्षघ्नन्दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमनस्यर्मानाः ।
तन्म आ वंधामि शतशारदायार्युष्माञ्जरदष्टिर्यथासम् ॥१५॥ ४०

उत नोऽहिर्बुध्न्यः शृणोत्वज एकपात्पृथिवी समुद्रः ।
विश्वे देवा ऋतावृधो हुवाना स्तुता मन्त्राः कविशस्ता अंबन्तु ॥१६॥ ४१

इमा गिरं आदित्येभ्यो घृतस्नूः सनाद्राजभ्यो जुहा जुहोमि ।
शृणोतु मित्रो अर्यमा भर्गो नस्तुविजातो वरुणो दक्षो अशः ॥१७॥ ४२

सप्त ऋषयः प्रतिहिताः शरीरे सप्त रक्षन्ति सदमप्रमादम् ।
सप्तापः स्वपतो लोकमीयुस्तत्र जागृतो अस्वप्नजौ सत्रसदौ च देवौ ॥१८॥ ४३

उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयन्तस्त्वेमहे ।
उप प्र यन्तु मरुतः सुदानव इन्द्रं प्राशूर्भवा सचा ॥१९॥ ४४

प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिर्मत्रं वदत्युक्थ्यम् ।
यस्मिन्निन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा देवा ओकांश्चि चक्रिरे ॥२०॥ ४५

ब्रह्मणस्पते त्वमस्य युन्ता सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व ।
विश्वं तद्दन्ति देवा बृहद्वदेम विदथे सुवीराः ।
य इमा विश्वा विश्वकर्मा यो नः पितान्नपतेऽन्नस्य नो देहि ॥२१॥ (२) ४६ [१९०८]

यज्ञाप्रतः पञ्चविंशतिः ॥ २५ ॥ आरात्र्येकविंशतिः ॥ २१ ॥ द्वयोरनुवाकयोः पद्चत्वारिंशत् ॥४६॥

॥ इति शुक्यजुःकाण्वसंहितायां त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥

अथ चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ।

देवं सवितुः प्रसुव युज्ञं प्रसुव युज्ञपतिं भर्गाय ।
दिव्यो गन्धर्वः केतुपूः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥१॥ १

तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥२॥ २

विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परा सुव । यद्भद्रं तन्न आ सुव ॥३॥ ३

विभक्तारं हवामहे वसोधिन्नस्य राधसः । सवितारं नृचर्क्षसम् ॥४॥ ४ [१९१२]

ब्रह्मणे ब्राह्मणं क्षत्राय राजन्यं मरुद्भ्यो वैश्यं तपसे शुद्रं तमसे तस्करं नारकाय
 वीरहर्णम् । प्राप्मने ह्येवमाक्रयाया अयोगं कामाय पुश्चलमतिक्रुष्टाय मागधम् ॥५॥ ५
 नृत्तार्यं सूतं गीताय शैलूपं धर्माय सभाचरं नरिष्टायै भीमलम् । नृमार्यं रेभश्च हसाय
 कारिमानन्दाय स्त्रीष्वं प्रमदे कुमारीपुत्रं मेधायै रथकारं धैर्याय तक्षाणम् ॥६॥ ६
 तपसे कौलालं मायायै कर्मरिश्च रूपाय मणिकारश्च शुभे वपश्च शरव्याया इषुकारश्च
 हेत्यै घनुष्कारम् । कर्मणे ज्याकारं दिष्टाय रज्जुसर्जं मृत्यवै मृगद्युमन्तकाय श्वनिनम् ॥७॥७
 नदीभ्यः पौञ्जिष्टमृक्षीकाभ्यो नैषादं पुरुषव्यात्राय दुर्मदं चर्वाप्सरोभ्यो व्रात्यम् ।
 प्रयुग्भ्य उन्मत्तश्च सर्पदेवजनेभ्योऽप्रतिपदमयेभ्यः शूर्यताया अकितवं
 पिशाचेभ्यो विदलकारी यातुधानेभ्यः कण्टकीकारीम् ॥८॥ (१) ८

सुधये जारं गेहायोपपतिमात्यै परिवित्तं निर्ऋत्यै परिविविदानमराध्या एदिधिपुःपतिं
 निष्कृत्यै पेशस्कारीश्च संज्ञानाय स्मरकारीम् । प्रकामोद्यायोपसदं वर्णायानुरुधं
 वलयोपदाम् ॥१॥ ९

उत्सादेभ्यः कुञ्जं प्रमुदे चामनं द्वाभ्यः स्रामश्च स्वमायान्धमधर्माय वधिरं पवित्राय
 भिषजम् । प्रज्ञानाय नक्षत्रदर्शमाशिक्षायै प्रश्निनमुपशिक्षाया अभिप्रश्निनं मर्यादायै
 प्रश्नविवाकम् ॥२॥ १०

अर्मेभ्यो हस्तिपं जवायाश्चपं पुष्ट्यै गोपालं वीर्यायाविपालं तेजसेऽजपालमिरायै कीनाशम् ।
 कीलालाय सुराकारं भद्राय गृहपश्च श्रेयसे वित्तघमाध्यक्षायानुक्षत्तारम् ॥३॥ ११

भायै दार्वीहारं प्रभार्या अग्न्येधं ब्रह्मस्य विष्टपायाभिषेक्तारं वर्षिष्ठाय नाकाय परिवेष्टारम् ।
 देवलोक्याय पेशितारं मनुष्यलोक्याय प्रकरितारश्च सर्वेभ्यो लोकेभ्य उपसेक्तारमव ऋत्यै
 वधायोपमन्थितारं मेघाय वासःपल्पुलीं प्रकामाय रजयित्रीम् ॥४॥ १२

ऋतये स्तेनहृदयं वैरहत्याय पिशुनं विविक्त्यै क्षत्तारमौषद्रघ्रायानुक्षत्तारं
 वलायानुत्तरं भूमे परिष्कन्दम् । प्रियार्यं प्रियवादिनमरिष्टया अश्वसादश्च स्वर्गाय
 लोक्याय भागदुधं वर्षिष्ठाय नाकाय परिवेष्टारम् ॥५॥ (२) १३

मन्यवैऽयस्तापं क्रोधाय निसुरं योगाय योक्तारश्च शोकायाभिसुर्तारं क्षेमाय विमोक्तार-
 मुत्कूलनिकूलेभ्यश्चिष्टिनम् । वपुषे मानस्कृतश्च शीलायाज्जनीकारिं निर्ऋत्यै कोशकारीं
 यमायाद्यम् ॥१॥ १४ [१२२२]

यमार्यं यमुद्धमर्थवृभ्योऽर्वतोकाः संवत्सरायं पर्यायिणीं परिवत्सरायाविजातामिदावत्सराया-
तीत्वंरीमिद्वत्सरायातिष्कद्वरीम् । वत्सरायं विजर्जराः संवत्सरायं पलिक्रीमुभ्योऽजिनसुन्धः
साध्यैभ्यश्चर्मन्नम् ॥२॥ १५

सरोभ्यो वैवुरमुपस्थावराभ्यो दाशं वैशन्ताभ्यो वैन्दं नड्वलाभ्यः शौष्कलम् ।
पारायं मार्गारमवारार्यं केवर्तं तीर्थेभ्यं आन्दं विपमेभ्यो मैनालम् ।
स्वनेभ्यः पर्णकं गुहाभ्यः किरातः सानुभ्यो जम्मकं पर्वतेभ्यः किंपूरुपम् ॥३॥ १६

बीभत्सायै पौल्कसं वर्णाय हिरण्यकारं तुलायै वाणिजं पश्चादोपायं ग्लाविनं विश्वेभ्यो
भूतेभ्यः सिध्मलम् । भूत्यै जागरणमभूत्यै स्वपनमार्त्यै जनवादिनं व्यृद्धया अपगल्मः
संश्रारयं प्रच्छिदम् ॥४॥ १७

अक्षराजायं कितवं कृतायादिनवदुर्शं प्रेतयै कल्पिनं द्वापरायाभिकल्पिनमास्कन्दार्यं
समास्थाणुं मृत्यवै गोव्यच्छमन्तकाय गोघातम् । क्षुधे यो गां विकृन्तन्तं भिक्षमाण
उपतिष्ठति दुष्कृताय चरकाचार्यं पाप्मने सैलगम् ॥५॥ (३) १८

प्रतिश्रुत्काया अर्तनं घोषाय भुपमन्ताय बहुवादिनमनन्ताय मूकः शब्दायाळम्बरा-
घातम् । महसे वीणावादं क्रोशाय तूणवध्ममवरस्परार्यं शङ्खध्मं वनाय वनपमन्य-
तोऽरण्याय दावपम् ॥१॥ १९

नुर्मायं पुंश्चलः हसाय कारिं यादसे शान्त्यां ग्रामण्यं गणकमभिक्रोशकं तान्महसे ।
वीणावादं पाणिघ्नं तूणवध्मं ताम्रुत्तारानन्दाय तलवम् ॥२॥ २०

अग्रये पीवानं पृथिव्यै पीठसर्पिणं वायवे चाण्डालमन्तरिक्षाय वःशनुतिर्न दिवे
संलतिः सूर्याय हर्यक्षम् । नक्षत्रेभ्यः किमिरं चन्द्रमसे किलासमहे शुकं पिङ्गाक्षं
रात्र्यै कृष्णं पिङ्गाक्षम् ॥ ३ ॥ २१

अथैतान्मथौ विरूपाना लभुतेऽतिशुक्लं चार्तिकृष्णं चार्तिदीप्यं चार्तिह्रस्वं च ।
अतिस्पूलं चार्तिकृशं चार्तिकृत्वं चार्तिलोमशं चाशुद्रा अत्रासणास्ते प्राजापत्याः ।
मागधः पुंश्चली ऋषिः कितवोऽशुद्रा अत्रासणास्ते प्राजापत्याः ॥४॥ (४) २२ [१९३०]

वेद सवितरह ॥ ८ ॥ संधये जारं पञ्च ॥ ५ ॥ मन्यये पञ्च ॥ ५ ॥ प्रतिश्रुत्कायै चतस्रः ॥ ४ ॥

चतुर्लुषाकेषु द्वाविंशतिः ॥२१॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥३४॥

अथ पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।	
स भूमिं स्वर्गं स्पृत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गलम् ॥१॥	१
पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यम् ।	
उत्तमृतत्वस्येशानो यदन्नैः शतिरोहति ॥२॥	२
एतावानस्य महिमातो ज्यायांश्च पूरुषः ।	
पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥३॥	३
त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः पादोऽस्येः शर्मवत्पुनः ।	
ततो विश्वरू व्यक्रामत्साशनानशने अभि ॥४॥	४
ततो विराळजायत विराजो अधि पूरुषः ।	
स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥५॥	५
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं पृषदान्यम् ।	
पशून्स्तांश्चक्रे वायुव्यानारण्या ग्राम्याश्च ये ॥६॥	६
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत ऋचुः सामानि जज्ञिरे ।	
छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥७॥	७
तस्मादश्वा अजायन्त ये के चोभयादतः ।	
गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावर्यः ॥८॥	८
तं यज्ञं बृहिषि प्रौक्षन्पुरुषं जातमग्रतः ॥	
तेन देवा अयजन्त साध्या ऋषयश्च ये ॥९॥	९
यत्पुरुषं व्यदधुः कतिषा व्यकल्पयन् ।	
मुखं किमस्यासीत्किं ब्राह्म किमूरु पादा उच्येते ॥१०॥	१०
ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीद्ब्राह्म राजर्न्यः कुतः ।	
ऊरु तदस्य यद्वैश्वर्यः पद्भ्यांश्च शूद्रो अजायत ॥ ११ ॥	११
चन्द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्यो अजायत ।	
श्रोत्रोद्वायुश्च प्राणश्च मुखाद्वागिरजायत ॥१२॥	१२
नाभ्यां आसीदुन्तरिक्षं शीष्णो द्यौः समवर्तत ।	
पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तर्या लोकाँश्च अकल्पयन् ॥ १३ ॥	१३

यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमत्तन्वत ।

वसन्तोऽस्यासीदार्ज्यं ग्रीष्म इष्मः शरद्विः ॥१४॥

१४

सप्तस्यासन्परिघयस्त्रिः सप्त सुमिधः कृताः ।

देवा यद्यज्ञं तन्वाना अवध्नन्पुरुषं पशुम् ॥१५॥

१५

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि घर्मीणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः ॥१६॥ (१)

१६

अन्नः संभृतः पृथिव्यै रसाच्च विश्वकर्मणः समवर्तताग्रै ।

तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति तन्मर्त्यस्य देवत्वमाजानमग्रे ॥१॥

१७

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।

तमेव विदित्वाति मृत्युमेति नान्यः पन्था विद्यतेऽर्यनाय ॥२॥

१८

प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तरजायमानो बहुधा वि जायते ।

तस्य योनिं परिं पश्यन्ति धीरास्तस्मिन्ह तस्थुर्भुवनानि विश्वा ॥३॥

१९

यो देवेभ्य आतपति यो देवानां पुरोहितः ।

पूर्वो यो देवेभ्यो जातो नमो रुचाय ब्राह्मये ॥४॥

२०

रुचं ब्राह्मं जनयन्तो देवा अग्रे तदब्रुवन् ।

यस्तैत्रं ब्राह्मणो विद्यात्तस्य देवा अमन्वगे ॥५॥

२१

श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्या अहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनो व्यात्तम् ।

इष्णाश्रियाणामुं मं इषाण सर्वलोकं मं इषाण ॥६॥ (२)

२२

तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदु चन्द्रमाः ।

तदेव शुक्रं तद् ब्रह्म तदापः तत्प्रजापतिः ॥१॥

२३

सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि ।

नैनमुध्वं न तिर्यञ्चं न मध्ये परिं जग्रमत् ॥२॥

२४

न तस्य प्रतिमा अस्ति यस्य नाम महद्यज्ञः ।

हिरण्यगर्भ इत्येषः ॥३॥

२५

एषो ह देवः प्रदिशोऽनु सर्वाः पूर्वी ह जातः सं उ गर्भे अन्तः ।

स एव जातः स जनिष्यमाणः प्रत्यद् जनास्तिष्ठति सुर्वतोमुखः ।

यस्मान्म जात इत्येषः ॥४॥

वेनस्तत्पश्यन्निहितं गुहा सद्यत्र विश्वं भवत्येकनीलम् ।	
तास्मिन्निदं सं च वि चैति सर्वं स ओतः प्रोतश्च विभूः प्रजासु ॥५॥	२७
प्र तद्वैचेदमृतं नु विद्वान्गन्धर्वो धाम विभृतं गुहा सत् ।	
त्रीणि पदानि निहिता गुहास्य यस्तानि वेदु स पितुः पितासत् ॥६॥	२८
स नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेदु भुवनानि विश्वा ।	
यत्र देवा अमृतमानशानास्तृतीये धामन्नध्यैरयन्त ॥७॥	२९
परीत्य भूतानि परीत्य लोकान्परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च ।	
उपस्थार्य प्रथमजामृतस्यात्मनात्मानमभि सं विवेश ॥८॥	३०
परि द्यावापृथिवी सद्य इत्वा परि लोकान्परि दिशः परि स्वः ।	
ऋतस्य तन्तुं वित्तं विचृत्य तदपश्यत्तदभवत्तदासीत् ॥९॥	३१
सदसस्पतिमङ्गुतं म्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सानि मेधामयासिष्वं स्वाहा ॥१०॥	३२
यां मेधां देवगणाः पितरश्चोपासते । तया मामद्य मेघयामे मेघाविनं कुरु स्वाहा ॥११॥ ३३	
इदं मे ब्रह्म च क्षत्रं चोभे श्रियमश्नुताम् ।	
प्रथि देवा दधतु श्रियमुत्तमां तस्यै ते स्वाहा ॥१२॥ (३)	३४
अपेतो यन्तु पुणयोऽसुम्ना देवपीयवं । अस्य लोकः सुतावतः ॥१॥	३५
द्युभिरहोभिरक्तुभिर्व्यक्तं यमो ददात्ववसानमस्मै ।	
सविता ते शरीरेभ्यः पृथिव्यां लोकमिच्छतु । तस्मै युज्यन्तामुस्रियाः ॥२॥	३६
वायुः पुनातु सविता पुनात्वमेर्धाजसा सूर्यस्य वर्चसा । वि मुच्यन्तामुस्रियाः ॥३॥ ३७	
अश्वत्ये वो निषदनं पूर्णे वो वसतिष्कृता । गोभाज इत्किलासद्य यत्सनवथ पूरुषम् ॥४॥ ३८	
सविता ते शरीराणि मातुरुपस्थ आ वपतु । तस्मै पृथिवि शं भव ।	
प्रजापतौ त्वा देवतायामुपौदके लोके नि दधाम्यसौ ॥५॥	३९
परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाँ यस्तै अन्य इतरो देवयानात्	
चक्षुष्मते शृण्वते तै ब्रवीमि मा नः प्रजाश् रीरिषो मोत वीरान् ॥६॥	४०
शं वातुः शश् हि ते घृणिः शं तै भवन्त्विष्टकाः ।	
शं तै भवन्त्वमयः पार्थिवासो मा त्वाभि शंशुचन् ॥ ७ ॥	४१
कल्पन्तां ते दिशस्तुभ्यमापः शिवर्तमास्तुम्भं भवन्तु सिन्धवः ।	
अन्तरिक्षं शिवं तुभ्यं कल्पन्तां ते दिशः सर्वाः ॥८॥	४२ [११७२]

अश्मन्वती रीयते स५ रमञ्चमुत्तिष्ठत प्र तरता सखायः ।	
अत्रा जहीमोऽशिवा ये असञ्छिवान्वयमुत्तरेमाभि वाजान् ॥९॥	४३
अपाघमप किल्बिषमप कृत्यामपो रपः ।	
अपांमार्ग त्वमस्मदप दुःष्वप्न्य५ सुव ॥१०॥	४४
सुमित्रिया न आप औषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु ।	
योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥११॥	४५
अनद्वाहमन्वारभामहे स्वस्तये ।	
स न इन्द्र इव देवेभ्यो वहिः संतारणो भव ॥१२॥	४६
उद्वयं तमसस्पारि स्वः पश्यन्त उत्तरम् ।	
देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥१३॥	४७
अग्न आयु५पि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः ।	
आरे बाधस्व दुच्छुनाम् ॥१४॥	४८
आयुष्मानभे हविषा वृधानो घृतप्रतीको घृतयोनिरधि ।	
घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेव पुत्रमभि रक्षतादिमान्स्वाहा ॥१५॥	४९
इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मैषां नु गादपरो अर्थमेतम् ।	
शतं जीवन्तु शरदः पुरुचीरन्तर्मुत्युं दधतां पर्वतेन ॥१६॥	५०
परीमे गाःप्रनेषत पर्यग्निमहृषत । देवेष्वक्रत श्रवः क इमाँर आ दधर्षति ॥१७॥	५१
क्रव्यादमग्निं प्र हिणोमि दूरं यमराज्यं गच्छतु रिप्रवाहः ।	
इहैवायमितरो जातवेदा देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन् ॥१८॥	५२
वह वपां जातवेदः पितृभ्यो यत्रैनान्वेत्य निहितान्पराके ।	
मेदसः कुल्या उप तान्तस्वन्तु सत्या एषामाशिषः सन्तु कामाः स्वाहा ॥१९॥	५३
स्योना पृथिवि नो भवानृक्षरा निवेशनी ।	
यच्छां नः शर्म सप्रधाः । अपं नः शोशुचदुधम् ॥२०॥	५४
अस्माञ्चमधिं जातोऽसि त्वदयं जायतां पुनः । असौ स्वर्गाय लोकाय स्वाहा ।	
अपं नः शोशुचदुधम् ॥ २१ ॥ (४)	५५ [१९८५]

सहस्रशीर्षा षोडश ॥६६॥ अङ्गयः संभृतः षट् ॥६॥ तद्देवाग्निर्द्वादश ॥६९॥

अपेतो यन्त्वेकविंशतिः ॥२१॥ चतुरनुवाकेषु पञ्चपञ्चाशत् ॥ ५५ ॥

॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ॥३५॥

अथ षट्त्रिंशोऽध्यायः ।

- ऋचं वाचं प्र पद्ये मनो यजुः प्र पद्ये सामं प्राणं प्र पद्ये चक्षुः श्रोत्रं प्र पद्ये ।
वागोर्जः सहौजो मयि प्राणापानौ ॥१॥ १
- यन्मे च्छिद्रं चक्षुषो हृदयस्य मनसो वार्तितृष्णं बृहस्पतिर्मे तद्घातु ।
शं नो भवतु भुवनस्य यस्पतिः ॥२॥ २
- भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥३॥ ३
- कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृष्टः सर्वा । कया शचिष्ठया वृता ॥४॥ ४
- कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः । दृब्धा विदारुजे वसु ॥५॥ ५
- अभी षु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्पृतिभिः ॥६॥ ६
- कया त्वं न ऊत्याभि प्र मन्दसे वृषन् । कया स्तोतृभ्य आ भर ॥७॥ ७
- इन्द्रो विश्वस्य राजति । शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥८॥ ८
- शं नो मित्रः शं वरुणः शं नो भवत्वयमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो विष्णुरुक्रमः ॥९॥ ९
- शं नो वार्तः पवतां शं नस्तपतु सूर्यः । शं नः कर्निक्रदद्देवः पर्जन्यो अमि वर्षतु ॥१०॥ १०
- अहानि शं भवन्तु नः शं रात्रीः प्रति धीयताम् ।
शं न इन्द्राग्नी भवतामवोभिः शं न इन्द्रावरुणा रातहंव्या ।
शं न इन्द्रापूषणा वाजसातौ शमिन्द्रासोर्मा सुव्रिताय शं योः ॥११॥ ११
- शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि सवन्तु नः ॥१२॥ १२
- स्योना पृथिवि नो भवानृक्षरा निवेदनी । यच्छो नः शर्म सप्रथाः ॥१३॥ १३
- आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊजे दघातन । महे रणाय चक्षसे ॥१४॥ १४
- यो वः शिवर्तमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥१५॥ १५
- तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥१६॥ १६
- द्यौः शान्तिरन्तारिक्षं शान्तिः पृथिवी शान्तिरापः शान्तिरोर्यधयः शान्तिः ।
वनस्पतयः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः ॥१७॥ १७
- दृते दृहं मा मित्रस्य मा चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षन्ताम् ।
मित्रस्याहं चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षे । मित्रस्य चक्षुषा समीक्षामहे ॥१८॥ १८
- दृते दृहं मा । ज्योक्तं सुदृशि जीव्यासं ज्योक्तं सुदृशि जीव्यासम् ॥१९॥ १९
- नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वचिषे ।
अन्यास्ते अस्मत्पन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥२०॥ २० [१००५]

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनयिन्नवे ।	
नमस्ते भगवन्नस्तु यतः स्वः समीहसे ॥२१॥	२१
यतोयतः समीहसे ततो नो अभयं कुरु ।	
शं नः कुरु प्रजाभ्योऽभयं नः पशुभ्यः ॥२२॥	२२
सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तसै सन्तु ।	
योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥२३॥	२३
तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुचरत् ।	
पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम शरदः शतम् ॥२४॥ (१) [२००९] २४.	

ऋचं वाचमित्येकानुवाके चतुर्विंशतिः ॥२४॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां पद्मत्रिंशोऽध्यायः ॥३६॥

अथ सप्तत्रिंशोऽध्यायः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । आ ददे नारिरसि ॥१॥	१
युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।	
वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इन्मही देवस्य सवितुः परिश्रुतिः ॥२॥	२
देवीं द्यावापृथिवी मुखस्य वामद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ॥३॥	३
देव्यो वप्रियो भूतस्यं प्रथमजा मुखस्यं वोऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ॥४॥	४
इत्यप्र आसीर्मुखस्यं तेऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ॥५॥	५
इन्द्रस्वौजं स्थ मुखस्यं वोऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे । मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ॥६॥	६
प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सनुता । अच्छा वीरं नर्यं पङ्क्तिराघसं देवा यज्ञं नयन्तु नः ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे । मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ।	
मुखार्यं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्णे ॥७॥	

म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥८॥

अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः श॒क्रा धृ॑पयामि दे॒व्यज॑ने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः श॒क्रा धृ॑पयामि दे॒व्यज॑ने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः श॒क्रा धृ॑पयामि दे॒व्यज॑ने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥९॥

ऋ॒जवे॑ त्वा सा॒धवे॑ त्वा सु॒क्षित्यै॑ त्वा । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥१०॥ (१)

य॒माय॑ त्वा म॒खाय॑ त्वा सूर्य॑स्य त्वा त॒पसे॑ ।
 दे॒वस्त्वा॑ स॒विता म॒ध्वान॑क्तु पृथि॒व्याः स॒ः स्पृश॑स्पाहि ।
 अ॒चिर॑सि शोचि॒रसि॑ तपो॑ऽसि ॥१॥

अना॑वृष्टा पुरस्ता॑दु॒ग्नेराधि॑पत्य॒ आयु॑र्मे दाः पु॒त्रव॑ती दक्षि॒णत॑ इन्द्र॒स्पाधि॑पत्ये व्र॒जां मे॑ दाः ।
 सु॒पदा॑ प॒थाद्दे॒वस्य॑ स॒वितुराधि॑पत्ये चक्षु॑र्मे दा आश्रु॑तिरुत्तर॒तो घा॑तुराधि॑पत्ये रा॒यसो॑र्ष मे दाः ।
 वि॒धृति॑रु॒परि॑ष्टाद् बृह॒स्पते॑राधि॑पत्य॒ ओजो॑ मे दा विश्वा॑म्यो मा न्ना॒ष्ट्राभ्य॑स्पाहि म॒नोर॑श्वासि ॥१२॥१२
 स्वाहा॑ म॒रुद्भिः॑ परि॑ श्रीयस्व दि॒वः स॒ः स्पृश॑स्पाहि । मधु॑ मधु॒ मधु॑ ॥३॥ (२)

ग॒र्भो दे॒वानो॑ पि॒ता म॑तीनां॒ पतिः॑ व्र॒जाना॑म् ।
 सं दे॒वो दे॒वेन॑ स॒वित्रा॑ ग॒तु स॒ः सूर्ये॑ण रोचते ॥१॥ १४
 स॒म॒ग्नि॑र॒ग्निना॑ ग॒तु सं दै॒वेन॑ स॒वित्रा॑ स॒ः सूर्ये॑णारोचिष्ट ।
 स्वाहा॑ स॒म॒ग्नि॑स्त॒पसा॑ ग॒तु सं दै॒व्येन॑ स॒वित्रा॑ स॒ः सूर्ये॑णारुरुचत ॥२॥ १५
 घ॒र्ता दि॒वो वि॑ भा॒ति त॑प॒सस्पृथि॑व्यां घ॒र्ता दे॒वो दे॒वाना॑म॒मर्त्य॑स्तपो॒जाः ।
 वाच॑म॒स्मे नि॑ य॒च्छ दे॒वायु॑वम् ॥३॥ १६
 अ॒प॒स्यं गो॑पाम॒निप॑द्यमान॒मा च॑ परा॑ च पृथि॒भिश्चर॑न्तम् ।
 स॒ स॒प्री॒चीः स॒ वि॒धृ॒चीर्व॑सान् आ व॑रीवति॒ भुव॑ने॒ध्वन्तः॑ ॥४॥ १७ [२०२३]

विश्वासां भ्रुवां पते विश्वस्य मनसस्पते विश्वस्य वचसस्पते सर्वस्य वचसस्पते ।
देवश्रुत्त्वं देव धर्म देवो देवान्पाह्यत्र प्रावीरनु वां देववीतये ।

मधु माध्वीभ्यां मधु माध्वीभ्याम् ।

इदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वा । ऊर्ध्वो अर्ध्वरं दिवि देवेषु घेहि ॥५॥ १८

पिता नोऽसि पिता नो बोधि नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ।

त्वष्टृमन्तस्त्वा सपेम पुत्रान्पशून्मरिचि घेहारिष्टाहः सह पत्या भूयासम् ॥६॥ १९

अहः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा ।

रात्रिः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा ॥७॥ (३)

२० [२०२९]

देवस्य त्वा दश ॥१०॥ यमाय तिस्रः ॥३॥ गर्भो देवानां सप्त ॥७॥ त्र्यनुवाकेषु विंशतिः ॥२०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥३७॥

अथाष्टत्रिंशोऽध्यायः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पुष्णो हस्ताभ्याम् ।

आ ददेऽदित्यै रास्तासि ॥१॥ १

इळ एषदित एहि सरस्वत्येहि । असावेह्यसावेह्यसावेहि ॥२॥ २

अदित्यै रास्तासीन्द्राण्या उष्णीषः । पुषासि घर्मार्य दीष्व ॥३॥ ३

अभिभ्यां पिन्वस्व सरस्वत्यै पिन्वस्वेन्द्राय पिन्वस्व । स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत् ॥४॥ ४

यस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूर्यो रत्नघा वसुविद्यः सुदत्रः ।

येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि सरस्वति तमिह घातवेऽकः । उर्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥५॥ ५

गायत्रं छन्दोऽसि त्रैष्टुभं छन्दोऽसि धावापृथिवीभ्यां त्वा परि गृह्णाम्यन्तरिक्षेणोषं यच्छामि ।

इन्द्राभिना मधुनः सारुधस्य धर्म पात वसवो यजत वाट् ।

स्वाहा सूर्यस्य रश्मये वृष्टिवनये ॥६॥ (१) ६

समुद्राय त्वा वाताय स्वाहा सरिराय त्वा वाताय स्वाहा ।

अनाधृष्याय त्वा वाताय स्वाहाप्रतिभृष्याय त्वा वाताय स्वाहा ॥

अवस्यवे त्वा वाताय स्वाहाशिमिदाय त्वा वाताय स्वाहा ॥१॥ ७

इन्द्राय त्वा वसुमते रुद्रवते स्वाहेन्द्राय त्वादित्यवते स्वाहा ।

इन्द्राय त्वाभिमातिमे स्वाहा सवित्रे त्वं ऋभुमते विभुमते वाजवते स्वाहा बृहस्पतये त्वा

विश्वदेव्यावते स्वाहा ॥२॥

८ [२०३७]

यमाय त्वाङ्गिरस्वते पितृमते स्वाहा । स्वाहा घर्माय स्वाहा घर्मः पित्रे ॥३॥ ९

विश्वा आशा दक्षिणसत्सर्वान्देवानंयाञ्छिह ।

स्वाहाकृतस्य घर्मस्य मघोः पिवतमश्विना ॥४॥ १०

दिवि धा इमं यज्ञमिमं यज्ञं दिवि धाः । स्वाहाग्रये यज्ञियाय शं यजुर्भ्यः ॥५॥ ११

अश्विना घर्म पातु ५ हाद्वीनमहर्दिवाभिर्रूतिभिः ।

तन्त्रायिणे नमो द्यावापृथिवीभ्याम् ॥६॥ १२

अपातामश्विना घर्ममनु द्यावापृथिवी अमंसाताम् । इहैव रातर्यः सन्तु ॥७॥ १३

इषे पिन्वस्त्रोर्जे पिन्वस्व ब्रह्मणे पिन्वस्व क्षत्राय पिन्वस्व द्यावापृथिवीभ्यां पिन्वस्व ।

घर्मांसि सुघर्मानिन्यस्मे नृम्णानि धारय ब्रह्म धारय क्षत्रं धारय विशं धारय ॥८॥ (२) १४

स्वाहा पूष्णे शरसे स्वाहा ग्रावभ्यः स्वाहा प्रतिरवेभ्यः ।

स्वाहा पितृभ्य ऊर्ध्वर्हिभ्यो घर्मपावभ्यः स्वाहा

द्यावापृथिवीभ्यां ५ स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः ॥९॥ १५

स्वाहा रुद्राय रुद्रहृतये स्वाहा सं ज्योतिषा ज्योतिः ।

अहः केतुना जुषता ५ सुज्योतिज्योतिषा स्वाहा रात्रिः केतुना जुषता ५ सुज्योतिज्योतिषा स्वाहा ।

मधुं हृतमिन्द्रतमे अग्रा अश्याम ते देव घर्म नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीः ॥१०॥ (३) १६

अभीमं महिमा दिवं विप्रो बभूव सप्रधाः ।

उत श्रवसा पृथिवी ५ स ५ सीदस्व मुहूर्तं असि रोचस्व देववीतमः ।

वि धूममग्ने अरुषं मियेध्व सृज प्रशस्त दर्शतम् ॥११॥ (४) १७

या तै घर्म दिव्या शुग्या गायत्र्या ५ हविर्धाने । सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ।

या तै घर्मन्तरिक्षे शुग्या त्रिष्टुभ्याग्नीध्रे । सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ।

या तै घर्म पृथिव्या ५ शुग्या जगत्या ५ सदुस्या ।

सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ॥१२॥ १८

क्षत्रस्य त्वा परस्पाय ब्रह्मणस्तन्वं पाहि ।

विशस्त्रा घर्मणा वयमनु कामाम सुविताय नन्यसे ॥१३॥ १९

चतुःसक्तिर्नाभिर्कृतस्य सप्रधाः स नो विश्वायुः सप्रधाः स नः सर्वायुः सप्रधाः ।

अप द्वेषो अप हरोऽन्यव्रतस्य सश्विम ॥१४॥

वर्मन्तत्ते पुरीपं तेन वर्धस्व चा च प्यायस्व ।

वृधिपीमहि च वयमा च प्यासिपीमहि ॥४॥

अचिक्रदुदृषा हरिर्महान्मित्रो न दर्शतः । स५ सूर्येण दिद्युतदृदुधिर्निधिः ॥५॥

सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु ।

योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥६॥

उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ।

एधोऽस्येधिपीमहि समिदासि तेजोऽसि तेजो मयि धेहि ॥७॥(५)

यावती धावापृथिवी यावच्च सप्त सिन्धवो वितस्थिरे ।

तावन्तमिन्द्र ते ग्रहमूर्जा गृह्णाम्यक्षितं मयि गृह्णाम्यक्षितम् ॥१॥

मयि त्यदिन्द्रियं ब्रह्ममयि दक्षो मयि क्रतुः ।

धर्मस्त्रिशुग्वि राजति विराजा ज्योतिषा सह ब्रह्मणा तेजसा सह ॥

पर्यसो रेत आभृतं तस्य दोहमशीमद्युत्तरामुत्तरा५ समाम् ॥२॥ (६)

त्विषः संवृक् क्रत्वे दक्षस्य ते सुपुम्णस्य ते सुपुम्णाग्रिहुतः ।

इन्द्रपीतस्य प्रजापतिभक्षितस्य मधुमत उपहृत उपहृतस्य भक्षयामि ॥१॥ (७) २७ [२०५६]

देवस्य त्वा पट् ॥६॥ समुद्राय त्वाष्ट ॥८॥ स्वाहा पूष्णे द्वे ॥२॥ अर्भीममेका ॥१॥ या ते सप्त ॥७॥

यावती द्वे ॥२॥ त्विषःसंवृगेका ॥१॥ सप्तानुवाकेषु सप्तविंशतिः ॥२७॥

इति शुक्यजुःकाण्वसंहितायां अष्टविंशोऽध्यायः ॥३८॥

अथैकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ।

स्वाहा प्राणेभ्यः सार्धिपतिकेभ्यः पृथिव्यै स्वाहाग्रये स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा वायवे स्वाहा

दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा । दिग्भ्यः स्वाहा चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहाद्भ्यः

स्वाहा वरुणाय स्वाहा । नाभ्यै स्वाहा पूताय स्वाहा ॥१॥ (१)

वाचे स्वाहा प्राणाय स्वाहा प्राणाय स्वाहा ।

चक्षुषे स्वाहा चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा ॥१॥

मनसुः काममाकृति वाचः सत्यमशीय ।

पशुना५ रूपमस्य रसो यशः श्रीः श्रयतां मयि स्वाहा ॥२॥ (२)

३ [२०५९]

प्रजापतिः संभ्रियमाणः सम्राट् संभृतो वैश्वदेवः संसन्नो घर्मः प्रवृक्तस्तेज उद्यत आश्विनः
पर्यस्यानीयमाने पूषा विष्यन्दमाने मारुतः कथं न ।

मैत्रः शरसि संताप्यमाने वायव्यो ह्रियमाण आग्नेयो ह्यमानो वाङ्मुतः ॥१॥ (३) ४

सविता प्रथमेऽहंमिद्वितीये वायुस्तृतीय आदित्यश्चतुर्थे
चन्द्रमाः पञ्चम ऋतुः षष्ठे मरुतः सप्तमे वृहस्पतिरष्टमे ।
मित्रो नवमे वरुणो दशम इन्द्र एकादशे विश्वे देवा द्वादशे ॥१॥ (४) ५

उग्रश्च भीमश्च ध्वान्तश्च धुनिश्च । सासद्वाश्चाभियुग्वा च विक्षिपः स्वाहा ॥१॥ (५) ६

अग्निं हृदयेनाशनिं हृदयाग्नेण पशुपतिं कृत्स्नहृदयेन भवं यक्रा ।
शर्वं मत्स्नाभ्यामीशानं मनु्युना महादेवमन्तःपर्शव्येनोग्रं
देवं वनिष्ठुना वसिष्ठहनुः शिङ्गीनि क्रोश्याभ्याम् ॥१॥ (६) ७

उग्रं लोहितेन मित्रं सौत्रत्येन रुद्रं दौत्रित्येनेन्द्रं प्रक्रीलेन मरुतो बलेन साध्यान्प्रष्टदा ।
भवस्य कण्ठर्यं रुद्रस्यान्तःपाठ्यं महादेवस्य यकृच्छर्वस्य वनिष्ठुः पशुपतेः पुरीतत् ॥१॥ (७) ८

लोमस्यः स्वाहा लोमस्यः स्वाहा त्वचे स्वाहा त्वचे स्वाहा लोहिताय
स्वाहा लोहिताय स्वाहा मेदसे स्वाहा मेदसे स्वाहा ।
माश्वसेभ्यः स्वाहा माश्वसेभ्यः स्वाहा स्नावभ्यः स्वाहा
स्नावभ्यः स्वाहास्थभ्यः स्वाहास्थभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा ।
रेतसे स्वाहा पायवे स्वाहा ॥१॥ (८) ९

आयासाय स्वाहा प्रायासाय स्वाहा संयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहा ।
शुचे स्वाहा शोचते स्वाहा शोकाय स्वाहा ॥१॥ १०

तपसे स्वाहा तप्यमानाय स्वाहा तप्ताय स्वाहा ।
निष्कृत्यै स्वाहा प्रायश्चित्यै स्वाहा भेषजाय स्वाहा ॥२॥ ११

यमाय स्वाहान्तकाय स्वाहा मृत्यवे स्वाहा ।
ब्रह्महत्यायै स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा धावापृथिवीभ्यां स्वाहा ॥३॥ (९) १२ [३०६८]

स्वाहाप्राणेभ्य एका ॥१॥ वाचे द्वे ॥२॥ प्रजापतिःसम्भ्रियमाण एका ॥१॥ सविता प्रथम एका ॥१॥
उग्रश्चैका ॥१॥ अग्निं हृदयेनैका ॥१॥ उग्रंलोहितेनैका ॥१॥ लोमभ्यः स्वाहा चेत्येका ॥१॥

आयासाय तिस्रः ॥३॥ नवानुवाकेषु द्वादश ॥१२॥

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ॥३९॥

अथ चत्वारिंशोऽध्यायः ।

- ईशा वास्यमिदं सर्वं यत्किं च जगत्यां जगत् ।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्य सिद्धनम् ॥१॥ १
- कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः ।
एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥२॥ २
- असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः ॥
तांस्ते प्रेत्याभिर्गच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः ॥३॥ ३
- अनेज्जदेकं मनसो जवीयो नैनहेवा आप्नुवन्पूर्वमर्षत् ।
तद्धार्वतोऽन्यानत्येति तिष्ठत्स्मिन्नपो मातरिश्वा दधाति ॥४॥ ४
- तदेजति तन्नेजति तद्दूरे तद्वन्तिके ।
तदन्तरस्य सर्वस्य तद्दु सर्वस्यास्य ब्राह्मणतः ॥५॥ ५
- यस्तु सर्वाणि भूतान्यात्मन्नेवानुपश्यति ।
सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न वि जुगुप्सते ॥६॥ ६
- यस्मिन्सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः ।
तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः ॥७॥ ७
- स पर्यगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्नाविरं शुद्धमपापविद्धम् ।
कविर्मनीषी परिभूः स्वयंभूर्याथातथ्यतोऽर्यान्व्यदधाच्छाश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥८॥ ८
- अन्धं तमः प्र विशन्ति येऽविद्यामुपासते ।
ततो भूर्य इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥९॥ ९
- अन्यदेवाहुर्विद्ययान्यदाहुरविद्यया ।
इति शुश्रुम घीराणां ये नस्तद्विचक्षिरे ॥१०॥ १०
- विद्यां चाविद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह ।
अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययामृतमश्नुते ॥११॥ ११
- अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽसंभृतिमुपासते ।
ततो भूर्य इव ते तमो य उ संभृत्या रताः ॥१२॥ १२
- अन्यदेवाहुः संभवादन्यदाहुरसंभवात् ।
इति शुश्रुम घीराणां ये नस्तद्विचक्षिरे ॥१३॥ १३

- संभूतिं च विनाशं च यस्तद्वेदोभयं सह ।
 विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भृत्यामृतमश्नुते ॥१४॥ १४
- हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् ।
 तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ॥१५॥ १५
- पूषन्नेक ऋषे यम सूर्यं प्राजापत्यं व्यूह रश्मीन्त्समूह
 तेजो यत्ते रूपं कल्याणतमं तत्ते पश्यामि ।
 योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमसि ॥१६॥ १६
- वायुरनिलममृतमथेदं भसान्तं शरीरम् ।
 • ॐ३ क्रतो स्मरं कृतं स्मरं क्रतो स्मरं कृतं स्मरं ॥१७॥ १७
- अग्ने नयं सुपर्था राये अस्मान्निश्चानि देव वयुनानि विद्वान् ।
 युयोध्यस्मञ्जुहुराणमेनो भूर्यिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम ॥१८॥ (१) १८ [२०८६]

॥ ईशावास्यमित्येकानुवाके अष्टादश ॥१८॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चत्वारिंशोऽध्यायः ॥२०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहिता समाप्ता ।

शुक्ल-यजुर्वेद-मन्त्र-सूची ।

(वाजसनेयीसंहितायाः काण्वसंहितायाश्च)

मन्त्राः	वाजसनेयीयजुर्वेदे अध्यायः, मंत्रः	काण्वयजुर्वेदे अध्यायः, मंत्रः	मन्त्राः	वाजसनेयीयजुर्वेदे अध्यायः, मंत्रः	काण्वयजुर्वेदे अध्यायः, मंत्रः
अ० शुना ते	२०, २७	२२, १२	अग्निं दूतं पुरो दधे	२२, १७	२४, २२
अ० शुभ्र० शुष्टे देव	५, ७	५, ९	अग्निं युनक्ति शक्ता	१८, ५१	२०, २१
अ० शुभ्र मे रश्मिश्च	१८, १९	१९, ३१	अग्निं स्तोमेन बोधय	२२, १५	२४, १९
अक्रन्म कर्मकृतः	३, ४७	३, ५५	अग्निं हृदयेनाशानि०	३९, ८	३९, ७
अक्रन्दमि स्तनयन्	१२, ६	१३, ७	अग्निं होतारं मन्ये	१५, ४७	१६, ६९
	१२, २१	१३, २२	अग्निः पशुरासीन्	२३, १७	२५, १९
	१२, ३३	१३, ३४	अग्निः प्रथुर्धर्मणस्पतिः	१०, २९	११, ४१
अक्षधर्मा मदन्त	३, ५१	३, ५९	अग्निः प्रियेषु धामसु	१२, ११७	१३, ११६
अक्षन्पितरोऽर्मा	१९, ३६	२१, ३७	अग्निमथ होतारम्	२१, ५९	२३, ५८
अक्षरपङ्क्तिरुच्छन्दः	१५, ५	१६, ६		२८, २३	३०, २३
अक्षराजाय क्तिन्वं	३०, १८	३४, १८		२८, ४६	३०, ४६
अगन्म ज्योतिरिमृता	८, ५२	९, ३५	अग्निरस्मि जन्मना	१८, ६६	
अम आद्य० पि	१९, ३८	८, १९	अग्निराग्नीध्र इन्द्रो	८, ५६	९, ४१
	३५, १६	२१, ४०	अग्निरेकाक्षरेण	९, ३१	१०, ४०
		२९, ३७	अग्निर्ऋषिः पवमानः	२६, ९	२८, १२
		३५, ४८			२९, ३९
अम इन्द्र वरुण	३३, ४८	३२, ४८	अग्निज्योतिर्ज्योतिरग्निः	३, ९	
अमये वृन्दवाहनाय	२, २९	२, ५४	अग्निज्योतिर्पिं त्वा वायु		३, ९
अमये कुटस्थनालभते	२४, २३	२६, २७			३, १०
अमये गायत्राय	२९, ६०	३१, ४९	अग्निज्योतिषा ज्योतिमान्	१३, ४०	१४, ४२
अमये गृहपतये	१०, २३	११, ३३	अग्निर्देवता वातो	१४, २०	१५, २२
अमये जुष्टं रुमामि	१, १०	१, १४	अग्निर्नृषा दिवः	३, १२	३, १८
अमये त्वा मर्षं	७, ४७	९, १२		१३, १४	१६, ४१
अमयेऽनीकवते	२४, १६	२६, २०		१५, २०	
	२९, ५९	३१, ५१	अग्निर्त्रासि जग्धनन्	३३, ९	३२, ९
अमये पीवानम	३०, २१	३४, २१	अग्निश्च पृथिवी च	२६, १	२८, १
अमये संवेशयते	२, २०	२, ३७	अग्निश्च म आपश्च	१८, १४	१९, २६
अमये स्वाहा सोमाय	६२, ६	२४, ६	अग्निश्च म इन्द्रश्च	१८, १६	१९, २८
	२२, २७	२४, २७	अग्निश्च मे धर्मश्च	१८, २२	१९, ३४
अमा३६ पर्त्नवन्तस्त्रदेवन्	८, १०	८, १०	अग्निश्वासाः पिन्वन्	१९, ५९	२१, ५८
अमाव (अ) मिथरति	५, ४	५, ४	अग्निश्वासाः तनुमनो	१९, ६१	२१, ६१
अग्निं तं मन्ये	१५, ४१	१६, ६३	अग्निष्टे त्वचं मा	१, २२	१, ३८
			अग्निनिग्मेन शोचिषा	१७, १६	१८, १६

अमीषोमयोरुजितिम्	२, १५	२, ३०
अग्ने अच्छावदेह नः	९, २८	१०, ३५
अग्ने अक्षिरः शतं ते	१२, ८	१३, ९
अग्ने गृहपतेऽभि	३, ३९	३, ४८
अग्ने गृहपते सुगृह	२, २७	२, ४९
अग्ने जातान्प्रणुदा नः	१५, १	१६, १
अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः	१५, ४४;	१६, ६६
	१७, ७७	१८, ७७
अग्ने तव श्रवो बयो	१२, १०६	१३, १०५
अग्ने त्वं नो अन्तम	३, २५	३, ३३
	१५, ४८	१६, ७०
	२५, ४७	२७, ४५
अग्ने त्वं पुरीष्यो	१२, ५९	१३, ६०
अग्ने त्वं सु जागृहि	४, १४	४, १९
अग्नेऽदन्धायोऽशीतम	२, २०	२, ३६
अग्ने दिवो अर्णमच्छा	१२, ४९	१३, ५०
अग्ने नय सुपथा	५, ३६	५, ४५
	७, ४३	९, ८
	४०, १६	४०, १८
अग्ने पत्नीरिहा वह	२६, २०	
अग्ने पवस्व स्वपा	८, ३८	८, २०
		२९, ३८
अग्ने पावक रोचिपा	१७, ८	१८, ९
अग्ने प्रेहि प्रथमो	१७, ६९	१८, ६९
अग्ने ब्रह्म गृष्णीष्व	१, १८	१, २९
अग्नेऽभ्यावर्तिन्नभि	१२, ७	१३, ८
अग्ने यत्ते दिवि वर्चः	१२, ४८	१३, ४९
अग्ने यत्ते शुक्रं	१२, १०४	१३, १०३
अग्ने यन्मे तन्वा	३, १७	३, २४
अग्ने युक्त्वा हि ये	१३, ३६	१४, ३८
अग्नेरनीकमप	८, २४	९, २४
अग्नेर्जनित्रमसि	५, २	५, २
अग्नेर्जिह्वासि	१, ३०	१, ४८
अग्नेर्भोगोऽसि दीक्षाया	१४, २४	१५, २७
अग्नेर्बोऽपन्नगृहस्य	६, २४	६, ३४
अग्ने वाक्पत्नि	८, १०	८, १०
अग्ने वाजजिद्राजं त्वा	२, ७	२, १०
अग्ने वाजस्य गोमत	१५, ३५	१६, ५७
अग्ने वैहोत्रं वेद्वत्यम	२, ९	२, १३
अग्ने व्रतपते व्रतं	१, ५	१, ८

अग्ने व्रतपते व्रतम	२, २८	२, ५३
अग्ने व्रतपास्त्वे व्रतपा	५, ६;४०	५, ७
अग्ने शर्यं महते	३३, १२	३२, १२
अग्नेष्ट्वा तेजसा	१३, १३	१४, १४
अग्ने सम्राळभि द्युन्नमभि	३, ३८	३, ४७
अग्ने सहस्व पृतना	९, ३७	११, ३
अग्ने सहस्राक्ष शत	१७, ७१	१८, ७१
अग्नेस्तनूरसि वाचो	१, १५	१, २२
अग्नेस्तनूरसि विष्णवे	५, १	५, १
अग्ने स्वाहा कृणुहि	२७, २२	२९, २२
अग्नेः पक्षतिर्वायोः	२५, ४	२७, ७
अग्नेः पुरीषमस्यप्तो	१५, ३	१६, ३
अग्ने बृहन्नुपसा	१२, १३	१३, १४
अग्नेर्गारिसि स्वावेश	६, २	६, २
अज्ञान्यात्मन्भिषजा	१९, ९३	२१, ९०
अक्षिरसो नः पितरो	१९, ५०	
अचिकदद्वृषा हरिः	३८, २२	३८, २२
अच्छायमेति शवसा	२७, १४	२९, १४
अच्छिन्नस्य ते देव	७, १४	७, १३
		७, १८
अजसामिन्दुमरुषं	१३, ४३	१४, ४५
अजारे पिशङ्गिला	२३, ५६	२४, ५८
अजीजनो हि पवमान	२२, १८	२४, २३
अजो ह्यग्नेरजनिष्ट	१३, ५१	१४, ५३
अज्ञसा सत्यमुपगोषं	५, ५	२, ७
अति निहो अति सिधो	२७, ६	२९, ६
अति विद्वाः परिष्ठा	१२, ८४	१३, ८५
अत्यन्यो र अगान्	५, ४२	५, ५२
अत्र पितरो मादयध्वं	२, ३१	२, १५
		२, ५६
अत्रा ते रूपमुत्तमम्	२९, १८	३१, ३०
अयैतानष्टौ विरूपा	३०, २२	३४, २२
अयो अन्नस्य कीलाल	३, ४३	३, ५१
अदन्धेभिः सवितः	३३, ६९	३२, ६९
	३३, ८४	३२, ८४
अदितिर्भूरदिति	२५, २३	२७, २७
अदितिष्ट्वा देवी	११, ६१	१२, ६२
अदितेर्भोगोऽसि	१४, २५	१५, ३०
अदित्यास्त्वगस्यदित्यै	४, ३०	४, ४२
अदित्यास्त्वा पृष्टे	१४, ५	१५, ५

अदित्यास्ता मूर्धजा	४, २२	४, २९
अदित्यै व्युन्दनमसि	२, २	२, २
अदित्यै रात्रासि विष्णो	१, ३०	१, ४७
अदित्यै रास्नासीन्द्राय्या	३८, ३	३८, ३
अदित्यै रास्नासीन्द्राय्यै	१, ३०	१, ४७
अदित्यै रास्नास्यदितिष्टे	११, ५९	१२, ५९
अदित्यै स्वाहादित्यै	३२, २०	२४, २७
अदृधमस्य केतवो	८, ४०	८, २२
अद्भ्यः क्षीरं व्यपिबन्	१९, ७३	२१, ७३
अद्भ्यः सम्भृतः पृथिव्यै	३१, १७	३५, १७
अद्भ्यः स्वाहा वाभ्यः	२२, २५	२४, २५
अया देवा उदिता	३३, ४२	३२, ४२
अदिरसि वानस्पत्यो	१, १५	१, २१
अधा यथा नः पितरः	१९, ६९	२१, ६९
अधा ऋषे क्रतोर्भद्रस्य	१५, ४५	१६, ६७
आधि न इन्द्रैषां विष्णो	३३, ४७	३२, ४७
अधिपत्यसि बृहती	१५, १४	१६, २८
अध्यवोचदधिवक्त्रा	१६, ५	१७, ५
अध्ययौ अग्निभिः सुतः	२०, ३१	२२, १६
अनङ्गान्वयः पंक्तिरग्न्ये	१४, १०	१५, १२
अनङ्गाहमन्वारगामहे	३५, १३	३५, ४६
अन्तमित्रं मे	१८, ६	३, १४
अनाशृष्टमस्यना	५, ५	५, ६
अनाशृष्टा पुरस्ताने	३७, १२	३७, १२
अनाशृष्यो जातवेदा	२७, ७	२९, ७
अनु ते शुभं तुरय	३३, ६७	३२, ६७
अनुत्तमा ते मघवन्	३३, ७९	३२, ७९
अनु त्वा माता	४, २०	४, २६
अनु त्वा रथो अनु	२९, १९	३१, ३१
अनु नोऽयानुमतिर्यज्ञं	३४, ९	
अनु वीरैरनु पुण्यास	२६, १९	२८, १३
अनुशुभ ऐश्वर्यवान्	१३, ५७	१४, ६३
अनेजदेकं मनसा	४०, ४	४०, ४
अन्तरमे रत्ना	१२, १६	१३, १७
अन्तरा नित्रावरणा	२९, ६	३१, ६
अन्तधरति रेचिनास्य	३, ७	३, ७
अन्तस्ते दाकापृथिवी	७, ५	७, ५
अन्धन्तमः प्रविशन्ति	४०, ९, १६	४०, ९, १२
अन्ध स्यान्धो वो मर्क्षाय	३, २०	३, २७
अन्धनेऽन्धस्य ने	११, ८३	१२, ८४

अज्ञात्परिभ्रुतो रसं	१९, ७५	२१, ७३
अन्यदेवाहुः सम्भवाद्	४०, १०	४०, १३
अन्यदेवाहुर्विद्याया (विद्यया)	४०, १३	४०, १०
अन्यवापोऽर्धमासानाम्	२४, ३७	२६, ४१
अन्या वो अन्या	१२, ८८	१३, ८९
अन्वमिरयसा	११, १७	१२, १७
अन्विदनुमते त्वं	३४, ८	३३, ३
अपर्शं गोपामनि	३७, १७	३७, १७
अपहतः रक्षो	१, १६	१, २६
अपः पिन्वौपथीजिन्व	१४, ८	१५, ८
अपा रसमुद्भयसः	९, ३	१०, ४
अपां गम्भन्त्सिद	१३, ३०	१४, ३२
अपां त्वेमन्त्सादयामि	१३, ५३	१४, ५५
अपां पृष्टमसि योनि	११, २९	१२, २९
	१३, २	१४, २
अपां पेरुरस्यापो देवीः	६, १०	६, ११
अपां केनेन नमुचेः	१९, ७१	२१, ७१
अपाधमप कित्त्वप	३५, ११	३५, ४४
अपातामदिवना	३८, १३	३८, १३
अपाधमदभिशास्ती	३३, ९५	
अपामिदं न्ययन्	१७, ७	१८, ८
अपाररुं (वप्यासं) पृथिव्यै	१, २६	१, ४३
अपि तेषु त्रिषु पदे	२३, ५०	२५, ५२
अपेत वीत वि च	१२, ४५	१३, ४६
अपेतो यन्तु पणयो	३५, १	३५, ३५
अपो अयान्वचारिषः	२०, २२	२२, ७
अपो देवा मधुमती	१०, १	११, ५
अपो देवीरुपसृज	११, ३८	१२, ३८
अप्रस्वतीमदिवना	३४, २९	३३, २३
अप्स्वग्ने सधिष्टव	१२, ३६	१३, ३७
अप्स्वन्तरमृतमप्युं	९, ६	१०, ९
अत्सुपदं त्वा	९, २	१०, ३
अनोध्यमिनः समिधा	१५, २४	१६, ४५
अग्नि गोत्राणि महसा	१७, ३९	१८, ३९
अग्नि त्वं देवः मयिता	४, २५	४, ३४
अग्नि त्वा शूर नोतुमो	२७, ३५	२९, ४०
अग्निधा अग्नि भुव	२२, ३	२४, ३
अग्निप्रवन्त मननेव	१७, ९६	१९, ९
अग्निभूर (स्वैतःस्ते) स्ययानाम	१०, २८	११, ३८
अग्नि यज्ञं गृणीति	२६, २१	

अभीमं महिमा दिवं	३८, १७	३८, १७	अभेभ्यो हस्तिपं जवां	३०, ११	३४, ११
अमी पु णः सखीना	२७, ४१	२९, ४६	अर्यमणं बृहस्पतिं	९, २७	१०, ३८
	३६, ६	३६, ६	अर्वाभ्यो अया भवता	३३, ५१	३२, ५१
अभ्यर्षत सुष्टुतिं	१७, ९८	१९, ११	अवतत्य घनुष्ट्वं	१६, १३	१७, १३
अभ्या द्धामि समिध	२०, २४	२२, ९	अवपतन्तीरवदन्	१२, ९१	१३, ९२
अभ्यावर्तस्व पूषिवि	१२, १०३	१३, १०२	अवभृय-निचुम्पुण	३, ४८	३, ५६
अत्रिरसि नार्यसि	११, १०	१२, १०		८, २७	
अमीषां चित्तं प्रति	१७, ४४	१८, ४४	अवयतीः समवदन्त	१२, ९१	१३, ९२
अमुत्रभूयादथ	२७, ९	२९, ९	अव रदमदीमश्व	३, ५८	३, ६६
अमूर्सां चप सूर्ये	६, २४	६, ३५	अवल्लिप्ता रौद्रा नमो	२४, ३	२६, ६
अमेव नः सुहवा	२६, २४		अवसुष्टा परापत-	१७, ४५	१८, ४५
अयं वां मित्रावरुणा	७, ९	७, ८	अविर्न मेवो नासि	१९, ९०	२१, ८७
अयं वेनशोदयत्	७, १६	७, १५	अवेष्टा दन्दशूक्रः	१०, १०	११, १८
अयं सहस्रमृषिभिः	३३, ८३	३२, ८३	अवोचाम कवये	१५, २५	१६, ४६
अयं सो अग्निः	१२, ४७	१३, ४८	अस्मन्मूर्जं पर्वते	१७, १	१८, १
अयं हि त्वा	५, ४३	५, ५५	अस्मन्वती रीयते	३५, १०	३५, ४३
अयमग्निः पुरीष्यो	३, ४०		अस्मा च मे मृत्तिक	१८, १३	१९, २५
अयमग्निः सहस्रिगो	१५, ११	१६, ४२	अस्माम तं क्रममग्ने	१८, ७४	२०, ४३
अयमग्निर्गृहपातः	३, ३९	३, ४७	अद्वत्ये वो निषदनं	१२, ७९	१३, ८०
अयमग्निर्वीरतमो	१५, ५२	१६, ७४		३५, ४	३५, ३८
अयमिह प्रथमो	३, १५	३, २१	अद्वत्परो गोमृगस्ते	२४, १	२६, १
	१५, २६	१६, ४७	अद्वत्यं त्वा वृष्णः	३७, ९	३७, ९
	३३, ६	३२, ६	अद्वावती सोमावती	१२, ८१	१३, ८२
अयमुत्तरास्तं	१५, १८	१६, ३७	अद्वावतीर्गोमतीर्न	३४, ४०	
अयमुपर्यर्वाभवसुः	१५, १९	१६, ३९	अद्विनकृतस्य ते	२०, ३५	२२, २०
अयं ते योनिर्ऋत्विगो	३, १४	३, २०	अद्विना गोभिरिन्द्रियम्	२०, ७३	२२, ५८
	१२, ५२	१३, ५३	अद्विना घर्मं पातं	३८, १२	३८, १२
	१५, ५६	१६, ७८	अद्विना तेजसा चक्षुः	२०, ८०	२२, ६५
अयं दक्षिणा विधन्मो	१३, ५५	१४, ५८	अद्विना नमुचेः सुतं	२०, ५९	२२, ४४
	१५, १६	१६, ३३	अद्विना पिबतां मधु	२०, २०	२२, ७५
अयं नो अग्निर्वीरिव	५, ३७	५, ४६	अद्विना रेपजं मधु	२०, ६४	२२, ४९
	७, ४४	९, ९	अद्विना हविरिन्द्रियं	२०, ६७	२२, ५२
अयं पश्चाद्विद्वन्वचा	१३, ५६	१४, ६०	अद्विनोर्भेषज्येन	२०, ३	२१, ९४
	१५, १७	१६, ३५	अद्विभ्यां चक्षुःसूतं	१९, ८९	२१, ८६
अयं पुरो भुवस्तस्य	१३, ५४	१४, ५६	अद्विभ्यां पच्यस्व	१०, ३१	११, ४४
अयं पुरो हरिकेशः	१५, १५	१६, ३१	अद्विभ्यां पिब्यस्व	३८, ४	३८, ४
अयं तस्य राष्ट्र्या	१०, ३	११, ७	अद्विभ्यां प्रातः सवनम्	१९, २६	२६, २६
अयं ऋचैरुक्तयानां	१९, २५	२१, २५	अयो घृतेन त्मन्या	२९, १०	३१, १०
अयं मासः परुषिते	२३, ४१	२५, ४३	अयादं (अयादं) दुस्तु घृतना	३४, २०	३३, १४
अयं च न्यर्षदं च	१७, २	१८, ३	अयादा (अहा) सि सटनाना	१३, २६	१४, २७

अष्टौ व्यख्यत्कुरुमः	३४, २४	३३, १८
असंख्याता सहव्राणि	१६, ५४	१७, ५४
असवे स्वाहा वसवे	२२, ३०	२४, ४२
असि यमो अह्यादित्यो	२९, १४	३१, २६
असुन्वन्तमयजमान	१२, ६२	१३, ६३
असुर्या नाम ते लोका	४०, ३	४०, ३
असौ यस्ताम्रो अरुण	१६, ६	१७, ६
असौ या सेना मरुतः	१७, ४७	१८, ४७
असौ योऽवसर्पति	१६, ७	१६, ७
अस्कन्नमद्य देवेभ्यः	२, ८	२, ११
अस्ताव्यमिर्नराः	१२, २९	१३, ३०
अस्थूरि णो गार्हप	२, २७	२, ५०
अस्मद्राता देवत्रा	७, ४६	९, १२
अस्माकमिन्द्रः समूतेषु	१७, ४३	१८, ४३
अस्मात्त्वमधि जातोऽसि	३५, २२	३५, ३५
अस्माद्नादस्यं	२, २५	२, ४७
अस्मिन्महत्यर्णवे	१६, ५५	१७, ५५
अस्मै व्रणणे पवतेऽस्मै	७, २१	७, २३
अस्मे वो अस्त्विन्द्रियमस्मे	९, २२	१०, ३०
अस्मे रमस्वास्मे ते	४, २२	४, ३०
अस्मे रद्रा मेहना	३३, ५०	३२, ५०
अस्य प्रन्नामनु द्युतः	३, १६	३, २२
अत्यारासो	३३, १	३२, १
अत्येदिन्द्रो वाग्धे	३३, ९७	
अहं परस्तादहमवस्ताद्	८, ९	८, ९
अहः केतुना जुपताः	३७, २१	३७, २०
अहरहरप्रयावं	११, ७५	१२, ७३
अहानि शं भवन्तु नः	३६, ११	३६, ११
अहाव्यमे हविरास्ये	२०, ७९	२२, ६४
अहिरिव भोगैः	२९, ५१	३१, १७
अत्रे पारावतानः लभते	२४, २५	२६, २९
अहुतमसि हविर्यानं	१, ९	१, १२
आवृत्तिमग्नि	११, ६६	१२, ६७
आवृत्तयं प्रयुजेऽग्नये	४, ७	४, ८
आ कृष्णेन रजसा	३३, ४३	३२, ४३
	३४, ३१	३३, २५
आ मन्द्य बलमोजो	२९, ५६	
आग्नेःऽस्याः प्रमाय	१५, ९	१६, १५
आग्नेय वाजिन्युधिर्बम्	१६, १९	१२, १९
आग्नेय वाज्यवानः	१६, १८	१६, १८

आगन्म विश्ववेदसम्	३, ३८	३, ४६
आग्नेयः कृष्णग्रीवः	२९, ५८	३१, ५०
आग्रयणश्च मे	१८, २०	१९, ३२
आ घा ये आग्निमिन्धते	७, ३२	७, ३२
आच्या जानु दक्षिणतो	१९, ६२	२१, ६२
आच्छच्छन्दः प्रच्छच्छन्दः	१५, ५	१६, ६
आ जट्घन्ति सान्वेषां	२९, ५०	३१, २२
आजिघ्न कलयं	८, ४२	९, ३२
आजुह्वान ईड्यो	२९, २८	३१, ४०
आजुह्वानः सुप्रतीकः	१७, ७३	१८, ७३
आजुह्वाना सरस्वती	२०, ५८	२२, ४३
आ तं भंज सौश्रवसे	१२, २७	१३, २८
आ तत इन्द्रायवः	३३, २८	३२, -
आतिथ्यरूपं मासरं	१९, १४	२१, १४
आतिष्ठन्तं परि विधे	३३, २२	३२, २२
आतिष्ठ वृत्रहन्नयं	८, ३३	८, १५
आ तू न इन्द्र	३३, ६५	३२, ६५
आ ते वत्सो मनो	१२, १६५	१३, १६४
आत्मने मे वचोदा	७, २८	९, ३
आत्मन्नुपस्ये न वृकस्य	१९, ९२	२१, ८९
आत्मानं ते मनसा	२९, १७	३१, २९
आ त्वा जिघर्मि मनसा	११, २३	१२, २३
आ त्वाहावर्षमन्तरभूः	१२, ११	१३, १२
आददेऽमेष्ट्वात्येन	२, ११	२, २३
आदित्यं गर्भं पयसा	१३, ४१	१४, ४३
आदित्यान् इमश्रुभिः	२५, १	२७, २
आदित्येनो भारती	२९, ८	३१, ८
आधन पितरो गर्भे	२, ३३	२, ५९
आ न इडा (ऋ) भिर्विन्द्ये	३३, ३४	३२, ३४
आ न इन्द्रो दूरादा	२०, ४८	२२, ३३
आ न इन्द्रो हरिभिः	२०, ४९	२२, ३४
आ न एतु मनः	३, ५४	३, ६२
आ नासत्या विभिरेका	३४, ४७	३३, ३५
आ नो गोत्रा दर्ददि		२८, १४
आ नो नियुङ्क्तिः	२७, २८	२९, ३१
आ नो भद्राः क्रतवो	२५, १४	२७, १८
आ नो मित्रावरुणा	२१, ८	२३, ८
आ नो यज्ञं दिविस्पृशाम्	३३, ८५	
आ नो यज्ञं भारती	२९, ३३	३१, ४५
अन्द्राणि स्फार्त्तम्यु	१९, ८३	२१, ८३

आपतये त्वा (गृहामि) परिपतये ५, ५	५, ५	५, ५	आदिवना अघोरामौ	२४, १	२६, २
आपये स्वाहा	९, २०	१०, २७	आधावयेति स्तोत्रियाः	१९, २४	२१, २४
आपवत्स हिरण्यवददववत्	८, ६३		आसन्दी रूपः राजा	१९, १६	२१, १६
आपश्चित्पिप्यु स्तयो	३३, १८	३२, १८	आसीनासौ अरणीनाम्	१९, ६३	२१, ६३
आपो अस्मान्मातरः	४, २	४, २	आ सुते सिवत धियः	३३, २१	३२, २१
आपो देवीः प्रतिगृष्णीत	१२, ३५	१३, ३६	आ सुष्यन्ती यजते	२५, ३१	३१, ४३
आपो ह यद् बृहतीर्	२७, २५	२९, ३५	आस्माकौऽसि शुक्रस्ते	४, २४	४, ३३
आपो हि द्या मयोमुवा	११, ५०	१२, ५१	आहं पितृन्सुविदत्राँ	१९, ५६	२१, ५७
	३६, १४	३६, १४	आहयजानि गर्भघमा	२३, १९	२५, २२
आप्याययात्मान्	५, ११	५, १०	इच्छन्ति त्वा सोम्यासः	३४, १८	३३, १२
आप्यायध्वमप्या इन्द्राय	१, १	१, २	इड (ळ) एहादित एहि	३, २७	३, ३५
आप्यायस्व मदिन्तम	१२, ११४	१३, ११३		३८, २	३८, २
आप्यायस्व समेतु ते	१२, ११२	१३, १११	इटा (ळा) निरामिरीब्यः	२१, १४	२३, १५
आ ब्रह्मन्नाद्बपो	२२, २२	२४, ३०	इटा (ळा) निर्भक्षानाम्प्रोति	१९, २९	२१, २९
आ मन्त्रैरिन्द्र हरिभियाँ	२०, ५३	२२, ३८	इटा (ळा) ममे पुरुदः सः	१२, ५१	१३, ५२
आ ना वाजस्य प्रसवो	९, १९	१०, २५	इटा (ळा) यात्स्वा पदे वयं	३४, १५	३३, ९
आमूरज प्रत्यावर्त	२९, ५७		इडे (ळे) रन्ते हव्ये कर्म्ये	८, ४३	९, ३३
आयं गौः पृश्निरकर्मौ	३, ६	३, ६	इदं विष्णुर्विचक्रमे	५, १५	५, २०
आ यदिये नृपतिं	३३, ११	३२, ११	इदं हविः प्रजननं	१९, ४८	२१, ५०
आ यन्तु नः पितरः	१९, ५८	२१, ५९	इदं पितृभ्यो नमो	१९, ६८	२१, ६७
आ यातनुय भूपतं		३३, ८८	इदमहं रक्षोऽभिषि	६, १६	६, २१
आ यात्विन्द्रोऽवस (न्द्रोवस)	२०, ४७	२२, ३२	इदमग्नेरिदमग्नीषो	१, २२	१, ३७
आयाताय स्वाहा	३९, ११	३९, १०	इदमहं तं वलग	५, २३	५, २९
आयुर्मै षाहि प्राणं मे	१४, १७	१५, १७	इदमहं तमं	५, ११	५, १६
आयुर्यज्ञेन कल्पतां	९, २१	१०, २८	इदमहं मनुष्यान्सह	५, ३९	५, ४९
	१८, २९	१९, ४२	इदमायः प्रवहतावयं	६, १७	६, ३२
आयुर्यज्ञेन कल्पताः	२२, ३३	२४, ४६	इदमुत्तारात्सत्त्वस्य	१३, ५७	१४, ६२
आयुर्दान एधि मयो	७, ४७	९, १३	इदं मे कर्मदं वीर्यं		२, ५३
आयुन्मानमे हविषा	३५, १७	३५, ४९	इदं मे ब्रह्म च क्षत्रं	३२, १६	३५, ३४
आयुष्यं वर्चस्यः राय	३४, ५०	३३, ३८	इन्द्रोऽसिः इयेन क्रतावा	१८, ५३	२०, २३
आयोद्वा सदने	१५, ६३	१६, ८४	इन्द्र आसां नेता	१७, ४०	१८, ४०
आ रात्रि पार्थिवः	३४, ३२	३३, २६	इन्द्रं दुरः क्वप्स्यो	२०, ४०	२२, २५
आ रोदसी अपृणया	३३, ७५	३२, ७५	इन्द्रं देवाँविशो भरतो	१७, ८६	१८, ८६
आ वाचो मध्यमरुहद्	१५, ५१	१६, ७३	इन्द्रं विश्वा अर्वाद्बुधन	१२, ५६	१३, ५७
आ वाचो भूय शुचिषा	७, ७	७, ६		१५, ६१	१६, ८२
अविर्मर्षा आविनो	१०, ९	११, १७		१७, ६१	१८, ६१
आ विरवतः प्रत्यर्धं	११, २४	१२, २४	इन्द्रः पथादेन्द्रः पुरस्तात्		३, १५
आ वां देवास ईमहे	४, ५	४, ६	इन्द्रः सुशामा हृदयेन	१९, ८५	२१, ८२
आशुः शिशानो वृषभो	१७, ३३	१८, ३३	इन्द्रः सुशामा स्वर्वाँ	२०, ५१	२२, ३६
आशुष्पिपृद्धान्तः	१४, २३	१५, २५	इन्द्रं गोमहिषा याहि	२६, ४	२८, ५

इन्द्रघोषस्त्वा वसुभिः	५, ११	५, १५
इन्द्र मरुत्व इह पाहि	७, ३५	७, ३५
इन्द्रमिदरी वहतो	८, ३५	८, १६
इन्द्र वाजं जयेन्द्राय	९, ११	१०, १६
इन्द्रवायू इमे मुता	७, ८	७, ७
	३३, ५६	३२, ५६
इन्द्रवायू बृहस्पति	३३, ४५	३२, ४५
इन्द्रवायू मुसन्द्वा	३३, ८६	
इन्द्रश्च मरुतश्च	८, ५५	९, ३९
इन्द्रश्च सन्नाड्वरुणश्च	८, ३७	८, १८
इन्द्रस्य ऋजो (ऋ) ऽ दित्यै	२५, ८	२७, ११
इन्द्रस्य त्वा जठरे		२, २५
इन्द्रस्य वज्रोऽति	९, ५	१०, ७
	१०, २१	११, ३१
इन्द्रस्य वज्रो मरुता	२९, ५४	
इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य	१७, ४१	१८, ४१
इन्द्रस्य रूपमृषभो	१९, ९१	२१, ८८
इन्द्रस्य स्यूरसोऽन्द्रस्य	५, ३०	५, ३८
इन्द्रस्यौज स्थ मखस्य	३७, ६	३७, ६
इन्द्राग्नी अपादियं	३३, ९३	
इन्द्राग्नी ब्रह्मयमाना	१४, ११	१५, १४
इन्द्राग्नी आगतं मुत्तं	७, ३१	७, ३१
इन्द्राग्नी मित्रावरुणा	३३, ४९	३२, ४९
इन्द्रान्यो (स्योः) पक्षतिः	२५, ५	२७, ८
इन्द्राय त्वा वसुमते	६, ३२	३८, ८
इन्द्राय स्वाहा श्वाय	१०, ५	११, १३
इन्द्रा याहि चित्रमानो	२०, ८७	२२, ७२
इन्द्रा याहि तनुजान	२०, ८९	२२, ७४
इन्द्रा याहि धियेऽभिता	२०, ८८	२२, ७३
इन्द्रा याहि वृत्रहनन्	२६, ५	
इन्द्रायेन्दुः सरस्वती	२०, ५७	२२, ४२
इन्द्रेऽं प्रतरां नय	१७, ५१	१८, ५१
इन्द्रेहि मःस्यन्पतो	३३, २५	३२, २५
इन्द्रो विश्वस्य राजति	३६, ८	३६, ८
इन्द्रो वृषमवृणो	३३, २६	३२, २६
इन्द्रानास्त्वा दातं हिमा	३, १८	३, २४
इमं जीवन्मः परिधिं	३५, १५	३५, ५०
इमं देवा अमपन्नः	९, ४०	११, १०
	१०, १८	११, २६
इमं नो देव कथित.	११, ८	१२, ८

इमं मा हिः सीर्द्धिपादं	१३, ४७	१४, ४९
इमं मा हिः सीरेकशफं	१३, ४८	१४, ५०
इमं मे वरुण धुधी	२१, १	२३, १
इमं साहवः शतधा	१३, ४९	१४, ५१
इमं स्तनमूर्जस्वन्तं	१७, ८७	१९, १
ममूर्णायुं वरुणस्य	१३, ५०	१४, ५२
इमा आपः शमु मे	४, १	४, २
इमा ज त्वा पुरुवसो	३३, ८१	३२, ८१
इमा गिर आदित्येभ्यो	३४, ५४	३३, ४२
इमां ते धियं प्र भरे	३३, २९	३२, २९
इमा ते वाजिभव	२९, १६	३१, २८
इमा नु कं भुवना	२५, ४६	२७, ४४
इमामगृभ्णन्	२२, २	२४, २
इमा मे अम इष्टका	१७, २	१८, २
इमा रुद्राय तवसे	१६, ४८	१७, ४८
इमां ते पक्षावजरी	१८, ५२	२०, २२
इयं वेदिः परो अन्तः	२३, ६२	२५, ६४
इयं ते यज्ञिया तनु	४, १३	४, १८
इयं ते राग्नित्राय	१८, २८	१९, ४१
इयत्यग्र आत्तीन्म (र्म) खस्य	३७, ५	३७, ५
इयदस्यायुरस्यायुर्मे	१०, २५	११, ३५
इयमुपरि मत्तित्तस्यै	१३, ५८	१४, ६४
इरज्यन्नमे प्रथयन्व	१२, १०९	१३, १०८
इरावती धेनुमती	५, १६	५, २१
इपमूर्जमहमित	१२, १०५	१३, १०४
इपश्रीजेश्व शारदा	१४, १६	१५, १६
इपिरो विश्वव्यचा	१८, ४१	२०, ११
इये त्वोर्दे त्वा	१, १	१, १
इये पिन्वस्त्रोर्दे	३८, १४	३८, १४
इये राये रमन्व	१३, ३५	१४, ३७
इष्कर्तारमध्वरस्य	१२, ११०	१३, १०९
इष्टुतिर्नाम वो	१२, ८३	१३, ८४
इष्टो अग्निराहुतः	१८, ५७	२०, २७
इष्टो यज्ञो नृगुभिरा	१८, ५६	२०, २६
इह पुष्टि पुष्टिपति		३, १३
इह रतिरिह रमन्व	८, ५१	९, ३४
इहैव (स्तेतो) त्वा मापगात	३, २१	३, २९
इहैवमे अग्नि धारया	२७, ४	२९, ४
इक्षमागाय स्व देक्षिताय	२२, ८	२४, १२
इष्टि (ष्टि) तो देवैरिवा	२०, ३८	२२, २३

ईक्ष्यथासि वन्द्यश्च	२९, ३	३१, ३
ईदंज्ञास एतादृक्षास	१७, ८४	१८, ८४
ईदं ह्य चान्याद ह्य च	१७, ८१	१८, ८१
ईर्मान्तासः शि (सि) लिक्	२९, २१	३१, ३३
ईशानाय परस्वत	२४, २८	२६, ३२
ईशा वास्यमिदं सर्वं	४०, १	४०, १
उक्ताः सखरा एताः	२४, १५	२६, १९
	२४, १७	२६, २१
	२४, १९	२६, २३
उक्त्येभिर्वृत्रहनन्तमा	३३, ७३	३२, ७३
उक्षा समुद्रो अदयः	१७, ६०	१८, ६०
उखां कृणोतु शक्त्या	११, ५७	१२, ५८
उम्रैर्दोहितेन मित्रं	३९, ९	३९, ८
उम्रश्च भीमश्च ध्वान्तश्च	३९, ७	३९, ६
उम्रा विघनिना नृष	३३, ६१	३२, ६१
उच्चा ते जातमन्धसो	२६, १६	
उच्छुष्मा ओषधीनां	१२, ८२	१३, ८३
उच्छ्रयल वनस्पत	४, १०	४, १३
उत नोऽद्विदुष्यः	३४, ५३	३३, ४१
उत त्वास्य द्रवतस्तु	९, १५	१०, २१
उत्तानायामव भरा	३४, १४	३३, ८
उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते	३४, ५६	३३, ४४
उत्तिष्ठन्नोजसा सह	८, ३९	८, २१
उत्तेदानीं भयवन्तः	३४, ३७	
उक्ताम महते चौमगाय	११, २१	१२, २१
उत्थाय बृहती	११, ६४	१२, ६६
उःश्रुषो विश्रुषः सं		२, ३८
उत्सकथ्या अव गुदं	२३, २१	२५, २३
उत्सदेभ्यः हृज्जं	३०, १०	३४, १०
उदकमीदृश्विणोदा	११, २२	१२, २२
उदमे तिष्ठ-प्रत्या	१३, १२	१४, १२
उदायुषा स्वयुषो	४, २८	२, ५८
उद्विषंस्तभानान्तरिक्षं	५, २७	
उदीचीमारोह	१०, १३	११, २१
उदीरतःमवर	१९, ४९	२१, ५१
उदु तिष्ठ स्वधरावा	११, ४१	१२, ४१
उदुत्तमं वरुण पादा	११, १२	१३, १३
उदु त्यं जातवेदसं	७, ४१	८, २३
	८, ४१	९, ३
	३३, ३१	३२, ३१

उदु त्वा विधे देवा	१२, ३१	१३, ३२
	१७, ५३	१८, ५३
उदेन्मुत्तारं नयामे	१७, ५०	१८, ५०
उदेपां बाहू	११, ८२	१२, ८३
उद्गमं च निग्रामं च	१७, ६४	१८, ६४
उदर्यय मधवन्	१७, ४२	१८, ४२
उद्बुध्यस्वामे प्रति	१५, ५४	१६, ७६
	१८, ६१	२०, ३१
उद्वयन्तमसस्परि	२०, २१	२२, ६
	२७, १०	२९, १०
	३५, १४	३५, ४७
	३८, २४	३८, २४
उरुत ऋषमो	२४, ७	२६, ११
उप जमन्नुप वेतसे	१७, ६	१८, ७
उप त्वामे दिवेदिवे	३, २२	३, ३०
उप त्वामे हविष्मतीः	३, ४	३, ४
उप नः सूतवो गिरः	३३, ७७	३२, ७७
उपप्रयन्तो अप्वरं	३, ११	३, १७
उप प्रागाच्छशनं	२९, २३	३१, ३५
उप प्रागात्परमं	२९, २४	३१, ३६
उप प्रागात्सुमन्मे	२५, ३०	२७, ३४
उपयामगृहीतोऽसि ध्रुवो	७, २५	७, २७
उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये	२३, २	२५, २
	२३, ४	२५, ४
उपयामगृहीतोऽसि बृहस्पति	८, ९	८, ८
उपयामगृहीतोऽसि मधवे	७, ३०	७, ३०
उपयामगृहीतोऽसि मरुता	७, ३६	७, ३७
उपयामगृहीतोऽसि सवित्रो-	८, ७	८, ६
उपयामगृहीतोऽसि चन्द्राय	७, २२	७, २४
उपयामगृहीतोऽसि सुयामां	८, ८	८, ७
उपयामगृहीतोऽस्यप्रये	८, ४७	८, २९
उपयामगृहीतोऽस्यन्त	७, ४	७, ४
उपयामगृहीतोऽस्यश्विन्यां	२०, ३३	२२, १८
उपयामगृहीतोऽस्याप्र	७, २०	७, २१
उपयामगृहीतोऽस्यादित्ये	८, १	३, ५०
उपयामगृहीतोऽस्याश्विनं	१९, ८	२१, ७
उपयामगृहीतोऽसि हरिरसि	८, ११	८, १२
उप श्वासय वृषिची	२९, ५५	३१, २३
उपहृता इह गाव	३, ४३	३, ५०
उपहृताः पितरः	१९, ५७	२१, ५६

उपहृता पृथिवी	२, १०	२, १६
उपहृतो दीपितो	२, ११	२, १७
उपहरे गिरीणां	२६, १५	
उपां शोर्वायेंग	९, ३८	११, ४
उपावस्रज त्मन्या	२९, ३५	३६, ४७
उपावीरस्युप देवान्	६, ७	६, ८
उपास्मै गायता नरः	३३, ६२	३२, ६२
उभा पिबतमश्विनो	३४, २८	३३, २२
उभाभ्यां देव सवितः	१९, ४३	२१, ४५
उभा वामिन्द्राम्नी	३, १३	३, १९
उभे सुश्वन्त्र सर्षिषो	१५, ४३	१६, ६५
उष विष्णो विक्रमस्त्रो	५, ३८	२, ५१
	५, ४१	५, ४७
		५, ५१
उरोरन्तरिक्षात्सज्	६, ११	६, १४
उशान्तस्त्वा नि धीमहि	१९, ७०	२१, ७०
उशिक्ष्वं देव सोमामेः	८, ५०	८, ३२
उशिक्ष्यावक्त्रे अरतिः	१२, २४	१३, २५
उशिशसि कविरह्णा	५, ३२	५, ४०
उशिक्षा वसुभ्यो	१५, ६	१६, ११
उपस्तभित्रमा	३४, ३३	३३, २७
उपासानकमश्विना	२०, ६१	२२, ४६
उपासानक्ता बृहती	२०, ४१	२२, २६
उये यही सुपेसाता	२१, १७	२३, १८
उषावेतं (एतं) धूर्वा (धूर्वा) हौं	४, ३३	४, ४५
ऊर्ह्वं च मे सूत्रा	१८, ९	१९, २१
ऊर्गस्यात्रिरस्यूर्णं	४, १०	४, ११
ऊर्जं विभ्रद्वः सुमनाः	३, ४१	३, ४९
ऊर्जं वहन्तीरमृतं	२, ३४	२, ६०
ऊर्जं स्योर्जं वो	३, २०	३, २८
ऊर्जो नपाज्जातवेदः	१२, १०८	१३, १०७
ऊर्जो नपातं स	२७, ४४	२९, ४८
ऊर्णं प्रदसं त्वा स्तृणामि	२, २	२, ७
ऊर्णं ऊ पु ण ऊतये	११, ४२	१२, ४२
ऊर्णमेनमुच्छ्रयता	२३, २७	२५, २९
ऊर्णा अस्प सनिधो	२७, ११	२९, ११
ऊर्णामारोह	१०, १४	११, २२
ऊर्णांमेनामुच्छ्रयय	२३, २६	२५, २८
ऊर्णां भव प्रतिविश्या	१३, १३	१४, १३
ऊर्णास्तमयोः शिन्वे स्पष्टो	४, ९	४, १०

ऋचं वाचं प्र पद्ये	३६, १	३६, १
ऋचे त्वा रुचे त्वा	१३, ३९	१४, ४१
ऋचो नामास्मि	१८, ६७	
ऋजवे त्वा साधवे त्वा	३७, १०	३७, १६
ऋजोति परि वृद्धि	२९, ४९	
ऋतं च मेऽमृतं	१८, ६	१९, २२
ऋतं सत्यमृतं	११, ४७	१२, ४७
ऋताजिच्च सत्याजिच्च	१७, ८३	१८, ८२
ऋतधामासि स्वर्ज्योतिः	५, ६२	५, ४१
ऋतये स्तौनहृदयं	३०, १३	३४, १३
ऋतवस्त ऋतुथा	२३, ४०	२५, ४२
ऋतवस्ते यज्ञं	२६, ६४	
ऋतव स्य ऋतावृथ	१७, ३	१८, ४
ऋतश्च सत्यश्च	१७, ८२	१८, ८३
ऋतावानं महिषं	१२, १११	१३, ११०
ऋतावानं वैश्वानर	२६, ६	२८, ६
ऋतापाडू(कृत)धामाम्निः	१८, ३८	२०, ८
ऋतुधेन्द्रो वनस्पतिः	२०, ६५	२२, ५०
ऋदाः कर्मण्या		२, ४३
ऋधगित्या स मर्त्यः	३३, ८७	
ऋधयस्त्वा प्रथमजा	१५, १०	१६, १८
	१५, ११	१६, २१
	१५, १२	१६, २४
	१५, १३	१६, २७
	१५, १४	१६, ३०
एकया च दशभिध	२७, ३३	२९, २८
एकयास्तुवत प्रजा	१४, २८	१५, ३२
एकविंशस्त्वा त्त्रोमः	१५, २३	१६, २६
एकस्त्वरष्टुरस्या	२५, ४२	
एकस्मै स्वाहा द्वाभ्यां	२२, ३४	२४, ६७
एका च मे तिस्रध	१८, २४	१९, ३६
एजनु दशमास्यो	८, २८	९, २७
एण्यहो मण्डूको	२४, ३६	२६, ४०
एतं सप्तथ परि	१८, ५९	२०, २९
एततो (एतेन) रुद्रावसं (वसेन) तेन	३, ६१	३, ७०
एता अर्पन्ति हृदान्	१७, ९३	१९, ७
एता उ वः सुभगा	२९, ५	३१, ५
एना ऐन्द्रामा द्विरुपा	२४, ८	२६, १२
एतावद्रूपं यज्ञस्य	१२, ३१	२१, ३१
एतावानस्य महिमा	३६, ३	३५, ३

एनेन रुद्रावसेन	३, ६१	३, ७०	कस्यस्य विद्याः	२३, ५७	२५, ५९
एतं जानाथ परमे	१८, ६०	२०, ३०	कदा चन प्रयुच्छस्युभे	८, ३	८, २
एतं (एतत्) ते देव सवितर्यज्ञं	२, १२	२, २८	कदा चन स्तरीरसि	३, ३४	३, ४२
एदमगन्म देवयजनं	४, १	४, १		८, २	८, १
एधोऽस्येधिपीमहि	२०, २३; ३८, २५	२२, ७	कन्या इव बहलुमे	१७, ९७	१९, १०
एना विश्वानर्य आ	२६, १८	१६, ५१	कया त्वं ऊलाभि	३६, ७	३६, ७
एना वो अग्नि नमसा	१५, ३२	१६, ५४	कया नश्चित्र आ	२७, ३९	२९, ४४
एभिर्नोऽअर्केर्भवा नो	१५, ४६	१६, ६८		३६, ४	३६, ४
एवदछन्दो वरिवदछन्दः	१५, ४	१६, ४	कर्णाभ्यां श्रोत्रं	२५, २	२७, ४
एवदछन्दो वरिवदछन्दो	१५, ५	१६, ८	कल्पन्तां ते दिशस्तुभ्य	३५, ९	३५, ४२
एवेदिन्द्रं वृषणं	२०, ५४	२२, ३९	कवष्यो न व्यचस्तती	२०, ६०	२२, ४५
एष छागः पुरो अश्वेन	२५, २६	२७, ३०	कः स्वित्देकाकी चरति	२३, ९	२५, १०
एष ते गायत्रो भाग	४, २४	४, ३२		२३, ४५	२५, ४७
एष ते निर्रुते	९, ३५	११, १	कश्यपस्य त्रयायुषं	३, ६२	३, ७४
एष ते योनिः प्रजाः	७, १७	७, १७	कस्त्वा छथति कस्त्वा	२३, ३९	२५, ४१
एष ते योनिर्वीरतां	७, १२	७, १२	कस्त्वा युनाकि	१, ६	१, ९
एष ते रुद्र भागः	३, ५७	३, ६५	कस्त्वा विमुञ्चति	२, २३	२, ४१
एष व स्तोमो मरुत	३४, ४८	३३, ३६	कस्त्वा सत्यो मदानां	२७, ४०	२९, ४५
एष वः कुरवो	१०, १८	११, ११		३६, ५	३६, ५
	९, ४०	११, २७	का ईमरे पिशात्रिला	२३, ५५	२५, ५७
एष स्य वाजी क्षिपणिं	९, १४	१०, २०	काण्डात्काण्डात्प्ररोहन्ती	१३, २०	१४, २०
एष स्य राय्यो वृषा	२३, १३	२५, १५	कामं कामदुषे धुञ्च	१२, ७२	१३, ७३
एषा ते अग्ने समित्तया	२, १४	२, २७	कत्रय स्वाहा कस्मै स्वाहा	२२, २०	२४, २६
एषा ते शुक्र तनूः	४, १७	४, २३	काथिरसि समुद्रस्य त्वा	६, २८	६, ४१
एषा वः सा सत्या	९, १२	१०, १७	काव्ययो राजानेषु	३३, ७२	३२, ७२
एषो इ देवः प्रदिशो	३२, ४	३५, २६	का स्वित्दासीत्	२३, ११	२५, १२
एषा रायः प्रेषे भगाय	५, ७	५, ११		२३, ५३	२५, ५५
एहयु पु ब्रवाणि ते	२६, १३		कि < स्वित्त्सूर्यसमं ज्योतिः	२३, ४७	२५, ४९
एडे (के) नौषधीभिरोषधीः	१५, ७	१६, १२	कि < स्वित्दासीदाधिष्ठान	१७, १८	१८, १८
ऐन्द्रः प्राणो ओङ्गे	६, २०	६, २६	कि < स्वित्द्वनं क	१७, २०	१८, २०
ओजथ मे सहध	१८, ३	१९, १५	कुक्कुटोऽसि मञ्जुजिह्व	१, १६	१, २४
ओमासधर्षणोवृत्तो	७, ३३	७, ३३	कुतस्त्वमिन्द्र माहिणः	३३, २७	३२, २७
ओषधयः प्रतिगृह्णीत	११, ४८	१२, ४९	कुम्भो वनिष्टुर्जनिता	१९, ८७	२१, ८४
ओषधयः सम(सं) वदन्त (न्ते)	१२, ९६	१३, ९८	कुर्वन्नेवेह कर्माणि	४०, २	४०, २
ओषधीः प्रति(गृह्णीत) मोदध्वं	१२, ७७	१३, ७८	कुलायिनी घृतवती	१४, २	१५, २
ओषधीरिति मातरः	१२, ७८	१३, ७९	कुविदङ्ग यवमन्तो	१०, ३२	११, ४५
ओषधे त्रायस्व	४, १	४, १		१९, ६	२०, ५
	५, ४२	५, ५४		२३, ३८	२५, ४०
	६, १५	६, २०	कृजते स्वाहा	२२, ७	२४, ९
ककुभ < (ह) रूपं वृषमस्य	८, ४९	८, ३१	कृणुष्व पाजः प्रसितिं	१३, ९	१४, ९

कृत्वाय सा महीमुखीं	११, ५९	१२, ६०
कृष्णश्रीवः शितिकक्षी	२४, ४	२६, ८
कृष्णश्रीवा आग्नेयाः	२४, ६	२६, १०
	२४, ९	२६, १३
	२४, १४	२६, १८
कृष्णा भीमा धूम्रा	२४, १०	२६, १४
कृष्णोऽस्याखरेष्टोऽग्नेये	२, १	२, १
केतुं कृन्वन्नकेतवे	२९, ३७	३१, १२
केवन्तः पुरुष आ	२३, ५१	२५, ५३
को अस्य वेद	२३, ५९	२५, ६१
कोऽदात्कस्मा अदात्	७, ४८	९, १४
कोऽसि कतमोऽसि	७, २९	९, ४
	२०, ४	२१, ९५
कृतदक्षाभ्यां मे	७, २७	९, २
कमध्वममिना नाक	१७, ६५	१८, ६५
कव्यादममिं प्र हिणोमि	३५, १९	३५, ५२
क्षत्रस्य त्वा परस्पाय	३८, १९	३८, १९
क्षत्रस्य योभिरसि (नाभिरसि)	२०, १	२१, ९३
क्षत्रस्योत्वमसि	१०, ८	११, १५
क्षत्रेणांन स्वायुः स	२७, ५	२९, ५
क्षपो राजन्नुत	१५, ३७	१६, ५९
स्वहो वैश्वदेवः	२४, ४०	२६, ४४
गणानां त्वा गणपति	२३, १९	२५, २१
गन्धर्वस्तवा विस्वावसुः	२, ३	२, ३
गर्भोः पमवि	१४, २३	१५, २६
गर्भो अस्योपधीनां	१२, ३७	१३, ३८
गर्भो देवानां पिता	३७, १४	३७, १४
गायत्री त्रिष्टुब्जगत्व	२३, ३३	२५, ३५
गायत्रेण त्वा छन्दसा	१, २७	१, ४४
गायत्र्यै गायत्रं	१३, ५४	१४, ५७
गायत्रं छन्दोऽसि	३८, ६	३८, ६
गाव उपावतावतं	३३, १९	३२, १९
	३३, ७१	३२, ७१
गृहानुपदयामहे	३, ४२	३, ५०
गृहा मा विभंति मा	३, ४१	३, ४८
गोमभिर्दं गोविर्दं	१७, ३८	१८, ३८
गोभिर्न सोममधिका	२०, ६६	२२, ५१
गोमद पु णामन्दा	२०, ८१	२२, ६६
ग्रहा कर्जोहुतयो	९, ४	१०, ५
ग्रीभिन श्रुतुना	२१, २४	२३, २५

घर्मंतते पुरीषं तेन	३८, २१	३८, २१
घृतं घृतपावानः	६, १९	६, २५
घृतं मिमिक्षे	१७, ८८	१९, २
घृतवती भुवनानामभि	३४, ४५	३३, ३३
घृताची स्थो धुर्यो	२, १९	२, ३५
घृताच्यसि जुहूर्नाम्ना	२, ६	२, ८
घृतेन यावापृथिवी	५, २८	६, २२
घृतेन सीता मधुना	१२, ७०	१३, ७१
घृतेनाकौ पर्गत्रायिथा	६, ११	६, १३
घृतेनाजन्तसं पयो		३१, २
चक्षुषः पिता मनसा	१७, २५	१८, २५
चक्षुष्पा असि	२, १६	२, ३३
चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे	१८, २५	१९, ३७
चतुः स्रक्तिर्नाभिः	३८, २०	३८, २०
चतुस्त्रिंशत् स्रक्तन्त्वो	८, ६१	
चतुस्त्रिंशत् स्रक्तजिनो	२५, ४१	
चत्वारि श्रुता त्रयो	१७, ९१	१९, ५
चन्द्रं त्वा चन्द्रेण	४, २६	४, ३६
चन्द्रमा अस्वन्तरा	३३, ९०	
चन्द्रमा मनसो	३१, १२	३५, १२
चन्द्राय स्वाहा सूर्याय	२२, २८	२४, ३९
चिर्मि जुहोमि मनसा	१७, ७८	१८, ७८
चित्पतिर्मा पुनातु	४, ४	४, ५
चित्रं देवानाम्	७, ४२	८, २४
		९, ७
चित्रावसो म्रानि ते	३, १८	३, २६
चिदसि तथा देवतया	१२, ५३	१३, ५४
चिदसि मनासि धीरसि	४, १९	४, २५
चोदयित्री सृष्टतानां	२०, ८५	२२, ७०
जगत्या श्रक्तसमृक्तसमा	१३, ५६	१४, ६१
जघ्घाभ्यां पद्वयां धर्मोऽस्मि	२०, ९	२१, १०१
जवं जघ्घाभ्यामध्वानं	२५, ३	२७, ६
जनयस्यै त्वा मर्यामि	१, २२	१, ३३
जनस्य गोपा अजनिष्ट	१५, २७	१६, ४८
जनिष्टा उग्रः सहसे	३३, ६४	३२, ६४
जवाय स्वाहा बलाय	२२, ८	२४, ११
जवो यन्ने वाजिन्	९, ९	१०, १२
जाय एहि स्वो		१०, २९
जिज्ञा मे भद्रं	२०, ६	२१, ९७

जम्भूतस्यैव भवति	२९, ३८	३१, १३
जुष.णो बर्हिर्हरिव.ज	२०, ३९	२२, २४
ज्यैष्ठ्यं च म अ धिपलं	१८, ४	१९, १६
ज्योतिरसि विवरूपं	५, ३५	५, ४४
तं यज्ञं बर्हिषे	३१, ९	३५, ९
तं वो दस्ममृतीपहं	२६, ११	
त आयजन्त ब्रविणः	१७, २८	१८, २८
तच्चक्षुर्देवहितं	३६, २४	३६, २४
ततो विराड् (ळ) जायत	३१, ५	३५, ५
ततोऽसि तन्तुरस्यनु		२, ५२
तरवा यामि ब्रह्मणा	१८, ४९	२०, १९
	२१, २	२३, २
त.सावितुर्वरेण्यं	३, ३५	३, ४३
	२२, ९	२४, १३
	३०, २	३४, २
तत्सूर्यस्य देवत्वं	३३, ३७	३२, ३७
तदधिना भिषजा	१९, ८२	२१, ७९
तदस्य रूपममृतः	१९, ८१	२१, ७८
तदिदं भुवनेषु	३३, ८०	३२, ८०
तदेजति तन्नैजति	४०, ५	४०, ५
तदेवाभिस्तदादित्यः	३२, १	३५, २३
तद्विप्रासो विपन्यवो	३४, ४४	३३, ३२
तद्विष्णोः परमं पदं	६, ५	६, ६
तन्नपातच्छुचित्रत	२१, १३	२३, १४
तन्नपातपथ ऋतस्य	२९, २६	३१, ३८
तन्नप.दसुरो	२७, १२	२९, १२
तन्पा अग्नेऽसि तन्वं	३, १७	३, २३
तन्पा भिषजा सुते	२०, ५६	२२, ४१
तं त एनमनु जेषं	१, १७	२, ३४
तन्तुना रायसोपेण	१५, ७	१६, ११
तं त्वा घृतत्र ईमहे		२४, २१
तं त्वा जुषामहे	५, ४२	५, ५३
तं त्वा शोऽन्विष्ट दीदिवः	३, २६	३, ३४
तं त्वा समिद्धिरक्षिरो	३, ३	३, ३
तं देवेभ्यो देवज्ञा	६, २७	६, ४०
तन्नस्तुरीपमद्भुतं	२७, २०	२९, २०
तन्नो वातो मयोभु	२५, १७	२७, २१
तन्मित्रस्य वरुणस्या	३३, ३८	३२, ३८
तपथ तपस्यथ	१५, ५७	१६, ७९
तपसस्तनूरासि	४, २६	४, ३७

तपसे कौलालं	३०, ७	३४, ७
तपसे स्व हा तप्यमा	३९, १२	३९, ११
तप्पायनी मेऽसि	५, ९	५, १३
तमिद्रमं प्रयमं	१७, ३०	१८, ३०
तमिन्द्रं पशवः सचा	२०, ६९	२२, ५४
तमी.श.नं जगतस्तस्यु	२५, १८	२७, २२
तमु त्वा दध्यद्दृषिः	११, ३३	१२, ३३
तमु त्वा पाय्यो वृषा	११, ३४	१२, ३४
तं पानीभिरनुगच्छेम	१५, ५०	१६, ७२
तं प्रतया पूर्वया	७, १२	७, ११
तराणिविध्वदर्शतो	३३, ३६	३२, ३६
तव भ्रमास आशुया	१३, १०	१४, १०
तव वायवृ(ऋ)तस्पते	२७, ३४	२९, ३२
तव शरीरं पतयिष्व	२२, २२	३१, ३४
तवायः सोमः	२६, २३	
तस्म अऽरं गमाम	११, ५२	१२, ५३
	३६, १६	३६, १६
तस्मादधा अजायन्त	३१, ८	३५, ८
तस्माद्यज्ञत्सर्वहुत	३१, ७	३५, ७
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः	३१, ६	३५, ६
तस्य वयः सुमती	२०, ५२	२२, ३७
तस्यास्ते सत्यवसः	४, १८	४, २४
ताः सावितुर्वरेण्यस्य	१७, ७४	१८, ७४
ता अस्य सूददोहसः	१२, ५५	१३, ५६
	१५, ६०	१६, ८१
ता उभौ चतुरः पदः	२३, २०	२५, २२
ता न आ ओड् (ळ) मधिना	२०, ८३	२२, ६८
ता नासत्वा सुपेशसा	२०, ७४	२२, ५९
तान्पूर्वया निविदा	२५, १६	२७, २०
ता भिषजा सुकर्मणा	२०, ७५	२२, ६०
तिरथीनो विततो	३३, ७४	३२, ७४
तिष्ठ इडा (ळ) सरस्वती	२१, १९	२३, २०
तिस्त्रेधा सरस्वत्याधिना	२०, ६३	२२, ४८
तिस्रो देवर्बर्हिरेदः	२७, १९	२९, १९
तिस्रो देवीर्हविषा	२०, ४३	२२, २८
तीमान्घोषान्कृष्वते	२९, ४४	
तुभ्यं ता अत्रिरस्म	१२, ११६	१३, ११५
ते अस्य योगे दिव्ये	२७, १७	२९, १७
ते आचरन्ती समनेव	२९, ४१	३१, १५
तेजः पदान्नाः	१९, ९५	२१, ९२

तेजोऽसि तेजो मयि	१९, ९	२१, ८	त्वं नो अमे तव देव	३४, १३	३३, ७
तेजोऽसि शुक्रममृत	२२, १	२४, १	त्वं नो अमे वरुणस्य	२१, ३	२३, ३
तेजोऽसि शुक्रमस्य	१, ३१	१, ४९	त्वया दिनः पितरः	१५, ५३	२१, ५३
ते नो अर्वन्तो हवन	९, १७	१०, २३	त्वष्टा हुरीपो अद्भुत	२१, २०	२३, २१
		२३, ११	त्वष्टा दधच्छुष्ममिन्द्राय	२०, ४४	२२, २९
तेभ्यो नमो अस्तु	१५, १५-१९	१६, ३२	त्वष्टा वीरं देवकामं	२९, ९	३१, ९
	१६, ६४-६६	" ३४	त्वाँ हि मन्त्रतममर्क	३३, १३	३२, १३
		" ३८	त्वां गन्धर्वा अखनँस्त्वा	१२, ९८	१३, ९९
		" ४०	त्वां चित्रश्रवस्तम	१५, ३१	१६, ५३
		१७, ६४	त्व.ममेऽभङ्गिरसो	१५, २८	१६, ४९
ते हि पुत्रासो अदितेः	३, ३३	३, ४१	त्व.ममे पुष्करादध्य	११, ३९	१२, ३२
त्रया देवा एकादश	२०, ११	२१, १०२		१५, २२	१६, ४३
त्रातारामिन्द्रमविता	२०, ५०	२२, ३५	त्वाममे यजमाना	१२, २८	१३, २९
त्रिंशद्दाम विराजति	३, ८	३, ८	त्वाममे वृणते ब्राह्मणा	२७, ३	२९, ३
त्रिणवत्रयत्रिंशो	१५, १४	१६, २९	त्वाममे हविष्मन्तो		१६, ५२
त्रिधा हितं पणिभिः	१७, ९२	१९, ६	त्वामद्य ऋष आर्षेय	२६, ६१	२३, ६०
त्रिपादूर्ध्व उदैत्सुर्यः	३६, ४	३५, ४	त्वामिद्धि हवामहे	२७, ३७	२९, ४२
त्रिवृत्वा स्तोमः	१५, १०	१६, १७	त्वाम्नां ले.मद्रासकयी	२४, १	२६, ३
त्रिवृदसि त्रिवृते त्वा	१५, ९	१६, १४	त्रिपः संवृक् ऋत्वे	३८, २८	३८, २७
त्रिष्टुभः स्वारं स्वारान्	१३, ५५	१४, ५९	त्वे अमे स्व.हुत	३३, १४	३२, १४
त्रीणि त आहुर्दिवि	२९, १५	३६, २७	द्वं प्राभ्यां मलिम्लञ्जम्भ्यः	११, ७८	१२, ७९
त्रीणि पदा वि चक्रमे	३४, ४३	३३, ३१	दक्षिणामारोह	१०, ११	११, १९
त्रीणि शता त्री सहस्रा	३३, ७	३२, ७	दधिक्र.ष्णो अक्र.रिषं	२३, ३२	२५, ३४
त्रान्समुद्रान्ससममुपत्	१३, ३१	१४, ३३	दद्या युवाकवः सुता	३३, ५८	३२, ५८
त्रयम्बकं यज.महे	३, ६०	३, ६८; ६९	दियम्भ्यः स्वाहा चन्द्राय	३९, २	३९, ६
त्रयवयो गायत्र्यै	२४, १२	२६, १६	दिवं ते धूमो गच्छतु	६, २१	६, २९
त्रयविश्व मे त्रयवी च मे	१८, २६	१९, ३८	दिवः पृथिव्याः पर्योज	२९, ५३	
त्रयारुयं जमदग्नेः	३, ६२	३, ७४	दिवस्परि प्रथमं जजे	१२, १८	१३, १९
त्वं मविष्ट दाशुषो	१३, ५२	१४, ५४	दिवि धा इमं यज्ञ	३८, ११	३८, १०
	१८, ७७	२०, ४६	दिवि पृष्टो अरोचता	३३, ९२	
त्व.सो.म पित्रुभिः	१९, ५४	२१, ५४	दिवि विष्णुर्वर्क.स्त	२, २५	२, ४६
त्व.सो.म प्रचिकितो	१९, ५२	२१, ५२	दिवो मूर्धासि पृथिव्या	१८, ५४	२०, २४
त्वमम ईष्टि (ऋि) तः	१९, ६६	२१, ६६	दिवो वा विष्ण उत	५, १९	५, २५
त्वममे द्युभिस्त्वमागु	११, २७	१२, २७	दिगः प्रदिश आदिशो	६, १९	६, २६
त्वममे प्रथमो	३४, १२	३३, ६	दीक्षार्यै रूप.का.पानि	१९, १३	२१, १३
त्वममे प्रतपा भ.सि	४, १६	४, २१	दर्शानुक्त्वय बलाय		३, ७६
त्वमङ्ग प्रश.सिषो	६, ३७	६, ५०	दर्शानुस्त ओ पथे	१२, १००	
त्वमिन्द्र प्रवृत्तियाभि	३३, ६६	३२, ६६	दुरो देवादिशो	२६, १६	२३, १७
त्वमिमा ओषधीः सोम	३४, २२	३३, १६	द.हन्तां दुष्यः	१, ११	१, १५
त्वसुतमारदोषधे	१२, १०१	१३, १००	द.हस्व देवि पृथिवि	११, ६९	१२, ७०

इते इह मा मित्रस्य	३६, १८	३६, १८
	३६, १९	३६, १९
इह ह्रस्व मा हार्मा ते	१, २; ९	१, ५; १२
इशानो रुक्मऽउर्व्या	१२, १	१३, १
	१२, २५	१३, २६
इष्ट्वा परिस्सुतो रसः	१९, ७९	२१, ७६
इष्ट्वा रूपे व्याकरान्	१९, ७७	२१, ७५
देव इन्द्रो नराशः	२१, ५५	२३, ५४
	२८, १९	३०, १९
देवं-देवं वोऽयसे	३३, ९९	
देवं बर्हिः सरस्वती	२१, ४८	२३, ४७
देवं बर्हिरिन्द्रः	२८, १२	३०, १२
देय बर्हिर्वयोधसं	२८, ३५	३०, ३५
देवं बर्हिर्वारितानां	२१, ५७	२३, ५६
	२८, २१	३०, २१
	२८, ४४	३०, ४४
देव त्वष्टर्भूरि ते	६, २०	६, २७
देवकृतस्यैतसोऽव	८, १३	
देवश्रुतौ देवेष्व	५, १७	५, २२
देव सवितः प्रमुव	९, १	१०, १
	११, ७	१२, ७
	३०, १	३४, १
देव सवितरेतं त्वा		२, १९
देव सवितरेप ते	५, ३९	५, ४८
देवस्त्वा सविता पुनातु	१, ३	१, ६
देवस्त्वा सवितोऽपतु	११, ६३	१२, ६५
देवस्य चेततो मर्ही	२२, १९	२४, १५
देवस्य त्वा सवितुः	१, १०	१, १३
	१, २१	१, ३६
	१, २४	१, ४०
	२, ११	२, २२
	५, २२	५, २८
	५, २६	५, ३३
	६, १	६, १
	६, ९	६, १०
	६, ३०	६, ४३
	९, ३०	१०, ३९
	९, ३८	११, ४
	११, ९	१२, ९
	११, २८	१२, २८

देवस्य त्वा सवितुः	१८, ३७	२०, ७
	२०, ३	२१, ९३
	३७, १	३७, १
	३८, १	३८, १
देवस्य सवितुर्निति	२२, १४	२४, १८
देवस्या (स्य वयः) हः सवितुः	९, १०	१०, १४
	९, १३	१०, १८
देवहृर्यज्ञ आ च	१७, ६२	१८, ६२
देवा आशापाला एतं	२२, १९	२४, २५
देवा गातु विदो गातुं	२, २१	२, ३९
	८, २१	९, २१
देवा देवानां भिषजा	२१, ५३	२३, ५२
देवा द्वैव्या होतारा	२८, १७	३०, १७
	२८, ४०	३०, ४०
देवानां त्वा	११, ६१	१२, ६३
देवानामसि सन्तितमं	१, ८	३, १२
देवानां मद्रा सुमतिः	२५, १५	२७, १९
देवान्दिवमगन्यज्ञ	८, ६०	९, ४६
देवा यज्ञमतन्वत	१९, १२	२१, १२
देवासो हि ध्मा मनवे	३३, ९४	
देवी उपासानच्चा	२८, ३७	३०, ३७
देवी उपासानफेन्द्रं	२८, १४	३०, १४
देवी उपासाव (अ) क्षिना	२१, ५०	२३, ४९
देवी ऊर्जाहुती दुधे	२१, ५२	२३, ५१
	२८, १६	३०, १६
	२८, ३९	३०, ३९
देवी जोष्टी सरस्पति	२१, ५१	२३, ५०
	२८, १५	३०, ३८
	२८, ३८	३०, १५
देवी यावापृथिवी	३७, ३	३७, ३
देवीराप एष वो	८, २६	९, २६
देवीरापः शुद्धा वोद्व्यः	६, १३	६, १७
देवीरापो अप्रेयुवो	१, १२	१, १७
देवीरापो अपां नपायो	६, १७	६, ३९
		१०, ८
देवीर्द्वार इन्द्रः संघाते	२८, १३	३०, १३
देवर्द्वारो अक्षिना	२१, ४९	२३, ४८
देवर्द्वारो वयोधसः	२८, ३६	३०, ३६
देवीस्तिनमन्दिषो	२१, ५४	२३, ५३
	२८, १८	३०, १८
	२८, ४१	३०, ४१

देवेन नो मनसा देव	३४, २३	३३, १७
देवेभ्यस्त्वा देवान्यं (शुवं) गृह्णामि	७, २२	७, २५
देवेभ्यो हि प्रथमं	३३, ५४	३२, ५४
देवो अभिः स्विष्टकृद्	२१, ५८	२३, ५७
	२८, २२	३०, २२
	२८, ४५	३०, ४५
देवो देवैर्वनस्पतिः	२१, ५६	२३, ५५
	२८, २०	३०, २०
देवो नराशः सो देव	२८, ४२	३०, ४२
देवो वनस्पतिर्देव	२८, ४३	३०, ४३
देव्यो वस्रयो (वधियो) भूतस्य	३७, ४	३७, ४
देहि मे ददामि ते	३, ५०	३, ५८
देवीं धियं मनामहे	४, ११	४, १५
देव्या अर्घ्यवस्तवा	२३, ४२	२५, ४४
देव्या मिमाना मनुषः	२०, ४२	२२, २७
देव्याय कर्मणे	१, १३	१, १९
देव्याय धर्मे जोष्ट्रे	१७, ५६	१८, ५६
देव्याच(अ)र्घ्यं आ गतः	३३, ३३	३२, ३३
	३३, ७३	३२, ७३
देव्या होतारा ऊर्ध्वं	२७, १८	२९, १८
देव्या होतारा प्रथमा	२९, ३२	३१, ४४
देव्या होतारा भिषजे	२१, १८	२३, १९
दोग्ध्रीं धेनुर्वोढा (व्हा)	२२, २२	२४, ३१
द्यां (दिवं) मा लेखीरन्तरिक्षं	५, ४३	५, ५४
दपुतानस्त्वा मारुतो	५, २७	५, ३५
दपुभिरक्तुभिः परि	३४, ३०	३३, २४
दपुभिरहोभिरक्तुभिः	३५, १	३५, ३६
द्यौः शान्तिरन्तरिक्षः	३६, १७	३६, १७
द्यौरसि पृथिव्यसि	१, २	१, ४
द्यौरासिः सर्वं चित्तिरश्न	२३, १२	२५, १३
	२३, ५४	२५, ५६
द्यांस्ते पृथिव्यन्तरिक्षं	२३, ४३	२५, ४५
द्यांस्ते पृष्ठं पृथिवी	११, २०	१२, २०
द्वारो देवीरन्वस्य	२७, १६	२९, १६
द्विपदा याधनुषपादाः	२३, ३४	२५, ३६
द्वे विरुपे चरतः	३३, ५	३२, ५
द्वे वृत्ती अगृणवं	१९, ४७	२१, ४९
द्वृक्षः सर्पिरासृतिः	११, ७०	१२, ७१
द्रप्सधस्त्रं पृथिवी	१३, ५	१४, ५

द्रविणोदाः पिर्षायति	२६, २२	
द्रापे अन्धसस्पते	१६, ४७	१७, ४७
द्रुपदादिव मुमुक्षानः	२०, २०	२२, ५
धन्वना गा धन्वनाजि	२९, ३९	३१, १४
धर्ता दिवो वि भाति	३७, १६	३७, १६
धाता रातिः सवितेदं	८, १७	९, १७
धानाः करम्मः सकवः	१९, २१	२१, २१
धानानाः रूपं कुवलं	१९, २२	२१, २२
धानावन्तं करम्भिणं	२०, २९	२२, १४
धान्यमसि धिनुहि	१, २०	१, ३३
धामच्छदमिन्द्रो	१८, ७६	२०, ४५
धामं ते विश्वं	१७, ९९	१९, १२
धिपणासि पर्वती	१, १९	१, ३२
धूम्रान्वसन्तायालभते	२४, ११	२६, १५
धूम्रा बभ्रुनीकाशाः	२४, १८	२६, २२
धूरसि धूर्व धूर्वन्तं	१, ८	१, ११
धृष्टिरस्यपात्रे	१, १७	१, २७
ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोगिः	१४, १	१५, १
ध्रुवसदं त्वा नृपदं	९, २	१०, २
ध्रुवं ध्रुवेण मनसा	७, २५	७, २८
ध्रुवमसि पृथिवीं दृष्ट	१, १७	१, ३८
ध्रुवा अरादन्वृतस्य	२, ६	२, ९
ध्रुवा अस्मिन् गौपती	१, १	१, ३
ध्रुवासि धरुणास्तृता	१३, १६	१४, १६
ध्रुवासि धरुणेतो	१३, ३४	१४, ३६
ध्रुवासि ध्रुवोऽयं (ऽस्मिन्)	५, २८	५, ३६
ध्रुवोऽसि पृथिवी	५, १३	५, १८
नक्षत्रेभ्यः स्वाहा	२२, २८	२४, ३८
नक्षोपासा रामनसा	१२, २	१३, २
	१७, ७०	१८, ७०
न तं विदाद्य य इमा	१७, ३१	१८, ३१
न तद्रक्षाः सति न पिशाचा	३४, ५१	३३, ३९
न तस्य प्रतिमा अस्ति	३२, ३	३५, २५
न ते दरे परमा	३४, १९	३३, १३
न त्वावोऽन्यो दिव्यो	२७, ३६	२९, ४१
नदीभ्यः पौञ्जिष्ठं (ध) मृक्षीका	३०, ८	३४, ८
नभ उदयेण	२५, ८	२७, ११
नभध नभस्यध	१४, १५	१५, १६
नम आग्नेवे चाजिराय	१६, ३१	१७, ३१
नम उष्णीषिणे	१६, २२	१७, २२

नमः कचद्वि	१३, २३	१७, २३	नमोऽस्तु खेन्तो दे	१३, २३	१७, २३
नमः कृष्णाय	१३, ३८	१७, ३८		१३, ३५	
नमः कृत्वायवपा	१३, २०	१७, २०		१३, ३३	
नमः कर्षीय न	१३, ४३	१७, ४३	नमोऽस्तु सर्वेभ्यो	१३, ३	१७, ३
नमः कर्षीयवा कर्षीय	१३, ४२	१७, ४२	नमो हिरण्यव हवे	१३, १७	१७, १७
नमः कृष्णे	१३, ४०	१७, ४०	नमो हस्ताय	१३, ३०	१७, ३०
नमः कृष्ण (वे) वाय	१३, ४१	१७, ४१	न यन्तरे यन्तर	२०, ८२	२२, ६७
नमः कृष्णाय	१३, ४५	१७, ४५	नरुद्रस्यः प्रति श्यो	२०, ३७	२२, २२
नमः कृष्णः श्रुपतिन्द्य	१३, २८	१७, २८	नरुद्रस्य महिमा	२५, २७	३१, ३३
नमः कृष्णः	१३, २४	१७, २४	नमोऽस्तु कुक्ष्य	३०, २०	३४, २०
नमः किक्रयाय	१३, ४३	१७, ४३	नदे प्रवां नै नहि	३, ३७	३, ४३
नमः कु वे किरिष्टे	१३, ३३	१७, ३३	नवद्वभिरस्तुव	१४, ३०	१५, ३४
नमः कृष्णः	१३, २३	१७, २३	नवभिरस्तुव विदधे	१४, २३	१५, ३३
नमः कृष्णाय	१३, ३३	१७, ३३	नवविंशं शतान्मुव	१४, ३१	१५, ३५
नमः कुत्वाय	१३, ३७	१७, ३७	न वा त इत्यन्त्रिणे	२३, १३	२५, १८
नमस्तु कालानकर्वी	३, १२	३, १३		२५, ४४	
नमस्तु कालुवायला	१३, १४	१७, १४	नहि देवेभ्यो वा न	३, ३२	३, ४०
नमस्तु काल्यो	१३, २७	१७, २७	नहि नमसावेद	३३, ३०	३३, ३३
नमस्तु कस्तु किर्युते	३३, २१	३३, २१	नाना हि वां देवेहिद	१३, ७	२१, ३
नमस्तु कृष्णाय	१३, १	१७, १	नाना इभ्योः सन्निवति	११, ७३	११, ७७
नमस्तु कृष्णे शक्ति	१७, ११	१८, १२	नानिर्गो निर्वं विवर्त	२०, ३	२१, १००
	३३, २०	३३, २०	नाना कर्षीयस्यि	३१, १३	३५, १३
नमो कर्षीयो	१३, २५	१७, २५	नमस्तु कर्षीयो	२२, ३३	२५, ३८
नमो कर्षीय	१३, ३२	१७, ३२	नमस्तु कर्षीय	२२, २७	२३, ३३
नमो कृष्णे	१३, ३३	१७, ३३	नमस्तु कर्षीयः	२२, २१	२४, ३२
नमो कृष्ण (नो) वाय (वा)	१३, १८	१७, १८	नमस्तु कर्षीयः	२५, ३८	२७, ४२
नमो किरिष्टे	१३, ३५	१७, ३५	निरुत्तमः यथा	२७, २१	२९, २९
नमो कान्ते कृष्णाय	३, २२	३०, ३१	निरुत्तमः किरिष्ट	२३, ५३	२७, ५३
नमो किरिष्ट वरुणस्य	४, २५	४, २७		२३, ५७	२७, ५७
नमो वाः किरिष्ट शोषा (कृष्ण)	२, २२	२, ५७	निरुत्तमः कर्षी	२२, ७	२४, ८
नमो वाः किरिष्टे वरुण	२, ३२	२, ५७	निरुत्तमः कर्षी	२२, ३३	२३, ३७
नमो कर्षीय इरि	१३, २१	१७, २१	निरुत्तमः कृष्णो	२०, २७	२१, ३७
नमो कर्षीय	१३, २४	१७, २४		२०, ३	२१, ३३
नमो कर्षीय	१३, ३३	१७, ३३	निरुत्तमः कर्षी	२१, ३३	२२, ३३
नमो किरिष्टाय	१३, २३	१७, २३	निरुत्तमः कर्षी	२४, २४	२५, २८
नमो कर्षीयो	१३, १७	१७, १७	निरुत्तमः कर्षी	३०, ३	३४, ३
	१३, ४०	१७, ४१	निरुत्तमः कर्षी	१७, १२	१८, १२
नमो कर्षीय	१३, ४४	१७, ४४	निरुत्तमः कर्षी	१३, ५८	१४, ६५
नमो कर्षीय	१३, १२	१७, १२	निरुत्तमः कर्षी	१५, ११	१६, २०
नमो कर्षीय	१३, ८	१७, ८	निरुत्तमः कर्षी	१७, ५४	१८, ५४

पथ नयः सरस्वती	३४, ११	३३, ५
पथस्वन्तः पुरुष आ	२३, ५२	२५, ५४
पथाविश्वत्वास्तुवता	१४, ३०	१५, ३५
पथाविश्वयो गायत्री	१४, १०	१५, १३
पथस्पथः परिपतिं	३४, ४२	३३, ३०
पथः पृथिव्यां पथ	१८, ३६	२०, ७
पथसा शुक्रममृतं	१९, ८४	११, ८१
पथसो रूपं यथा	१९, २३	२१, २३
पथसो रेत आमृतं	३८, २८	३८, २६
परं मृत्यो अनु परेहि	३५, ७	३५, ४०
परमस्याः परावतो	११, ७२	१२, ७३
परमेष्ठी त्वा सादयतु	१५, ५८	१५, ६४
परमेष्ठयभिधीतः	८, ५४	९, ३८
परस्या अधि संवतो	११, ७२	१२, ७२
परि ते दृढ (ऋ) भो रथो	३, ३६	३, ४४
परि ते धन्वनो	१६, १२	१७, ११
परि त्वा शिविणे	५, २९	५, ३७
परि त्वामि पुरं वयं	११, २६	१२, २६
परि यावापृथिवी	३२, १२	३५, ३१
परि ने (गो हेती) रुद्रस्य	१६, ५०	१७, ५०
परि माम्ने दुश्चरिताद्	४, २८	४, ४०
परि वाजपतिः	११, २५	१२, २५
परिवीरसि परि त्वा	६, ६	६, ७
परीतो विमता सुतः	१९, २	२१, २
परीत्य भूतानि परीत्य	३२, ११	३५, ३०
परीमि गम्भनेपत	३५, १८	३५, ५१
परो दिवा पर एना	१७, २९	१८, २९
पत्रमानः सो अय नः	१९, ४२	२१, ४४
पवित्रेण पुनीहि मा	१९, ४०	२१, ४२
पवित्रे रथो वैष्णव्यौ	१, १२	१, १६
	१, ३१	१, ४८
	४, ४	४, ५
	१०, ६	११, १३
पशुभिः पशुनामो	१९, २०	२१, २०
पशुवाट् च मे पशोही	१८, २७	१९, ३९
पशुवाहो विराज	२४, १३	२६, १७
पतं नो अश्विना दिवा	२०, ६२	२२, ४७
पावक्या चधितयन्त्या	१७, १०	१८, ११
पावक्यर्चाः शुक्रवर्चा	२२, १०७	२३, १०६
पावक्य नः सरस्वती	२०, ८४	२२, ६९

पाहि नो अम एक्या	२७, ४३	
पिता नोऽसि पिता नो	३७, २०	३७, १९
पितुं तु स्तोत्रं महो	३४, ७	३३, २
पितृभ्यः स्वधाभिभ्यः	१९, ३६	२१, ३६
पीबो अन्ना रथिवृधः	२७, २३	२९, २३
पुत्रमिव पितरावश्विनो	१०, ३४	११, ४७
	२०, ७७	२२, ६२
पुनन्तु मा देवजनाः	१९, ३९	२१, ४१
पुनन्तु मा पितरः	१९, ३७	२१, ३८
पुनन्तु मा पितामहाः	१९, ३७	२१, ३९
पुनरासद्य सदनमपथ	१२, ३९	१३, ४०
पुनरूर्जा निवर्तस्व	१२, ९	१३, १०
	१२, ४०	१३, १४
पुनर्नः पितरो मनो	३, ५५	३, ६३
पुनर्मनः पुनरायुर्म	४, १५	४, २०
पुनस्त्वादित्या रुद्रा	१२, ४४	१२, ८५
		१३, ४५
पुनाति ते परिश्रुतः	१९, ४	२१, ४
पुरा क्रूरस्य विसृषो	१, २८	१, ४५
पुरीष्यासो अमयः	१२, ५०	१३, ५१
पुरीष्योऽसि विश्वभरा	११, ३२	१२, ३१
पुरुदस्मो विपुरुप	८, ३०	९, २९
पुरुष एवेदः सर्व	३१, २	३५, २
पुरुषमृगश्वन्द्रमसो	२४, ३५	२६, ३९
पूर्णा दधि परा पत	३, ४९	३, ५७
पूपणं वनिष्ठान्	२५, ७	२७, १०
पूपन्तव व्रते वयं	३४, ४१	३३, २९
पूपमेकैर्ये यम सूर्ये		४०, १६
पूषा पनाक्षरेण	९, ३२	१०, ४१
पूषे स्वाहा पूषे	२२, २०	२४, २८
पृच्छामि त्वा चित्तये	२३, ४९	२५, ५१
पृच्छामि त्वा परमन्तं	२३, ६१	२५, ६३
पृथिवि देवयजन्यो	१, २५	१, ४१
पृथिवी च म इन्द्र	१८, १८	१९, ३०
पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं	१४, १९	१५, २०
पृथिव्या अहमुदन्तरिक्ष	१७, ६७	१८, ६७
पृथिव्याः पुरीषमस्त्वप्नो	१४, ४	१५, ४
पृथिव्याः सधस्यादमि	११, १६	१२, १६
पृथिव्यै वर्मामि पृथिवि	१, २५	१, ४१
पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षाय	२२, २९	२४, ४१

पृश्निस्तिरश्चीनपृश्निः	२४, ४	२६, ६	प्र मन्महे शवसा	३४, १६	३३, १०
पृषदश्वा मरुतः	२५, २०	२७, २४	प्रमुख घन्वनस्त्व	१६, ९	१७, ९
पृष्टो दिवि पृष्टो	१८, ७३	२०, ४२	प्र याभिर्यासि दाश्वाः	२७, २७	२९, २६
पृष्टीर्मे राष्ट्रमुदरम सौ	२०, ८	२१, ९९	प्र व इन्द्राय बृहते	३३, ९६	
प्रघासिनो हवामहे	३, ४४	३, ५२	प्र वायुमच्छा बृहती	३३, ५५	३२, ५५
प्रजापतये च वायवे	२४, ३०	२६, ३४	प्र वातृजे सुप्रया	३३, ४४	३२, ४४
प्रजापतये त्वा जुष्टं	२२, ५	२४, ४	प्र वीरया सुचयो	३३, ७०	३२, ७०
प्रजापतये पुरुषान्	२४, २९	२६, ३३	प्र वो महे मन्दमानाय	३३, २३	३२, २३
प्रजापतये ब्रह्मन्श्वं	२२, ४	२४, ४	प्र वो महे महि नमो	३४, १७	३३, ११
प्रजापतिः सम्भ्रयमाणः	३९, ५	३९, ४	प्रसद्य भस्मना योनिमपश्च	१२, ३८	१३, ३९
प्रजापतिर्विश्वकर्मा	१८, ४३	२०, १३	प्रस्तरणे परिधिना	१८, ६३	२०, ३३
प्रजापतिर्वृषासि	८, १०	८, ११	प्रागपागुदगधराक्	६, ३६	६, ४९
प्रजापतिश्चरति गर्भे	३१, १९	३५, १९	प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा	२९, २९	३१, ४१
प्रजापतिष्वा सादयतु	२३, १७	१४, १७	प्राचीमनु प्रदिशं प्रेहि	१७, ६६	१८, ६६
प्रजापते न त्वदेता	१०, २०	११, २९	प्राच्यै दिशे स्वाहार्वाच्यै	२२, २४	२४, ३४
	२३, ६५	२५, ६७	प्राणं मे पाह्यपानं मे	१४, ८	१५, ७
प्रजापतेस्तपसा	२९, ११	३१, ११	प्राणदा अपानदा	१७, १५	१८, १५
प्रजापतौ त्वा देवता	३५, ६	३५, ३९	प्राणपा मे अपानपाः	२०, ३४	२२, १९
प्रजाभ्यस्त्वा प्रजास्त्वानु	४, २५	४, ३५	प्राणश्च मेऽपानश्च	१८, २	१९, १४
प्र तद्विष्णुस्तवते	५, २०	५, २६	प्राणापानौ मे पाहि		२, २६
प्र तद्वोचेदमृतं	३२, ९	३५, २८	प्राणाय त्वोदानाय	१, २०	१, ३४
प्र ते क्षत्रे प्रति तिष्ठामि	२०, १०	२१, १०१	प्राणाय मे वर्चोदा	७, २७	९, १
प्रतिपदासि प्रतिपदे	१५, ८	१६, १३	प्राणाय स्वाहापानाय	२२, २३	२४, ३३
प्रति पन्थामपद्महि	४, २९	४, ४१		२३, १८	२५, २०
प्रतिश्रुत्वाया अर्तनं	३०, १९	३४, १९	प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रः	३४, ३४	
प्रति स्पशो विस्त्रज	१३, ११	१४, ११	प्रातर्जितं भगमुग्रः	३४, ३५	३३, २८
प्रतिधिना पृथिव्या	१५, ६	१६, १०	प्रियंकर [बहुकार] श्रेयस्कर	१०, २८	११, ४०
प्रतीचीमारोह	१०, १२	११, २०	प्रेता जयता नर इन्द्रो	१७, ४६	१८, ४६
प्रतूर्तं बाजिन्नाद्रव	११, १२	१२, १२	प्रेत्या एत्यै सं नाग्र	२७, ४५	२९, ५०
प्रतूर्वजेष्वकाम	११, १५	१२, १५	प्रेदग्ने ज्योतिष्मान्	१२, ३२	१३, ३३
प्रत्यङ्गेषु प्रति	२०, १०	२१, १०२	प्रेद्वो अग्ने दीदिहि	१७, ७६	१८, ७६
प्रत्युष्टः रक्षः	१, ७	१, १०	प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः	३३, ८९	३७, ७
	१, २९	१, ४६		३७, ७	
प्रथमा द्वितीयैः	२०, १२	२१, १०४	प्रेतु बाजीकनिकदन्	११, ४६	१२, ४६
प्रथमा वाः सरथिना	२९, ७	३१, ७	प्रेथेभिः प्रैषानाप्नोति	१९, १९	२१, १९
प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिः	३४, ५७	३३, ४५	प्रोषदश्वो न यवसे	१५, ६२	१६, ८३
प्र नो यच्छत्वर्थमा	९, २९	१०, ३७	प्रोह्यमाणः सोम आगतो	८, ५६	९, ४०
प्र पर्वतस्य वृषभस्य	१०, १९	११, २८	फल्गुलोहितोर्णा पलश्री	२४, ४	२६, ७
प्र-प्रायमभिर्भरतस्य	१२, ३४	१३, ३५	यद् सूर्ये श्रवसा	३३, ४०	३२, ४०
प्र बाहवा सिसृतं	२१, ९	२३, ९	चण्महौं २ असि	३३, ३९	३२, ३९

वर्हिषदः पितर	१९, ५५	२१, ५५
बलविज्ञाय स्थविरः	१७, ३७	१८, ३७
बहूनां पिता	२९, ४२	३१, १८
बन्तो वयो विबलं	१४, ९	१५, १०
बाहू मे बलमिन्द्रियं	२०, ७	२१, ९८
बीभत्सायै पौंस्कसं	३०, १७	३४, १७
बृहच्छन्दो रथन्तरं	१५, ५	१६, ७
बृहती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दो	१४, १८	१५, १९
बृहदिन्द्राय गायत	२०, ३०	२२, १५
बृहन्प्रावासि वानस्पत्यः	१, १५	१, २३
बृहन्निदिधम एषां	३३, २४	३२, २४
बृहस्पतिर्देवानां		२, २१
बृहस्पतिना ब्रह्मणा	१०, ३०	११, ४३
बृहस्पते अति यद्वयौ	२६, ३	२८, ४
बृहस्पते परिदीया	१७, ३६	१८, ३६
बृहस्पते वार्जंजय	९, ११	१०, १५
बृहस्पते सवितर्बोध	२७, ८	२९, ८
योधा मे अस्य वचसो	१२, ४२	१३, ४३
ब्रह्म क्षत्रं पवते	१९, ५	२१, ५
ब्रह्म जन्मानं प्रथमं	१३, ३	१४, ३
ब्रह्मणस्पते त्वमस्य	३४, ५८	३३, ४६
ब्राह्मणे ब्राह्मणं क्षत्राय	३०, ५	३४, ५
ब्रह्म ह० ह क्षत्रं उ० ह	५, २७	५, ३६
	६, ३	६, ४
ब्रह्मराजन्याभ्यां शूद्राय	२६, २	२८, ३
ब्राह्मवनि त्वा क्षत्रवनि	५, २७	५, ३५
	६, ३	६, ४
ब्रह्म सूर्यसमं ज्येतिः	२३, ४८	२५, ५०
ब्रह्मणि मे मतयः	३३, ७८	३२, ७८
ब्राह्मणमय विदेयं	७, ४६	९, ११
ब्राह्मणासः पितरः	२९, ४७	
ब्राह्मणोऽस्य मुक्तमासिद्	३१, ११	३५, ११
भग एव भगवोर	३४, ३८	
भग प्रणेनर्भग	३४, ३६	
भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम	२५, २१	२७, २५
भद्राऽऽजं प्रशस्तये	१५, ३९	१६, ६१
भद्रो नोऽभिराहुनो	१५, ३८	१६, ६०
भद्रो मेऽसि प्रत्यवस्व	४, ३४	४, ४६

भवतं नः समनसो	५, ३	५, ३
	१२, ६०	१३, ६१
भायै दार्वाहारं	३०, १२	३४, १२
भुज्युः सुपर्णो यज्ञो	१८, ४२	२०, १२
भुवो यज्ञस्य रजसश्च	१३, १५	१४, १५
	१५, २३	१६, ४४
भूताय त्वा नारातये	१, ११	१, १४
भू[भुव] पतये स्वाहा	२, २	२, ३
भूम्या आवृणालभते	२४, २६	२६, ३०
भूरसि भूमिरस्यदितिः	१३, १८	१४, १८
भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्	३६, ३	३६, ३
भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः	३, ३७	३, ४५
	७, २९	९, ५
	८, ५३	९, ३७
भूर्भुवः स्वर्द्यौरिव भूमना	३, ५	३, ५
भूर्भुवः स्वर्लाञ्जीश्छाञ्चीश्	२३, ८	२५, ९
भेषजमसि भेषजं	३, ५९	३, ६७
मखस्य गिरोऽसि	११, ५७	१२, ५९
	३७, ८	३७, ८
मधवे स्वाहा माधवाय	२२, ३१	२४, ४४
मधु नक्तमुतोपसो	१३, २८	१४, ३०
मधुमतीर्न इषक्छाधि	७, २	७, १
मधुमालो वनस्पतिः	१३, २९	१४, ३१
मधु वाता ऋतायते	१३, २७	१४, २९
मधुश्च माधवश्च	१३, २५	१४, २६
मध्वा यज्ञं नक्षसे	२७, १३	२९, १३
मनश्छन्दः कृषिश्छन्दो	१४, १९	१५, २१
	१५, ४	१६, ४
मनसः कर्ममाकृतिं	३९, ४	३९, ३
मनस्त आप्यायतां	६, १५	६, १९
मनस्त्वाष्टु स्वाहा	७, ६	७, ३
मनो गायत्र्यै		२, २०
मनो जृतिर्जुपतामाज्यस्य	२, १३	२, २९
मनो न येषु हवनेषु	७, १७	७, १६
मनो न्वासाग्ने	३, ५३	३, ६१
मनो मे तर्पयत	६, ३१	६, ४४
मन्वयेऽऽत्तपं	३०, १४	३४, १४
मयि गृहान्दमे (मे) कामि	१३, १	१४, १
मयि त्वदिन्द्रियं	३८, २७	३८, २६

मयीदमिन्द्र इन्द्रियं	२, १०	२, १८	मित्रः सख्यज पृथिवीं	११, ५३	१२, ५४
मयुः प्राजापत्य उलो	२४, ३१	२६, ३५	मित्रश्च म इन्द्रश्च	१८, १७	१९, २९
मरुता स्वन्धा विधेयां	२५, ६	२७, ९	मित्रस्ता पदि बभ्रितां	४, १९	४, २६
मरुतो यस्य हि क्षये	८, ३१	९, ३०	मित्रस्य चर्षणीधृतो	११, ६२	१२, ६४
मरुत्वन्तं वृषभं	७, ३६	७, ३६	मित्रस्य त्वा चक्षुषा		९, २२
मरुत्वो र इन्द्र वृषभो	७, ३८	२८, १०	मित्रस्य मा चक्षुषे	५, ३४	५, ४३
मर्माणि ते वर्मणा	१७, ४९	१८, ४९	मित्रावरुणाभ्यां त्वा	७, २३	७, २५
मशकन्नेरैरिन्द्र	२५, ३	२७, ५	मित्रो न एहि सुमित्रध	४, २७	४, ३८
महो र इन्द्रो नृवदा	७, ३९	७, ३९	मित्रो नवाक्षरण	९, ३३	१०, ४२
महो र इन्द्रो य ओजसा	७, ४०	७, ४०	मीढु (ऋहु) क्षम शिवतम	१६, ५१	१७, ५१
महो र इन्द्रो वज्रहस्तः	२६, १०	२८, ११	मुख सदन्य शिर इत्	१९, ८८	२१, ८५
महानाम्न्यो रेवत्यो	२३, ३५	२५, ३७	मुञ्चन्तु मा शपथ्या	१२, ९०	१३, ९१
महि त्रीणामवोऽस्तु	३, ३१	३, ३९	मूर्धनं दिवो अरतिं	७, २४	७, २६
मही शोः पृथिवी च न	८, ३२	९, ३१		३३, ८	३२, ८
	१३, ३२	१४, ३४	मूर्धा त्वयः प्रजापतिः	१४, ९	१५, ९
महीनां पयोऽसि	४, ३	४, ४	मूर्धासि राड् ध्रुवासि	१४, २१	१५, २३
महीमू पु मातर	२१, ५	२३, ५	मूलेभ्यः स्वाहा शाखाभ्यः	२२, २८	२४, ४०
महो अमेः समिधानस्य	३३, १७	३२, १७	मृगो न भीमः कुचरो	१८, ७१	२०, ४०
महो अर्णः सरस्वती	२०, ८६	२२, ७१	मेधां मे वरुणो	३२, १५	
मा छन्दः प्रमा छन्दः	१४, १८	१५, १८	मो पू ण इन्द्रात्र पृत्सु	३, ४६	३, ५४
मा त इन्द्र ते वयं	१०, २२	११, ३२	य आत्मदा बलदा	२५, १३	२७, १७
माता च ते पिता च ते	२३, २४	२५, २६	य इन्द्र इन्द्रियं दधुः	२०, ७०	२२, ५५
	२३, २५	२५, २७	य इमा विश्वा भुवनानि	१७, १७	१८, १७
मातेव पुत्रं पृथिवी	१२, ६१	१३, ६२	य इमे द्यावापृथिवी	२९, ३४	३१, ४६
मा त्वाभिर्धनयी	२५, ३७	२७, ४१	य एतावन्तश्च	१६, ६३	१७, ६३
मा त्वा तपदिप्रय	२५, ४३		यं क्रन्दसी अवसा	३२, ७	३९, ३४
मा नः श सो अररुवो	३, ३०	३, ३८	यः प्राणतो निमिषतो	२३, ३	२५, ३
मा न स्तोके तमये	१६, १६	१७, १६		२५, ११	२७, १५
मा नो महान्तमुत	१६, १५	१७, १५	यकासर्का शकुन्तिका	२३, २२	२५, २४
मा नो मित्रो वरुणो	२५, २४	२७, २८	यकोऽसकौ शकुन्तक	२३, २३	२५, २५
मापो मौषवीर्हि सीर्षान्नो	६, २२	६, ३०	यजमानस्य परिधि	२, ३	३, ४
मा भेर्मा संविन्वा	१, २३	१, ३९	यजा नो मित्रावरुणा	३३, ३	३२, ३
	६, ३५	६, ४८	यजुभिराप्यन्ते प्रहा	१९, २८	२१, २८
मा मा हि सञ्जनिता	१२, १०२	१३, १०१	यजजाप्रतो वृरसुदैति	३४, १	३३, १
मा वय रायस्पोषेण	४, २२	४, ३१	यज्ञ वज्रं गच्छ	८, २२	९, २२
मा वो रिक्त	१२, ९५	१३, ९७	यज्ञ नमश्च (सं च) त उप	२, १९	२, ४५
मा सु भित्वा	११, ६८	१२, ६९	यज्ञस्य दौहो विततः	८, ६२	
मादिर्भर्मा पृदाहुः	६, १२	६, १५	यज्ञ-यज्ञ नो अन्ते	२७, ४२	२९, ४७
	८, २३	९, २३	यज्ञेन यज्ञयजन्त	३१, १६	३५, १६
मित्र इवे पतदक्षं	३३, ५७	३२, ५७	यज्ञो देवानां प्रत्येति	८, ४	८, ३
				३३, ६८	३२, ६८

यते स्वाहा धावते	२२, ८	२४, १०
यतो- यतः सर्माहसे	३६, २२	३६, २२
यतो गात्राद्भिना	२५, ३४	२७, ३८
यते पवित्रमर्चिष्यमे	१९, ४१	२१, ४३
यते सादि महसा	२५, ४०	
यते सोम दिवि ज्योतिः	६, ३३	६, ४६
यते सोमा दाम्यं नम	७, २	७, २
	८, ४९	८, ३१
यत्पुदपं व्यदधुः	३१, १०	३५, १०
यत्पुदधेण हविषा	३१, १४	३५, १४
यत्प्रज्ञानमुत चेतो	३४, ३	
यत्र धारा अनेपता	१८, ६५	२०, ३५
यत्र वागाः सम्पतन्ति	१७, ४८	१८, ४८
यत्र ब्रह्म च क्षत्रं	२०, २५	२२, १०
यत्रेन्द्रध नायुष	२०, २६	२२, ११
यश्रीषधीः समम्मत	१२, ८०	१३, ८१
यषेमां वाचं कत्याणी	२६, २	२८, २;३
यदकन्दः प्रथमं	२९, १२	३१, २४
यदमे कानि कानि	११, ७३	१२, ७४
यदत्तयुपजिहिका	११, ७४	१२, ७५
यदत्र रित्तरसिनः	१९, ३५	२१, ३५
यदद्य कञ्च वृत्रहन	३३, ३५	३२, ३५
यदद्य सूर उदिते	३३, २०	३२, २०
यदध्वस्य क्रविषो	२५, ३२	२७, ३६
यदन्वाय वास उप	२५, ३९	२७, ४३
यदस्या अङ्गुभेयाः	२३, २८	२५, ३०
यदाकृतसमसुखो	१८, ५८	२०, २८
यदापिपेष मतारं	१९, ११	२१, १०
यदापो अप्या इति	२०, १८	२२, ४
यदान्प्रन्दाक्षायणा	३४, ५२	३३, ४०
यदि जाप्रयदि स्वप्र	२०, १६	२२, ३
यदि दिवा यदि नक्षत्रम्	२०, १५	२२, २
यदिमा नाजपन्	१२, ८५	१३, ८६
यद्वरपमुदरस्थ	२५, ३३	२७, ३७
यद्गमे बदरधे	३, ४५	३, ५३
	२०, १७	२२, ४
यद्वर्गं वरपरादानं	१८, ६४	२०, ३४
यदेवा देवदेव (अ) नं	२०, १४	२२, १
यदेवास्तै लक्ष्मणुं	२१, २९	२५, ३६
यद्वर्जिनो वाम	२५, ३१	२७, ३५

यद्वातो अपो अग्नी	२३, ७	२५, ७
यद्वाहिष्ठं तदमये	२६, १२	
यद्वरिणो यवमति	२३, ३०	२५, ३२
	२३, ३१	२५, ३३
यद्विष्यस्तुशो	२५, २७	२७, ३१
यन्ता च मे धर्ता	१८, ७	१९, १९
यं ते देवी निर्ऋतिः	१२, ६५	१३, ६६
यन्त्री राड् यन्त्रयसि	१४, २२	१५, २४
यन्निर्गिजा रेकगसा	२५, २५	२७, २९
यन्नाक्षणं मांस्वचन्था	३५, ३६	२७, ४०
यन्मे छिद्रं चक्षुषो	३६, २	३६, २
यममे कव्यवाहन	१९, ६४	२१, ६४
यममे पृत्तु मर्त्यमवा	६, २९	६, ४२
यमधिना नमुचेरा	१९, ३४	२१, ३४
यमधिना सरस्वती	२०, ६८	२२, ५३
यमाय त्वाङ्गिरस्वते	३८, ९	३८, ९
यमाय त्वा मत्साय त्वा	३७, ११	३७, ११
यमाय यमसूमयर्वभ्यो	३०, १५	३४, १५
यमाय स्वाहान्तक्राय	३९, १३	३९, १२
यमेन दत्तं त्रित	२९, १३	३१, २५
यं परिधि पर्यधत्था	२, १७	२, ३३
यथीरोजसा रङ्गभिता	८, ५९	९, ४५
यवानां भगोऽसि	१४, २६	१५, ३१
यधिदापो महिना	२७, २६	२९, ३६
यस्तु सर्वाणि भूतान्या	४०, ६	४०, ६
यन्मे अय कृणवद्भद्र	१२, २६	१३, २७
यन्मे (देव सोमा) अवसनिर्भक्षो	८, १२	८, १३
यन्मे इप्स इप्सन्ति	७, २६	७, २९
यन्मे प्राणः पशुषु		१, ५०
यन्मे रसः सम्भृत	१९, ३३	२१, ३३
यहने स्तनः शशयो	३८, ५	३८, ५
यस्माज्जातं न पुरा	३२, ५	३५, २६
यस्मात्त जतः परो	८, ३६	८, १७
यस्मिन्सर्वाणि भूतानि	४०, ७	४०, ७
यस्मिन्सन्धास ऋषभाम	२०, ७८	२२, ६३
यस्मिन्नुचः स.म	३४, ५	
यस्य जुर्मो गृहे	१७, ५२	१८, ५२
यस्य प्रयागमन्वय	११, ६	१२, ६
यस्मायं विश्व आर्यो	३३, ८२	३२, ८२
यस्पास्ते पोर कामन्	१२, ६४	१३, ६५

यस्येमे हिमवन्तो	२५, १२	२७, १६	युञ्जन्ति ब्रह्मरुषं	२३, ५	२५, ५
यस्यै ते यज्ञियो	८, २९	९, २८	युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी	२३, ६	२५, ६
यस्यौपर्धाः प्रसपर्य	१२, ८६	१३, ८७	युञ्जाथा रासभं	११, १३	१२, १३
या इषवो यातुधाना	१३, ७	१४, ७	युञ्जानः प्रथमं	११, १	१२, १
या ओषधीः पूर्वा जाता	१२, ७५	१३, ७६	युनक्त सौरा वि युगा	१२, ६८	१३, ६९
या ओषधीः सेमराज्ञी	१२, ९२	१३, ९३	युवं तामिन्द्रापर्यता	८, ५३	९, ३६
	१२, ९३	१३, ९४	युवः सुराममाश्विना	१०, ३३	११, ४६
यौरऽआवह उशतो	८, १९	९, १९		२०, ७६	२२, ६१
यां मेधां देवगणा	३२ १४	३५, ३३	युष्मा इन्द्रोऽवृणीत	१, १३	१, १८
याः फलिनीर्या अफला	१२, ८९	१३, ९०	यूपत्रस्का उत वे	२५, २९	२७, ३३
याः सेना अभीत्वरीः	११, ७७	१२, ७८	ये अमयः पाश्वज्या	१८, ६७	२०, ३६
या तव तनुरियः	५, ६	५, ८	ये अमिष्वात्ता	१९, ६०	२१, ६०
या तव तनूर्मध्यभूदेया	५, ४०	५, ५०	ये चेह पितरो	१९, ६७	२१, ६८
या ते अमेयः शया	५, ८	५, १२	ये जनेषु मलिम्लव	११, ७९	१२, ८०
या ते धर्म दिव्या शुग्या	३८, १८	३८, १८	ये तीर्थानि प्रचरन्ति	१६, ६१	१७, ६१
या ते धामानि परमाणि	१७, २१	१८, २१	ये ते पन्थाः सवितः	३४, २७	३३, २१
या ते धामानि हविषा	४, ३७	४, ४९	ये त्वाहिहत्ये मषवन्	३३, ६३	३२, ६३
या ते धामान्युष्मसि	६, ३	६, ३	ये देवा अभिनेत्राः	९, ३६	११, २
या ते रुद्र शिवा तनुः	१६, २	१७, २	ये देवा देवानां यज्ञिया	१७, १३	१८, १३
	१६, ४९	१७, ४९	ये देवा देवेष्वधि	१७, १४	१८, १४
या ते हेतिमहि (ऋहु) धम	१६, ११	१७, १२	ये देवासो दिव्यकादश	७, १९	७, २०
यामिषुं गिरिशन्त हस्ते	१६, ३	१७, ३	ये देवा मनोजाता	४, ११	४, १६
यावती धानापृथिवी	३८, २६	३८, २५	येनऽऽप्ययस्तपसा	१५, ४९	१६, ७१
या वां कशा मधुनत्यधिना	७, ११	७, १०	ये नः पूर्वे पितरः	१९, ५१	
या वो देवाः सूर्य रवौ	१३, २३	१४, २३	ये नः सपत्ना अप	३४, ४६	३३, ३४
	१८, ४७	२०, १७	येन धाता बृहस्पते		३, ७५
या व्याघ्रं विष्णुचक्रौभौ	१९, १०	२१, ९	येन कर्माण्यपसो	३४, २	
या दातेन प्रतनोधि	१३, २१	१४, २१	येन यौरुद्रा पृथिवी	३२, ६	२९, ३३
याश्चेदमुपगृन्वन्ति	१२, ९४	१३, ९५	येन वहसि सहस्रं	१५, ५५	१६, ७७
यास्ते अग्ने सूर्ये रवौ	१३, २२	१४, २२		१८, ६२	२०, ३२
	१८, ४६	२०, १६	येना पावक चक्षसा	३३, ३२	३२, ३२
युक्तेन मनसा	११, २	१२, २	येना समत्सु चासहौ	१५, ४०	१६, ६२
युक्त्वाय सविता	११, ३	१२, ३	येनेदं भूतं भुवनं	३४, ४	
युक्त्वा हि क्रेगिना	८, ३४	८, १४	येऽनेषु विविधन्ति	१६, ६२	१७, ६२
युक्त्वा हि देवहृत्तमौ	१३, ३७	१४, ३९	ये पर्थां पथिरक्षय (क्षिण)	१६, ६०	१७, ६०
	३३, ४	३२, ४	ये भूतानामधिपतयो	१६, ५९	१७, ५९
युजे वां ब्रह्म पूर्य	११, ५	१२, ५	ये रूपाणि प्रतिमुद्रमाना	२, ३०	२, ५५
युञ्जते मन उत	५, १४	५, १९	ये वाजिनं परिपद्यन्ति	२५, ३५	२७, ३९
	११, ४	१२, ४	ये वामी रोचने दिवो	१३, ८	१४, ८
	३७, २	३७, २	ये वृक्षेषु शपिञ्जरा	१६, ५८	१७, ५८

येषामध्येति प्रवसन्त्येषु	३, ४२	३, ४९
ये समानाः समनसः	१९, ४५	२१, ४७
ये समानाः समनसो	१९, ४६	२२, ४८
यो आग्निः कव्यवाहनः	१९, ६५	२१, ६५
यो अभिरमेरध्व	१३, ४५	१४, ४७
यो भर्वन्तं जिघांसति	२२, ५	२४, ५
यो अस्मभ्यमराती	११, ८०	१२, ८१
योगे योगे तवस्तरं	११, १४	१२, १४
यो देवेभ्य आतपति	३१, २०	३५, २०
यो नः पिता जनिता	१७, २७	१८, २७
यो भूतानामधिपतिः	२०, ३२	२२, १७
यो देवान्यो अमीवहा	३, २९	३, ३७
यो वः शिवतमो	११, ५१	१२, ५२
	३६, १५	३६, १५
रक्षसां भागोऽसि	२, २३	२, ४१
	६, १६	६, २०
रक्षोत्पणं बलगहनं	५, २३	५, २८
रक्षोहणो वो बलगहनः	५, २५	५, ३१
रक्षोहर्णा बलगहना	५, २५	५, ३२
रक्षोहा विश्वन्वर्षाणिः	२६, २६	
रजता हरिणीः सीसा	२३, ३७	२५, ३९
रपवाहणं हविरस्य	२९, ४५	
रथे तिष्ठन्नयति	२९, ४३	३१, २१
रथिश्च मे रायथ	१८, १०	१९, २३
रथिम्ना सत्याय सत्यं	१५, ६	१६, ९
राजन्तमध्वराणां	३, २३	३, ३१
रायसि प्राचीदिग्	१४, १३	१५, १६
	१५, १०	१६, १६
रातिं सत्पतिं महे	२२, १३	२४, १७
राया वयं ससवांसो	७, १०	७, ९
राये नु यं जज्ञत्	२७, २४	२९, २४
रान्नेयत्सोमा भूयो	४, १६	४, २२
रत्नं नो धेहि ब्राह्मणेषु	१८, ४८	२०, १८
रत्नं ब्राह्मं जनयन्तो	३१, २१	३५, २१
रजासि रजासि (ऋजासि)	१०, ८	११, १६
रद वने किवि (ऋवि) परं	१०, २०	११, ३०
रदाः सप्त सृज्य पृथिवी	११, ५४	१२, ५५
रदो ह्यमनो	८, ५८	९, ४४
रूपेण वो रूप मन्व्यागां	७, ४५	९, १०
रैतो नृषं वि जहाति	१९, ७६	२१, ७४

रेवती रमध्वमास्मिन्	३, २१	३, २८
रेवती रमध्वं बृहस्पते	६, ८	६, ९
रोहितो धूमरोहितः	२४, २	२६, ३
लाङ्गलं पविरवत्सुपेव	१२, ७१	१३, ७२
लाकं पृण छिद्रं (छिद्रि)	१२, ५४	१३, ५५
	१५, ५९	१६, ८०
लोमभ्यः स्वाहा	३९, १०	३९, ९
लोमानि प्रयतिर्मम	२०, १३	२१, १०६
वस्यन्तीविदा गनीगन्ति	२९, ४०	३१, १६
वनस्पतिरवसृष्टो	२०, ४५	२२, ३०
वनस्पतेऽव सृजा	२७, २१	२९, २१
वनस्पते वीड्वहो	२९, ५२	३१, २०
वनेषु व्यन्तारिर्षं ततान	४, ३१	४, ४३
वयं ते अय ररिमा	१८, ७५	२०, ४४
वयं नाम प्रब्रवामा	१७, ९०	१९, ४
वयंसोम व्रते तव	३, ५६	३, ६४
वयस्वन्तो वयस्कृतं	३, १८	३, २५
वयं हि त्वा प्रयति	८, २०	९, २०
वरुणः क्षत्रमिन्द्रियं	२०, ७२	२२, ५७
वरुणः प्राविताभुव	३३, ४६	३२, ४६
वरुणस्योत्तम्भनमसि	४, ३६	४, ४८
वस्त्रां त्वष्टुर्वरुणस्य	१३, ४४	१४, ४६
वर्षदृढमसि प्रति त्वा	१, १६	१, २५
वर्षाभिर्ऋतुनादित्या	२१, २५	२३, २६
वर्षाहुर्ऋतुनामायुः	२४, ३८	२६, ४२
वर्षो वर्षीयसि यज्ञे	६, ११	६, १५
वसन्ताय कृपिञ्जला	२४, २०	२६, २४
वसन्तेन ऋतुना	२२, २३	२३, २४
वसवन्नयोदशाक्षरेण	९, ३४	१०, ४३
वसवस्त्वा घृन्वन्तु	११, ५८	१२, ५९
वसवस्त्याघृन्दन्तु	११, ६५	१२, ६६
वसवस्त्वाजन्तु	२३, ८	२५, ८
वसवस्त्वा धूपयन्तु	११, ६०	१२, ६१
वसु च मे वसतिथ	१८, १५	१९, २७
वसुभ्य ऋदयानात्तभते	२४, २७	२६, ३१
वसुभ्यस्त्वा स्त्रेभ्यस्त्वा	२, १६	२, ३१
वसुमनीममे ते	२, ८	२, १२
वसूनां भागोऽसि	१४, २५	१५, २९
वसोः पवित्रमसि द्यौरसि	१, ६	१, ३४
वसोः पवित्रमसि द्यौतपारं	१, ३	१, ५६

वस्त्र्यस्यदितिरस्या	४, २१	४, २८	वायो शुक्रो अयामि	२७, ३०	२९, ३०
वह वयां जातवेदः	३५, २०	३५, ५३	वार्त्रहत्याय शवसे	१८, ६८	२०, ३७
वाचं ते शुन्धामि	६, १४	६, १८	विक्रिद्रिद्र विलोहितं	१६, ५२	१७, ५२
वाचस्पतये पवस्व	७, १	७, १	विजयं धनु कपर्दिनो	१६, १०	१७, १०
वाचस्पतिं विश्वकर्माणं	८, ४५	८, २६	वित्तं च मे वेद्यं	१८, ११	१९, १८
	१७, २३	१८, २२	विदद्यदी सरमा	३३, ५९	३२, ५९
वाचे स्वाहा प्राणाय	३९, ३	३९, २	विदेदमेर्नभो नामामे	५, ९	५, १४
वाजः पुरस्तादुत	१८, ३४	२०, ५	विद्या ते अग्ने त्रेधा	१२, १९	१३, २०
वाजश्च मे प्रसवश्च	१८, १	१९, १३	विद्यां चाविद्यां च यस्त	४०, १४	४०, ११
वाजस्य नु (वाजस्येदं) प्रसवः	२५, २५	१०, ३३	विधाति बाभ्या घृतं	२५, ९	२७, १३
वाजस्य नु प्रसवे	९, ५	१०, ७	विधेम ते परमे	१७, ७५	१८, ७५
	१८, ३०	२०, १	वि न इन्द्र ऋधो	८, ४४	८, २५
वाजस्य मा प्रसव	१७, ६३	१८, ६३		१८, ७०	२०, ३९
वाजस्येमं प्रसवः	९, २३	१०, ३२	वि वाजसा वृथुना	११, ४९	१२, ५०
वाजस्येमां प्रसवः	९, २४	१०, ३४	विमकारं हवाहरे	३०, ४	३४, ४
वाजाय स्वाहा प्रसवय	१८, २८	१९, ४०	विमूर्ति प्रवाहणो	५, ३१	५, ३९
	२२, ३२	२४, ४५	विभूर्मात्रा प्रभूः	२२, १९	२४, २४
वाजिनां वाजोऽवतु		३, ७१	विभ्राहृ बृहत्विषतु	३३, ३०	३२, ३०
वाजिनो वाजजितो (वाजं)	९, १३	१०, १९	विमान एष दिवो	१७, ५९	१८, ५९
वाजिनो वाजजितो वाजं	९, ९	१०, १३	विमुच्यध्वमप्या	१२, ७३	१३, ७४
	९, १९	१०, २६	विराट् (ऋ) सि दक्षिणा	१५, ११	१६, १९
वाजे वाजेऽवत वाजिनो	९, १८	१०, २४	विराहृज्योतिरधार	१३, २४	१४, २४
	२१, ११	२३, १२	विवस्व (स्वर्ग) जादित्येष ते	८, ५	८, ३
वाजो नः सप्त प्रदिशः	१८, ३२	२०, ३	विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति	४, २	४, ३
वाजो नो अय प्रमुवाति	१८, ३३	२०, ४	विश्वकर्मेन् हविषा बर्धनेन	८, ४६	८, २८
वाज्यहं वाजिनस्योपहृत		३, ७२		१७, २४	१८, २४
वातं प्राणेनापनेन	२५, २	२७, ३	विश्वकर्मेन् हविषा वावृधान		८, २७
वातरं हा भव वाजिन्	९, ८	१०, ११		१७, २२	१८, २३
वातस्य जृति वरुणस्य	१३, ४२	१४, ४४	विदवकर्मा त्वा सादयतु	१४, १२	१५, १५
वातस्य त्वा प्राज्यै पूष्णो	६, १८	६, २४		१४, १४	१५, १६
वाताय स्वाहा धूमाय	२२, २६	२४, ३६	विदवकर्मा विमना	१७, २६	१८, २६
वातो वा (नो) मनो वा	९, ७	१०, १०	विदवकर्मा ह्यजनिष्ट	१७, ३१	१८, ३२
वाममय सवितर्वामसु	८, ६	८, ५	विश्वतश्छरत	१७, १९	१८, १९
वायव्यैर्वायव्यान्वाप्रोति	१९, २७	२१, २७	विश्वस्मै प्राणायामानाय	१३, २४	१४, २५
वायुः पुनातु सविता	३५, ३	३५, ३७		१४, १४	१५, १६
वायुरग्नेना यज्ञरीः	२७, ३१	२९, २५		१५, ५८	१६, ७९
वायुनिलममृतम्	४०, १५	४०, १७		१३, १९	१४, १९
वायुह्वा पचतैरव	२३, १३	२५, १४		१४, १२	१५, १५
वायोः पूतः पवित्रेण	१९, ३	२१, ३		१५, ६४	१६, ८४
वायो ये ते सहासिगो	२७, ३२	२९, २७	विश्वस्य क्तुर्भुवनस्य	१२, २३	१३, २४

विश्वस्य दूतममृतं	१५, ३३	१६, ५५
विश्वस्य मूर्धनाभि तिष्ठसि	१८, ५५	२०, २५
विश्व आशा दक्षिण	३८, १०	३८, १०
विश्वानि देव सवितर	३०, ३	३४, ३
विश्वाम्यस्त्वाशाम्य	१, १८	१, ३०
विश्व रूपाणि प्रति	१२, ३	१३, ३
विश्वसां भुवां पते	३७, १८	३७, १८
विश्वे अय मरुतो	१८, ३१	२०, २
	३३, ५२	३३, ५३
विश्वे देवा अंशुयु	८, ५५	९, ४१
विश्वे देवाः शृणुतेमं	३३, ५३	३२, ५३
विश्वे देवाश्चमसेपूनीतो	८, ५८	९, ४३
विश्वे देवास आगत	७, ३४	७, ३४
विश्वेभिः सौम्यं मध्वम	३३, १०	३२, १०
विश्वेषामदिति	३३, १६	३३, १६
विश्वो देवस्य नेतुर्मतो	४, ८	४, ९
	११, ६७	१२, ६८
	२२, २१	२४, २९
विष्णुः शिविविष्ट ऊरा	८, ५५	९, ४०
विष्णुराप्रतिपा	८, ५७	९, ४२
विष्णुस्त्वा क्रमतामुक	१, ९	१, १३
विष्णुस्त्वामिन्द्रियेण	७, २०	७, २२
विष्णोः कर्माणि पश्यत	६, ४	६, ५
	१३, ३३	१४, ३५
विष्णोः क्रमोऽसि सपःनहा	१२, ५	१३, ६
विष्णो रराटमसि	५, २९	५, २७
विष्णोर्लोकं वीर्याणि	५, १८	५, २४
वि स्वः पदव्यवन्तरिक्षं	७, ४५	९, ११
वीतं हविः शमितः	१७, ५७	१८, ५७
वीतिहोत्रं त्वा कवे	२, ४	२, ५
वृष्ण ऊर्मैरसि	१०, २	११, ६
वृषारिं वृषां	११, ४६	१२, ४७
वेदाहमस्य भुवनस्य	३३, ६०	३५, ६२
वेदाहमेतं पुरां	३१, १८	३५, १८
वेदेन रूपे न्यरिबन्	१९, ७८	२१, ७६
वेदोऽसि (वेद) वेन त्वं	२, २१	१, ३५
वेदा वैदिः रुमाप्यते	१९, १७	२१, १७
वेनस्तान्तरवकिदितं	३२, ८	३५, २७
वेदोऽस्यवेदो द्विपतो		२, ४२
वेदवेदी हुनती देव्या	१९, ४४	२१, ४६

वैश्वानरं हवामह		२८, ७
वैश्वानरस्य सुमती	२६, ७	२८, ९
वैश्वानरो न ऊनय	१८, ७२	२०, ४१
	२६, ८	२८, ८
व्यचस्वतीरुर्विया	२९, ३०	३१, ४२
वन्तु वयोक्त (रिप्तो)	२, १६	२, ३२
व्रजं गच्छ गोष्ठानं	१, २५; २६	१, ४२; ४३
व्रतं कृणुत व्रतं	४, ११	४, १४
व्रतं च म ऋतवथ	१८, २३	१९, ३५
व्रतेन दीक्षामाप्नोति	१९, ३०	२१, ३०
व्रीहयथ मे यवाथ	१८, १२	१९, २४
व्रीह्यानां त्वा पल्लवः	८, ४८	८, ३०
शं च मे नवथ	१८, ८	१९, २०
शं ते परेभ्यो गाधेभ्यः	३३, ४४	३५, ४६
शं नो देवीरभिद्य	३६, १२	३६, १२
शं नो भवन्तु वाजिनो	९, १६	१०, २२
	२१, १०	२३, १०
शं नो मित्रः शं वरुणः	३६, ९	३६, ९
शं नो वातः पवतां	३६, १०	३६, १०
शं वातः शं हि ते	३५, ८	३५, ४१
शतं वो अम्ब धामानि	१२, ७६	१३, ७७
शतमिन्तु शरदो अन्ति	२५, २२	२७, २६
शमिता नो वनस्पतिः	२१, २१	२३, २३
शर्म च स्यो बर्म	११, ३०	१२, ३०
शर्मासि शर्म मे चच्छ	४, ९	४, ११
शर्मास्यवधूतं रद्यो	१, १४	१, २०
	१, १९	१, ३१
शादं दक्षिरदकं	२५, १	२७, १
शारदेन आनना	२१, २६	२३, २७
शितिरुद्रोऽन्यतः शिति	२४, २	२६, ४
शिवो मे श्रीर्यसो मे	२०, ५	२१, ९६
शिल्वा वैश्वदेव्यो	२४, ५	२६, ९
शिवेन बचना त्वा	१६, ४	१६, ४
शिवो नामासि स्वाधिति	३, ६३	
शिवो भव प्रजाभ्यो	११, ४५	१२, ४५
शिवो भूत्वा नमनमे	१२, १७	१३, १८
शुकं (चन्द्रं) शुक्लं (चन्द्रेण)	४, २६	४, ३६
शुक्रः क्षीरश्रीनिषी	८, ५७	९, ४३
शुक्रयेतिथि चित्र	१७, ८०	१८, ८०
शुक्रश्च शुक्रिश्च	१४, ६	१५, ५

शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो	२४, ३	२६, ५
शुन० सु फाला विकृषन्तु	१२, ६९	१३, ७०
शुन्धन्ताँहोकाः पितृपदनाः	६, १	५, ३४
शुषाय स्वाहा स० सर्पाय	२२, ३०	२७, ४३
शृणोत्वामिः समिधा	६, २६	६, ३८
शैशिरेण ऋतुना	२१, २८	२३, २९
श्रदस्मै नरो वचसे	८, ५	८, ४
श्रायन्त इव सूर्य	३३, ४१	३२, ४१
श्रीणामुदारो धरुणो	१२, २२	१३, २३
श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्या	३१, २२	३५, २२
श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभिः	३३, १५	३२, १५
श्वत्रा स्थ वृत्रतुरो	६, ३४	६, ४७
श्वान्नाः पीता भवत	४, १२	४, १७
शिवत्र आदित्यानामुष्ट्रो	२४, ३९	२६, ४३
षड (ङ) स्य विष्टाः शतम्	२३, ५८	२५, ६०
षोड (ञ) शी स्तोमऽ ओजो	१५, ३	१६, २
संवत्सरोऽसि परि	२७, ४५	२९, ४९
सं वर्चसा पयसा	२, २४	२, ४४
	८, १४	९, १६
	८, १६	
संवसाथा० स्वर्विदा	११, ३१	१२, ३१
सं वां मना० सि	१२, ५८	१३, ५९
स० शिते मे	११, ८१	१२, ८२
स० शितो रश्मिना रथः	२३, १४	२५, १६
स० समिदयुवसे	१५, ३०	१६, ५१
स० सीदस्व महौ०२ऽअसि	११, ३७	१२, ३७
स० स्रष्टां वसुमी	११, ५५	१२, ५६
स० सवमागा स्थेपा	२, १८	२, ३५
स० हितासि विश्वरूप्यूर्जा	३, २२	३, २९
स० हितो विश्वसामा	१८, ३९	२०, ९
सऽ इषानो वसुष्कविः	१५, ३६	१६, ५८
स इपुहस्तैः सनिपं	१७, ३५	१८, ३५
सकामौ २ अध्वनस्कुह	२६, १	२८, २
संरुन्दनेनानिमिषेण	१७, ३४	१८, ३४
सत्तायः सं वः	१५, २९	१६, ५०
स जातो गर्भोऽ असि	११, ४३	१२, ४३
सजृद्वदो अयवोभिः	१२, ७४	१३, ७५
सजृद्वतुभिः सजृर्विधाभिः	१४, ७	१५, ६
सजृद्वेन सवित्रा	३, १०	३, १६; १२
सजोपा इन्द्र सगणो	७, ३७	७, ३८

सं चैध्यस्वामे	२७, २	२९, २
संज्ञानमासि कामधरणं	१२, ४६	१३, ४७
सत्यं च मे श्रद्धा	१८, ५	१९, १७
स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त	२७, ३८	२९, ४३
स त्वं नो अग्ने ऽवमो	२१, ४	२३, ४
सत्रस्य ऋद्धिरस्यगन्म	८, ५२	९, ३५
सदसस्पतिमद्भुतं	३२, १३	३५, ३२
स दुद्रवत्स्वाहुतः	१५, ३४	१६, ५६
सद्यो जातो व्यमिमीत	२९, ३६	३१, ४८
सधमादौ दपुन्निरौराप	१०, ७	११, १४
स न इन्द्राय यज्यवे	२६, १७	
स नः पावक दीदिवो	१७, ९	१८, १०
स नः पितेव सूनवेऽग्ने	३, २४	३, ३२
सन्नः (सिन्धुरवभृथ)	८, ५९	९, ४४
स नो बन्धुर्जनिता	३२, १०	३५, २९
स नो भुवनस्य पते	१८, ४४	२०, १४
सं ते पया० सि	१२, १६३	१३, ११२
सं ते प्राणो वातेन	६, १०	६, १२
सं ते मनो मनसा	६, १८	६, २३
सं ते वायुर्मातरिश्वा	११, ३९	१२, ३९
सं त्वग्ने सूर्यस्य	३, १९	३, २६
सन्धये जारं गेहाय	३०, ९	३४, ९
स पर्यगाच्छुक्रमका	४०, ८	४०, ८
सप्त ऋषयः प्रतिहिताः	३४, ५५	३३, ४३
सप्त ते अग्ने समिधः	१७, ७९	१८, ७९
सप्तदशभिरस्तुवत	१४, २९	१५, ३४
सप्तदशस्त्वा स्तोमः	१५, १२	१६, २३
सप्तास्यासन्परिधय	३१, १५	३५, १५
स प्रथमो वृहस्पतिः	७, १५	७, १४; १९
स बोधि सूरिर्मघवा	१२, ४३	१३, ४४
समख्ये देव्या धिया	४, २३	४, ३१
समभिरग्निना गत	३७, १५	३७, १५
समध्वरायोपसोः	३४, ३९	
समाववर्ति पृथिवी	२०, २३	२२, ८
समास्त्वाम ऋतवो	२७, १	२९, १
समित० संकल्पेथा०	१२, ५७	१३, ५८
समिदसि समिद्धो		३, १६
समिदसि सूर्यस्त्वा	२, ५	२, ६
समिद्ध इन्द्र उयसा	२०, ३६	२१, २१
समिद्धे अमाव (अ) धि	१७, ५५	१८, ५५

समिद्धो अग्निः समिधा	२१, १२	२३, १३
समिद्धो अग्निरश्विना	२०, ५५	२२, ४०
समिद्धो अञ्जन्कृद्दरं	२९, १	३१, १
समिद्धो अथ मनुषो	२९, २५	३१, ३७
समिधामिं दुवस्यत	३, १	३, १
	१२, ३०	१३, ३१
समिन्द्र णो मनसा	८, १५	९, १५
समुद्रं गच्छ स्वाहा	६, २१	६, २८
समुद्रस्य त्वावक्रामि	१७, ४	१८, ५
समुद्राद्भिर्मैथुमाँ	१७, ८९	१९, ३
समुद्राय त्वा वाताय	३८, ७	३८, ७
समुद्राय विशुमारान्	२४, २१	२६, २५
समुद्रे ते हृदयमप्स्वन्तः	८, २५	९, २५
	२०, १९	२२, ४
समुद्रे त्वा नृमणा	१२, २०	१३, २१
समुद्रोऽसि नभस्त्वाना	१८, ४५	२०, १५
समुद्रोऽसि विश्वव्यचा	५, ३३	५, ४१
समृष्योऽसि विश्ववेदा		५, ४३
सं वृच स्थ सं मा	९, ४	१०, ६
	१९, ११	२१, ११
सं प्रच्यवध्वमुप	१५, ५३	१६, ७५
सं प्रियेण धान्ना	३, १९	३, २७
संबर्हिरच्छा हविषा	२, २२	२, ४०
संभूति च विनार्णं	४०, ११	४०, १४
सं मधुमतीर्भैथुमतीभिः	१, २१	१, ३६
	१०, ४	११, ८
सं मा स्रजामि पयसा	१८, ३५	२०, ६
सम्यक्त्ववन्ति सरितो	१३, ३८	१४, ४०
	१७, ९४	१९, ७
सम्राट् (क) सि कृन्नातुः	५, ३२	५, ४२
सम्राट् (क) सि प्रतीची	१५, १२	१६, २२
स यक्षदस्य महिमा	२७, १५	२९, १५
सरस्वती मनसा	१९, ८३	२१, ८०
सरस्वती सोम्या	१९, ९४	२१, ९१
सरोभ्यो धैवरम्	३०, १६	३७, १६
सर्वे निमेषा जशिरे	३६, २	३५, २४
सविता ते शरीराणि	३५, ५	३५, ३९
सविता ते शरीरेभ्यः	३५, २	३५, ३६
सविता त्वा (प्र) सवाना	९, ३९	११, ९
सविता प्रथमेऽहन्	३९, ६	३९, ५

सविता वरुणो दधद्	२०, ७१	२२, ५६
सवितासि सत्यप्रसवो	१०, २८	११, ३९
सवितुस्त्वा प्रसव	१, ३१	१, ४८
सवित्रा प्रसवित्रा	१०, ३०	११, ४२
सवित्रा प्रसूता दैव्य		३, ७३
सहदारुं पुरुहूत	१८, ६९	२०, ३८
सह रग्या निवर्तस्वामि	१२, १०	१३, ११
	१२, ४१	१३, ४२
स हव्यवाड (क) मर्त्य	२२, १६	२४, २०
सहश्र सहसश्र	१४, २७	१५, ३६
सहसा जातामृणुया नः	१५, २	१६, २
सहस्तोमाः सहच्छन्दस	३४, ४९	३३, ३७
सहस्रशीर्षा पुरुषः	३१, १	३५, १
सहस्रस्य प्रमासि	१५, ६५	१६, ८५
सहस्राणि सहस्रशो	१६, ५३	१७, ५३
सहस्व मे (स्वेमा) अरा	१२, ९२	१४, २८
सहस्वारातीः	१३, २६	१४, २७
सार्कं यक्षम प्र पत	१२, ८७	१३, ८८
सा देवि देवमच्छेहान्द्राय	४, २०	४, २७
सामान्यृभिर्मर्त्यैः	२०, १२	२१, १०५
सा विश्वायुः सा विश्वकर्मा	१, ४	१, ७
सि = हो वयमच्छेदिरुन्दः	१४, ९	१५, ११
सि = एसि ब्रह्मवनिः	५, १२	५, १७
सि = एसि सपत्नसार्हा	५, १०	५, १४
सि = एसि स्वाहा	५, १२	५, १६
सिञ्चन्ति परिपिञ्चन्ति	२०, २८	२२, १३
सिनीवालि पृथुपुके	३४, १०	३३, ४
सिनीवालि सुकपर्दा	११, ५६	१२, ५७
सिन्धुदण्डः समुद्रदण्डः	१५, ४	१६, ५
सिन्धोरिवं प्राध्वने	१७, ९५	१९, ८
सिद त्वं मातुरस्या	१२, १५	१३, १६
सिद होतः स्व उ लेके	११, ३५	१२, ३५
सिरा युञ्जन्ति कवयो	१२, ६७	१३, ६८
सोमेन तन्त्रं मनसा	१९, ८०	२१, ७७
सुगन्धं नो वाजी	२५, ४५	
सुगा वो देवाः सद्ना	८, १८	९, १८
सुजातो ज्योतिषा सह	११, ४०	१२, ४०
सुशामानं पृथिवी	२१, ६	२३, ६
सुनादना रद्वयम्	२१, ७	२३, ७
सुपर्णः पाजन्त्य आति	२४, ३४	२६, ३८

सुपर्ण वस्ते मृगो	२९, ४८	३१, १९
सुपर्णोऽसि गरुत्मान्	१२, ४	१३, ४
	१७, ७२	१८, ७२
सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन्	७, १८	७, १७
सुवर्हिः रात्रिः पूषण्वा	२१, १५	२३, १६
सुभूः स्वयम्भूः प्रथमो	२३, ६३	२५, ६५
सुमित्रिया न आप	६, २२	६, ३१
	२०, १९	२२, ४
	३५, १२	३५, ४५
	३६, २३	३६, २३
	३८, २३	३८, २३
सुरावन्तं बर्हिषदः	१९, ३२	२१, ३२
सुवीरो वीरान्	७, १३	७, १२
सुषारथिरश्वानिव	३४, ६	
सुयुग्मः सूर्यराश्मिश्चन्द्रमा	१८, ४०	२०, १०
सुष्टुतिः सुमतीवृधो	२२, १२	२४, १६
सुसंदशं त्वा वयं	३, ५२	३, ६०
सुसामिद्वाय शोचिषे	३, २	३, २
सूपस्था अद्य देवो	२१, ६०	२३, ५९
सूर्य एकाकी चरति	२३, १०	२५, ११
	२३, ४६	२५, ४८
		३, १०
सूर्य ज्योतिषं त्वा		
सूर्यत्वचस स्थ राष्ट्रदा	१०, ४	११, ७
सूर्यराश्मिर्हारिकेशः	१७, ५८	१८, ५८
सूर्यस्य चक्षुरारोहाम्नेः	४, ३२	४, ४४
सो अभिर्यो वसुगुणे	१५, ४२	१६, ६४
सोमः राजानमवसे	९, २६	१०, ३६
सोमः पवते	७, २१	७, २२
सोममद्भयो न्यपिवच्छन्द्रसा	१९, ७४	२१, ७३
सोम राजन्विश्वान्तं	६, २६	६, ३७
सोमस्य त्वा द्युम्नेनाभि	१०, १७	११, २५
सोमस्य त्विपिरसि	१०, ५	११, १२
	१०, १५	११, २३
सोमस्य नीविरसि	४, १०	४, १२
सोमस्य रूपं क्रीतस्य	१९, १५	२१, १५
सोमानः स्वरणं कृणुहि	३, २८	३, ३६
सोमाय कुलुक्क आरुष्यो	२४, ३२	२६, ३६
सोमाय लबानालभते	२४, २४	२६, २८
सोमाय हः सानालभते	२४, २२	२६, २६
सोमो भेनुः सोमो	३४, २१	३३, १५

सोमो राजामृतः सुत	१९, ७२	२१, ७२
सौरी बलाका शार्गः	२४, ३३	२६, ३७
स्तार्णं बर्हिः सुष्टरीमा	२९, ४	३१, ४
स्तोकानामिन्दुं प्रति	२०, ४६	२२, ३१
स्तोम आत्मा छन्दाः	१२, ४	१३, ५
स्तोमश्च यजुश्च	१८, २९	१९, ४३
स्थिरो भव बीड्वद्भ	११, ४४	१२, ४४
स्योना पृथिवि नो	३५, २१	३५, ५४
	३६, १३	३६, १३
स्योनासि सुषदासि	१०, २६	११, ३६
सुचश्च मे चमसाश्च	१८, २१	१९, ३३
स्वं गोष्ठमावदतं देवी	५, १७	५, २३
स्वगा त्वा देवेभ्यः	२२, ४	२४, ३
स्वतवोश्च प्रघासी	१७, ८५	१८, ८५
स्वर्यं वाजिस्तन्वं	२३, १५	२५, १७
स्वर्यंभूरसि श्रेष्ठो	२, २६	२, ४८
स्वराड (ङ) सि सपत्नहा	५, २४	५, ३०
स्वराड (ङ) स्युदीची	१५, १३	१६, २५
स्वर्ण घर्मः स्वाहा	१८, ५०	२०, २०
स्वर्यन्तो नापेक्षन्त	१७, ६८	१८, ६८
स्वस्ति न इन्द्रो	२५, १९	२७, २३
स्वाङ्कृतोऽसि	७, ३;६	७, २;५
स्वादिष्टया मदिष्टया	२६, २५	
स्वादुषः सदः पितरो	२९, ४६	
स्वाही त्वा स्वादुना	१९, १	२१, १
स्वान भ्राजःक्षरे	४, २७	४, ३९
स्वाहाकृतं जठरमिन्द्रस्य		२, २४
स्वाहा पूष्णे शरसे	३८, १५	३८, १५
स्वाहा प्राणेभ्यः साधि	३९, १	३९, १
स्वाहा मरुद्भिः परिथी	३७, १३	३७, १३
स्वाहा यज्ञं मनसः	४, ६	४, ७
स्वाहा यज्ञं वरुणः	२१, २२	२३, २३
स्वाहा रुद्राय रुद्रहृतये	३८, १६	३८, १६
स्विष्टकृदेभ्य इन्द्र	२, ९	२, १४
स्वेदैर्दक्षपितेह	१४, ३	१५, ३
हः सः शुचिपद्	१०, २४	११, ३४
	१२, १४	१३, १५
हरयो धूमंक्तवो	३३, २	३२, २
हविर्धानं यददिवनामोघं	१९, १८	२१, १८
हविष्मतीरिमा आपो	६, २३	६, ३३

दृष्ये काम्ये [इळे रन्ते]	८, ४३	९, ३३
हस्त आधाय सविता	११, ११	१२, ११
हिङ्गाराय स्वाहा	२२, ७	२४, ७
हिमस्य त्वा जरायुणाम्रे	१७, ५	१८, ६
हिरण्मथेन पात्रेण	४०, १७	४०, १५
हिरण्यगर्भ इत्येपः	२२, ३	२९, ३३
हिरण्यगर्भः समवर्तनाप्रे	१३, ४	१४, ४
	२३, १	२५, १
	२५, १०	२७, १४
हिरण्यपाणिः सविता	३४, २५	३३, १९
हिरण्यपाणिनृतये	२२, १०	२४, १४
हिरण्यरूपा उपसौ	१०, १६	११, २४
हिरण्यशृङ्गोऽस्यो अस्य	२९, २०	३१, ३२
हिरण्यहस्तो अगुरः	३४, २६	३३, २०
हृदे त्वा मनसो त्वा	६, २५	६, ३६
	३७, १९	३७, १८
हेमन्तेन ऋतुना	२१, २७	२३, २८
होताध्वर्युरावया	२५, २८	२७, ३२
होता यक्षत्तनूनात्	२१, ३०	२३, ३१
	२८, २	३०, २
	२८, २५	३०, २५
होता यक्षमित्रो देवीः	२१, ३७	२३, ३८
	२८, ८	३०, ८
होता यक्षत्वेष्वस्ती	२८, ३१	३०, ३१
होता यक्षप्रवेतसा	२८, ३०	३०, ३०
होता यक्षत्प्रजापतिः	२३, ६४	२५, ६६
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ९	३०, ९
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, २९	२३, ३०
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, २४	३०, २४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, १	३०, १

होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ४४	२३, ४४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३५	२३, ३६
	२८, २९	३०, २९
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, २७	३०, २७
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३८	२३, ३९
	२८, ३२	३०, ३२
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ३४	३०, ३४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ४०	२३, ४१
	२१, ४७	२३, ४६
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ४१	२३, ४२
	२१, ४२	२३, ४३
	२१, ४३	२३, ४४
होता यक्षत्प्रजापतिः (का) भिरिन्द्रम्	२८, ३	३०, ३
होता यक्षत्प्रजापतिः (किकि) त	२१, ३२	२३, ३३
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ४५	२३, ४४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ११	३०, ११
होता यक्षत्प्रजापतिः (के) न्यम्	२८, २६	३०, २६
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ६	३०, ६
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ५	३०, ५
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३४	२३, ३५
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३६	२३, ३७
	२८, ७	३०, ७
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३३	२३, ३४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, ४	३०, ४
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३९	२३, ४०
	२१, ४६	२३, ४५
	२८, १०	३०, १०
	२८, ३३	३०, ३३
होता यक्षत्प्रजापतिः	२८, २८	३०, २८
होता यक्षत्प्रजापतिः	२१, ३१	२३, ३२

शुक्लयजुर्वेदान्तर्गतानामृग्वेदमन्त्राणां मण्डलानुक्रमेण

सूची ।

प्रथमं मण्डलम् ।

सूक्ते मंत्रः	मन्त्रः	वाजसनेयी यजुर्वेदे अ० मं०	ऋग्वेदयजुर्वेदे अ० मं०	ऋषिः	सूक्ते मंत्रः	मन्त्रः	वाजसनेयी यजुर्वेदे अ० मं०	ऋग्वेदयजुर्वेदे अ० मं०	ऋषिः
१। ७	उप त्वाग्ने दिवे	३, २२	३, ३०	मधुच्छन्दा	१८। १	सोमानं स्वरणं	३, २८	३, ३६	मेधातिथिः
	८ राजन्तम	२३	३१		२	यो रेवान्यो	२९	३७	
	९ स नः पितेव	२४	३२		३	मा नः शंसो	३०	३८	
२। ४	इन्द्रवायू	७, ८	७, ७		६	सदसस्पति	३२, १३	३५, ३२	
	७ मित्रं हुवे	५७	५७		२२। ३	या वां कशा	७, ११	७, १०	
३। ३	दत्ता युवा	५८	५८		५	हिरण्यपाणिमूतये	२२, १०	२४, १४	
	४ इन्द्रा याहि चित्र	२०, ८७	२२, ७२		७	विभक्तारं	३०, ४	३४, ४	
	५ " " धिये	८८	७३		९	अग्ने पत्नी	२६, २०	X	
	६ " " त्तु	८९	७४		१३	मही यौः	८, ३२	९, ३१	
	७ ओमासध	७, ३३	७, ३३		१५	स्थोना वृधिवि	३५, २१	३५, ५४	
१०	पावका नः	२०, ८४	२२, ६२			१७	इदं विष्णु	५, १५	५, २०
११	चोदधित्री	८५	७०		१८	त्रीणि पदा	३४, ४३	३३, ३१	
१२	महो अर्णः	८६	७१		१९	विष्णोः कर्माणि	६, ४	६, ५	
६। १	युजन्ति	२३, ५	२५, ५		२०	तद्विष्णोः परमं	६, ५	६, ६	
	२ युजन्त्यस्य	६	६		२१	तद्विप्रासो	३४, ४४	३३, ३२	
	३ केतुं वृष्व	२९, ३७	३१, १२		२३। ६	वरुणः प्राविता	३३, ४६	३२, ४६	
९। १	इन्द्रेहि मत्स्य	३३, २५	३२, २५		१७	अमूर्या उप	६, २४	६, ३५	
१०। ३	युक्त्वा हि	८, ३४	८, १४		१९	अप्स्वन्तर	९, ६	१०, ९	
	१२ परि त्वा गर्विणो	५, २९	५, ३७		२१	ज्योक्च सूर्यं ददो	३, ५४	३, ६२	
११। १	इन्द्रं विश्वा	१२, ५६	१३, ५७	जेता	२२	इदमापः	६, ५७	६, ३२	
		१५, ६१	१६, ८२		२३	आपो अथा	२०, २२	२२, ७	
		१७, ६१	१८, ६१		२४। ८	उदं हि राजा	८, २३ (पा. २। ३)	९, २३	शुनःशेषः
१२। १०	स नः पावक	१७, ९	१८, १०	मेधातिथिः	११	तत्त्वा यामि	१८, ४९	२०, १९	
१४। ३	इन्द्रवायू बृहस्पति	३३, ४५	३२, ४५		११	तत्त्वा यामि	११, २	२३, २	
१०	विश्वेभिः सोम्यं	१०	१०		१५	उदुतमं	१२, १२	१३, १३	
१५। ३	अभि यज्ञं	२६, २१	X						
९	द्रविणोदाः	२१	X						

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
२५।१०	नि पसाद	१०, २७	११, ३७	शुनःशेषः	७४। १	उपप्रयन्तो	३, ११	३, १७	गोतमः
		२०, २	२१, ९३		७५। ५	यजा नो मित्रा	३३, ३	३२, ३	
१२	प्र ण आर्युषि	२३, ३२ (पा. ४)	२५, ३४		७९। ४	अग्ने वाजस्य	१५, ३५	१६, ५७	
१९	इमं मे वरुण	२१, १	२३, १		५	स इधानो	३६	५८	
२७। ७	यमग्ने वृत्सु	६, २९	६, ४९		६	क्षपो राजन्	३७	५९	
३०। ७	योगेयोगे	११, १४	१२, १४		८१। २	अक्षत्रमी	३, ५१	३, ५९	
३१। १	त्वमग्ने प्रथमो	३४, १२	३३, ६	हिरण्यस्तुपः	३	मुसंदृशं	५२	६०	
	१२ त्वं नो अग्ने	१३	७		८४। २	इन्द्रमिन्दरी	८, ३५	८, १६	
३४। ११	आ नासत्या	४७	२५		३	आ तिष्ठ वृत्र	३३	१५	
३५। २	आ कृष्णेन	३३, ४३	३२, ४३		१९	त्वमङ्ग प्र	६, ३७	६, ५०	
		३४, ३१	३३, २५		८६। १	मदतो यस्य	८, ३१	९, ३०	
८	अष्टौ व्यख्यत्	२४	१८		८९। १	आ नो भद्राः	२५, १४	२७, १८	
९	हिरण्यपाणिः	२५	१९		२	देवानां भद्रा	१५	१९	
१०	हिरण्यहस्तो	२६	२०		३	तान्यूर्ध्वया	१६	२०	
११	दे ते पन्थाः	२७	२१		४	तन्नो वातो	१७	२१	
३६। ९	सं सीदस्व	११, ३७	१२, ३७	कष्यः	५	तमीशानं	१८	२२	
१३	ऊर्ध्व ऊ पु	४२	४२		६	स्वस्ति न इन्द्रो	१९	२३	
४०। १	उत्तिष्ठ ब्रह्म	३४, ५६	३३, ४४		७	पृषदथा	२०	२४	
	३ प्रेतु ब्रह्मण	३३, ८९			८	भद्रं कर्णेभिः	२१	२५	
		३७, ७	३७, ७		९	शतमिन्तु	२२	२६	
५	प्र नूनं ब्रह्म	३४, ५७	३३, ४५		१०	अदितिर्वी	२३	२७	
४४। १३	श्रुधि ध्रुत्कर्ण	३३, १५	३२, १५	प्रस्कण्यः	९०। ६	मधु वाता	१३, २७	१४, २९	
४५। ६	त्वां चित्रश्रव	१५, ३१	१६, ५३		७	मधुनक्त	२८	३०	
४६। १५	उमा पिबत	३४, २८	३३, २२		८	मधुमाञ्जो	२९	३१	
४७। १	सुतःसोम शततृधा	७, ९	७, ८		९	सं नो मित्रः	३६, ९	३६, ९	
५०। १	उदु त्वं जात	७, ४१	८, २३		९१। १	त्व सोम प्र	१९, ५२	२१, ५२	
		८, ४१	९, ६		१६	आ प्यायस्व	१२, ११२	१३, १११	
		३३, ३१	३२, ३१		१७	आ प्यायस्व मदि	११४	११३	
३	अदश्रमस्य	८, ४०	८, २२		१८	सं ते पर्यांसि	११३	११२	
४	तरणिर्विध	३३, ३६	३२, ३६		१९	या ते धामानि दधि	४, ३७	४, ४९	
६	येना पावक	३२	३२		२०	सोमो धेनुं	३४, २१	३३, १५	
१०	उदयं तमस	२०, २१	२२, ६		२१	अपाव्हं युन्तु	२०	१४	
		२७, १०	२९, १०		२२	त्वमिना	२२	१६	
		३५, १४	३५, ४७		२३	देवेन नो	२३	१७	
		३८, २४	३८, २४		९२। ६	तमसस्पासनस्य	१२, ७३	१३, ७४	
६२। १	प्र मन्मदे	३४, १६	३३, १०	नोधा	१३	उपस्नथिच	३४, ३३	३३, २७	
	२ प्र सो मदे	१७	११		९४। १६	तन्नो मित्रो	३४, ३० (पा. ३। ४)	३३, २४	कुम्भः
७१। ८	आ मदिये	३३, ११	३२, ११	परशरः			३३, ४२ (,,)	३६, ४२	

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	क्र० य०	ऋषिः	सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	क्र० य०	ऋषिः
९५। १	द्वे विरुपे	३३, ५	३२, ५	कुत्सः	१२	ये वाजिनं	२५, ३५	२७, ३९	दीर्घतमाः
९६। ५	नक्तोपासा	१२, २	१३, २		१३	यन्वीक्षणं	३६	४०	
		१७, ७०	१८, ७०		१४	निक्रमणं	३८	४२	
९७। १-८	अप नः शोऽनुचद्	३५, ६, २१	३५, ५४		१५	मा त्वाग्नि	३७	४१	
९८। १	वैश्वानरस्य	२६, ७	२८, ९		१६	यदश्वाय	३९	४३	
	२ पृथो दिवि	१८, ७३	२०, ६२		१७	यने सादे	४०	×	
९८। ३	अस्मानायो	२, १०	२, १८		१८	चतुर्विंश	४१	×	
१०२। १	इमां ते धियं	३३, २९	३२, २९		१९	एकस्त्वष्टु	४२	×	
१०५। १	चन्द्रमा अप्सव	९०	×	त्रितः वा	२०	मा त्वा तपन्	४३	×	
१०७। १	यज्ञो देवानां	८, ४	८, ३	कुत्सः	२१	न वा उ एन	२३, १६	२५, १८	
		३३, ६८	३२, ६८				२५, ४४	×	
११२। २४	अप्रस्वती	३४, २९	३३, २३		२२	सुगन्धं नो	२५, ४५	×	
	२५ द्युभिरक्तुभिः	३४, ३०	३३, २४		१६३। १	यदक्रन्दः	२९, १२	३१, २४	
११४। १	इना रुद्राय	१६, ४८	१७, ४८		२	यनेन दगं	१३	२५	
	७ मा नो महान्त	१५	१५		३	असि यमो	१४	२६	
	८ मा नस्तोके	१६	१६		४	त्रीणि त आहु	१५	२७	
११५। १	चित्रं देवाना	७, ४२	८, २४, ९, ७		५	इमा ते बालि	१६	२८	
		१३, ४६	१४, ४८		६	आत्मानं ते	१७	२९	
	४ तत्सूर्यस्य	३३, ३७	३२, ३७		७	अत्रा ते रूप	१८	३०	
	५ तन्मित्रस्य	३८	३८		८	अनु त्वा रथो	१९	३१	
	६ अया देवा	४२	४२		९	हिःप्यगृहो	२०	३२	
१२७। १	अग्निं होतारं	१५, ४७	१६, ६९	परुच्छेपः	१०	ईर्मान्तासः	२१	३३	
१३२। ६	दूरे चत्ताय	८, ५३	९, ३६		११	तव शरीरं	२२	३४	
१४२। १०	तन्नस्तुरी	२७, २०	२९, २०	दीर्घतमाः	१२	उप प्रागाच्छसनं	२३	३५	
१४७। २	वोधा मे अस्य	१२, ४२	१३, ४३		१३	उप प्रागान् परमं	२४	३६	
१५४। १	विष्णोर्लु कं	५, १८	५, २४		१६४। ३१	अपदयं गोपा	३७, १७	३७, १७	
	२ प्र तद्विष्णुः	२०	२६			३४ घृच्छामि त्वा परमंतं	२३, ६१	२५, ६३	
	६ ता वां वास्तू (याते धामा)	६, ३	६, ३		३५	इयं वेदिः	६२	६४	
१६२। १	मा नो मित्रो	२५, २४	२७, २८		४१	एकपदी द्विपदी	८, ३०	९, २९	
	२ यन्निर्णिजा	२५	२९		४९	यस्ते स्तनः	३८, ५	३८, ५	
	३ एष च्छागः	२६	३०		५०	यज्ञेन यज्ञ	३९, १६	३५, १६	
	४ यदाविव्य	२७	३१		१६५। ३	कुतस्त्वमिन्द्र	३३, २७	३२, २७	मरतः
	५ होताध्वर्यु	२८	३२			४ ब्रह्माणि मे	७८	७८	इन्द्रः
	६ यूपमस्का	२९	३३			९ अनुत्तमा	७९	७९	मरतः
	७ उप प्रागान् सुमन्मे	३०	३४		१५	एष वः स्तोमो	३४, ४८	३३, ३६	अगस्त्यः
	८ यदाभिन्नो	३१	३५		१७३। १२	मो घृ ण इन्द्र	३, ४६	३, ५४	
	९ बदश्वस्य	३२	३६		१८६। १	आ न इव्य	३३, ३४	३३, ३४	
१०	यदबध्य	३३	३७		१८७। १	पितुं नु स्तोयं	३४, ७	३३, ९	
११	यते गात्राद्	३४	३८						

सू० सं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० सं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
१८९।१ अग्ने नय	५,३६	५,४५	अगस्त्यः	१८९।१ अग्ने नय	४०,१६	४०,१८	अगस्त्यः
	७,४३	९, ८		१९१।८ सर्वाङ्गम्भयन्तसर्वा	१६, ५	१७, ५	

द्वितीयं मण्डलम् ।

१। २ त्वमग्ने द्युभिः	११,२७	१२,२७	गृत्समदः	२७। १ इमा गिरः	३४,५४	३३,४२	कूर्मों वा
३।११ घृतं भिमिक्षे	१७,८८	१९, २		२९। ६ अर्वाभो अथा	३३,५२	३२,५२	गृत्समदः
६। ४ स बोधि सूरि	१२,४३	१३,४४	सोमाहुतिः	३२। ६ सिनीवाल्लि	३४,१०	३३, ४	
७। ६ द्वजः सर्पि	११,७०	१२,७१		३३।१४ परि णो हेती	१६,५०	१७,५०	
९। १ नि होता होतृ	३६	३६	गृत्समदः	४१। १ वायो ये ते	२७,३२	२९,२७	
३ विधेम ते	१७,७५	१८,७५		२ नियुत्वान्	२९	२९	
१०। ४ जिघर्ष्यसि	११,२३	१२,२३		४ अयं वां	७, ९	७, ८	
५ आ विश्वतः	२४	२४		७ गोमदू पु	२०,८२	२२,६६	
२३। १ गणानां त्वा	२३,१९	२५,२१		८ न यत्परो	८२	६७	
१५ बृहस्पते अति	२६, ३	२८, ४		९ ता न आ वोळ्ह	८३	६८	
१९ ब्रह्मणस्पते	३४,५८	३३,४६		१३ विश्वे देवास	७,३४	७,३४	

तृतीयं मण्डलम् ।

२। ७ आ रोदसी	३३,७५	३२,७५	विश्वामित्रः	२९। ८ सीद होतः	११,३५	१२,३५	विश्वामित्रः
५।११ इळाममे	१२,५१	१३,५२		१० अयं ते योनि	३,१४	३,२०	
६।११ "	"	"			१२,५२	१३,५३	
७।११ "	"	"			१५,५६	१६,७८	
९। ९ त्रीणि शता	३३, ७	३२, ७		३०। १ इच्छन्ति त्वा	३४,१८	३३,१२	
१०। ९ विप्रा विपन्यवो	३४,४४	३३,३२		२ न ते दूरे	१९	१३	
११। २ स हव्यवाळ	२२,१६	२४,२०		८ सहदातुं	१८,६९	२०,३८	
१२। १ इन्द्रामी आ	७,३१	७,३१		९ अस्तभ्राद्व्यांर	४,३०	४,४२	
१४। ५ वयं ते अय	१८,७५	२०,४४		३१। ६ विदयदी	३३,५९	३२,५९	
१५। १ वि पाजसा	११,४९	१२,५०		३४। ३ इन्द्रो वृत्रम	२६	२६	
२२। १ अयं सो आग्नि	१२,४७	१३,४८		३५। ६ तवायं सोम	२६,२३	- X	
२ अग्ने यज्ञे दिवि	४८	४९		३७। १ वार्जदत्वाय	१८,६८	२०,३७	
३ अग्ने दिवो	४९	५०		३८। ४ आतिष्ठन्तं	३३,२२	३२,२२	
४ पुरीष्यासो	५०	५१		४५। १ आ मन्द्रैरिन्द्र	२०,५३	२२,३८	
५ इळाममे	५१	५२		४७। १ मरुतो इन्द्र	७,३८	२८,१०	
२४। १ अग्ने कदस्व	९,३७	११, ३		२ सजोषा इन्द्र	७,३७	७,३८	
२६। ७ अग्निरस्मि	१८,६६	X		४ ये त्वाहिहृत्वे	३३,६३	३४,६३	
२९। ३ उतानाय	३४,१४	३३, ८		५ मरुबन्तं	७,३६	७,३६	
४ इळामास्त्वा	१५	९		५१। ७ इन्द्र मरुत्व	३५	३५	

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
५२। १	धानावन्तं	२०, २९	२२, ९४	विश्वामित्रः	६२।१०	तत्सावितु	३०, २	३४, २	विश्वामित्रः
५९। ६	मित्रस्य चर्षणी	११, ६२	१२, ६४				३६, ३	३६, ३	
६२।१०	तत्सावितु	३, ३५	३, ४३		१६	आ नो मित्रा	२१, ८	२३, ८	जमदग्निर्वा
		२२, ९	२४, १३						

चतुर्थं मण्डलम् ।

१। ४	त्वं नो अग्ने वरुण	२१, ३	२३, ३	वामदेवः	३१। ३	अभी धु णः	२७, ४१	२९, ४६	वामदेवः
	५ स त्वं नो अग्ने		४	४			३६, ६	३६, ६	
२०	विश्वेषाम	३३, १६	३२, १६		३२। १	आ त् न	३३, ६५	३२, ६५	
२।१६	अथा यथा नः	१९, ६९	२१, ६९		३९। ६	दधिक्राव्यो	२३, ३२	२५, ३४	
४। १	कृशुष्व पाजः	१३, ९	१४, ९		४०। ३	उत स्नात्य	९, १५	१०, २१	
	२ तव भ्रमास	१०	१०			४ उत स्य वाजी	१४	२०	
	३ प्रति स्पशो	११	११			५ हंसः शुचिषद्	१०, २४	११, ३४	
	४ उदग्ने तिष्ठ	१२	१२				१२, १४	१३, १५	
	५ ऊर्ध्वो भव	१३	१३		४२।१०	राया वयं	७, १०	७, ९	त्रयदस्तुः
७। १	अयमिह	३, १५	३, २१		४७। १	वायो शुक्रो	२७, ३०	२९, ३०	वामदेवः
		१५, २६	१६, ४७		५०। ६	वयं स्याम (पा. ४)	२३, ६५		
		३३, ६	३२, ६		५४। २	देवैभ्यो हि	३३, ५४	३२, ५४	
९। ८	परि ते द्रुमो	३, ३६	३, ४४		५७। ८	शुनं नः फाला	१२, ६९	१३, ७०	
१०। १	अग्ने तमया	१५, ४४	१६, ६६		५८। १	समुद्रादग्निं	१७, ८९	१९, ३	
		१७, ७७	१८, ७७			२ वयं नाम	९०	४	
	२ अथा ह्यग्ने	१५, ४५	१६, ६७			३ नत्वारि शूद्रा	९१	५	
	३ एभिर्नो अर्के	४६	६८			४ त्रिया हितं	९२	३	
१५। ३	परि वाजपतिः	११, २५	१२, २५			५ एता अर्षन्ति	९३	७	
२०। १	आ न इन्द्रो दूरादा	२०, ४८	२२, ३३			६ सम्यक्कृत्वन्ति	१३, ३८	१४, ४०	
	२ आ न इन्द्रो हरिभिः	४९	३४				१७, २१	१९, ७	
२१। १	आ यात्विन्द्रो	४७	३२			७ सिन्धोरिव	९५	८	
३१। १	कन्या नश्चित्र	२७, ३९	२९, ४४			८ अग्निं प्रवन्त	९६	९	
		३६, ४	३६, ४			९ कन्या इव	९७	१०	
	२ कस्तवा सत्वो	२७, ४०	२९, ४५			१० अभ्यर्षत	९८	११	
		३६, ५	३६, ५			११ धामन्ते विश्वं	९९	१२	

पंचमं मण्डलम् ।

१। १	अबोध्याग्निः	१५, २४	१६, ४५	सुधगाविष्टिरौ	६। ९	उभे सुधन्	१५, ४३	१६, ६५	वसुधुतः
१२	अवोचाम	२५	४६		७। १	सचायः सं वः	२९	५०	उपः
५। १	सुचमिदाय	३, २	३, २	वसुधुतः	११। १	जनस्य गोपा	२७	४८	सुनंभरः
६। १	अग्निं तं मन्ये	१५, ४१	१६, ६३			६ त्वामग्ने अहिरसो	२८	४९	
	२ सो अग्निर्नो	४२	६४		१४। १	अग्निं स्तोमेन	२२, १५	२४, १९	

सू० सं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० सं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
२०। १ यममे वाज	१९,६४	२१,६४	प्रयस्वन्तः	४२। ४ सन्निद्र णो मनसा	८,१५	९,१५	अत्रिः
२१। १ अमे त्वं नो	३,२५	३,३३	बन्धुः सुबन्धुः	४४। १ तं प्रत्नया पूर्वं	७,१२	७,११	अवत्सारः
	१५,४८	१६,७०		४६। २ अम इन्द्र वरुण	३३,४८	३३,४८	प्रतिक्षत्रः
	२५,४७	२७,४५		३ इन्द्रामी मित्रा	४९	४६	
२ वसुरमिः	३,२५	३,३३		४७। ३ उक्षा ससुदो	१७,६०	१८,६०	प्रतिरयः
	१५,४८	१६,७०		५०। १ विश्वो देवस्य	४, ८	४, ९	स्वस्तिः
	२५,४७	२७,४५			११,६७	१२,६८	
३ स नो बोधि	३,२६	३,३४			२२,२१	२४,२९	
४ तं त्वा शोचिष्ट	३,२६	३,३४		५५।१० वयं स्याम (पा.४)	१९,४४	२१,४६	श्यावाश्वः
	१५,४८	१६,७०		६२। ८ हिरण्यरूपमुग्रसो	१०,१६	११,२४	श्रुतविदा
	२५,४७	२७,४५		८१। १ युजते मन उत	५,१४	५,१९	श्यावाश्वः
२५। ७ यद्वाहिष्टं	२६,१२	×	वसूयवः		११, ४	१२, ४	
२६। १ अमे पावक	१७, ८	१८, ९			३७, २	३७, २	
३ वीतिहोत्रं	२, ४	२, ५		२ विश्वा रूपाणि	१२, ३	१३, ३	
२८। ३ अमे शर्ध	३३,१२	३२,१२	विश्ववारी	३ यस्य प्रयाणम	११, ६	१२, ६	
३३। ३ न ते त इन्द्रा	१०,२२	११,३२	संवरणः	८२। ५ विश्वानि देव	३०, ३	३४, ३	
				८५। २ वनेषु व्यन्तरिक्षं	४,३१	४,४२	अत्रिः

षष्ठं मण्डलम् ।

४। ७ त्वां हि मन्द्रतम	३३,१३	३२,१३	भरद्वाजः	१३ तस्य वयं	२०,५३	२२,३७	
५। ७ अयाम तं	१८,७४	२०,४३		२६ वनस्पते	२९,५२	३१,२०	
७। १ नृधर्नं दिवो	७,२४	७,२६		२७ दिवस्पृथिव्याः	५३	×	
	३३, ८	३३, ८		२८ इन्द्रस्य वज्रो	५४	×	
१५। ५ पावकया	१७,१०	१८,११	वीतिहल्यः वः	२९ उप श्वासय	५५	३१,२३	
१६।११ तं त्वा समिद्धि	३, ३	३, ३	भरद्वाजः	३० वा कन्दय	५६	×	
१३ त्वाममे पुष्क	११,३२	१२,३२		३१ आमूरज	५७	×	
	१५,२२	१६,४३		४८। १ यज्ञायत्रा नो	२७,४२	२९,४७	शंसुः
१४ तमु त्वा दध्यश्	११,३३	१२,३३		२ ऊर्जो नपातं	४४	४८	
१५ तमु त्वा पापयो	३४	३४		४९। ४ प्र वायुमच्छा	३३,५५	३२,५५	ऋषिश्वा
१६ एहयू षु व्रवाणि	२६,१३	×		८ पयस्वपः	३४,४२	३३,३०	
२८ अमिलिग्मेन	१७,१६	१८,१६		५०।१४ उत नोऽहि	५३	४१	
३४ अमिर्त्राणि	३३, ९	३२, ९		५१। ७ विद्दे देवास	७,३४	७,३४	
४३ अमे युक्त्वा हि	१३,३६	१४,३८		९ उप नः सूनवो	३३,७७	३२,७७	
१९। १ महा इन्द्रो	७,३९	७,३९		१३ विद्दे देवाः	५३	५३	
४६। १ त्वामिदि हवामहे	२७,३७	२९,४२	शंसुः	५४। ९ पृषन्तव	३४,४१	३३,२९	भरद्वाजः
२ स त्वं नभिन्न	३८	४३		५९। ६ इन्द्रानी अपादियं	३३,९३	×	
४७।११ प्रातारमिन्द्र	२०,५०	२२,३५	गर्गः	६०। ५ उमा विषमिता	६१	३२,६१	
१२ इन्द्रः सुत्रत्मा	५१	३६		१३ उमा त्वामिन्द्रानी	३,१३	३,१९	

सू० मं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः	सू० मं० मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
७०। १ घृतवती	३४, ४५	३३, ३३		८ रथवाहनं	२९, ४५		×
७१। ३ अदब्धेभिः	३३, ६९	३२, ६९		९ स्वादुर्घंसदः	४६		×
	८४	८४		१० ब्राह्मणासः	४७		×
६ वाममद्य	८, ६	८, ५		११ सुपर्ण वस्ते	४८	१९	
७५। १ जीमूतस्थेव	२९, ३८	३१, १३	पायुः	१२ ऋजीते परि	४९		×
२ धन्वना गा	३९	१४		१३ आ जङ्गन्ति	५०	२२	
३ वक्ष्यन्तीवेदा	४०	१६		१४ अहिरिव	५१	१७	
४ ते आचरन्ती	४१	१५		१६ अवसृष्टा परा	१७, ४५	१८, ४५	
५ बह्वीनां पिता	४२	१८		१७ यत्र बाणाः	४८	४८	
६ रथे तिष्ठन्नयति	४३	२१		१८ मर्माणि ते	४९	४९	
७ तीमन्धोपान्	४४	×					

सतमं मण्डलम् ।

१। ३ प्रेद्धो अग्ने	१७, ७६	१८, ७६	वसिष्ठः	४१। २ प्रातार्जितं	३४, ३५	३३, २८	
२। २ नराशंसस्य	२०, २७	×		३ भग प्रणेत	३६	×	
३। २ प्रोथदश्वो	१५, ६२	१८, ६३		४ उतेदानीं	३७	×	
८। ४ प्रप्रायर्मभिः	१२, ३४	१३, ३५		५ भग एव	३८	×	
१६। १ एना वो अभि	१५, ३२	१६, ५४		६ समध्वरा	३९	×	
२ स योजते	३३	५५		७ अर्वावती	४०	×	
	३४	५६		५९। १२ त्र्यम्बकं यजा	३, ६०	३, ६८	
७ त्वे अग्ने स्वाहुत	३३, १४	३२, १४		६२। ५ प्र बाहवा	२१, ९	२३, ९	
२३। ४ आपश्चित्पियुः	१८	१८		६६। ४ यदद्य सूर	३३, २०	३२, २०	
६ एवेदिन्द्रं	२०, ५४	२२, ३९		१६ तच्चक्षुर्देव	३६, २४	३६, २४	
३२। २२ अभि त्वा शूर	२७, ३५	२९, ४०		७४। ३ आ यातमुप	३३, ८८	×	
२३ न त्वावीं अन्यो	३६	४१		९०। १ प्र वीरया	७०	३२, ७०	
३५। १ शं न इन्द्रामी	३६, ११	३६, ११		३ राये नु यं	२७, २४	२९, २४	
३८। ७ शं नो भवन्तु	९, १६	१०, २२		९१। ३ पीवोअर्क्षौ (ज्ञा)	२३	२३	
	२१, १०	२३, १०		९२। १ आ वायो भूप	७, ७	७, ६	
८ वजेवाजेऽवत	९, १८	१०, २४		३ प्र याभिर्यासि	२७, २७	२९, २६	
	२१, ११	२३, १८		५ आ नो नियुद्धिः	२८	३१	
३९। २ प्र वाटृजे	३३, ४४	३२, ४४		९४। ११ उक्थेभिर्वृत्र	३३, ७६	३२, ७६	
४१। १ प्रातरभि	३४, ३४	×		९९। ३ इरावती	५, १६	५, २१	

अष्टमं मण्डलम् ।

३। ३ इमा उ त्वा	३३, ८१	३२, ८१	मेध्यातिथिः	६। १ महौ इन्द्रो	७, ४०	७, ४०	वत्सः
४ अयं सहस्रं	८३	८३		२८ उपहरे	२६, १५	×	
८ अत्येदिन्द्रो	९७	×		११। १ त्वमग्ने व्रत	४, १६	४, २१	

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः	। सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
११। ७	आ ते वत्सो	१२, ११५	१३, ११४		६०। ९	पाहि नो अम्र	२७, ४३	X	भर्गः
१४। २३	वपां फेनन	१९, ७१	२१, ७१	गोपृक्त्यन्वसू०	६३। १२	असे रुद्रा	३३, ५०	३२, ५०	प्रगायः
१९। १९	भद्रो नो अग्नि	१५, ३८	१६, ६०	सोमरिः	६९। ३	ता अस्य सूद	१२, ५५	१३, ५६	प्रियमेधः
२०	भद्रं मनः	३९	६१				१५, ६०	१६, ८१	
	अव स्थिरा	४०	६३		७२। १२	गाव उपावना	३३, १९	३२, १९	हर्यतः
२३। ५	उदु तिष्ठ	११, ४१	१२, ४१	विश्वमना			७१	७१	
२६। २१	तव वायवृत	२७, ३४	२९, ३२		१३	आ सुत सि०	२१	२१	
२७। १३	देवं-देवं वो	३३, ९१		मनुः	७५। १	युक्ता हि देव	१३, ३७	१४, ३९	विरुपः
	१४ देवासो हि ध्मा	९४					३३, ४	३२, ४	
४०। १२	वयं स्वाम (पा.४)	१०, ३०	११, २९	नाभाकः	४	अयमग्निः	१५, २१	१६, ४२	
		१९, ४४	२१, ४६		१५	परस्या अधि	११, ७१	१२, ७२	
		५४	५४		७६। १०	उत्तिष्ठन्नोजसा	८, ३९	८, २१	कुरुभृतिः
		६१	६१		८३। ७	अधि न इन्द्रैषां	३३, ४७	३२, ४७	कुसोदिनः
		२३, ६५	२५, ६७		८४। ३	त्वं यविष्ट	१३, ५२	१४, ५४	उदानां
४२। १	अन्तन्नाद्	४, ३०	४, ४२				१८, ७७	२०, ४६	
४३। ४	हरयो धूम	३३, २	३२, २	विरुपः	८८। १	तं वो दम्भ	२६, ११	X	नोधा
	९ अम्ब्वमे सधि	१२, ३६	१३, ३७		८९। १	बृहदिन्द्राय	२०, ३०	२२, १५	नृमेधपुत्नेर्षी
	१८ नुम्भं ता अग्नि	११६	११५		२	अपाधमद्	३३, ९५	X	
४४। १	समिधामि	३, १	३, १		३	प्र व इन्द्राय	९६	X	
		१२, ३०	१३, ३१		९३। ४	यदय कच	३५	३२, ३५	सुकक्षः
	३ अग्नि दत्तपुरो	२२, १७	२४, २२		१९	कया त्वंन	३६, ७	३६, ७	
	१६ अग्निर्मर्षा	३, १२	३, १८		९९। ३	श्रायन्त इव	३३, ४१	३२, ४१	वृमेधः
		१३, १४	X		५	त्वमिन्द्र प्रतू	६६	६६	
		१५, २०	१६, ४१		६	अनु ते शुभ्रं	६७	६७	
४५। १	आ षा वे	७, ३२	७, ३२	त्रिशोकः	१०१। १	ऋषगित्या	८७	X	जमदग्निः
	२ बृहन्निदिष्म	३३, २४	३२, २४		९	आ नो यज्ञं	८५	X	
४८। १३	त्वं सोम पिनुभिः	१९, ५४	२१, ५४	प्रगायः	११	बभ्रमर्हो असि	३९	३२, ३९	
५१। ७	कदा चन स्तरी	३, ३४	३, ४२	श्रुष्टिगः	१२	बद् सुर्व	४०	४०	
		८, २	८, १		१०२। २०	वदमे कामि	११, ७३	१२, ७४	प्रयोगः
	९ यस्यायं विश्व	३३, ८२	३२, ८२		२१	यद्वरुप	७४	७५	
५२। ७	कदा चन प्र	८, ३	८, २	अशुः					

नवमं मण्डलम् ।

१। १	स्तादिष्टया	२६, २५	X	मधुच्छन्दाः	५१। १	अम्बयो अग्निभिः	२०, ३१	२२, १६	उचयः
	२ रक्षोहा विश्व	२६	X		५४। १	अस्य प्रन्नामनु	३, १६	३, २२	अवन्स रः
	३ पुननि ते	१९, ४	२१, ४		६१। १०	उबा ते जात	२६, १६	X	अमर्हः शुः
२। ६	अचिरद्	३८, २१	३८, २२	मेधातीयः	११	एना विदवन्त्य	१८	१६, ५१	
११। १	उचन्मै गावतः	३३, ६३	३२, ६२	असिनः	१२	स न इन्द्राय	१७	X	

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः	। सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
६३।१८	आ पवस्व	८,६३	×	निष्कविः	२१	अग्ने पवस्व	२९,३८	२९,३८	
६६।१९	अम आर्युषि	१९,३८	८,१९	शतम्	६७।२२	पवमानः सो	१९,४२	२१,४४	पवित्रवसिष्ठौ
			२१,४०		२३	यत्ते पवित्र	४१	४३	
			२९,३७		२५	उभाभ्यां देव	४३	४५	
		३५,१६	३५,४८		२७	पुनन्तु मा पितरः	३९	३८	
२०	अग्निर्ऋषिः	२६, ९	२८, १२		९६।११	त्वया हि नः	५३	५३	प्रतर्दनः
			२९, ३९		१०७।१	परीतो विद्यता	२	२	भरद्वाजः
२१	अग्ने पवस्व	८,३८	८,२०		११०।३	अजीजनो हि	२२, १८	२४, २३	त्र्यरुणः

अथ दशमं मण्डलम् ।

१। १	अग्ने बृहन्	१२, १३	१३, १४	त्रितः	१५।१३	ये चेह पितरो	१९, ६७	२१, ६८	
२	स जातो गर्भो	११, ४३	१२, ४३		१४	ये अग्निर्दग्धा	६०	×	
८।६	भुवो यज्ञस्य रज	१३, १५	१४, १५	त्रिशिराः	१६।९	ऋत्यादमग्नि	३५, १९	३५, ५२	दमनः
		१५, २३	१६, ४४		११	यो अग्निः ऋत्या	६९, ६५	२६, ६५	
९।१	आपो हि धा	११, ५०	१२, ५१	सिन्धुद्वीपो वा	१२	उशान्तस्त्वा	७०	७०	
		३६, १४	३६, १४		१७।४	यत्रासते (पा.२)	२३, १६	२५, १८	देवश्रवा
२	यो वः शिवतमो	११, ५१	१२, ५२		१०	आपो अस्मान्	४, २	४, २	
		३६, १५	३६, १५		११	द्रप्सश्चस्कन्द	१३, ५	१४, ५	
३	तस्मा अरं	११, ५२	१२, ५३		१२	यस्ते द्रप्सः	७, २६	७, २९	
		३६, १६	३६, १६		१८।१	परं मृत्यो	३५, ७	३५, ४०	संकुसुकः
४	शं नो देवीर	१२	१२		४	इमं जीवेभ्यः	६५	५०	
७	ज्योक्च सूर्य (पा.३)	३, ५४	३, ६२		३५।१३	विश्वे अय	१८, ३१	२०, २	लुशः
८	इदमापः	६, १७	६, ३२				३३, ५२	३२, ५२	
९	आपो अशान्व	२०, २२	२२, ७		३६।१२	महो अमेः	१७	१७	
१३।१	युजे वां ब्रह्म	६१, ५	१२, ५	हविर्धानः	३७। १	नमो मित्रस्य	४, ३५	४, ४७	अभितपाः
१४।६	अक्षिरसो नः	१९, ५०	×	यमः	४५। १	दिवस्परी प्रथमं	१२, १८	१३, १९	वत्समिः
९	अपेत नीत	१२, ४५	१३, ४६		२	विद्या ते अग्ने	१९	२०	
१५।१	उदीरतामबर	१९, ४९	२१, ५१	शङ्खः	३	समुद्रे त्वा	२०	२१	
२	इदं पितृभ्यो	६८	६७		४	अक्रन्ददामिः	६	७	
३	आहं पितृन्	५६	५७		२१		२२	२२	
४	बर्हिषदः पितर	५५	५५		३३		३४	३४	
१५।५	उपहृताः पितरः	५७	५६		५	धीणामुदारो	२२	२३	
६	आत्वा जानु	६२	६२		६	विश्वस्य केतु	२३	२४	
७	आसीनासो	६३	६३		७	उशिकपावको	२४	२५	
८	वे नः पूर्वे	५१	×		८	दृशानो रुक्म	१	१	
११	अग्निष्वात्ताः	५९	५८				२५	२६	
१२	त्वमग्ने ईक्षितो	६६	६६						

सू० मं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० मं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः
४५। १	यस्ते अद्य	२६	२७		९०। ४	त्रिपादूर्ध्व	३१, ४	३५, ४	
१०	आ तं भज	२७	२८		५	तस्माद्विराळ	५	५	
११	त्वामे यज	२८	२९		६	यत्पुरुषेण हविषा	१४	१४	
१२	अस्ताव्यामि	२९	३०		७	तं यज्ञं बर्हि	९	९	
४६। ७	अस्वाजरासो	३३, १	३२, १		८	तस्मायज्ञात्	६	६	
५०। १	प्र वो महे	२३	२३ इन्द्रः		९	तस्मायज्ञात्	७	७	
५१। ६	त्रीणि शता त्री	७	७ अग्निः		१०	तस्मादद्वा	८	८	
५३। ८	अदमन्वती	३५, १०	३५, ४३ देवाः		११	यत्पुरुषं व्यदधुः	१०	१०	
५७। ३	मनो न्वा हुवा	३, ५३	३, ६१ वन्दुः०		१२	ब्राह्मणोऽस्य	११	११	
४	आ त एतु	५४	६३		१३	चन्द्रमा मनसो	१२	१२	
५	पुनर्न पितरो	५५	६३		१४	नाभ्या आर्षाद्	१३	१३	
६	वयं सोम	५६	६४		१५	सप्तास्यासन्	१५	१५	
६१। ३	मनो न येयु	७, १७	७, १६ नामानेदिष्टः		१६	यज्ञेन यज्ञम	१६	१६	
६३। १०	सुत्रामां	२१, ६	२३, ६ गयः		१७	यस्मिन्नद्वास	२०, ७८	२२, ६३	अरुणः
६४। ६	ते नो अर्धन्तो	९, १७	१०, २३		१५	अहाव्यमे	७९	६४	
			२३, ११		९७। १	या ओषधीः	१२, ७५	१३, ७६	भिवग्
७३। १	जनिष्ठा सप्रः	३३, ६४	३२, ६४ गौरिवीतिः		२	शतं वो अम्ब	७६	७७	
७४। ४	आ तत्त इन्द्रा	२८	२८		३	ओषधीः प्रति	७७	७८	
८१। १	य इमा विदवा	१७, १७	१८, १७ विश्वकर्मा		४	ओषधीरिति	७८	७९	
२	किं स्विदासी	१८	१८		५	अश्वत्ये वो	७९	८०	
३	विदवतश्चक्षुः	१९	१९				३५, ४	३५, ३८	
४	किं स्विद्वर्नं क	२०	२०		६	यत्रोषधीः	१२, ८०	१३, ८१	
५	या ते धामानि	२१	२१		७	अदवावती	८१	८२	
६	विश्वकर्मन्	२२	२३		८	सन्धुष्मा ओषधी	८२	८३	
७	वाचस्पति	८, ४५	८, २६		९	इच्छतिर्नाम	८३	८४	
		१७, २३	१८, २२		१०	अति विदवाः	८४	८५	
८२। १	चक्षुषः पिता	२५	२५		११	यदिमा वाज	८५	८६	
२	विश्वकर्मा	२६	२६		१२	यस्योषधीः	८६	८७	
३	वो नः पिता	२७	२७		१३	साकं प्रश्नम	८७	८८	
४	न वायजन्त	२८	२८		१४	अन्यो वो	८८	८९	
५	परो दिवा पर	२९	२९		१५	याः फलिनीर्यो	८९	९०	
६	तमिद्वर्भं प्रथमं	३०	३०		१६	मुबनु मा	९०	९१	
७	न तं विदाथ	३१	३१		१७	अवपतन्तीः	९१	९२	
८७। २२	परे त्वामे	११, २६	१२, २६ पालुः		१८	ना ओषधीः	९२	९३	
८८। १५	त्रे सुनी अगृजवं	१९, ४७	२१, ४९ मूर्धन्वान्		१९	या ओषधीः	९३	९४	
९०। १	सहस्रदीर्घा	३१, १	३५, १ नारायणः		२०	मा नो रिषन्	९५	९७	
२	पुण्य एवेदं	२	२		२१	याधेदमु	९४	९५	
३	एतावान्	३	३		२२	ओषधयः	९६	९८	

सू० मं०	मन्त्रः	वा० य०	क्र० य०	ऋषिः -	सू० मं०	मन्त्रः	वा० य०	क्र० य०	ऋषिः
९७२३	त्वमुत्तमा	१२, १०१	१३, १००		१२१६	यं कन्दसी	३२, ७	२९, ३४	
१०१३	युनक्त सीरा	६८	६९	बुधः	७	आपो इ बद्	२७, २५	३५	
	४ सीरा युजन्ति	६७	६८		८	वधिदापो	२६	३६	
१०३१	आद्यः शिशानो	१७, ३३	१८, ३३	अप्रतिरघः	९	मा नो हिती	१२, १०२	१३, १०१	
	२ संक्रन्दनेना	३४	३४		१०	प्रजापते न	१०, २०	११, २९	
	३ च इषुहस्तैः	३५	३५				२३, ६५	२५, ६५	
	४ वृहस्पते	३६	३६		१२३१	अयं वेनः	७, १६	७, १५	वेनः
	५ बलविज्ञायः	३७	३७		१२८९	दे नः सपत्ना	३४, ४६	३३, ३४	विहृवः
	६ गोत्रभिर्दं	३८	३८		१२९५	तिरक्षीनो	३३, ७७	३२, ७७	प्रजापतिः
	७ अभि गोत्राणि	३९	३९		१३०५	सहस्तोमाः	३४, ४९	३३, ३७	यज्ञः
	८ इन्द्र आर्त्ता नेता	४०	४०		१३११	ऊर्ध्वदत्त	१०, ३२	११, ४५	सुधीर्तिः
	९ इन्द्रस्य वृष्णो	४१	४१				१९, ६	२०, ५	
	१० उद्धर्षय	४२	४२				२३, ३८	२५, ४०	
	११ अस्माकमिन्द्रः	४३	४३				१०, ३३	११, ४६	
	१२ अमीषां चित्तं	४४	४४		४	सुवं सुराम	१०, ३३	११, ४६	
	१३ प्रेता जयता	४६	४६				२०, ७६	२२, ७६	
११०१	समिद्धो अय	२९, २५	३१, ३७	जमदग्निः	५	पुत्रामिभ पितरा	१०, ३४	११, ४७	
	२ तनूनपात्वय	२६	३८				२०, ७७	२२, ६२	
	३ आञ्जुहान	२८	४०		६	इन्द्रः सुत्रामा	५१	३६	
	४ प्राचीनं बर्हिः	२९	४१		७	तस्व वयं	५२	३७	
	५ व्यचस्वती	३०	४२		१३९१	सर्वरदिमः	१७, ५८	१८, ५८	विदवावसुः
	६ आ सुम्बयन्ती	३१	४३		२	नृचक्षा एव	५९	५९	
	७ वैव्या होतारा	३२	४४		३	रायो बुधः	१२, ६६	१३, ६७	
	८ आ नो वज्रं	३३	४५		१४०१	अमे तव	१०६	१०५	अग्निः
	९ य इमे यावा	३४	४६		२	पावकवर्चाः	१०७	१०६	
	१० उपावमृज	३५	४७		३	ऊर्जो नपा	१०८	१०७	
	११ सद्यो जातो	३६	४८		४	इरस्यदग्ने	१०९	१०८	
११६८	सत्याः सन्तु (पा.४)	१२, ४४	१२, ८५	अभियुतः	५	इन्द्रार्ता	११०	१०९	
			१३, ४५		६	आतावानं	१११	११०	
१२०१	सदिदास	३३, ८०	३२, ८०	वृहदिवः	१४२१	अग्ने अच्छा	९, २८	१०, ३५	तापसोऽग्निः
१२११	हिरण्यगर्भः	१३, ४	१४, ४	हिरण्यगर्भः	२	प्र नो वच्छ	२२	३७	
		२३, १	२५, १		३	सोमं राजान	२६	३६	
		२५, १०	२७, १४		४	इन्द्राय वृह	३३, ८६	X	
	२ य आसदा	१३	१७		५	अर्वनगं	९, १७	१०, ३८	
	३ यः प्रागतो	२३, ३	२५, ३		१४२७	अयामिदं	१७, ७	१८, ८	स्वम्भमित्रः
		२५, ११	२७, १५		१५२४	वि न इन्द्र	८, ४४	८, २५	चासः
	४ यदग्ने हिम	१२	१६				१८, ७०	२०, ३९	
	५ देन यौष्मा	३२, ६	३९, ३३		१५५५	परमे गाम	३५, १८	३५, ५६	शिरिन्विटः

सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः ।	सू० सं०	मन्त्रः	वा० य०	का० य०	ऋषिः	
१५७।१	इमा नु कं	२५, ४६	२७, ४४	भुवनः साधनो वा	१८५।१	महि त्रीणाम्	३, ३१	३, ३२	सत्यश्रुतिः	
१	यशं च नस्त				२	नहि तेपाममा	३२	४०		
३	आदित्यैरिन्द्र				३	यस्मै पुत्रासो	३३	४१		
१७०।१	विभ्राद् बृहत्	३३, ३०	३२, ३०	विभ्राट्	१८६।१	प्र ण आयूंषि (पा. ४)	२३, ३२	२५, ३४	उलः	
१७३।१	आ त्वाहार्य	१२, ११	१३, १२	ध्रुवः			३४, ८	३३, ३		
३	तस्यै सोमो	१७, ५२	१८, ५२		१८९।१	आयं गौः पृथि	३, ६	३, ६	सार्पराज्ञी	
१७७।३	अपश्यं गोपाम	३७, १७	३७, १७	पतङ्गः	२	अन्तश्चरति	७	७		
१८०।२	मृगो न भीमः	१८, ७१	२०, ४०	जयः	३	त्रिंशदाम	८	८		

ऋग्वेदादिमन्त्राणां वाजसनेययजुर्वेदाध्यायानुक्रमेण सूची ।

अथमोऽध्यायः ।

यजुर्मन्त्रः	काण्व य०	ऋग्वेदे	अथर्व०	साम०	यजुर्मन्त्रः	काण्व य०	ऋग्वेदे	अथर्व०	साम०
१ मा व स्तेन	१, २		४, २१, ७		१०; २१; देवस्य त्वा	१३;		१९, ५१, २	
					२४	" ३६; ४०		"	

द्वितीयोऽध्यायः ।

४ वीतिहोत्रं त्वा	२, ५	५, २६, ३		१५२३	२६ सूर्यस्यावृत	२, ४८		१०, ५, ३७	
११ देवस्य त्वा	२२		१९, ५१, २		२७	" ५०		"	
२२ संनहिरट्क्तां	४०		७, ९८, १		२९ अमये कव्य	५४		१८, ४, ७१	
२४ संवर्चसा	४४		६, ५३, ३		३० परापुरो निपुरो	५५		१८, २, २८	
	९, १६				३२ नमो वः पितरो	५७		१८, ४, ८१-८४	

तृतीयोऽध्यायः ।

१ समिधाभि	३, १	८, ४४, १			१६ अस्य प्रत्ना	२२	९, ५४, १		७५५
२ सुसामिधाय	२	५, ५, १			२२ उप त्वाग्ने	३०	१, १, ७		१४
३ तं त्वा समिद्धिः	३	६, १६, ११		६६१	२३ राजन्तमध्वरा	३१	८		
६ आयं गौः	६	१०, १८९, १	६, ३१, १	६३०	२४ स नः पितेव	३२	९		
			२०, ४८, ४		२५ अग्ने त्वं नो	३३	५, २४, १		४४८,
७ अन्तश्चरति	७	२	६, ३१, २	६३१					११०७
			२०, ४८, ५		" वसुरामिर्वसु	३३	२		११०८
८ त्रिंशदाम	८	३	६, ३१, ३	६३२	२६ तं त्वा शोचिष्ठ	३४	४		११०९
			२०, ४८, ६		" स नो बोधि	"	३		
११ उपप्रवंतो	१७	१, ७४, १		६३७९	२८ गोमानं स्वरणं	३६	१, १८, १		१३९,
११ अग्निर्मर्धा	१८	८, ४४, १६		२७, १५३२					१४६३
१३ उमा धामि	१९	६, ६०, १३			२९ वो देवान्यो	३७	२		
१४ अयं ते वेणि	२०	३, २९, १०	३, २०, १		३० मा नः शंसो	३८	३		
१५ अवमिह	३, २१	४, ७, १			३१ महि त्रीणामवो	३९	१०, १८५, १		

य० मं०	क्र० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० मं०	क्र० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०	
३२	नहि तेषाममा	३,४०	१०,१८५,२		५१	अक्षलमीमदन्त	५९	१,८२,२	१८,४,६१	४१५
३३	ते हि पुत्रासो	४१	३		५२	सुसन्दृशं त्वा	६०	३		
३४	कदा चन	४२	८,५१,७	३००	५३	मनो न्वाहामहे	६१	१०,५७,३		
३५	तत्सवितुर्व	४३	३,६२,१०	१४६२	५४	कृत्वे दशाय	६२		६,१९,२	
३६	परि ते दृढभो	४४	४, ९, ८		५५	ज्योक् च सूर्यं	६२	१०,५७,४	१, ६, ३	
४१	गृहा मा बिभी	४८		७,६०१	५५	पुनर्नः पितरो	६३	५		
४२	येषामध्येति	४९		३	५६	वयं सोम	६४	६		
४३	उपहृता	५०		५	६०	त्र्यम्बकं यज्ञा	६८	७,५९,१२		
४६	मो घू ण इन्द्रात्र	५४	१,१७३,१२				६९		१४,१,१७	
५०	पूर्णां दर्वि परा	५७		३,१०,७	६२	ऋबातुयं	७४		५,२८,७	

चतुर्थोऽध्यायः ।

२	आपो अस्मान्	४,२;३	१०,१७,१०	६,५१,२	२५	ऊर्वा यस्या	३५		७,१४,२
३	महीनां पयोऽसि	४		२,१७,६	३०	अस्तभ्राद्	४२	३,३०,९	
८	विश्वो देवस्य	९	५,५०,१			आसीदद्विधा	४२	८,४२,१	
१५	पुनर्मनः	२०		६,५३,२	३१	वनेषु व्यन्तारिखं	४३	५,८५,२	
१६	त्वमग्ने व्रतपा	२१	८,११,१	१९,५९,१	३५	नमो मित्रस्य	४७	१०,३७,१	
२५	अभि त्वं	३४		७,१४,१	३७	या ते धामानि	४९	१,९९,१९	

पञ्चमोऽध्यायः ।

४	अग्नावपिनश्चरति	५,४		४,३९,९	२०	प्र तद्विष्णु	२६		७,२६,२
१४	युञ्जते मन	१९	५,८१,१			यस्योर्यु	२६	१,१५४,२	३
१५	इदं विष्णुर्विचक्रमे	२०	१,२२,१७	७,२६, ४	२२२,	देवस्य त्वा सवितुः	२८		१९,५१,२
					१६५९		३३		"
१६	इरावती धेनुमती	२१	७,९९, ३			परि त्वा गिर्वजो	३७	१,१०,१२	
१८	विष्णोर्लोकं	२४	१,१५४,१	७,२६,१		अग्ने नय सुपया	४५	१,१८९,१	४,३९,१०
१९	दिवो वा विष्णो	२५		७,२६,८		३८,४१ उर विष्णो	५१		७,२६,३

षष्ठोऽध्यायः ।

१	देवस्य त्वा सवितुः	६,१		१९,५१,२	१७	इदमापः प्रबहता	३२	१,२३,२२	७,८९,३
	शुन्धन्तोऽक्राः	१		१८,४,६७	३२	मापो मौपथी	३०		७,८३,२
३	या ते धामान्यु	३	१,१५४,६		३४	अमूर्या उप	३५	१,२३,१७	१, ४, २
४	विष्णोः कर्माणि	५	१,२२,१९	७,२६,६	१६७१	यमग्ने पृत्सु	४२	१,२७, ७	
५	तद्विष्णोः परमं	६	१,२२,२०	७	१६७२	प्रागपायुदगधराम्	४९		२०,१३४,१-६
९,३०	देवस्य त्वा	१०		१९,५१,२		त्वमङ्ग प्रचंसिषो	५०	१,८४,१९	२४७, १७२३

य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम० । य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम०

सप्तमोऽध्यायः ।

७ आ वायो भूप ७, ६	७, ९२, १		
८ इन्द्रवायू इमे ७	१, २, ४		
९ अयं वां मित्रा० ८	२, ४१, ४	९१०;	
	१, ४७, १	३०६	
१० राया वयं ९	४, ४२, १०		
११ या वां कशा १०	१, २२, ३		
१२ तं प्रत्नथा ११	५, ४४, १		
१६ अयं वेन० १५	१०, १२३, १		
१७ मनो न येयु १६	१०, ६१, ३		
१९ ये देवासो २०	१, १३९, ११	१९, २७, ११-१३	
२४ मूर्धानं दिवो २६	६, ७, १	११४०	
२५ ध्रुवं ध्रुवेण २८	१०, १७३, ६	७, ९४, १	
२६ यस्तु द्रप्स २९	१०, १७, १२		
३१ इन्द्रामी ३१	३, १२, १	६६९	
३२ आ धा ये० ३२	८, ४५, १	६३३;	
		१३३८	
३३ ओमास० ३३	१, ३, ७		
३४ विदेव देवास ३४	२, ४१, १३		
	६, ५२, ७		
३५ इन्द्र मरुत्व ३५	३, ५१, ७		
३६ मरुत्वन्तं ३६	३, ४७, ५		
३७ सजोषा इन्द्र ३८	२		
३८ मरुत्वा इन्द्र ३८, १०	१		
३९ महो इन्द्रो ७, ३९	६, १९, १		
४० " "	४० ८, ६, १	२०, १३८, १	१३०७
४१ उदु त्वं जात० ८, २३	१, ५०, १	१३, २, १६	३१
		२०, ४७, १३	
४२ चित्रं देवानां ८, २४	१, ११५, १	१३, २, ३५	६२९
		९, ७	
४३ अग्ने नय ८	१, १८९, १	४, ३९, १०	
४८ कोऽदात्कसा १४		३, २९, ७	

अष्टमोऽध्यायः ।

२ कदा चन ८, १	८, ५१, ७		
३ " " प्रयु० २	८, ५२, ७		
४ यज्ञो देवानो ३	१, १०७, १		
६ वाममय ५	६, ७१, ६		
१४, १६ सं वर्चसा ९, १६		६, ५३, ३	
१५ समिन्द्र गो ९, १५	५, ४२, ४		
१७ घाता रातिः १७		३, ८, २	
		७, १७, ४	
१८ सुगा वो देवाः १८		७, ९७, ४	
१९ सौ आत्रह १९		३	
२१ देवा गानुविदो २१		७-८	
२२ यज्ञ यज्ञं मन्त्र २२		५	
" एष ते यज्ञो "		"	
२३ उर्ध्वं हि राजा २३	१, १४, ८		
३० एकपदी० २९	१, १६४, ४१	९, १०, २६	
		१०, १, ३४	
		१३, १, ४२	
३१ मरुतो यस्य ३०	१, ८६, १	२०, १, २	
३२ मही योः ३१	१, २२, १३		
३३ आतिष्ठ वृत्र ८, १५	१, ८४, ३		१०६२
३४ युक्त्वा हि केरिषा १४	१, १०, ३		१३४६
३५ इन्द्रमिदरी १६	१, ८४, २		१०३०
३८ अग्ने पवस्व २०	९, ६६, २१		
३९ उमिष्ठजोऽसौ २१	८, ७६, १०	२०, ४२, ३	९८८
४० अष्टमस्य २२	१, ५०, ३	१३, २, १८	६३४
		२०, ४७, १५	
४१ उदु त्वं जात० ९, ६		१	१३, २, १६
			२०, ४७, १३
४४ वि न इन्द्र ८, २५	१०, १५२, ४		१८३८
४५ वाचस्पति २६	१०, ८१, ७		
५३ युवं तमिन्द्रा २, ३६	१, १३२, ६		
६३ आपवस्व X	९, ६३, १८		

य० सं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम० । य० सं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम०

नवमोऽध्यायः ।

६ अश्वन्तर	१०,९	१,२३,१९	१, ४, ४
८ वातरहा	११		६, ९, ९, १
९ जवो यत्ते	१२		२
१४ एष स्य वाजो	२०	४, ४०, ४	
१५ उत स्मास्य	२१		३
१६ वां नो भवन्तु	२२	७, ३८, ७	
१७ ते नो अर्वन्तो	२३	१०, ६४, ६	
१८ वाजे वाजेऽवत	२४	७, ३८, ८	
२४ वाजस्येमां	३४		३, २०, ८

२५ वाजस्य तु	३३		३, २०, ८
२६ सोम राजानं	३६	१०, १४१, ३	३, १०, ४
२७ अथमगं	३८		५ ७
२८ अग्ने वच्छा०	३५		१ २
२९ प्र नो वच्छ०	३७		१
३० देवस्य त्वा	३९		१९, ५१, २
३७ अग्ने सहस्र	११, ३	३, २४, १	१९, ३२, ९
३८ देवस्य त्वा	३		१९, ५१, २

दशमोऽध्यायः ।

५ अग्ने स्वाहा	११, १२	१९, ४३, १	
„ सोमाय स्वाहा	„		५
„ इन्द्राय स्वाहा	१३		६
१९ प्र पर्वतस्य	२८	१२, २, ४१	
२० प्रजापते न	२९	१०, १२१, १०	७, ८०, ३
„ वयं त्याम (च.पा.)		६, ६२, २	
		७, ७९, ४	
२२ मा त इन्द्र	३२	५, ३३, ३	

२४ हंसः शुचिपद	३४	४, ४०, ५	
२५ इयदस्यायु	११, ३५		२, १७, ४
२७ निषसाद	३८	१, २५, १०	
३२ इविदन्न चव	११, ४५	१०, १३१, २	२०, १२५, २
३३ युव सुराम	०११, ४६		४ ४
	२२, ६१		
३४ पुत्रमिव पितरा	४७		५ ५

एकादशोऽध्यायः ।

४ युजते मन	१२, ४	५, ८१, १	
५ युजे वां ब्रह्म	५	१०, १३, १	१८, ३, ३९
६ दस्य प्रथमं०	६	५, ८१, ३	
९ देवस्य त्वा	९		१९, ५१, २
२८	२८		„
१४ योगे योगे	१४	१, ३०, ७	१९, २४, ७ १६३; २०, २६, १ ७४३.
१७ अन्वमिरपसा	१७		७, ८२, ४ १८, १, २७ २८
२३ आ त्वा जिघर्षि	२३	२, १०, ४	
२४ वा विप्रतः	२४		५
२५ परि वज्रपतिः	२५	४, १५, ३	३०

२६ परि त्वाग्ने	२६	१०, ८७, २२	७, ७१, १ ८, ३, २२
२७ त्वमग्ने शुभिम्	२७		२, १, १
३२ त्वाग्ने पुष्क०	३२	६, १६, १३	९
३३ तमु त्वा दध्यद्	३३		१४
३४ तमु त्वा पाच्यो	३४		१५
३५ सोद होतः	३५	३, २९, ८	
३६ नि होता होतृ०	३६		२, ९, २
३७ सः सोदस्व	३७		१, ३६, ९
४१ उदु तिष्ठ	४१		८, २३, ५
४२ ऊर्ध्व ऊ पु	४२	१, ३६, १३	५७
४३ स जानी गर्भो	४३	१०, १, २	
४६ अम आ० (च.पा.)	४७	६, १६, १०	१, ६६०

य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
४९	वि पाजसा १२, ५०	३, १५, १			६७	विश्वो देवस्य ६८	५, ५०, १		
५०	आपो हि ष्ठा ५१	१०, ९, १	१, ५, १, १	१८३७	७०	द्रवन्नः सर्पिरा ७१	२, ७, ६		
५१	यौ वः शिवतमो ५२	२	२	१८३८	७१	परस्या अधि ७२	८, ७५, १५		
५२	तस्मा अरं गमा ५३	३	३	१८३९	७३	यदग्ने कानि ७४	८, १०२, २०	१९, ६४, ३	
६२	मित्रस्य चर्ष० ६४	३, ५९, ६			७४	यदत्युपंजिहिका ७५	२१	३, १९, १	
६३	सुपाणिः खड्गुरिः ६५	२, ३२, ७	७, ४६, २		८१	संशितं मे ब्रह्म ८२			

द्वादशोऽध्यायः ।

१	दद्यानो १३, १	१०, ४५, ८		
२	नक्तोवासा २	१, ९६, ५		
३	विश्वो रूपानि ३	५, ८१, २	७, ७३, ६	
६	अकन्ददग्नि ७	१०, ४५, ४		
११	आ त्वाहर्षम० १२	१०, १७३, १	६, ८७, १	
१२	उदुत्तमं वरुण १३	१, २४, १५	७, ८३, ३	५८९
			१८, ४, ६९	
१३	अग्ने नृहन्नुष० १४	१०, १, १		
१४	हंसः शुचिषद् १५	४, ४०, ५		
१८	दिवरूपरि प्रथमं १९	१०, ४५, १		
१९	विद्या ते अग्ने २०	२	१, १३, ३	
			१३, ३, २१	
२०	समुद्रे त्वा २१	३		
२१	धीणामुदारो २३	५		
२३	विश्वस्य केतुः २४	६		
२४	उशिकपावको २५	७		
२६	यस्ते अद्य २७	९		
२७	आ तं भज २८	१०		
२८	त्वामग्ने यजमाना २९	११		
२९	अस्ताव्याभिर्नरां ३०	१२		
३०	सामिधामि ३१	८, ४४, १		
३४	प्रप्रायमाभिः ३५	७, ८, ४		
३६	अप्स्वग्ने ३७	८, ४३, ९		
३७	गर्भो अस्योषधी ३८		५, २५, ७	
			६, ९५, ३	
४२	बोधो मे अस्य ४३	१, १४७, २		
४३	स बोधि ४४	२, ६, ४		

४४	सलाः सन्तु(च.पा.) १३, ४५	१०, १६६, ८	१९, ४२, ३	
	„ पुनस्त्वोदित्वा(प्र.पा.) „		१२, २, ६	
४५	अपेत वीत ४६	१०, १४, ९	१८, १, ५५	
४७	अयं सो ४८	३, २२, १		
४८	अग्ने यजे ४९	२		
४९	अग्ने दिवो ५०	३		
५०	पुरीष्यासो ५१	४		
५१	इडामग्ने ५२	५		७६
		३, ५, ११		
		३, ६, ११		
५२	अयं ते योनि ५३	३, २९, १०	३, २०, १	
५५	ता अस्य सूद० ५६	८, ६९, ३		
५६	इन्द्रं विद्या ५७	१, ११, १		३४३;
				८२७
५८	संवां मनांसि ६३, ५९		६, ९४, १	
६३	नमः सु ते ६४		६, ६३, २	
			६, ८४, ३	
„	यमेन त्वं „		६, ६३, ३	
			६, ८४, ४	
६५	यं ते दैवी ६६		६, ६३, १	
६६	निवेशनः ६७	१०, १३९, ३	१०, ८, ४२	
६७	सौरा युञ्जन्ति ६८	१०, १०१, ४	३, १७, १	
६८	युञ्जन्त सौरा ६९	३	२	
६९	युञ्जन्तु फाला ७०	४, ५७, ८	५	
७०	घृतेन सीता ७१		९	
७१	लाङ्गलं पर्वार ७२		३	
७५	या बोधभिः ७६	१०, ९७, १		
७६	शतं वो अम्न ७७	२		

य० मं०	क्रा० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०	। य० मं०	क्रा० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
७७	ओषधीः प्रति०	१३,७८	१०,९७,३		मुञ्जन्तु (प्र. पादः)			११,६,७	
	,, पुष्पवतीः (द्वि. पा.),,		,, ८,७,२७		९१ अवपतन्ती०	१३,९२	१०,९७,१७		
७८	ओषधीरिति	७९	४		यं जीवम०	,,		६,१०९,३	
	,, सनेयस्मर्थं (द्वि. पा.),,		४,९,७		९२ या ओषधीः	९३	१८	६,९६,१	
७९	अश्वत्थे वो	८०	५		९३	,,	९४	१९	
८०	यत्रौषधीः	८१	६		९४ याश्वेदमुप	९५	२१		
८१	अदवावतीः	८२	७		९५ मा वो रिषन्	९७	२०		
	अस्मा अरि० (च. पा.)		८,७,२७		९६ ओषधयः	९८	२२		
८२	उच्छुष्मा	८३	८		१०१ त्वमुतमास्यो.	१००	२३	६,१५,१	
८३	इष्ट्वातिर्नाम	८४	९		१०२ मा मा हिः	१०१	१०,१२१,९		
८४	अति विद्वाः	८५	१०		कस्मै देवाय	,,		४,२,१-८	
८५	यदिमा वाज०	८६	११		१०६ अमे तव	१०५	१०,१४०,१	१८१६	
८६	यस्वौषधीः	८७	१२	४,९,४	१०७ पावकवर्चाः	१०६	२	१८१७	
	(द्वि. पादः)		९,३,१०		१०८ ऊर्जो नपा०	१०७	३	१८१८	
८७	साकं यक्ष्म	८८	१३		१०९ इरज्यन्म्रे	१०८	४	१८१९	
८८	अन्या वो	८९	१४		११० इष्ट्वातिरम०	१०९	५	१८२०	
८९	याः फलिनीर्या	९०	१५	८,७,२७	१११ ऋतावानं	११०	६	१८२१	
	वृहस्पति		६,९६,१		११२ आप्यायस्व	१११	१,९१,१६		
	स्ता नो मुब०		७,११२,१		११३ सं ते पयाः	११२	१८	६०३	
	,,		१४,२,४५		११४ आप्यायस्व.	११३	१७		
९०	मुञ्जन्तु मा	९१	१६	६,९६,२	११५ आ ते वत्सो	११४	८,११,७	८;११६६	
			८,७,२८		११६ तुभ्यं ता	११५	८,४३,१८		
			७,११२,२		११७ अग्निः त्रियेषु	११६		६,३६,३	

त्रयोदशोऽध्यायः ।

३	त्रय जज्ञानं	१४,३	४,१,१		१४ अमिर्मर्था	१४,१४	८,४४,१६	२७;	
			५,६,१					१५३२	
४	हिरण्यगर्भः	४	१०,१२१,१	४,२,७	१५ भुवो यज्ञस्य	१५	१०,८,६		
	स दाश्वार		११,५,१		२७ मधु वाता	२९	१,९०,६		
	कस्मै देवाय		४,२,१-८		२८ मधु नक्तमु०	३०	७		
५	द्रव्यधस्वन्द्	५	१०,१७,११		२९ मधुमाज्ञो	३१	८		
९	कृष्युष् पाजः	९	४, ४, १		३२ मही योः	३४	१,२२,१३		
१०	तव भ्रमास	१०	२		३३ विष्णोः कर्माणि	३५	१९	१६७१	
११	प्रति स्पशो	११	३		३६ अमे युक्त्वा हि	३८	६,१६,४३	२५;	
१२	उदमे तिष्ठ	१२	४					१३८३	
१३	ऊर्जो भव	१३	५		३७ युक्त्वा हि	३९	८,७५,१		
	प्रमृणीहि शत्रून्		१३,१,३		३८ सम्यक् ष्ववन्ति	४०	४,५८,६		

य० मं०	क्रा० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० मं०	क्रा० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
४६	चित्रं देवा०	१४,४८	१,११५,१	१३,२,३५	५१	अजो ह्यमे	१४,५३	४,१४,१	
			२०,१०७,१४		५२	त्वं पविष्ट	५४	८,८४,३	९,१,१३

चतुर्दशोऽध्यायः ।

२३ ब्रह्मस्य विष्टपं १५,२६ ११,३,५० ।

पञ्चदशोऽध्यायः ।

१	अमे जातान्	१६,१			७,३४,१	
२	सहसा जातान्	२			३५,१	
२०	अमिर्मूर्धा	४१	८,४४,१६	२७, १५३२		
२१	अंयममिः	४२	८,७५,४	९		
२२	त्वाममे पुक्क०	४३	६,१६,१३			
२३	भुवो यज्ञस्य	४४	१०,८,६			
२४	अवोऽधमिः	४५	५,१,१	१३,२,४६ ७३, १७४६		
२५	अवेत्चाम	४६	५,१,१२			
२६	अयमिह	४७	४,७,१			
२७	जनस्य गोपा	४८	५,११,१	९०७		
२८	त्वाममे अग्नि	४९	६	९०८		
२९	सखायः सं वः	५०	५,७,१			
३०	स० समिदयुवसे	५१	१०,१९१,१	६,६३,४		
३१	त्वां चित्रश्रव	५२	१,४५,६			
३२	एना नो अग्नि	५४	७,१६,१	४५; ७४९		
३३	विदवस्य दत्त	} ५५	२	७५०		
३४	स दुद्रवन्					
३५	अमे वाजस्य	५७	१,७९,४	९९; १५६१ १५६२		
३६	स इधानो	५८	५			

३७	क्षपो राजन्नुत	१६,५९	१,७९,६		१५६३	
३८	भद्रो नो अग्नि	६०	८,१९,१९		१११; १५५९	
३९	भद्रा उत	६१	२०		१५६०	
४०	येना समुत्सु	६२	"		"	
४१	अग्निं तं मन्ये	६३	५,६,१		४२५; १७३७	
४२	सो अमियों	६४	२		१७३९	
४३	उभे सुश्रन्द्र	६५	९			
४४	अग्ने तमद्यार्थं	६६	४,१०,१		४३४; १७७७	
४५	अथा ह्यग्ने	६७	२			
४६	एभिर्नो	६८	३		१७७९	
४७	अग्नि० होतारं	६९	१,१२७,१	२०,६७,३	४६५; १८१३	
४८	अग्ने त्वं	७०	५,२४,१		४४८; ११०७	
	वसुरगिनर्वसु		२		११०८	
	तं त्वा श्रोचिष्ट		४		११०९	
५५	येन वहमि	७१			९,५,१७	
५६	अयं ते योनिः	७८	३,२९,१०		३,२०,१	
६०	ता अस्य	८१	८,६९,३			
६१	इन्द्रं विश्वा०	८२	१,११,१		३४३,८२७	
६२	प्रोधददवो	८३	७,३,२		१२००	

षोडशोऽध्यायः ।

४	वषा नः	१७,४	१०,१४१,४	३,२०,६
५	अहीध स	५	१,१९१,८	४,९,९
१५	मा नो ब्रह्म	१५	१,११४,७	११,२,२९
१६	मा नस्तोषे	१६	८	

४७	श्रपे अन्धस	१७,४७		६,५७,३
४८	इमा रत्राय	४८	१,११४,१	
५०	परि नो यदस्व	५०	२,३३,१४	४,२१,७
६४-६६	वं दिष्णो	६४		३,२७,१-६

य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम० । य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम०

सप्तदशोऽध्यायः ।

५ हिमस्य त्वा १८,६	६,१०६,३	४७ असौ या सेना ४७	१० (परिशिष्ट) ३,२,६	१८६०
७ अपामिदं ८ १०,१४२,७	२	४८ यत्र बाणाः १८,४८	६,७५,१७	१८६६
८ अग्ने पावक ९ ५,२६,१	१५२१	शर्मयच्छतुः (च० पा०)	१९,९,१२	
९ स नः पावक १० १,१२,१६		४९ मर्माणि ते ४९	१८ ७,११८,१	१८७०
१० पावकया ११ ६,१५,५		५० उदेनमुत्तरां ५०	६,५,१	
१६ अग्निस्तिमेन १६ ६,१६,२८	८,३,२३	५१ इन्द्रं प्रतरां ५१	२	
१७ य इमा विश्वा १७ १०,८१,१		५२ यस्य कुर्मो ५२	१०,१७३,३	३
१८ किं स्विदासी १८	२		६,८७,३	
१९ विश्वतश्चक्षुः १९	३	५८ सूर्यरस्मि० ५८	१०,१३९,१	
२० किं स्विद्वनं २०	४	५९ विमान एष ५९	२	
२१ या ते धामानि २१	५	६० उक्षा समुद्रो ६०	५,४७,३	
२२ विश्वकर्मन्हाविषार २२	६	६१ इन्द्रं विश्वा ६१	१,११,१	३४३
२३ चाचस्पतिं २३	७			८२७
२५ चक्षुषः पिता २५	१०,८२,१	६५ कमध्वमभिना ६५	४,१४,२	
२६ विश्वकर्मा २६	२	६७ पृथिव्या अह० ६७	३	
२७ यो नः पिता २७	३	६८ स्वर्यन्तो ६८	४	
२८ त आयजन्त २८	४	६९ अग्ने अेहि ६९	५	
२९ परो दिवा २९	५	७० नक्तोपासा ७०	१,९६,५	
३० तमिद्भर्म ३०	६	७४ तां सवितु० ७४	७,१५,१	
३१ न तं विदाथ ३१	७	७५ विधेम ते ७५	२,९,३	
३३ आशुः शिशानो ३३	१०,१०३,१	७६ प्रेदो अग्ने ७६	७,१,३	१३७५
३४ संकन्दनेना ३४	२	७७ अग्ने तमयाधं ७७	४,१०,१	४३४;
३५ स इषुहस्तैः ३५	३			१७७७
३६ बृहस्पते परि ३६	४	८८ घृतं मिमिक्षे १९,२	२,३,११	
३७ बलविजाय ३७	५	८९ समुद्राद् ३	४,५८,१	
	८,५,२	९० वयं नाम ४	२	
३८ गोत्रभिदं ३८	६	९१ चत्वारि शृङ्गा ५	३	
	१९,१३,५	९२ त्रिधा हितं ६	४	
३९ अभि गोत्राणि ३९	७	९३ एता अर्षन्ति ७	५	
४० इन्द्र आसां ४०	८	९४ सम्पक् स्रवन्ति ११	६	
४१ इन्द्रस्य शृणो ४१	९	९५ सिन्धोरिव ८	७	
४२ उद्धर्षय सघवन् ४२	१०	९६ अभिप्रवन्त ९	८	
४३ अस्माकमिन्द्रः ४३	११	९७ वन्या इव १०	९	
४४ अनीपां चितं ४४	१२	९८ अभ्यर्षत ११	१०	७,८२,१
४५ अवच्छा ४५	६,७५,१६	९९ धामं ते विश्वं १२	११	
४६ प्रेता जयता ४६	१०,१०३,१३			

य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम० । य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम०

अष्टादशोऽध्यायः ।

२१ बृहन्न रथन्तरं १९, ४३	८, १०, ६	६९ सहदानुं २०, ३८	३, ३०, ८
३० वाजस्य नु २०, १	७, ६, ४	७० वि न इन्द्र ३९	१०, १५२, ४ १८६८
३१ विदेवे अद्य २ १०, ३, १३५		७१ मृगो न मीमः ४०	१०, १८०, २ ७, ८४, ३ १८७३
३७ देवस्य त्वा ७	१९, ५१, २		१३, १, २७
४९ तत्त्वा यामि १९	१, २४, ११	७२ वैश्वानरो ४१	६, ३५, १
५९ एतं सघस्य २९	६, १२३, १	७३ पृष्टो विवि ४२	१, ९८, २
६० एतं जानाथ ३०	२	७४ अद्याम तं ४३	६, ५, ७
६६ अग्निरस्मि x	३, २६, ७ ६१३	७५ वयं ते अद्य ४४	३, १४, ५
६८ वार्जहत्याय ३७	३, ३७, १ २०, १९, १	७७ त्वं यविष्ट ४६	८, ८४, ३

एकोनविंशोऽध्यायः ।

२ परीतो० २१, २ ९, १०७, १	५१२; १३१३	५१ ये नः पूर्वे x	२०, १५, ८ १८, ३, ४६
३ वायोः पूतः ३	६, ५१, १	५२ त्वं सोम प्राचि ५२	१, ९१, १
इन्द्रस्य युज्यः १, २२, १९		५३ त्वया हि नः ५३	९, ९६, ११
४ पुनाति ते ४	९, १, ६	५४ त्वं सोम पितृभिः ५४	८, ४८, १३
६ कुविदज्ञ ५ १०, १३१, २ २०, १२५, २		५५ बहिषदः ५५	१०, १५, ४ १८, १, ५१
९ तेजोऽसि तेजो ८	२, १७, १-३ १९, ३१, १२	५६ आहं पितृन् ५७	३ ४५
३८ अग्न आयुं वि ४० ९, ६६, १९	६२७; १४६४; १५१८	५७ उपहृताः पितरः ५६	५ १८, ३, ४५
३९ पुनन्तु मा ४१ ९, ६७, २७ ६, १९, १		५८ आ यन्तु नः ५९	१८, ४, ६२-६३
४१ यत्ते पवित्र ४३ २३		५९ अग्निष्वाताः ६१	११ ३, ४४
४२ पवमानः सो० ४४ २२		६० ये अग्निष्वाता ६०	१४ २, ३५ ३, ५९
४३ उमाभ्यां देव ४५ २५ ६, १९, ३		६२ आच्या जानु ६२	६ १, ५२
४४ वैश्वदेवी ४६ ६, ६२, २		६३ आग्नीनासो ६३	७ ३, ४३
वयं स्वाम ११, २९ ४, ५०, ६	"	६५ यो अग्निः कथ्य ६५	२०, १६, ११
२१, ४६ ५, ५०, १०		६६ त्वमग्न इदितः ६६	१०, १५, १२ ४२
५४ ८, ४०, १२		६७ ये वैह पितरो ६८	१३ २, ३५
६१ १०, १२१, १०		६८ इष्टं पितृभ्यो ६७	२ १, ४६
६५, ६७		६९ अथा यथा नः ६९	४, २, १६ ३, २०
४२ उदीरतामवर ५१ १०, १५, १ १८, १, ४४		७० उगन्तस्त्वा ७०	१०, १६, १२ १, ५६
५० अत्रिरस्ते नः x १०, १४, ६ ६, ५५, ३		का वद ३, ३४	
	१८, १, ५८	७१ अर्वां केनेन ७१	८, १४, १३ २०, २९, ३ २११

य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम० । य० मं० का० य० ऋग्वेद अथर्व० साम०

विंशोऽध्यायः ।

२ निषसाद २१,९३	१,२५,१०		४९ आ न इन्द्रो २२,३४	४,२०,२	
३ देवस्य त्वा	,,	१९,५१,२	५० त्रातारमिन्द्र ३५	६,४७,११	७,८६,१ ३३३
१४ यद्देवा देव २२,१		६,११४,१	५१ इन्द्रः सुत्रामा ३६	१२	७,९१,१
१५ यदि दिवा २		६,११५,१		१०,१३१,६	२०,१२५,६
१६ यदि जाग्र०(प्र.पा.)३		६,११४,१-२	५२ तस्य वयः ३७	६,४७,१३	७,९२,१
१७ यदेनश्चकृमा ४		१०,३,८		१०,१३१,७	२०,१२५,७
१८ यदापो अध्या	,,	७,८३,२	५३ आ मन्द्रैरिन्द्र ३८	३,४५,१	७,११७,१ २४६, १७१८
		१९,४४,९			
२० द्रुपदादिव	,,	६,११५,३	५४ एवेदिन्द्रं ३९	७,२३,६	२०,१२,६ २०,८७,७
२१ उद्वयं तमसस् ६	१,५०,१०	७,५३,७			
२२ अपो अयान्व ७	१,२३,२३	७,८९,१	५५ समिद्धो अमि० ४०		७,७३,२
		१०,९,९	७६ युक्त्सुरामम० ६१	१०,१३१,४	२०,१२५,४
पयस्वानम्र	,,	९,१,१४	७७ पुत्रमिष पितरा ६२	५	५
प्रजया च	,,	१४,१,४८	७८ यस्मिन्नश्वास ६३	१०,९१,१४	
		१९,३१,७	७९ अहान्यमे ६४	१५	
२३ एषोऽस्येधिषी	,,	७,८९,४	८१ गोमदू पु ६६	२,४१,७	
तेजोऽसि		१९,३१,१२	८२ न यत्परो ६७	८	
२५ तैल्लोकं(तृ.पा.) १०		२,५,१६	८३ ता न आ ६८	९	
२६ ,, (,) ११		,,	८४ पावका नः ६९	१,३,१०	
२७ धानाबन्तं १४	३,५२,१	२१०	८५ चोदयित्री ७०	११	
२८ बृहदिन्द्राय १५	८,८९,१	२५८	८६ महो अर्णः ७१	३ १२	
२९ अध्वर्यो १६	९,५१,१		८७ इन्द्रा याहि० ७२	४ २०,८४,१ ११४६	
४७ आ यात्विन्द्रो ३२	४,२१,१		८८ ,, धिये ७३	५	२ ११४७
४८ आ न इन्द्रो ३३	४,२०,१		८९ ,, ,, त्रु०७४	६	३ ११४८

एकविंशोऽध्यायः ।

१ इमं मे वरुण २३,१	१,२५,१९	१५८५	६ सुत्रामाणं २३,६	७,६,३	
२ तत्त्वा यामि २	१,२४,११		८ आ नो मित्रा ८	३,६२,१६	२२०; ६६३
३ त्वं नो अग्ने ३	४,१,४		९ प्र बाहवा ९	७,६२,५	
४ स त्वं नो ४	५		१० शं नो भवन्तु १०	७,३८,७	
५ महीमू पु ५	७,६,२		११ वाजे-वाजेऽवत ११	८	

द्वाविंशोऽध्यायः ।

१ तेजोऽसि २४,१	१९,५१,२	६ सोमाव स्वाहा २४,६	१९,४३,५
६ अग्ने स्वाहा ६	१९,४३,१	,, वाग्ने स्वाहा	२

य० सं०	क्र० य०	प्रत्येद	अथर्व०	साम० ।	य० सं०	क्र० य०	प्रत्येद	अथर्व०	साम०
६	इन्द्राय स्वाहा		१९,४३,६		२७	इन्द्राय स्वाहा		१०,४३,६	
९	सन्ध्याविद्युत्	१३	३,६२,१०	१४६२		पृथिव्यै स्वाहा		५,९,२;६	
१०	द्विरण्यपाणि०	१४	१,२२,५			अन्तरिक्षाय स्वाहा		५,९,३-४	
११	अग्निं सोमो मे	१५	५,१४,१			धियो स्वाहा		५,९,१:५	
१६	स इन्द्रयाव०	२०	३,११,२		२८	सन्ध्याय स्वाहा	३९	१९,४३,४	
१७	अग्निं वृत्तं	२२	८,४४,३		२९	" "	४१		
१८	अजाजसो हि	२३	९,११०,३		३०	" "	४३		
२१	विश्वो देवस्य	२९	५,५०,१		२८,२९,३०	सूर्याय०	३९,४१		३
२५	अङ्गना स्वाहा	३५	१०,४३,७		२९	पृथिव्यै स्वाहा	४२	५,९,२;६	
२७	अग्नेय स्वाहा	३७	१		"	अन्तरिक्षाय०	४१	५,९,३;४	
	" गोमाय स्वाहा		५						

त्रयोविंशोऽध्यायः ।

१	द्विरण्यसर्गः	२५,१	१०,१२१,१	४	४,२,७				
	स दाधार		११,५,१						
३	यः प्राणतो	३	३	४,२,२					
				१					
५	युजन्ति ब्रह्म०	५	१,६,१	२०,२६,४	१४६८				
				४७,१०					
				६९,९					
६	सुवज्जन्यस्य	६	१,६,२	२०,२६,५	१४६९				
				४७,११					
				६९,१०					
१६	न वा उ एत	१८	१,१६२,२१						
	सजागो		१०,१७,४	१८,९,५५					८०,३
१९	सजानो म्वा	२१	२,२३,१						
२८	सूर्याय स्वाहा					२५	सूर्याय अङ्ग०	२५,३०	२०,१३६,१
२९	पृथिव्याय स्वाहा					२९	यदेयागो ल०	३१	२०,१३६,४
३२	अधिकाष्णो	३४	४,३९,६			३२	अधिकाष्णो	३४	४,३९,६
	प्र ण आयुषि		१,२५,१२	४,१०,६	१८४				
			१०,१८६,१	१४,२,६७	१८४०				
				१९,३४,४					
३८	कृषिदत्त यव०	४०	१०,१३१,२			३८	कृषिदत्त यव०	४०	२०,१३५,२
६१	पृच्छामि त्वा	६३	१,१६४,३४			६१	पृच्छामि त्वा	६३	९,१०,१३
६२	तयं मेतिः	६४	१,१६४,३५			६२	तयं मेतिः	६४	९,१,१४
६५	प्रजापते न	६७	१०,१२१,१०			६५	प्रजापते न	६७	६,६२,२
									७,७९,४
									८०,३

पञ्चविंशोऽध्यायः ।

१०	द्विरण्य०	२७,१४	१०,१२१,१	४	४,२,७				
					११,५,१				
११	यः प्राणतो	१५	३	४,२,२					
				१					
१६	सूर्यसो हिम०	१६	४	५					
१६	स आग्नेदा	१७	०	१					
				१३,३,१४					
				४,२,४					
१४	सोमो अग्नाः	१८	१,८९,१			१५	देवानां अग्ना	२७,१९	१,८९,२
						१६	सान्पूर्वया	२०	३
						१७	सोमो वागो	२१	४
						१८	समीधानं	२२	५
						१९	सग्निं न उज्जो	२३	६
						२०	सूर्यस्य	२४	७
						२१	अग्नें कर्मेभिः	२५	८
						२२	उज्जमिन्तु	२६	९
२३	अग्निं विदी०	२७	१०	७,६,१		२३	अग्निं विदी०	२७	१०

य० मं०	क्र० य० ऋग्वेद	अथर्व० साम० ।	य० मं०	क्र० य० ऋग्वेद	अथर्व० साम० ।
२४	मा नो मित्रो २७,२८	१,१६२,१	३९	यदश्वाय वास ४३	१,१६२,१६
२५	यन्निर्गिजा २९	२	४०	यत्ते सादे	१७
२६	एष छागः ३०	३	४१	चतुर्विंशद्	१८
२७	यद्विष्य० ३१	४	४२	एकस्त्वष्टुर०	१९
२८	होताध्वर्यु ३२	५	४३	मा त्वा तपत्०	२०
२९	यूपमस्का ३३	६	४४	न वा उ एतन्	२१
३०	उप प्रागात् ३४	७	४५	सुगन्धं नो	२२
३१	यद्वाजिनो ३५	८	४६	इमा तु कं २७,४४	१०,१५७,१ २०,६३,१ ४५२
३२	यदश्वस्य ३६	९		यज्ञं च नस्तन्वं	२ ११११
३३	यद्वध्वमु० ३७	१०		-आदित्यैरिन्द्रः	३ २०,६३,१ १११२
३४	यत्ते गात्राद० ३८	११	४७	अमे त्वं नो २७,४५	५,२४,१ ४४८;
३५	ये वाजिनं ३९	१२		वसुरमि	२ ११०८
३६	यन्नीक्षणं ४०	१३		तं त्वा शोचिष्ठ	४ ११०९
३७	मा त्वामिर्ध्वन० ४१	१५			
३८	निक्रमणं ४२	१४			

अथ षड्विंशोऽध्यायः ।

३	बृहस्पते २८,४	२,२३,१५	१७	सन इन्द्राय	९,६१,१२	५९२;
६	ऋतावानं ६	६,३६,१	१८	एना विश्वान्यर्वे १६,५१	११	६७३;
७	वैश्वानरस्य ९	१,९८,१	२०	अग्ने पत्नीरिहा	१,२२,९	५९३;
८	वैश्वानरो ८	६,३५,१	२१	अभि यज्ञं गृणीहि	१,१५,३	६७४
९	अग्निर्ऋषिः १२	९,६६,२०	२२	द्रविणोदाः	९	
११	तं वो दस्ममृती ८,८८,१	२०,९,१ २३६;	२३	तवायं सोम०	३,३५,६	
		४९,४ ६८५	२४	अमेव नः	२,३६,३	
१२	यद्वाहिष्ठं ५,२५,७	८६	२५	स्वादिष्टया	९,१,१	
१३	एह्यू पु ६,१६,१६	७,७०५	२६	रक्षोहा विश्व	२ १९,३३,४	
१५	उपहरे ८,६,२८	१४३				
१६	उच्चा ते ९,६१,१०	४६७;				
		६७२;				

अथ सप्तविंशोऽध्यायः ।

१	समास्त्वान्न २९,१	२,६,१	७	शिवेभिरय (पा५.)७	६,७१,३	७,८४,१
२	सं चेष्यस्वामे २	२	८	बृहस्पते ८	७,१६,१	
३	त्वामग्ने वृणते ३	३	९	अमुत्रभूया ९	७,५३,१	
४	इहैवामे ४	७,८२,३	१०	उद्वयन्तमस० १०	१,५०,१०	७
५	सत्रेणामने ५	२,६,४	११	ऊर्ध्वा अस्य ११	५,२७,१	
६	अति निहो ६	५	१२	तन्तपाद० १२	३७,१-२	

य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
१३	मध्वा यज्ञं २९, १३		५, २७, ३		३२	वायो ये ते २७	२, ४१, १		
१४	अच्छायमेति १४		४		३३	एकया च २८		७, ४, १	
१५	स यक्षदस्य १५		४-५		३४	तव वायव्य ३२	८, २६, २१		
	स ई मन्त्रा		५-६		३५	अभि त्वा शर ४०	७, ३२, २२	२०, १२१, १	२३३;
१६	द्वारो देवीर० १६		७-८						६८०
१७	ते अस्य १७		८		३६	न त्वावाँ ४१	२३	२	६८१
१८	दैव्या होतारा १८		९		३७	त्वामिद्धि ४२	६, ४६, १	२०, ९८, १	२३४;
१९	तिस्रो देवी० १९		९						८०९
२०	तन्नस्तुरीप० २०		१०		३८	स त्वं नश्चित्र ४३		२	८१०
२१	वनस्पतेऽव २१		११		३९	क्या नश्चित्र ४४	४, ३१, १	२०, १२४, १	१६९;
२२	अमे स्वाहा २२		१२						६८२
२३	पीवो अन्ना २३	७, ९१, ३			४०	कस्त्वा सत्यो ४५	२	२	६८३
२४	राये नु यं २४	७, ९०, ३			४१	अमी पु णः ४६	३	३	६८४
२५	आपो ह यद् ३५	१०, १२१, ७	४, २, ६		४२	यज्ञायज्ञा ४७	६, ४८, १		३५;
२६	यश्चिदापो ३६	८	६						७०३
२७	प्र याभिर्योसि २६	७, ९२, ३			४३	पाहि नो अत्र ४८	८, ६०, ९		३६;
२८	आ नो नियुञ्जिः ३१	५	२०, ८७, ७						१५४४
२९	नियुत्वान् २९	२, ४१, २	६००		४४	ऊर्जो नपातं ४८	६, ४८, २		७०४
३०	वायो शुक्रो ३०	४, ४७, १	१६२८		४५	संवत्सरोऽसि ४९		६, ५५, ३	

एकोनत्रिंशोऽध्यायः ।

११	यदकन्दः ३१, २४	१, १६३, १			२८	आजुह्वान ४०	१०, ११०, ३	५, १२, ३	
१३	यमेन दत्तं २५	२			२९	प्राचीनं बर्हिः ४१	४	४	
१४	असि यमो २६	३			३०	व्यचस्वती० ४२	५	५	
१५	शीभि त आहु० २७	४			३१	अ सुध्वय० ४३	६	६	
१६	इमा ते वाजि० २८	५			३२	दैव्या होतारा ४४	७	७	
१७	आत्मानं ते २९	६			३३	आ नो यज्ञं ४५	८	८	
१८	अन्ना ते रूप० ३०	७			३४	य इमे ४६	९	९	
१९	अनु त्वा रथो ३१	८							१३, ३, १
२०	द्विरप्यदृशो ३२	९			३५	उपावन्त्र ४७	१०	५, १२, १०	
२१	ईमान्तासः ३३	१०			३६	सयो जातो ४८	११	११	
२२	तव शरीरं ३४	११			३७	केतुं कृष्वन १२	१, ६, ३	२०, २६, ६	१४७०
२३	त्प प्रागन्च्छ ३५	१२							४७, १२
२४	त्प प्रागान् ३६	१३			३८	जि, मृतस्येव १३	६, ७५, १	६९, ११	
२५	समिद्धो अय ३७	१०, ११०, १	५, १२, १		३९	धन्वना गा १४	२		
२६	तनूनपान् ३८	२			४०	वदन्नीविदा १६	३		
२७	मरादोग्मन् ३९	७, २, २			४१	ते आचरन्ती १५	४		

य० सं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० सं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
१०	विश्वेभिः	३२, १०	१, १४, १०		४२	अथा देवा	४२	१, ११५, ६	
११	आ यदिपे	११	१, ७१, ८		४३	आ कृष्णेन	४३	१, ३५, २	
१२	अग्ने शर्ध	१२	५, २८, ३	७, ७३, १०	४४	प्र वावृजे	४४	७, ३९, २	
१३	त्वां हि	१३	६, ४, ७		४५	इन्द्रवायू	४५	१, १४, ३	
१४	त्वे अग्ने	१४	७, १६, ७	३८	४६	वरुणः प्राविता	४६	१, २३, ६	७९५
१५	शुधि शुक्लर्ण	१५	१, ४४, १३	५०	४७	अधि न इन्द्रैषां	४७	८, ८३, ७	
१६	विश्वेपामदिति०	१६	४, १, २०		४८	अम इन्द्र	४८	५, ४६, २	
१७	महो अग्नेः	१७	१०, ३६, १		४९	इन्द्राग्नी	४९	३	
१८	आपश्चित्	१८	७, २३, ४	२०, १२, ४	५०	अस्ते रुद्रा	५०	८, ६३, १२	
१९	गाव उपावता	१९	८, ७२, १२	११७;	५१	अर्वाग्नी अथा	५१	२, २९, ६	
				१६०२	५२	विश्वे अथ	५२	१०, ३५, १३	
२०	यदय सूर	२०	७, ६६, ४	१३५१	५३	विश्वे देवाः	५३	६, ५२, १३	
२१	आ सुते	२१	८, ७२, १३	१४८०	५४	देवेभ्यो हि	५४	४, ५४, २	
२२	आतिष्ठन्तं	२२	३, ३८, ४	४, ८, ३	५५	प्र वायुमच्छा	५५	६, ४९, ४	
२३	प्र वो महे	२३	१०, ५०, १	१३३९	५६	इन्द्रवायू	५६	१, २, ४	
२४	बृहन्निविष्म	२४	८, ४५, २	१३३९	५७	मित्रं हुवे	५७	७	८४७
२५	इन्द्रेहि मत्स्य०	२५	१, ९, १	२०, ७१, ७	५८	दद्या युवाक्त्वः	५८	३, ३	
२६	इन्द्रो वृत्रम०	२६	३, ३४, ३	२०, ११, ३	५९	विदयदी	५९	३, ३१, ६	
२७	कुतस्त्वमिन्द्र	२७	१, १६५, ३		६१	उग्रा विषनिनः	६१	६, ६०, ५	८५४
२८	आ तत्त	२८	१०, ७४, ४		६२	उपास्मं गाग्रताद२	६२	९, ११, १	६५१;
२९	इमां ते धियं	२९	१, १०२, १						७६३
३०	विप्राद् बृहन्	३०	१०, १७०, १	६२८;	६३	ये त्वाहिहृत्स्ये	६३	३, ४७, ४	
				१४५३	६४	जनिष्ठा उग्रः	६४	१०, ७३, १	
३१	उद्वृन्तं जात०	३१	१, ५०, १	१३, २, १६	३१	आ त् न इन्द्र	६५	४, ३२, १	१८१
				२०, ४७, १३	६६	त्वमिन्द्र	६६	८, ९९, ५	३१६;
३२	येना पावक	३२	६	१३, २, २१	६३७				१६३७
				२०, ४७, १८	६७	अनु ते शुष्मं	६७	६	१६३८
३४	आ न इडाभि०	३४	१, १८३, १		६८	यसो देवानां	६८	१, १०७, १	
३५	यदय कम	३५	८, ९३, ४	२०, ११२, १	६९, ८४	अद्वेषोभिः	६९, ८४	६, ७१, ३	१९, ४७, ६
३६	तरणिर्विध०	३६	१, ५०, ४	१३, २, १९	६३५	७०	प्र वीरया	७०	७, ९०, १
				२०, ४७, १६	७१	गाव उपावता	७१	८, ७२, १२	११७;
३७	तन्मूर्त्यस्य	३७	१, ११५, ४	२०, १२३, १					१६०२
३८	तन्मित्रस्य	३८	५	२		७४	तिरर्थानो	७४	१०, १२९, ५
३९	चप्नहो	३९	११	२७३;	७५	आ रोदनी	७५	३, २, ७	
				१७८८	७६	उकथेभि०	७६	७, ९४, ११	
४०	यद् मर्ध	४०	८, १०१, १२	१७८९	७७	य नः मृत्यो	७७	६, ५२, ९	१५९५
४१	धायन्त इव	४१	९९, ३	२६७;	७८	मृगानि मे	७८	१, १६५, ४	
				१३१९	७९	अनुत्तमा	७९	९	

य० मं०	क्र० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०	।	य० मं०	क्र० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
८०	तदिदास	३२, ८०	१०, १२०, १	५, २, १	१४८३	८८	आ यात्तमुप	७, ७४, ३		
८१	इमा उ त्वा	८१	८, ३, ३	२०, १०४, १	२५०:	८९	प्रैतु ब्रह्मण०	३७, ७	१, ४०, ३	५६
					१६०७	९०	चन्द्रमा अप्सव०	१, १०५, १	१८, ४, ८९	४१७
८२	यस्यायं विश्व	८२	८, ५१, ६		१६०९	९१	देवदेवं वोऽवसे	८, २७, १३		
८३	अयं सहस्र०	८३	८, ३, ४	२०, १०४, २	१६०८	९३	इन्द्रामी	६, ५९, ६		२८१
८५	आ नो यज्ञं		८, १०१, ९			९४	देवासो हि	८, २७, १४		
८६	इन्द्रवायू	१०, १४१, ४	३, २०, ६			९५	अपाधमदभि०	८, ८९, २		
८७	ऋषगित्या	८, १०१, १				९६	प्र व इन्द्राय	३		२५७
						९७	अस्वेदिन्द्रो	८, ३, ८	२०, ९९, २	१५७४

चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ।

७	पितुं नु स्तोयं	३३, २	१, १८७, १		
८	अन्विदनुमते	३		७, २०, २	
९	अनु नोऽद्यानु०	×		१	
१०	सिनीवालिनं	४	२, ३२, ६	२	
				४६, १	
				६८, १	
१२	त्वमग्ने	६	१, ३१, १		
१३	त्वं नो अग्ने	७	१२		
१४	उत्तानायामव	८	३, २९, ३		
१५	इवायास्त्वा	९	४		
१६	प्र मन्महे	१०	१, ६२, १		
१७	प्र वो महे	११	२		
१८	इच्छन्ति त्वा	१२	३, ३०, १		
१९	न ते दूरे	१३	२		
२०	अपाडे युस्तु	१४	१, ९१, २१		
२१	सोमो धेनुः	१५	२०		
२२	त्वमिमा	१६	२२		
२३	देवेन नो मनसा	१७	२३		
२४	अष्टौ व्याख्यत्	१८	१, ३५, ८		
२५	हिरण्यपाणिः	१९	९		
२६	हिरण्यहस्तो	२०	१०		
२७	ये ते पन्याः	२१	११		
२८	उमा पिबतम०	२२	१, ४६, १५		
२९	अप्रस्मती०	२३	१, ११२, २४		

३०	तन्नो मित्रो (पं०२)	२४	१, ९४-९६, ९८;		
			१००-१०३		
			१०५-११५		
			अन्त्यापंक्तिः		
३१	आ कृष्णेन	२५	१, ३५, २		
३२	आ रात्रि	२६	८, ७, १४ (परि.)		
३३	उपस्तञ्चित्रमा	२७	१, ९२, १३		१७३१
३४	प्रातरग्निं		७, ४१, १	३, १६, १	
३५	प्रातर्जितं	२८	२	२	
३६	भग प्रणेत		३	३	
३७	उतेदानी		४	४	
३८	भग एव		५	५	
	वर्यं भगवन्तः			९, १०, २०	
३९	समध्वरायो०		६	३, १६, ६	
४०	अधावती०		७	७	
	सूर्यं पात			२०, ८७, ७	
४१	पूपन्तव	२९	६, ५४, ९	७, ९, ३	
४२	पथस्पयः	३०	६, ४९, ८		
४३	त्रोणि पदा	३१	१, २२, १८	७, २६, ५	१६७०
४४	तद्विप्रासो	३२	२१		१६७३
			३, १०, ९		
४५	घृतवती	३३	६, ७०, १		३७८
४६	ये नः मपन्ता	३४	१०, १२८, ९	५, ३, १०	

य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम० ।	य० मं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०
४७	आ नासत्या	३३,३५	१,३४,११		५३	उत नोऽहि	४१	६,५०,१४	
४८	एय व स्तोमो	३६	१,१६५,१५		५४	इमा गिर	४२	२,२७,१	
४९	सहस्तोमाः	३७	१०,१३०,७		५६	उत्तिष्ठ ब्रह्मण०	४४	१,४०,१	१९,६३,१
५०	आयुष्यं वर्चस्व्यं	३८	८,७ (परि०)		५७	प्र नूनं	४५	५	
५१	न तद्रक्षांसि	३९	८,७ (परि०)	१,३५,२	५८	ब्रह्मणस्पते	४६	२,२३,१९	
५२	यदावभ्रन्	४०	८,७ (परि०)	१					
				८,५,२६					

पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

४	अध्वन्ये वो	३५,३८	१०,२७,५		१६	अम आयूपि	४८	२,६६,१९	६२७; १४६४; १५१८
७	परं मृत्यो	४०	१८,१	१२,२,२१					
१०	अमन्वती	४३	५३,८	२६	१८	परीमे गाम०	५१	१०,१५५,५	६,२८,२
१४	उद्वयं तमसस्	४७	१,५०,१०		१९	कव्यादमग्निं	५२	१०,१६,९	१२,२,८
१५	इमं जीविभ्यः	५०	१०,१८,४	१२,२,२३	२१	स्योना पृथिवी		१,२२,१५	
						अप नः शोशु०	५४	१,९७,१-८	४,३३,१-८

षट्त्रिंशोऽध्यायः ।

२	यन्मे छिद्रं	३६,२	१३,३,७		१४	आपो हि छा	१४	१०,९,१	१,५,१ १८३७
३	भूर्भुवःस्वः	३	३,६२,१०	१४६२	१५	यो वः शिवतमो	१५	२	२ १८३८
४	कया नाशित्र	४	४,३१,१	२०,१२४,१ १६९; ६८२	१६	तस्मा अरं	१६	३	३ १८३९
५	कस्त्वा सत्यो	५	२	२ ६८३	१७	र्योः शान्ति०	१७	१९,९,१	१४
६	अभी यु पाः	६	३	३ ६८४	२१	नमस्ते अस्तु	२१	२,१३,१	११,४,२
७	कया त्वं न	७	८,९३,१९	१५८६	२३	सुमित्रिया न	२३	१६,७,५	
९	शं नो मिश्रः	९	१,९०,९	१९,९,६				१०,५,१५-२१	२५-३५
१०	शं नो वातः	१०		७,६९,१	२४	तवशुद्धेव०	२४	७,६६,१६	१९,६७,१-८
११	अहानि-शं	११	७,३५,६	१					
१२	शं नो देवीर०	१२	१०,९,४	१,६,१ ३३					
१३	स्योना पृथिवि	१३	१,२२,१५						

सप्तत्रिंशोऽध्यायः ।

१	देवस्य त्वा	३७,१	१९,५१,२		१२	अनाधृष्टा	१२	२,१७	४;६;१
२	सुन्वते मन	२	५,८१,१		१७	अपरदं गोपा०	१७	१,१६४,३१	
६	इन्द्रस्तौज	६	१०,५,१-६					१०,१७७,३	
७	प्रेतु ब्रह्मण०	७	१,४०,३	५६					

य० सं०	का० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	साम०	।	य० सं०	ऋ० य०	ऋग्वेद	अथर्व०	स
--------	--------	--------	--------	------	---	--------	-------	--------	--------	---

अष्टत्रिंशोऽध्यायः ।

१ देवस्य त्वा ३८,१		१९,५१,२		२५ एवोऽस्त्वधि २४		७,८९,४
२२ अचिक्रद० २२	९,२,६	४९७;		२६ यावन्ती यावा० २५		४,६,२
		१०४२		२७ ब्रह्मणा तेजसा २६		१०,६,३०
२४ उद्वयन्तमसस् २४	१,५०,१०	७,५३,७				

एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ।

१ पृथिव्यै स्वाहा ३९,१	५,९,२,६	१ सूर्याय स्वाहा	३९,४३,३
अन्तरिक्षाय स्वाहा	५,९,२,४	३३ ब्रह्मणे स्वाहा	३९,२२,२०
वायवे स्वाहा	१९,४३,२		२३,२९
दिवे स्वाहा	५,९,१,५		४३,८

चत्वारिंशोऽध्यायः ।

१६ अग्ने नय ४०,१८ १,१८९,१ ४,३९,१०

शुद्धिपत्रकम् ।

[१ कोष्ठान्तगतमशुद्धं, कोष्ठाद्बहिः शुद्धम् । २ सर्वत्र दाक्षिणात्यः पाठो ' गच्छ ' इत्यादि स्थानेषु ' गच्छ ' इति च न युक्तो बोद्धव्यः ' (यस्य छाया) यस्य रूढाया ' इ. । ३ नर्ध्वं सर्वत्र त्रिमात्रस्थाने द्विमात्रो यथा "(अन्याँ३) अम्याँ२ इति । ४ उत्तरोवाः पाठास्तु यथासुद्विताः ।]

(१ पृष्ठे २३ मंत्रे- सुशमी) ०मि । (४ पृ० ४७ सं० - वेष्प्यो) ०ष्पो । (७।४३- पुरुतमं पुरुतमं । (११।६४- व्रते) व्रते । (११।७१- बभ्रुवुः) ०बुः । (११।७२- उदन्तु) उदन्तु । (२३।२- पार्थिवे) पार्थिवे । (२३।२- ध्रुव) ध्रुव । (३३।५- विशिंप्रि०) ०शिंप्रि० । (३५।२० क्षिंप्रिणि) क्षिंप्रि० । (३९।२८- ०विक्रान्त) ०विक्रान्त । (५०।५५- छिद्रिं) छिद्रं । (७०।२६- क्षतृ० क्षतृ० । (७९।२- योनिषृते) योनिषृते । (८२।३०- नर्क्षत्राणि) नर्क्षत्राणि ।